

Økonomiplan 2023 — 2026

Moss kommune

Kommunedirektørens forslag
28.10.2022

Moss
kommune

Innholdsfortegnelse

Kommunedirektørens forord.....	3
Organisering og styring.....	4
Menneskelige ressurser.....	9
Forutsetninger i økonomiplan 2023-2026.....	11
Befolkning.....	19
Klimabudsjett.....	25
Tilskudd	37
Satsingsområder.....	45
Visjon.....	45
Levekår og folkehelse	45
Verdiskaping og kompetanse	47
Miljø og klima.....	48
Kommunedirektør med stab.....	50
Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet	55
Enhet kultur,aktivitet og mestring.....	64
Enhet barnehage.....	68
Enhet skole.....	71
Enhet barnevern, bolig og inkludering.....	74
Enhet NAV.....	79
Kommunalområde helse og mestring	83
Enhet helsehus	92
Enhet samhandling.....	95
Enhet sykehjem og omsorgsboliger	98
Enhet hjemmetjenester.....	101
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	104
Enhet plan, byggesak og geodata.....	110
Enhet kommunalteknikk	113
Enhet miljø og landskap.....	116
Enhet samfunnsutvikling	121
Fellesposter drift	123
Moss Kommunale Eiendomsselskap KF	127
Lønn og pensjon.....	130
Moss havn KF	131
Vedlegg: forskriftsrapporter.....	133
Vedlegg: selvkost.....	140
Vedlegg: gebyrliste.....	143

Kommunedirektørens forord

Forslaget til budsjett og økonomiplan er et stort dokument med mange tall. Jeg vil allikevel oppfordre alle lesere, som ønsker en bedre forståelse av hvor mye godt arbeid som utføres i Moss kommune, til å ta seg tid til å lese gjennom dette forslaget.

Vi vet at den økonomiske situasjonen både nasjonalt og internasjonalt blir krevende i årene som kommer. Framskrivninger i kommende økonomiplan tyder på at vi har for stor fart i forhold til våre driftsinntekter. Det skyldes et generelt for høyt driftsnivå iblandet både økt rentenivå, prisvekst som ikke kompenseres og høyere pensjonsutgifter. Mange kommuner har varslet at de vil foreslå betydelige kutt i kommende økonomiplan. Forslaget til økonomiplan for Moss kommune inneholder ikke slike kutt. Det er *ikke* fordi vi har så mye bedre økonomi enn mange andre kommuner, men fordi vi vurderer situasjonen litt annerledes for når vi bør gjennomføre tiltak.

Hvordan den økonomiske situasjonen blir framover er usikker, men vi har fondsmidler nok til å håndtere en slik usikkerhet i første omgang. En omstillingsprosess vil være krevende, og vi kan ta oss råd til å avvente situasjonen litt. Men vi kan ikke vente for lenge heller. I løpet av kort tid vil det startes opp et arbeid med å se på tiltak for å sikre at vi også i årene som kommer, kan trygge Moss kommune et solid økonomisk fundament, slik at vi kan fortsette å levere og utvikle gode tjenester til kommunens innbyggere. Dette arbeidet skal være ferdigstilt til rulleringen av økonomiplanen neste høst.

Alle de tre kommunalområdene har nå strategiske planer som er forankret i, og utledet fra, kommunens overordnede planverk og visjon. I økonomiplanen er fokus- og satsningsområder til kommunalområdene koblet til de strategiske planene. Økonomiplanen viser dermed tydeligere enn før hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommuneplanen følges opp.

Verden må kutte sine klimagassutslipp, og FN varsler klimakrise. Klimakrisen får store konsekvenser for hverdagen vår, og enda mer for folk i andre land. For å møte framtiden, må vi leve annerledes enn i dag. Klimagassutslippene i Moss i 2030 skal være 60 prosent lavere enn i 2016. Det er målet vedtatt i kommunens klimaplan, som igjen følger opp nasjonale og internasjonale mål.

Klimabudsjettet viser de direkte utslippene som skjer innenfor kommunens grenser, samt hvilke tiltak som skal bidra til å kutte utslipp. Statistikk fra Miljødirektoratet viser at vi har hatt vesentlige kutt siden 2016. Framskrivninger viser at vi har mulighet til å nå 50 prosent kutt i 2030, dersom det som er planlagt av kutt skjer. Det betyr at vi må få på plass flere tiltak enn det som ligger inne for å nå målet om 60 prosent kutt i direkte klimagassutslipp.

God lesning!

Organisering og styring

Administrativ organisering

Moss kommunes administrasjon består av tre kommunalområder og to stabsområder.

Kommunedirektøren er kommunens øverste administrative leder og er ansvarlig for saksutredninger for folkevalgte organer og iverksettelse av politiske vedtak. Kommunedirektørens ansvar og myndighet er nærmere beskrevet i delegeringsreglementet som er vedtatt av kommunestyret.

Politisk organisering

Moss kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i kommunestyret.

Kommunestyret er det øverste kommunale organet, og treffer vedtak på vegne av kommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak. Kommunestyret har det øverste tilsyn med den kommunale forvaltningen, og kan forlange enhver sak lagt frem for seg til orientering eller avgjørelse. Kommunestyret i Moss har 49 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for kommunestyret for utfyllende beskrivelse.

Formannskapet innstiller til kommunestyret i saker om handlingsplan, årsbudsjett og kommune-/delplaner, og i alle saker hvor ikke innstillingsmyndigheten er lagt til annet utvalg. Formannskapet i Moss har 13 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for formannskapet for utfyllende beskrivelse.

Kommunestyret har opprettet fem hovedutvalg:

- plan, bygg og teknisk
- landbruk, samferdsel, natur og miljø
- helse og mestring
- kultur, aktivitet og inkludering
- oppvekst og utdanning

Hovedutvalgene har vedtaksmyndighet innenfor sine ansvarsområder. I saker utvalgene selv ikke kan avgjøre, innstiller utvalgene til kommunestyret. Hovedutvalgene i Moss har 11 medlemmer. Det vises til Moss kommunes delegeringsreglement og saksbehandlingsreglement for hovedutvalgene for utfyllende beskrivelse.

Kommunestyret har oppnevnt fire medvirkningsråd; eldreråd, flerkulturelt råd, medvirkningsråd for ungdom og råd for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Internkontroll

Den administrative internkontrollen skal sikre at lover og forskrifter følges. I henhold til kommuneloven skal vi;

- utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- ha nødvendige retningslinjer og prosedyrer
- avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll
- kontinuerlig arbeider med muligheter for forbedringer

Noen områder har i tillegg egne bestemmelser om internkontroll gjennom særlov. Disse kan anses som bestemmelser som utdyper eller utfyller kommunelovens bestemmelser om internkontroll.

Moss kommune benytter et digitalt kvalitetssystem som verktøy for å dokumentere internkontrollen, metoder, felles standard, avvikshåndtering og risikovurderinger.

Kommunen arbeider systematisk med internkontroll og kvalitet.

Gjennom det systematiske arbeidet fremmer vi helse, miljø og sikkerhet i all utførelse, slik at arbeidsmiljøet innen alle områdene har forutsetninger for å utøves fullt forsvarlig.

Videre bidrar arbeidet til å sikre kvalitet i leveranse, likebehandling og en enhetlig og forutsigbar tilnærming til tjenestene og prosessene vi utfører.

I tillegg legger internkontrollarbeidet til rette for at vi etterlever lover og regler, inklusive særlover, samt krav til egenkontroll.

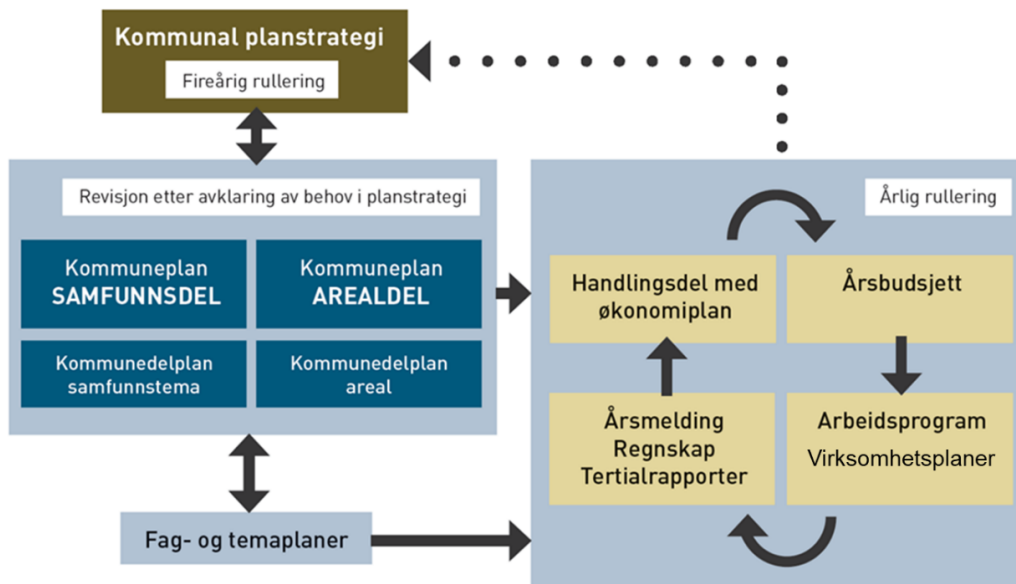
Gjennom registreringer og evaluering sikrer vi kontinuerlige forbedringer og bidrar til en lærende organisasjon hvor vi stadig finner smartere og mer innovative måter å gjøre ting på som kommer alle til gode.

Kommunedirektørens ledergruppe utgjør kommunens overordnede kvalitetsutvalg.

Internkontrollgjennomgangen i kommunedirektørens kvalitetsutvalg inkluderer status og trender innenfor personvern, informasjonssikkerhet og kvalitet.

Plansystemet

Kommunenes plansystemer styres av plan- og bygningsloven. Økonomi- og handlingsplanen, samt årsbudsjettet, er en integrert del av plansystemet. I tillegg til de ordinære plantypene etter plan- og bygningsloven har kommunen en utstrakt bruk av temaplaner innenfor de ulike kommunalområdenes fag. Planporteføljen består av planer som er lovpålagte, som er nødvendig for tilskudd, politisk bestilte, faglig begrunnet eller utledet fra samfunnsdelen.

Planstrategi

Planstrategi for Moss 2020-2024 omfatter en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling og er kommunestyrets verktøy for å prioritere planoppgaver og ressursbruk i valgperioden. Den kommunale planstrategien er et sentralt element i plan- og styringssystemet, der den er et viktig bindeledd mellom det fireårige kommuneplanarbeidet og årshjulprosessene knyttet til kommunens virksomhetsstyring.

Moss kommune legger FNs bærekrafts mål og Parisavtalen til grunn for alle vedtak og beslutninger i planperioden.

FNs bærekraftsmål er en arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer. Våre prioriteringer skal ta klimavennlige, sosiale og økonomiske hensyn, og en bærekraftig utvikling skal imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Kommuneplan for Moss

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen er forankret i plan og bygningsloven og utarbeides for en periode på 12 år og revideres normalt hvert fjerde år.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Arealdelen er juridisk bindende og fastsetter hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelen definerer rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes

Mangfoldige Moss - Skapende - Varmere – Grønnere

Visjonen for Moss er laget av innbyggere, ansatte og folkevalgte og ble vedtatt 5. desember 2018. Visjonen er et fremtidsbilde som skal skape felles mening og retning. Den skal engasjere og vise vei for innbyggere, folkevalgte og medarbeidere i kommunen.

Samfunnsdelen Moss 2030

Kommuneplanens samfunnsdel, Moss 2030, ble vedtatt i kommunestyret 13. februar 2020. Samfunnsdelen har tre innsatsområder som utgjør elementene i bærekraftstrekanten; levekår og folkehelse, klima og miljø, og verdiskapning og kompetanse. Det er utarbeidet mål og strategier for hvert av innsatsområdene, samt strategier for areal- og transportplanleggingen.

Arealdelen

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt mars 2021. Arealdelen bygger på areal- og transportstrategiene i samfunnsdelen og har fokus på fortetting, knutepunktutvikling og en langsiktig utbyggingsgrense som skal hindre byspredning og sikre bevaring av natur- og kulturlandskap.

Kommunedelplaner

En kommunedelplan er en overordnet plan, men på et noe mer detaljert nivå enn kommuneplanen. Kommunedelplaner dekker en geografisk del av kommunen eller gjelder et bestemt tema. Kommunedelplan for klima og for levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv er to overordnede sektorovergripende planer som ble vedtatt i 2021 og som legger føringer for annet planarbeid i perioden. I 2022 skal kommunen jobbe med kommunedelplan for naturmangfold, kommunedelplan for bolig, revisjon av kommunedelplan for kulturminner. Dette i tillegg til arbeidet med kommunedelplaner for areal- og transport, for Høyda, sentrum og Halmstad. Statens vegvesen har igangsatt arbeidet med kommunedelplan for ny rv. 19.

Temaplaner

En temaplan er en strategisk plan som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Temaplaner har, i all hovedsak, et tilsvarende tidsperspektiv som kommuneplanen (minst 12 år). Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år.

Noen temaplaner vil være sektorovergripende og gi føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde som hovedplan for vann og avløp eller fagområde som temaplan for klimatilpasning. Også enkelte overordnede strategiske planer kan utarbeides som temaplan der det er hensiktsmessig. Strategisk næringsplan er en interkommunal plan for kommunene i Mosseregionen.

Arealplaner

En arealplan omfatter et geografisk område og gir regler for hvordan arealene innenfor et område kan brukes eller hva slags bebyggelse som kan tillates. Den består av et plankart, planbestemmelser og en planbeskrivelse.

Menneskelige ressurser

Arbeidsgiverstrategi

Arbeidsgiverstrategien for Moss kommune skal bidra til å virkeliggjøre kommunens samfunnsoppdrag gjennom engasjerte medarbeidere som tar ansvar og skaper gode resultater til beste for våre innbyggere. Dette oppnår vi gjennom utviklende, trygge, meningsfulle og helsefremmende arbeidsplasser. Gjennom samarbeid, medvirkning og involvering gjør vi organisasjonen i stand til å møte fremtidens utfordringer.

Overordnede mål for kommunen

Moss kommune skal være en serviceinnstilt, moderne og innovativ kommune som evner å møte innbyggernes behov og ta i bruk digitale løsninger der det er hensiktsmessig.

Moss kommune skal ha kompetente og profesjonelle fagmiljøer preget av tverrfaglig samarbeid, kontinuerlig utvikling og innovasjon. Kommunen skal yte helhetlige tjenester og tilbud til alle innbyggere, brukere og næringsliv, og tilby fellesskap for alle og muligheter for den enkelte.

Slik gjør vi det

Vi er modige:

- Vi møter utfordringer ved å være fremtidsrettete og innovative.

Vi gir muligheter:

- Som en stor arbeidsplass gir vi muligheter for våre medarbeidere.
- Som en stor samfunnsaktør er mangfold og inkludering viktige verdier i hverdagen.

Vi er lærende:

- Vi møter fremtidens behov for kompetanse med læring og utvikling.

Vi er tydelige:

- Omdømmet vårt preges av å være en attraktiv arbeidsgiver som rekrutterer og utvikler gode medarbeidere.

Vi jobber etter følgende ledelsesprinsipper:

- behovsdekning -ikke tjenesteyting
- helhetlig
- delegasjon til der beslutningskompetansen er størst
- nær-ledelse
- åpenhet
- medvirkning
- klart språk
- gjensidig tillit og respekt

Arbeidet med å revidere kommunens arbeidsgiverstrategi vil påbegynnes i 2023.

Arbeidsmiljø

Medarbeiderne i Moss kommune skal ha utviklende, trygge, meningsfulle og helsefremmende arbeidsplasser.

Helsefremmende arbeidsplasser

Moss kommune har inngått samarbeidsavtale med NAV Arbeidslivssenter og NAV Moss som bygger på «Intensjonsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv». I forlengelse av denne avtalen er det vedtatt en handlingsplan som skal bidra til å nå dette målet. Fra og med 2023 vil det foreligge en revidert handlingsplan som tar opp i seg de fokusområdet og tiltak som skal prioriteres i kommende periode.

Det vil fortsatt fokuseres på godt samarbeid og medvirkning på våre arbeidsplasser. Sammen med godt arbeid rundt forebygging av risiker ved våre ulike arbeidssteder, vil det være gode forutsetninger for et lavest mulig sykefravær.

Moss kommune skal gi muligheter for våre medarbeidere. Dette skal vi gjøre gjennom å legge til rette for faglig og personlig utvikling. Ledere og medarbeidere skal sammen bidra til å søke løsninger som gir rom for medarbeidernes behov i ulike livsfaser, og så langt som mulig tilrettelegge og kompensere for ulike funksjonsnivå.

Høsten 2022 er det gjennomført medarbeiderundersøkelsen 10-faktor som kartlegger de viktigste faktorene for kvaliteten på våre tjenester og et godt arbeidsmiljø. Fra 2023 vil prioriterte områder/ tiltak basert på denne kartleggingen jobbes videre med.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)-plan

HMS og arbeidet med inkluderende arbeidsliv (IA) er gjensidig avhengig av hverandre og må ses i sammenheng, med sikte på å oppfylle de overordnede målene i kommunens arbeidsgiverstrategi.

Moss kommune har en vedtatt HMS-plan. HMS-planen omhandler hvilke områder som skal vies spesiell oppmerksomhet i hele kommunen. Denne planen vil sammen med overordnede HMS-mål bli revidert i begynnelsen av 2023.

Det rapporteres jevnlig til arbeidsmiljøutvalget og administrasjonsutvalget på skader, og det gis orienteringer knyttet til analyser rundt HMS-avvik, skader og årsakssammenhenger.

Kompetanse

Moss kommune skal ha kompetente og profesjonelle fagmiljøer preget av tverrfaglig samarbeid, kontinuerlig utvikling og innovasjon. Vi skal gi muligheter for våre medarbeidere og møte fremtidens behov for kompetanse med læring og utvikling.

Lærlinger og andre løp med mål om fagbrev

Kommunen jobber systematisk med utvikling og oppfølging av rollen som lærebedrift, og er godkjent som lærebedrift i seks fag:

- helsearbeider
- barne- og ungdomsarbeider
- IT-driftsfaget
- ernæringskokkfaget
- anleggsgartnerfaget
- service- og administrasjonsfaget
- fagarbeider renhold

Økonomiplan for 2023-2026

Det er et overordnet mål om å ha to lærlinger per 1000 innbyggere. Antallet lærlingeplasser tilbys, men det har til nå ikke vært mulig å få nok kandidater til de aktuelle plassene. Det vil i kommende økonomiplanperiode være fortsatt fokus på utvikling av gode faglige ledere og veiledere, og god oppfølging av den enkelte lærling. Det vil i tillegg gjennomføres tiltak for å bidra til at vi får flest mulig aktuelle kandidater til våre lærlingeplasser.

Kommunen har tilbud til ansatte om ordningen "Fagbrev på jobb" og vi jobber også kontinuerlig med å stimulere til å ta fagbrev for ansatte som kan omfattes av praksiskandidatordningen.

Det skal i kommende periode utarbeides en overordnet plan for arbeidet med å gi ufaglærte muligheten til å ta fagbrev.

Kompetanseutvikling

Gjennom aktiv stimulering til søknad om og tildeling av kompetansemidler er det årlig mange ansatte som gjennomfører kompetansehevende tiltak i tråd med overordnede føringer. Dette gjelder ansatte både på fagarbeider- og høyskolenivå.

Det er i tillegg en ordning i kommunen med kompetansetillegg for fullført relevant etter- og videreutdanning, som skal stimulere til kompetanseheving i tråd med kommunens kompetanseplaner.

Det er igangsatt ledergruppeutviklingsprogram som vil videreføres inn i ny økonomiplanperiode. I tillegg er et basis lederopplæringsprogram for alle ledere etablert og vil starte opp rundt årsskiftet 2022/2023.

Forutsetninger i økonomiplan 2023-2026

Økonomiplan 2023-2026 bygger blant annet på følgende:

- økonomiplan 2022-2025
- vedtak i kommunestyret og andre politisk organer de ti første månedene i 2022
- forslag til statsbudsjett 2023

Planen er justert for andre kjente endringer som driftskonsekvenser av investeringer, aktivitetsendringer og liknende.

For pris- og lønnsvekst er det lagt til grunn tilsvarende forutsetninger som i forslag til statsbudsjett 2023:

- lønnsvekst 4,2 prosent
- prisvekst drift 3,0 prosent
- deflator 3,7 prosent (kombinasjon av lønns- og prisvekst)

I statsbudsjett 2023 står det at kommunene må ta med seg en betydelig del av pris- og kostnadsveksten fra 2022 til 2023. Moss kommune har lagt inn kostnadskompensasjon på fire områder i driftsbudsjettet for 2023: matvarer, sosialhjelp, strøm og tilskudd private barnehager. Beløpet er på 25 millioner kroner. Når dette beløpet ikke blir kompensert, gir det et strammere budsjett for kommunene. Det er lagt til grunn at kostnadsøkningen igjen blir kompensert fra 2024 og utover i planperioden.

Avsetning for lønnsoppgjør 2023 er på 64 millioner kroner, og er budsjettetert under fellesposter drift.

Økonomiplan for 2023-2026

Det vil si at det ikke er fordelt ut på de ulike kommunal og stabsområder, men fordeles etter at lønnsoppgjøret for 2023 foreligger.

Pensjonssatser er basert på prognoser fra Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal landspensjonskasse (KLP). For SPK reduseres den fra 9,25 til 8,5 prosent fra 2022 til 2023, og for resten av planperioden. KLPs pensjonssats for 2022 var opprinnelig 16 prosent. Den ble økt til 20,75 prosent etter 1. tertial 2022 grunnet høyere reguleringspremie. Den økes til 23,25 prosent for 2023, og for resten av planperioden.

Det er lagt til grunn å bruke 180 millioner kroner i 2023 av premiefondet i KLP, og 100 millioner kroner hvert år i 2024-2026. Ved slutten av kommende planperiode vil premiefondet trolig være brukt opp med disse uttakene.

Moss kommunens pensjonsutgifter vil øke betydelig fra 2023 til 2024, basert på KLPs prognoser og nevnte bruk av premiefond. Det er vanskelig å si hvor godt fundert KLPs prognose er etter 2023. Blant annet kan endrede forutsetninger for reguleringspremie, avkastning og bruk av premiefond gi betydelige utslag utover i planperioden. I forslag til økonomiplan 2023-2026 er utgiftsanslaget satt 50 millioner kroner lavere enn det KLPs prognose skulle tilsi. Det vil være behov for at noen eksterne vurderer våre pensjonsutgifter i løpet av første halvår 2023.

Lånerenten er basert på prognose fra Kommunalbanken med følgende nivåer:

- 4,25 prosent i 2023
- 4,0 prosent for perioden 2024-2026

Lengre nedbetalingstid på lån (avdrag) som ble vedtatt i økonomiplan 2021-2024 er videreført.

Betalingssatser 2023

Priser på kommunale tjenester er i all hovedsak fremskrevet rundt deflator på 3,7 prosent fra 2022 til 2023. Det er noen unntak:

- normalgebyr for vann øker med 11,3 prosent og avløp med 6,6 prosent
- renovasjon øker med 11,5 prosent for en standard enebolig, og 16,3 prosent for sameie eller borettslag med nedgravd avfallsløsning
- forslag i statsbudsjett om at maksimalpris for foreldrebetaling i barnehage reduseres fra 3 050 til 3 000 kroner per måned
- ny: betaling av leie for kommersielle aktivitetsaktører som bruker idrettsanlegg
- ny: innføring av egenandel på 500 kroner per trygghetsalarm

Netto ramme per kommunal og stabsområde

Netto driftsramme per område	Revidert budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektør med stab	280	308	310	312	313
Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet	1 527	1 615	1 608	1 605	1 602

Økonomiplan for 2023-2026

Kommunalområde helse og mestring	1 255	1 307	1 342	1 340	1 339
Kommunalområde plan, miljø og teknisk	144	159	163	163	162
Fellesposter drift	133	149	97	99	110
- herav MKE	281	366	378	407	424
Totalt	3 339	3 538	3 520	3 519	3 526

Tall i hele millioner kroner

Tabellen over viser nettorammer for kommunal- og stabsområdene, det vil si utgifter minus inntekter per område. I tillegg vises sum overføring fra Moss kommune til MKEiendom KF

Sentrale inntekter

Sentrale inntekter	Regulert budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Skatt på inntekt og formue	1 713	1 730	1 737	1 737	1 737
Ordinært rammetilskudd	1 346	1 494	1 546	1 544	1 544
Skatt på eiendom	183	188	188	188	188
Andre generelle statstilskudd	76	114	77	76	74
Sum sentrale inntekter	3 318	3 526	3 548	3 545	3 543

Tall i hele millioner kroner

Gjennom inntektssystemet fordeles kommunens frie inntekter som består av rammetilskudd og skatteinntekter. For at disse inntektene skal bli mest riktig fordelt mellom kommuner inneholder inntektssystemet to utjevningsmekanismer:

- utgiftsutjevning for å utjevne ufrivillige kostnadsforskjeller ved hjelp av ulike delkostnadsnøkler og kriterier
- inntektsutjevning for å utjevne forskjeller i skatteinntekter

Skatt på inntekt og formue

Skatteanslaget for Moss kommune er basert på statsbudsjett 2023 og prognosemodell fra Kommunenes Sentralforbund (KS), men med følgende justeringer:

- Skatteinngangen for kommunesektoren har ofte blitt høyere enn anslagene i statsbudsjett og revidert nasjonalbudsjett. Det er lagt inn et ekstra lokalt skatteanslag på 1,8 prosent over prognosemodellen, noe som tilsvarer 30 millioner kroner årlig i økonomiplanperioden.
- Skatteinntekter per innbygger i prosent av landsgjennomsnittet har utviklet seg positivt for Moss kommune de siste årene med følgende tall:
 - 2020: 88,6 prosent
 - 2021: 90,1 prosent
 - 2020: 91,7 prosent (t.o.m september)

- Det er lagt til grunn at skatteinntekter per innbygger er 91 prosent av landsgjennomsnittet i kommende planperiode. Dette gir høyere budsjetterte skatteinntekter, samtidig reduserer det inntektsutjevningen med 60 prosent av skatteøkningen over 90 prosent. Netto økning i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) blir 7,3 millioner kroner i 2023.
- Befolkningsveksten siste halvår 2022 vil også ha betydning for skatteanslaget. Det legges til grunn at den vil være lik som landet. Det utgjør ytterligere 3 millioner kroner årlig i planperioden.

Eiendomsskatt

Inntektene fra eiendomsskatt i 2022 har en prognose på 183,3 millioner kroner. Fra 2023 er det lagt til grunn en vekst med 400 nye boenheter som grunnlag for beregning av eiendomsskatt. Dette tilsvarer en økt inntekt på 4,8 millioner kroner i 2023. Dette nivået videreføres for resten av planperioden.

Rammetilskudd

Anslaget for rammetilskudd baserer seg på forslag til statsbudsjett 2023 og KS' prognosemodell, men med følgende endringer:

- Grindvold omsorgsboliger tas i bruk fra 2024. Under kommunalområder Helse og mestring er det lagt inn 55 millioner kroner i rammen grunnet driftsmessige konsekvenser av Grindvold. I praksis betyr det at noe av de demografiske virkningene fra 2024 er med i rammen til Helse og mestring. I tillegg kommer økte overføringslinjer til MKEiendom som skal dekke renter, avdrag og driftsmessige konsekvenser under MKEiendom. Det er ikke lagt inn demografiske virkninger utover i planperioden i rammetilskuddet. For å utligne demografiske effekter av Grindvold på utgiftssiden fra 2024, økes rammetilskuddet med 20 millioner kroner fra 2024 og ut planperioden.
- I statsbudsjett 2023 står det at kommunene må ta med seg en betydelig del av pris- og kostnadsveksten fra 2022 til 2023. Moss kommune har lagt inn kostnadskompensasjon på fire områder i driftsbudsjettet for 2023: matvarer, sosialhjelp, strøm og tilskudd private barnehager. Beløpet er på 25 millioner kroner. Når dette beløpet ikke blir kompensert, gir det et strammere budsjett for kommunene. Det er lagt til grunn at kostnadsøkningen igjen blir kompensert fra 2024 og utover i planperioden.

Andre generelle statstilskudd

Under andre generelle statstilskudd ligger følgende:

- Integreringstilskudd
- Vertskommunetilskudd HVPU
- Rente- og avdragskompensasjon

Budsjettet for integreringstilskudd er i perioden 2023-2026 satt opp utfra normal bosetting mellom 40-45 flyktninger hvert år. Dette gir inntekter på 35 millioner kroner i 2023, og 34 millioner kroner hvert av de neste tre årene. Bosettingen i 2022 har vært ekstraordinær som følge av krigen i Ukraina, og kommunen har bosatt 225 flyktninger inkludert den opprinnelige kvoten på 42 flyktninger. Flyktningene fra Ukraina har fått kollektiv beskyttelse med en varighet på ett år i første omgang. Bosettingen i 2022 vil utløse integreringstilskudd også i 2023, og eventuelt i de påfølgende årene om beskyttelsesvedtakene forlenges. Bosettingen for 2022 vil gi kommunen 38 millioner kroner ekstra i integreringstilskudd utover de allerede budsjetterte 35 millioner kroner, det vil si i sum 73 millioner kroner i 2023.

Myndighetene anslår per i dag at bosettingsbehovet nasjonalt vil være på 33 000 nye flyktninger i 2023. Anmodningene om bosettingsplasser i kommunene for 2023 er enda ikke klart, men vil trolig foreligge medio november. Moss kommune må regne med en anmodning som er langt høyere enn 42 som i dag er budsjettet. Bosetting opp mot 200 nye flyktninger vil utløse nye 30 millioner i integreringstilskudd i 2023, og gitt ett års vedtak om beskyttelse ekstra 36 millioner kroner i 2024. Ny ekstraordinær bosetting også for 2023 vil også utløse kostnader i skole, flyktningetjeneste, helsetjenester og andre områder som ikke enda er budsjettet. Disse utgiftene må beregnes i forbindelse med en konkret anmodning om bosetting for 2023. Det legges her til grunn at integreringstilskuddet rebudsjetteres for bosetting i 2023 i forbindelse med behandlingen av sak om kommunens bosettingskvote for flyktninger 2023 når den foreligger i desember.

Antall vertskommunebrukere har gått ned fra 15 til 12 personer og tilhørende tilskudd må reduseres. Det er usikkert hvor stor nedgangen blir da den er avhengig av sammensetningen av vertskommune-brukerne for hele landet. Et forsiktig anslag legges til grunn med en reduksjon for vertskommunetilskuddet fra 2023 på 3 millioner kroner. I tillegg ble tilskuddet justert ned i 1. tertialrapport 2022 med 2,1 millioner kroner som også videreføres i økonomiplanen.

Rente- og avdragskompensasjonen for skolebygg, sykehjem og omsorgsboliger økes med 2,7 millioner i 2023 på grunn av økt rente. Kompensasjonen reduseres noe utover i planperioden på grunn av et lavere beregningsgrunnlaget.

Oppgaveendringer

I forslag til statsbudsjett 2023 er det for inntektssystemet flere endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene, regelendringer og finansiering blant annet på grunn av helårsvirkninger av vedtak gjort i 2022. De mest vesentlige er:

Reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehage

Maksimalsatsen for foreldrebetaling i barnehager ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kroner per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av barnehageforliket. Endringen får nå helårseffekt i 2023 og rammetilskuddet er styrket tilsvarende. I tillegg er det foreslått en ytterligere reduksjon i maksimalprisen ned til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023 og rammen er styrket gjennom rammetilskuddet.

Økt basistilskudd til fastleger

For å bedre understøtte betaling for arbeidsbelastning og bedre oppfølging av medisinske ressurskrevende listeinnbyggere, foreslås det å avvikle knekkpunktet og innføre et risikojustert basistilskudd. Det skal gjelde fra 1. mai 2023 og i første omgang baseres på alder, kjønn og indikatorer for helsetilstand.

Andre vesentlige oppgaveendringer hvor rammer til kommunalområde er endret:

- reduksjonen i rammetilskuddet i 2022 i forbindelse med ekstraordinære skatteinntekter tilbakeføres
- gratis deltids plass i SFO på 1. trinn - helårseffekt at endring i 2022
- gratis barnehageplass fra tredje barn i familien
- overgangsordning for redusert pensjonspåslag for private barnehager
- dekke merkostnader for innføring av barnevernsreformen

Handlingsregler

Dekke merkostnader for innføring av barnevernsreformen

De økonomiske handlingsreglene skal sikre en langsiktig styring av kommunens økonomi. Kommunestyret har vedtatt finansielle handlingsregler for Moss kommune for netto driftsresultat, disposisjonsfond, gjeldsgrad og egenfinansiering av investeringer. Handlingsreglene er ikke absolutte for et enkelt år eller et lovkrav. Følgende handlingsregler gjelder:

- netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter på 0,75 til 1,75 prosent
- disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter på 7 til 9 prosent
- renteeksponert gjeldsgrad på 70 til 75 prosent av brutto driftsinntekter (all gjeld minus startlån og selvkost)
- minimum 30 til 40 prosent egenfinansiering investeringer (eksklusive startlån og selvkost).

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat	2022	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-0,9	-1,5	-0,9	-1,3	-1,5

Tallene inkluderer ikke MKEiendom KF og Moss Havn KF

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse og viser hvilke midler som ikke er benyttet i driftsregnskapet og gir et måltall på hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Teknisk beregningsutvalg anbefaler at årlig netto driftsresultat bør ligge på 1,75 prosent. Moss kommune har i sine handlingsregler lagt seg på nivået 0,75 til 1,75 prosent av brutto driftsinntekter.

En sentral forutsetning i økonomiplanene er omstilling og besparelser med 100 millioner kroner i 2024, og 125 millioner kroner i 2025 og 2026. Tabellen ovenfor viser likevel at netto driftsresultat er negativt hele planperioden.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond viser kommunens tilgjengelige, frie reserver. Det er et mål at disposisjonsfondene skal utgjøre 7 til 9 prosent av driftsinntektene. Avsetningen er med på å sikre godt økonomisk handlingsrom og derav mulig for en høyere grad av egenfinansiering av investeringer.

Det er i årene 2023-2026 budsjettert med følgende disponering av disposisjonsfond:

Disposisjonsfond	2022	2023	2024	2025	2026
Disposisjonsfond per 31.12	463	371	329	272	201
Prosent av brutto driftsinntekter	10,9	8,2	5,5	1,8	-2,2

Tall i hele millioner kroner. Tallene inkluderer MKEiendom og Moss Havn

Disposisjonsfondets prognose utover i planperioden tar utgangspunkt i fondets størrelse ved

utgangen av 2022 for Moss kommune. Det er lagt til grunn at disposisjonsfondet til MKEiendom er på 9 millioner kroner Moss Havn på 62 millioner kroner.

Handlingsregelen sier at disposisjonsfondet bør være på 7 til 9 prosent. Dette for å kunne ha reserver til uforutsette hendelser, ekstraordinære satsinger/aktiviteter og reserver som etter hvert er store nok til også å kunne bidra til finansiering av framtidige investeringer, jf. mål om gjeldsgrad og egenfinansiering av investeringer.

Det er budsjettert med å bruke av disposisjonsfondet for hvert år i planperioden, og spesielt i perioden 2024-2026. Ved utgangen av 2026 vil disposisjonsfondet være brukt opp og det er ikke flere reserver foruten å redusere driften.

Gjeldsgrad

Renteeksponert gjeldsgrad i prosent av brutto driftsinntekter viser hvor mye av gjelden som ikke har noen motpost i form av inntekter som renteinntekter fra startlån og kommunale avgifter innen selvkostområder. Gjeldsgraden er beregnet til å ha følgende utvikling i planperioden:

	2022	2023	2024	2025	2026
Gjeldsgrad i prosent av brutto driftsinntekter	64	70	74	74	72

Målet er at lånegjelden ikke skal overstige brutto driftsinntekter. Når vi trekker ut startlån, rentekompensasjon og selvkostområdet er målet for Moss kommune at lånegjelden ikke skal overstige 70 til 75 prosent av de totale driftsinntektene. Gjeldsgraden ligger ikke over dette nivået for noen år i planperioden 2023-2026.

I økonomiplanperioden er det budsjettert med investeringer i varige driftsmidler tilsvarende:

	2022	2023	2024	2025	2026
Investering i varige driftsmidler	282	738	590	323	187

Tall i hele millioner kroner og inkluderer investeringer i regi av MKEiendom KF.

For ytterligere informasjon om investeringer, se investeringsoversikter under kommunalområdene.

Egenfinansierte investeringer

Handlingsregelens mål er at 30 til 40 prosent av investeringene skal være egenfinansierte. Av totale investeringer er andelen som er egenfinansiert gjennom tilskudd, momskompensasjon og fond følgende for økonomiplan 2023-2026:

- 2023: 25 prosent
- 2024: 34 prosent
- 2025: 33 prosent
- 2026: 21 prosent

Over hele planperioden tilsvarer det at 29 prosent av investeringene i planperioden er egenfinansierte.

Finansinntekter og utgifter

Finansinntekter- og utgifter	Revidert Budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Renteinntekter og utbytte	-60,2	-72,5	-57,1	-55,6	-54,3
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	45,6	68,1	67,6	70,2	72,7
Avdrag på lån	48,2	47,0	51,1	59,9	62,0
Netto finansinntekter/finansutgifter	33,6	42,6	61,6	74,5	80,4
Finansutgifter i tjenestoområdene	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	33,6	42,6	61,6	74,5	80,4

Tall i millioner kroner

Ved budsjettering er det tatt utgangspunkt i siste rentemøte fra Norges bank den 22. september 2022 og Kommunalbankens markedssyn på budsjettrenter. Styringsrenten har økt betraktelig siden forrige økonomiplan. Det er lagt til grunn en økning i styringsrenten i 2023 for så å stabilisere seg i resten av økonomiplanperioden.

Renteinntekter og utbytte

Renteinntektene er i 2023 økt med kr 18,9 millioner kroner i forhold til økonomiplan 2022-2025. Dette skyldes et vesentlig høyere rentenivå og påvirker renteinntekter på bankinnskudd, startlån og renteswaper. Det er lagt til grunn et noe lavere likviditetsvolum utover i planperioden (plassering av kortsiktig overskuddslikviditet).

Utbytte fra Østfold energi er budsjettert til 15,1 millioner kroner for 2023, det vil si tilsvarende beløp som det faktisk ble i 2022. For årene 2024-2026 holdes tallene uendret fra gjeldende økonomiplan, det vil si et beløp i underkant av 6,3 millioner kroner.

Renteutgifter

Renteutgiftene (inkludert renteswaper) er i 2023 økt med 17,1 millioner kroner i forhold til forrige økonomiplan. Det er budsjettert med 4,5 prosent rente på lån i 2023 og 4,0 prosent i perioden 2024-2026. Dette er i henhold til renteanslagene fra Kommunalbanken.

Kirken har høyere renteutgifter i planperioden på grunn av stigende rente og avdrag på nye låneopptak på 0,5-0,6 millioner kroner. For MKEiendom vil renteutgiftene øke med 31 millioner i 2023 og rundt 24 millioner i 2024-2026.

Avdrag på lån

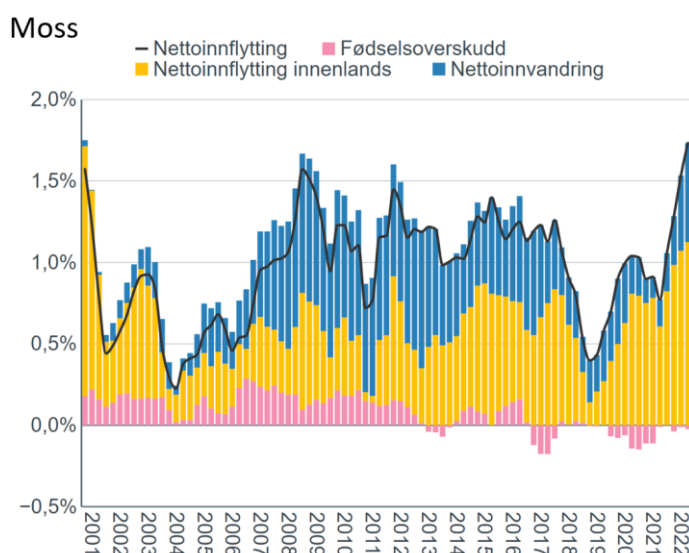
I økonomiplanperioden har Moss kommune lagt til grunn minimumskravene i kommuneloven ved budsjettering av årlige avdrag. Avdragene er justert i forhold til nye låneopptak og løpende betalingsplaner.

Befolkning

Moss er et vekstområde i Østfold, med høy bostedsattraktivitet. Demografien påvirkes av urbanisering, synkende fødselstall, økende migrasjon og at flere lever lenger. Dette gir utfordringer blant annet knyttet til sysselsetting, helse og tjenestebehov. Veksten gir samtidig utviklingsmuligheter som kan bidra til å gjøre byen til et skapende, varmere og grønnere samfunn.

Det er en nær kobling mellom befolkningsutvikling og kommunens økonomi. Dette kommer til uttrykk på inntektssiden hvor befolknings sammensetning og befolkningsøkning i kommunen spiller en stor rolle, og gjennom utgiftssiden, først og fremst gjennom behov for behovsdekning innenfor sektorene oppvekst og levekår.

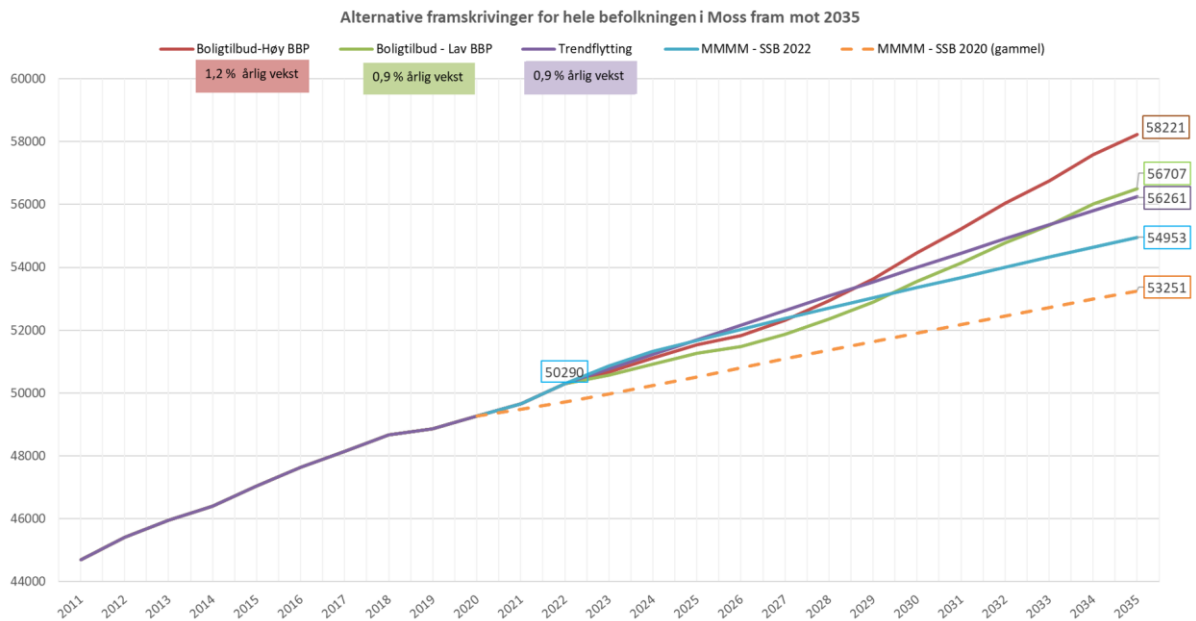
I 2021 var befolkningsveksten 1,25 prosent. Det var en netto innflytting på 638 personer som bidro til veksten, mens det var noe færre fødte enn døde dette året. Ved inngangen til 2022 var befolkningstallet 50290. I løpet av de to første kvartalene i 2022 har Moss nådd på et innbyggertall på 50 813.

16,6 prosent av befolkningen i 2022 er innvandrere. I 2022 vedtok Moss kommune å bosette 225 flyktninger.

Moss kommune bruker KOMPAS for å framskrive folkemengden på grunnlag av detaljert statistikk og lokale planforutsetninger. To modeller er tatt i bruk. Den ene kalles «Trendflyttingsmodellen». Den framskriver folkemengden med fødsler, dødsfall og flytting. Flyttingen er basert på historiske trender. Den andre heter «Tilbudsmodellen» og framskriver folkemengden med fødsler, dødsfall og boligmarkedsstyrt flytting. Fødselstallene er basert på SSBs middelalternativ der en samlet fruktbarhet forventes å gå litt ned første år, for deretter å øke gradvis jevnt utover i perioden. Kommunens boligbyggeprogram med planlagte boliger fram til 2035 er lagt til grunn. Det er forventet høy boligbygging blant annet på Verket og Melløs, noe som gir utslag i alternativet med boligbyggeprogram. Med høy boligbygging årlig på ca 400 boliger, kan årlig vekst bli gjennomsnittlig 1,2 prosent. Med 20 prosent lavere boligbygging kan befolkningsveksten ventes å bli 0,9 prosent. Trendalternativet viser 0,8 prosent vekst, mens SSBs alternativ MMMM for Moss fra juni 2022 ligger noe lavere.

Økonomiplan for 2023-2026

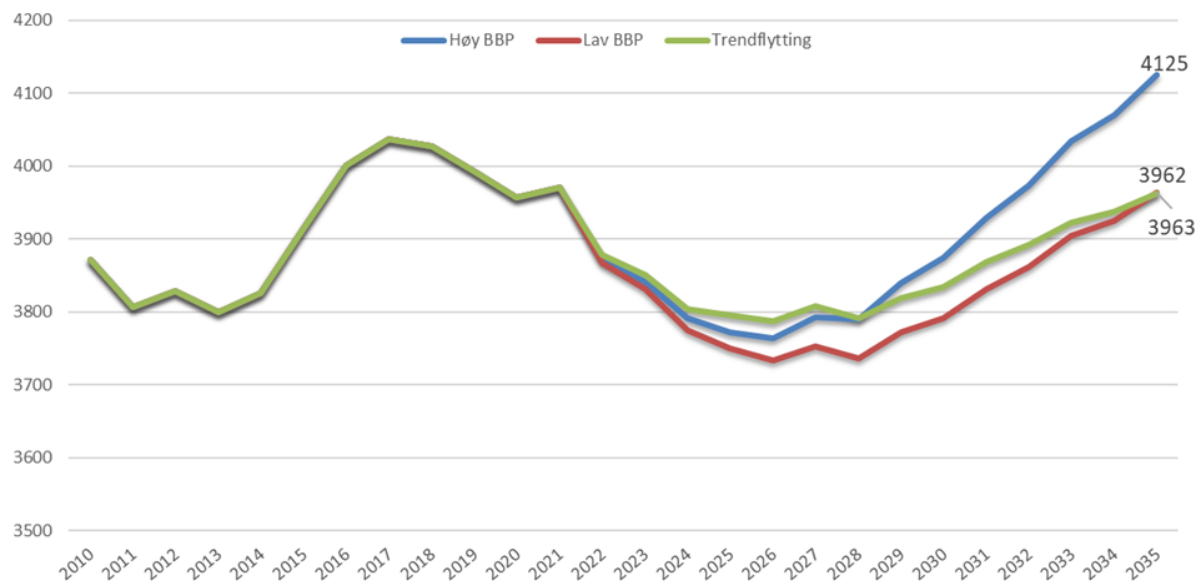

Det er stor usikkerhet ved prognosene knyttet til konsekvenser av krigen i Ukraina, effekter av renteoppgang, prisvekst blant annet på bolig og byggevarer, langtidseffekter av koronaen og andre mulige uforutsigbare forhold. Samtidig tilsier den sentrale plasseringen og med dobbeltspor til Oslo, at Moss uansett vil få vekst framover.

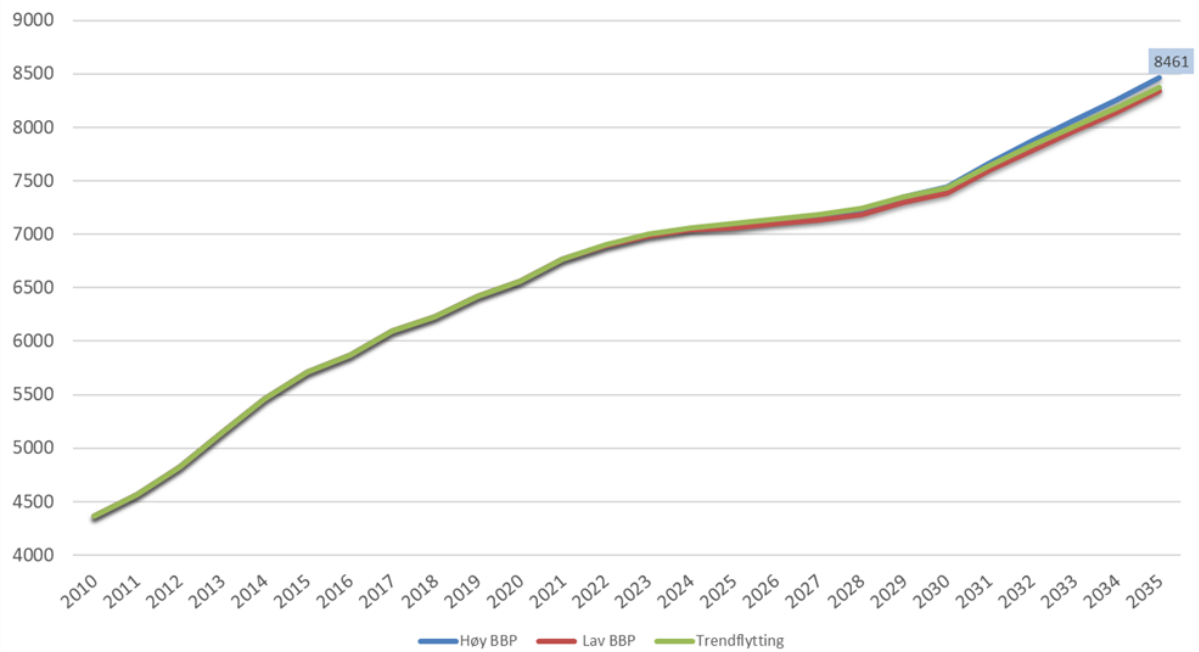
Nedenfor følger alternative befolkningsprognoser for noen utvalgte aldersgrupper.

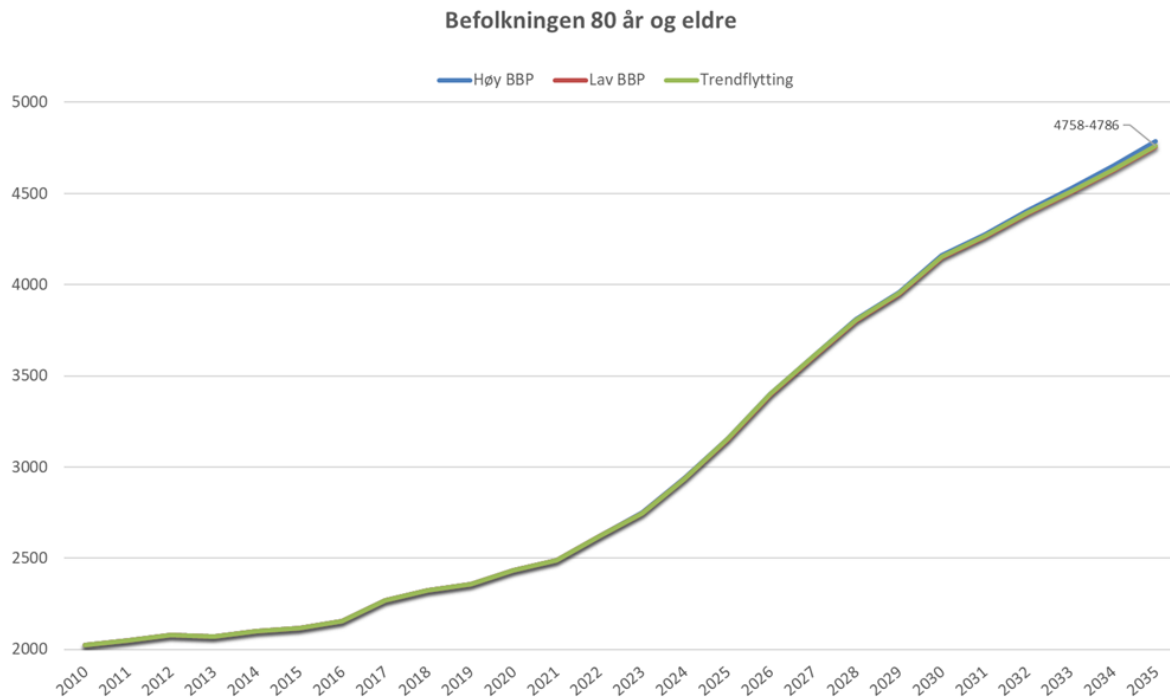
Økonomiplan for 2023-2026

Barn 6-12 år

Aldersgruppen 67-79 år

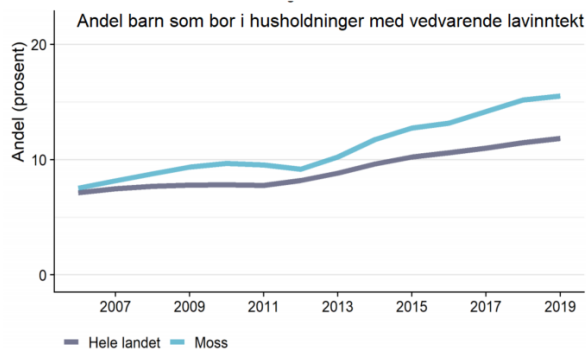

Folkehelse og levkår

Folkehelse og levkår er et prioritert område i kommuneplanens samfunnsdel. Et sentralt prinsipp i folkehelsearbeidet er «helse i alt», og de fleste faktorer som påvirker helse vår finner vi *utenfor* helsesektoren. Å være fysisk aktiv, oppmerksom, ha sosiale relasjoner, en opplevelse av å være betydningsfull, samt fortsatt læring er sentrale faktorer for psykisk helse og en god livskvalitet. Gode oppvekstvilkår, boliger, gode barnehager og skoler, arbeid, fritids- og kulturmiljø, tilhørighet og et trygt nærmiljø er sentrale arenaer. Befolkningsrettede og mer spissede tiltak bør utfylle hverandre. Et godt samarbeid på tvers av fagområder er en forutsetning for å lykkes med å utvikle et bærekraftig og helsefremmende lokalsamfunn. Alle kommunens tjenesteområder har et ansvar for å fremme god folkehelse, bedre levkår og utjevne sosial ulikhet i helse.

Folkehelse har en tverrsektoriell tilnærming hvor alle FNs bærekraftsmål er relevante. *Mangfoldige Moss – slik har vi det* viser at det særlig er innen bærekraftsmålene utdanning, helse, arbeid og ulikhet vi finner utfordringer i Moss. Moss ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere folkehelse-relaterte faktorer. Vi har en høy andel barn som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt (16,2 prosent).

Andelen med psykisk uhelse i befolkningen er høy (18,6 prosent). Andel mossinger som mottar stønad til livsopphold og uføreytelse er høyere enn landsgjennomsnitt og forventet levealder i Moss

er signifikant lavere enn landsgjennomsnittet hos begge kjønn. Andelen som gjennomfører videregående opplæring er på landsgjennomsnitt (78 prosent).

	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Moss
7	Mottakere av uførepensjon, 45-66 år	21,8	15,5	16,6	prosent (a,k)	
12	Gjennomføring i vdg. opplæring	78	80	78	prosent (k)	
24	Forventet levealder, menn	78,9	80,1	79,9	år	
25	Forventet levealder, kvinner	83,3	83,9	83,8	år	
28	Psykiske plager, Ungd. 2019	18	16	15	prosent (a,k)	
29	Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	186	160	160	per 1000 (a,k)	

Ungdata ble gjennomført på ungdoms- og videregående skoler vinter 2022. Hovedfunn peker på at det store flertallet har det bra. Trivsel på ungdomsskolen har økt siden 2019 og de fleste oppgir å trives, men likevel er det en del som gruer seg til å gå på ungdomsskolen. Mobbetallene har økt på ungdomstrinnet. Det har også prosentandelen som oppgir å ha skulket skolen, dette er samme som landsgjennomsnittet.

Det er en svak nedgang i andelen som har hatt mange psykiske plager den siste uka på ungdomstrinnet (fra 19 til 17 prosent). Moss ligger om lag på nasjonalt snitt. På videregående trinnet er andelen noe under landssnitt. Når det gjelder rus, så er alkohol det rusmiddelet som har størst utbredelse blant ungdom. Alkoholbruken (ungdomsskoleelever som har vært beruset siste år) har gått opp fra 13 til 15 prosent. Selv om det er en nedgang i rapportert bruk (4 prosent) og tilbud av hasj (18 prosent) for ungdoms-skoleelever i Moss, er andelen fortsatt over landsgjennomsnittet- selv om andelen har økt nasjonalt. Andelen som har brukt hasj på videregående skole er på landssnitt (15 prosent) og har gått noe ned. 37 prosent oppgir å ha blitt tilbudt hasj. Prosentandelene øker for hvert trinn.

Litt over halvparten av ungdomsskoleelevene (55 prosent) er med i en eller annen form for organisert fritidsaktivitet. Andelen har gått noe ned siden forrige måling. Nasjonalt er tallet 59 prosent. Skjermbruken har økt blant ungdom i Moss, slik den også har på landsbasis. Ungdom i Moss er spesielt fornøyd med kulturtilbudet (64 prosent i Moss og 53 prosent på landsbasis). De fleste (66 prosent) er også fornøyd med lokalmiljøet sitt, men 29 prosent av 13-15-åringene og 45 prosent av ungdommene i videregående skole opplever at de mangler lokaler å treffe andre unge på fritida.

I 2022 har Moss mottatt levekårsdata fra SSB som viser hvordan et utvalg av statistiske levekårsvariabler fordeler seg geografisk innad i kommunen. Vi finner at levekårsutfordringer er ujevnt fordelt hvor noen områder har større "opsamling" av levekårsutfordringer enn andre. Særlig i sentrums kjernen og området Fiske/Værvan er andelen innbyggere med levekårsutfordringer høy. Lavekårskartleggingen vil brukes som kunnskapsgrunnlag i bl.a. areal- og boligplanlegging, planarbeid og område- og tjenestetutvikling.

Fylkesundesøkelsen “Oss i Viken” ble gjennomført høsten 2021. Data foreligger på kommunenivå på hvordan innbyggerne selv opplever sin egen fysiske og psykiske helse, trivsel, sosiale miljø og livskvalitet.

Ny tilgjengelig statistikk vil være sentrale bidrag inn i oversiktsdokumentet over folkehelse og levekår *Mangfoldige Moss – slik har vi det*, som utarbeides i 2023 som et kunnskapsgrunnlag til planstrategien.

Klimabudsjett

Moss kommunes klimamål:

I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere direkte klimagassutslipp med 60 prosent innen 2030 (referanseår 2016).

Hva er klimabudsjett?

Klimagassutslippene i Moss i 2030 skal være 60 prosent lavere enn i 2016. For å følge opp ønsket utvikling, har Moss kommune laget et klimabudsjett. Klimabudsjettet viser de direkte utslippene i kommunen. Det er Miljødirektoratet som beregner utslippene.

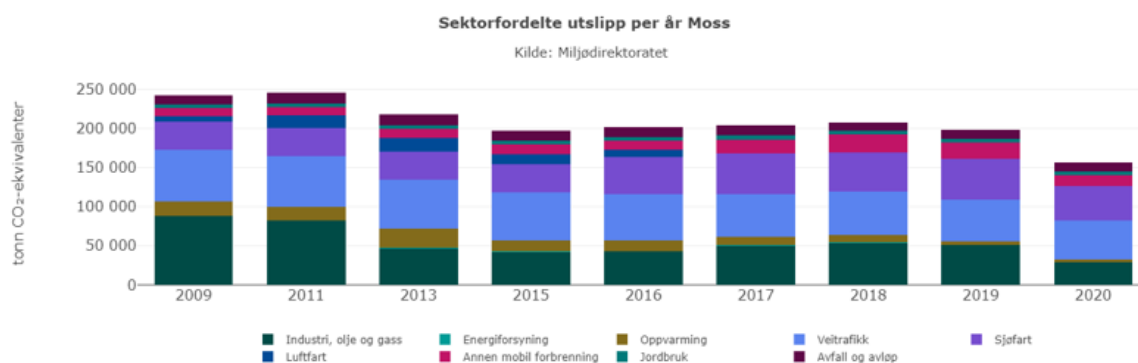
I kommunens klimabudsjett vises hvor store utslipp det er i Moss. Mål og tiltak som gjennomføres innenfor Moss' grenser beskrives. Noen av tiltakene beregnes i tonn CO₂. Andre tiltak beskrives med ord, da det er vanskelig å regne på hvor store reduksjoner det gir.

Tiltakene som beskrives i budsjettet er av en viss størrelse. De gjennomføres av og i mossesamfunnet av offentlige eller private virksomheter. Statlige tiltak, som f.eks. resultatene av elbil-politikken i Moss, vises i framskrivningene fram mot 2030. Det kan være at store klimagasskutt skjer i Moss uten at det er kjent for Moss kommune. Disse kuttene vil da ikke vises i framskrivningene, men vil komme fram av utslippsstatistikken i ettertid.

Klimabudsjettet revideres årlig, og legges fram for hele økonomiplanperioden på fire år.

Klimastatistikk

Miljødirektoratet viser utslippsstatistikk for ni ulike sektorer. I Moss det tre store utslippssektorer. De største utslippene kommer fra veitrafikk (32 prosent), deretter kommer utslipp fra sjøfart (28 prosent, småbåter ikke medregnet, reduksjonen fra elektrifisering av Bastø-ferjer er ikke med i statistikken) og industri (18 prosent).

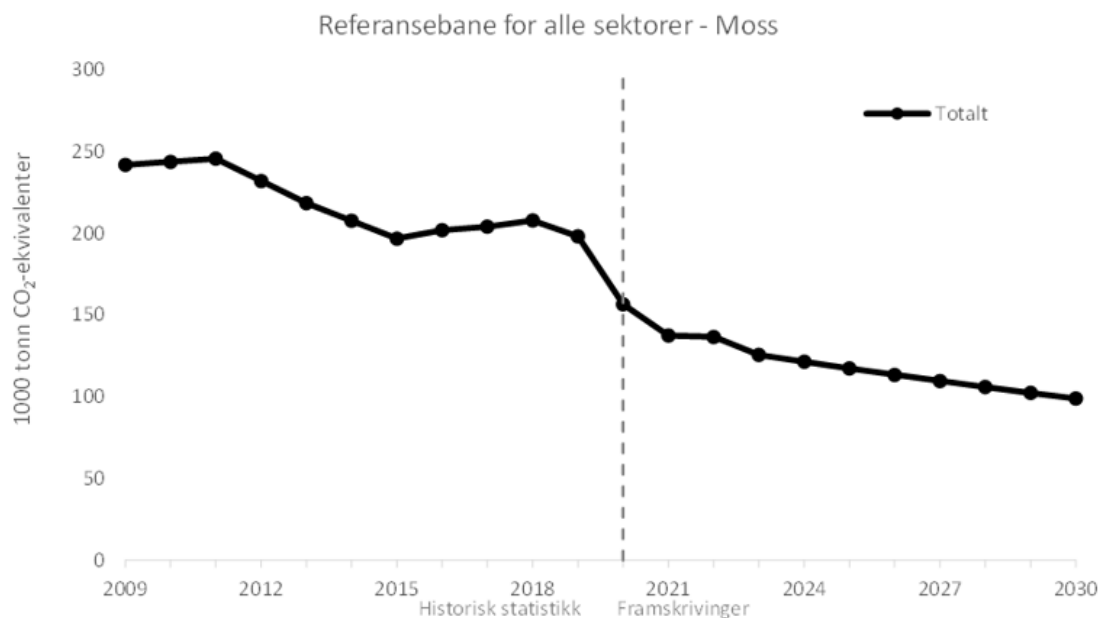
Statistikken fra Miljødirektoratet handler om direkte utslipp, men de indirekte utslippene er ikke med. Det er vanskelig å måle indirekte utslipp. De indirekte utslippene er ikke med i målsetningen om 60 prosent klimagasskutt, men vi vet at indirekte utslipp står for den største delen av utslippene våre. Indirekte utslipp er utslipp som skjer utenfor Moss' geografiske grenser, for eksempel utslipp knyttet til produksjon av varer, transport eller andre tjenester. Tiltak som reduserer forbruk er derfor vesentlig for det globale utslippet. Moss kommune må derfor velge varer og tjenester med lavest mulig klimafotavtrykk. Tiltak som gjøres i Moss skal ikke føre til utslippsøkning andre steder. Å bevare natur og skog vil holde på CO₂(CO₂-lagring), og er viktig i klimagassregnskapet.

SSBs statistikk sier at Moss har en befolkning på 50 813 per 2. kvartal 2022. Ved utgangen av 2. kvartal 2021 hadde Moss hatt en økning på 0,8 prosent de siste 12 måneder. Hensyntar man planlagte utbyggingsområder for boliger, gir prognosene befolkningsvekst på cirka 1 prosent årlig vekst. En befolkningsøkning vil kunne føre til økte utslipp av klimagasser.

Framskrivninger

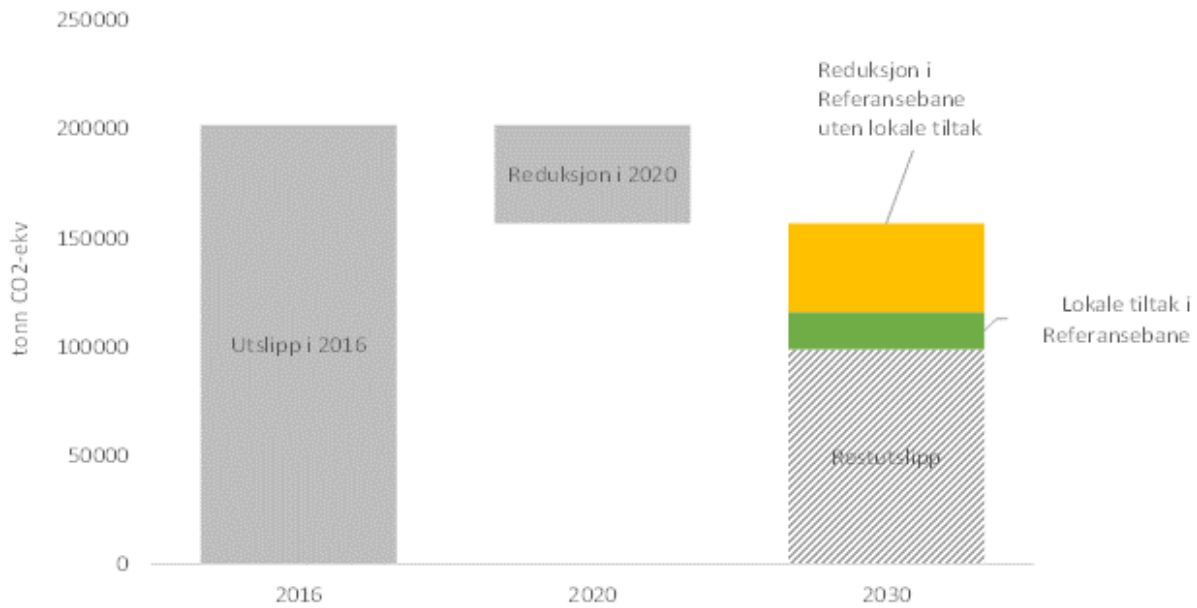
Miljødirektoratet utarbeider statistikk på utslipp i alle kommuner i Norge. Referansebanen under viser utslipp i Moss fra 2009-2020, samt et anslag for hvordan klimagassutslippene kan utvikle seg i Moss fram til 2030 i et tenkt «business as usual»-scenario, hvor man tenker seg at man viderefører dagens politikk, men ikke innfører nye klimatiltak og virkemidler, etter en gitt dato, her satt til 1. januar 2021. Dette vises i grafen under som utslipp i 2021-2030. (Statistikken fra Miljødirektoratet kommer ett år forsinket.)

Framskrivningskurven viser en utslippsreduksjon på ca. 50 prosent fra 2016 til 2030. Målet i klimaplanen er 60 prosent. Det må sies at det er store usikkerheter i slike framskrivninger.

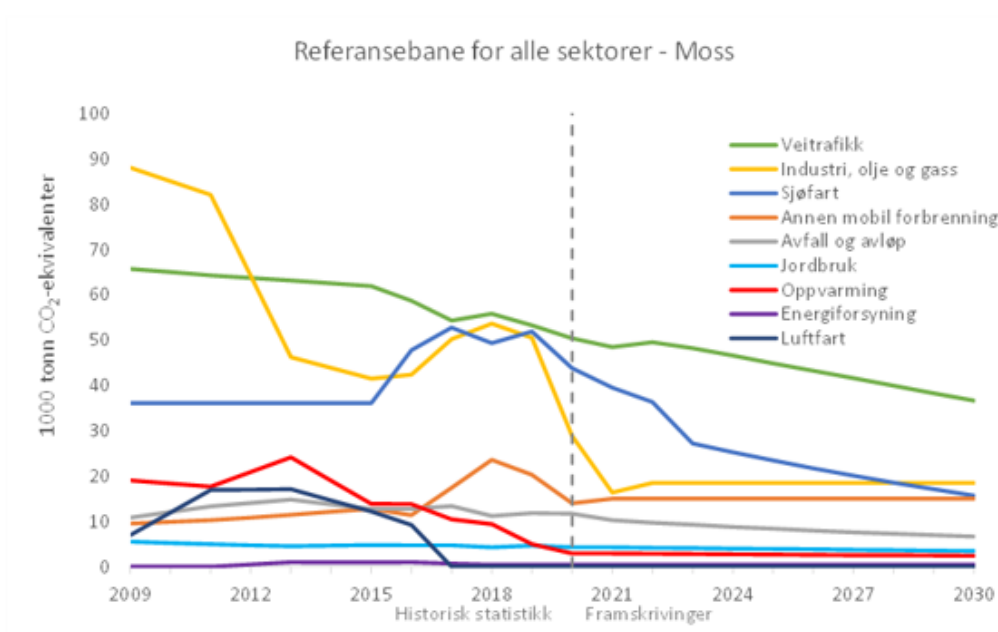

Veitrafikk, sjøfart og industri står for cirka 80 prosent av utslippene som skjer i Moss, og det er derfor særlig viktig å fokusere på utslippene fra disse sektorene. Under vises utslippene fordelt per sektor.

Økonomiplan for 2023-2026

Lokale tiltak som er tatt med i framtidig referansebane (utslipp 2021-2030) er elektrifisering av ferjene til Bastø Fosen og utfasing av fossile kjøretøy i kommunens bilpark. Andre kjente og identifiserbare tiltak har vært for små til å gi bidrag inn i referansebanen. (Grønn del av utslippsstolpe 2030.)

Moss kommunes klimamål:

I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere direkte klimagassutslipp med 60 prosent innen 2030 (referanseår 2016).

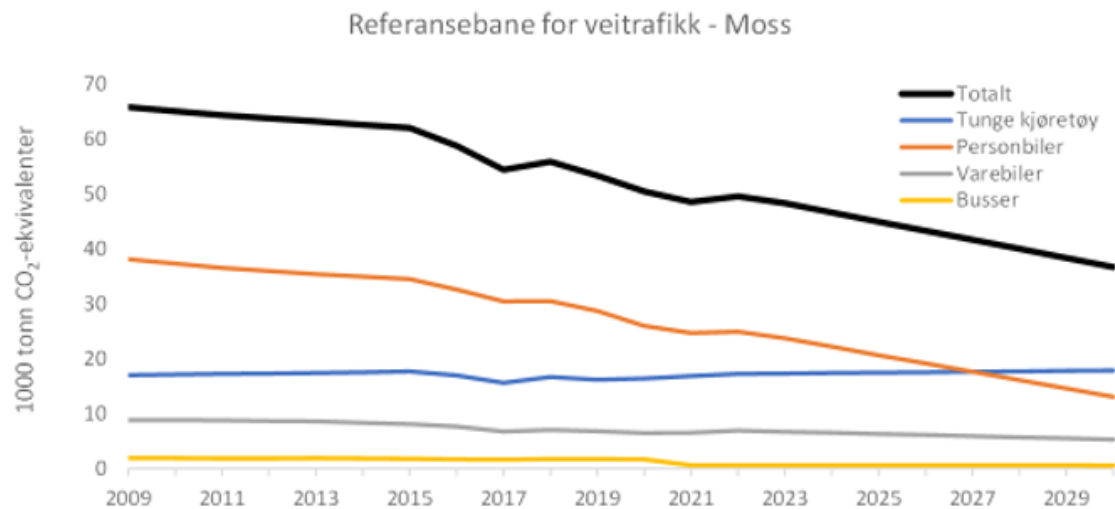
Veitrafikk i Moss

Den største utslippskilden i er veitrafikk. Utslippsreduksjon fra veitrafikken fram mot 2030 som er lagt til grunn i framskrivningskurven er ca. 40 prosent.

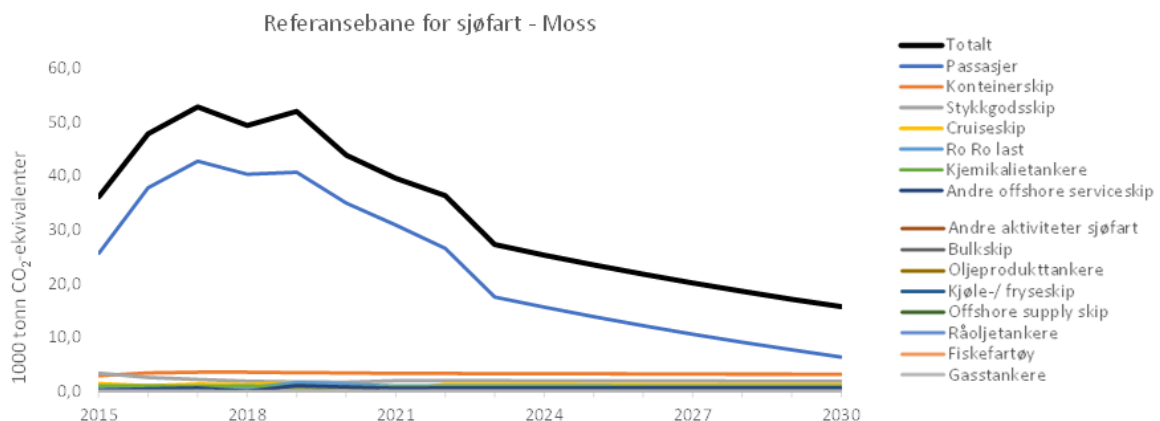
Det er i denne framskrivningen estimert at utslipp fra lette kjøretøy reduseres med cirka 55 prosent i perioden 2016 - 2030. Det legges til grunn at 62 prosent av antall kilometer kjørt med personbiler i 2030 er elektriske. I klimaplanen er det lagt inn at utslippene fra lette kjøretøy reduseres med cirka 80 prosent for mossesamfunnet. For tunge kjøretøy er det beregnet en økning i utslipp fram mot 2030, og en liten reduksjon i utslipp fra busser. I klimaplanen la vi til grunn en reduksjon på 50 prosent for tunge kjøretøy, mens det i denne beregningen viser at klimagassutslipp fra tungtransport og busser vil være tilnærmet lik utslippet i 2016. Det er usikkerhet knyttet til hvorvidt tunge kjøretøy vil kjøre fornybart allerede i 2030. Det som er lagt til grunn i denne beregningen er et forsiktig anslag.

Koronapandemien har endret folks reisevaner, trolig på lang og kort sikt. Økt bruk av hjemmekontor og økt motstand mot trengsel i kollektivtransporten viser seg. Om denne utviklingen fortsetter vet man ikke. I pandemien gikk kollektivreisende over til bilen, mens bruk av hjemmekontor førte til færre reiser totalt. I Moss har bil vært det foretrukne reisemiddelet over lang tid (cirka 60 prosent velger bilen). Kollektivtilbudet oppleves av mange som et dårligere alternativ enn bilen. Hvilket reisemiddel som velges styres i stor grad av tilgjengelighet, hyppighet og pris for de ulike transportformene. Moss har et nullvekst-mål for intern personbiltrafikk, men målet er per nå ikke oppfylt. For å kunne oppnå nullvekstmålet må det tilrettelegges godt for at andre reisemåter enn bil foretrekkes. Den siste reisevaneundersøkelsen (2021) er ikke klar.

Elbilandel på registrerte kjøretøy i Moss er på 19 prosent per august 2022. Nyregistrerte biler i 2022 viser at 70 prosent av nye biler som leveres i Moss er elbiler. Det antas at denne utviklingen fortsetter og at utslippene fra lette kjøretøy synker fram mot 2030. Når det gjelder tunge kjøretøy, er det per september 2022 kun 1,75 prosent av de registrerte kjøretøyene i Moss som ikke går på fossilt drivstoff. Bybussene og renovasjonskjøretøy i Moss kjører på biogass, og regnes som utslippsfrie.

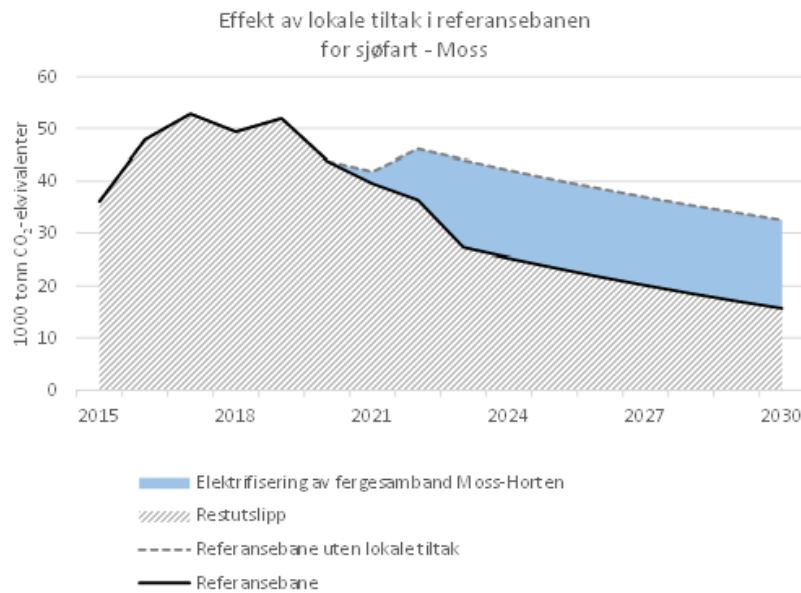
Sjøfart i Moss

I klimaplanen ble det lagt til grunn en reduksjon i utslipp fra sjøfart på 40 prosent. I denne framskrivningskurven er det lagt til grunn en utslippsreduksjon på cirka 65 prosent. Kuttene tas i hovedsak av passasjerskipene.

Basert på tall fra Bastø-Fosen kan man anta at omtrent 50 prosent av passasjerskip-utslippene i Moss i 2019 kom fra Horten-Moss-forbindelsen. Oslo-Frederikshavn-København og Oslo-Kiel, står for det meste av resten fra passasjerskip-utslippene, men den nøyaktige fordelingen er ikke kjent. Dette også fordi metodikken til Miljødirektoratet ikke nødvendigvis vil gi samme utslipp for Horten-Moss som Bastø-Fosen selv oppgir.

Utslippene går ned i 2020-2021 på grunn av pandemien, men fortsetter nedover i 2022-2023 på grunn av elektrifisering av Horten-Moss-forbindelsen. Uten dette tiltaket ville utslippene gått opp igjen i 2022. Nedgangen i årene etter 2023 skyldes generelle antakelser.

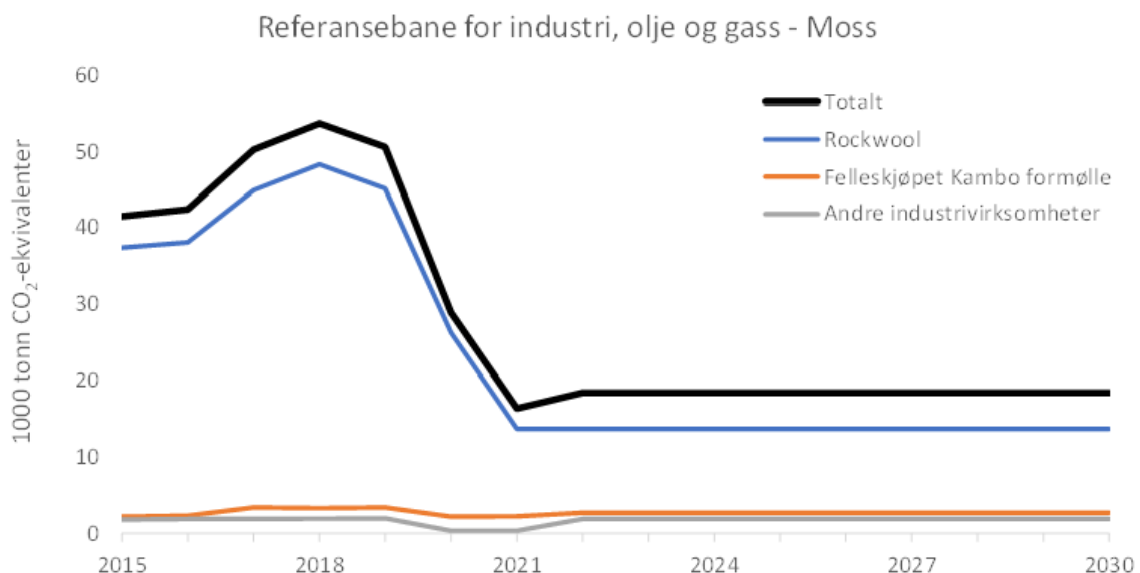

Industri i Moss

I klimaplanen ble det lagt til grunn en reduksjon i utslipp fra industri på 67 prosent. I denne framskrivningskurven er det lagt til grunn en utslippsreduksjon på cirka 55 prosent.

Nedgang i utslipp fra industri etter 2020 skyldes hovedsakelig installasjon av elektrisk smelteovn på Rockwool i 2020. Utslippene i 2021 er statistikk fra norskeutslipp.no, og viser en reduksjon på 70 prosent i forhold til 2019-nivå. Det antas at utslippene fortsetter på samme nivå som i 2021.

Det er ikke kjent nøyaktig hvilke virksomheter som ligger i «Andre industrivirksomheter». Miljødirektoratet oppgir at de har inkludert tall fra Aker Solutions og Norsk Spesialolje Kambo, men Miljødirektoratet kan også ha inkludert utslipp fra andre virksomheter som ligger i anonymiserte tall fra SSB.

Annen mobil forbrenning

I 2018 og 2019 er det høyere utslipp enn normalt i kategorien «annen mobil forbrenning» i Miljødirektoratets utslippsstatistikk. Dette skyldes utslipp fra maskiner knytta til bygg og anlegg, samt diesel brukt i andre næringer. Det var høy aktivitet innenfor boligbygging i 2018. Det antas at utslippene fra denne kategorien går litt opp fram mot 2030.

Klimatiltak

Klimabudsjettet skal vise tiltak som fører til reduserte klimagassutslipp.

Klimatiltak veitrafikk

Tiltak veitrafikk	Beskrivelse av tiltaket
Handlingsplan for parkering	Gjennomføring av tiltak beskrevet i handlingsplanen for parkering som har fokus på bedre tilrettelegging for myke trafikanter og redusere personbilbruk.
Tilrettelegging for syklende og gående	Sykkelprosjekter som er planlagt; Bråtengata og Storebro. Kommende prosjekter; Osloveien fra Tigerplassen til Storebro. Følge opp tiltak i sykkelplanen. Etablere flere sykkelparkeringsplasser. Prosjekt «Tryggere underganger» for fotgjengere. Utarbeide gåstrategi. Mål i klimaplanen: Mål om 25 prosent gangeandel, 20 prosent sykkelandel og 15 prosent kollektivandel i 2030.
Hjemmekontor	Mulighet for ansatte å søke om hjemmekontor inntil to dager per uke. (Gjelder kun for de som har en jobb hvor det er mulig å jobbe hjemmefra.)
Bilodelingsordning	En bilpool som kan benyttes av Moss kommunes ansatte i arbeidstiden og av innbyggere utenfor arbeidstiden ble innført i 2022. Ordningen vil utvides dersom den fungerer godt.
Leasing av elsykler for kommunalt ansatte	Ordningen ble innført i 2022. Fortsetter i 2023.
Elektriske tjenestebiler og anleggsmaskiner	Moss kommune har mål om at alle tjenestebiler (lette kjøretøy) går på fornybart drivstoff, hovedsakelig elektrisitet, i løpet av 2024. Utfordring med å få større kjøretøy og anleggsmaskiner over på strøm, da markedet er umodent. Moss kommune har per september 2022 en elbilandel på 68 prosent totalt, og 72 prosent for lette kjøretøy.
Tjenestereiser	Moss kommune har et mål om å redusere CO ₂ -utslipp fra offentlige tjenestereiser med 50 prosent. Oppgitte tall tar utgangspunkt i km-godtgjørelse og favner ikke alle tjenestereiser. Målet er å redusere utslipp med 50 prosent innen 2024. Utgangspunktet er 2019-tall for km-godtgjørelse.
Smarte trafikkteellere	Moss kommune skal gjennomføre et prosjekt knytta til smarte trafikkteellere. Målet er å legge ned flere sensorer i bakken. Tellerne gir oss sanntidsinformasjon om trafikkbildet, samt statistikk over hvilke type kjøretøy som benytter veien. Ut fra dataene får man et bedre planleggingsverktøy, og dette kan trolig også erstatte reisevaneundersøkelser.
Prosjekt «Last mile delivery»	Forskningsprosjektet Last Mile Moss har som mål å redusere trafikk og miljøforurensning (CO ₂ utslipp, støvpartikler og støy). Prosjektets formål er å gjøre vareleveranser enklere og sikrere for innbyggere og bedrifter i bydelen Høyda i Moss, et område

	<i>som bygges ut i stort tempo. Det skal forskes på, og pilotere, en HUB-løsning for innkomne varer til dette området. El-kjøretøy skal samkjøre leveranser fra HUB'en og via lokale butikker til et sikkert leveringspunkt ved døren til mottaker. Moss kommune stiller i prosjektet som «krevende kunde».</i>
--	---

Klimatiltak sjøfart

Tiltak sjøfart	Beskrivelse av tiltaket
Dronebåter	Moss Havn legger til rette med lading slik at elektriske dronebåter kan frakte containere med varer fra Moss til Vestfold. Dette er et samarbeid med blant annet ASKO og vil kutte 2 millioner kilometer kjøring med lastebil per år fra Vestby til Vestfold. Dette utslippet er beregnet til 1800 tonn CO2-ekvivalenter, og er således et vesentlig bidrag til reduksjon av regionens klimagassutslipp. Sjødronehavn er ferdig bygget. Døp av droner i Moss 15. september 2022. Seilingene starter i uke 39 og det blir en gradvis opptrapping ut over hele 2023.
Landstrøm	Landstrømanlegget til Moss Havn åpnet i 2019 fikk støtte fra Enova, og har en kapasitet på 1 million kWh. Ut fra dagens anløp kan det redusere utslippene fra havna med rundt 200 tonn CO2-ekvivalenter i året – når det blir tatt i bruk. Rederiene må ha trygghet for at ladeinfrastrukturen er på plass der de anløper før de bygger om skipene slik at de kan koble seg til. Derfor samarbeider Moss med havner som Oslo, Drammen, Fredrikstad, Larvik og Kristiansand, for å kartlegge behovet og beregne hvor mye rederiene faktisk kan spare av drivstoff ved å bruke landstrøm når skipene ligger til kai. Moss Havn deltar i prosjekt «Utslippsfri Oslofjord» som har vært støttet av Klimasats og ledet av Oslo havn. Prosjektet arbeider målrettet for å få skip over på landstrøm.
Ladere til reach-stackere	Moss Havn søker Klimasatsmidler om støtte til å etablere 350 kW ladere både i havneområdet og på innlandshavn. Dette skal danne grunnlaget for at terminaloperatør kan ta beslutning om å skifte ut dieseldrevne reach-stackere (kran på hjul) med elektriske. Dette vil føre til reduksjon i både utslipp av klimagasser og støy. Dersom det kommer støtte vil det etableres ladere i 2023. Reach-stackere kan tidligst komme mot slutten av 2023. Laderne vil også kunne supplere ladere ASKO har etablert på sitt område i dag for lading av lastebiler.

Elektriske småbåter	Videreføring av samarbeid mellom Kruser og Moss Havn som introduserer elektriske småbåter og båtdeling for mossingene.
Elektriske ferjer	Sommeren 2022 har Bastø Fosen planlagt at tre av fem ferger skal gå på elektrisitet. Etablering av ladestasjon i Moss er avgjørende for at ferjene kan gå 100 prosent elektrisk. Ladestasjonen har behov for ny strømtilførsel fra trafostasjon Jeløy. Målet er at dette skal på plass i 2022, og at fra 2023 går alle ferjene på 100 prosent strøm.

Klimatiltak forbruk og avfall

Tiltak forbruk og avfall	Beskrivelse av tiltaket
MOVAR og ettersorteringsanlegg	Selskapet for felles ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall fra alle kommunene i regionen er etablert, anslås satt i drift i løpet av 2024/2025.
MOVAR og biokull	I følge Klimakur 2030 har biokull høyt potensial for karbonlagring i jord. MOVAR har gjennomført et forprosjekt knytta til å pyrolysere slam til biokull. MOVAR jobber videre med prosjekt biokull, med blant annet å finne gode bruksområder for å benytte biokull.
MOVAR og gjenbruk	MOVAR har et mål om å oppnå en større gjenbruksandel av det som leveres på Solgård Avfallsplass. Det foreligger planer om å etablere en gjenbruksstasjon på Solgård, evt. et annet sted i kommunen, i 2023/2024.
Avfallssug	Moss kommune skal utrede muligheten for å etablere stasjonært avfallssug. Avfallssug er rør under bakken som transporteres til en stasjonær stasjon utenfor et tettbebyggt område. Fra denne stasjonen blir avfallet transportert til avfallsanlegget. Avfallssuget fører til mindre kjøring i bomiljøet der det er i bruk. En vurdering av klimagevinsten ved avfallssug sett opp mot ordinære avfallsløsninger vil være et tema i utredningen. Det er et mål om at utredningen skal foreligge i 2023.
IT-utstyr	Moss kommune søker å få IT-utstyr til å vare lenger. Målet er at mobiltelefoner i snitt lever i 3 år, laptopen i 4 år og nettbrett i 5 år. Ut over 4 års levetid for PC'er vurderes som lite hensiktsmessig grunnet teknologiutvikling og slitasje på grunn av mobilitet. Pandemien har medført et taktskifte i behov for bærbare enheter fordi ansatte har endret arbeidsmønster. Stadig flere drar nytte av mobilitet, og det er en antagelse om at vi også videre inn i 2023 vil oppleve økning i antall nye bærbare enheter. Videre er derfor antagelsen at nedgang i nyanskaffelser først vil komme i 2023, men at levetiden på eksisterende utstyr vil gå mot målet på 3-4 år.
Matsvinn	Moss kommune estimerer et matsvinn på 20 prosent i sine sykehjem og omsorgsboliger (matsvinnet ble kartlagt i 2017). Matsvinnet skal reduseres ned til 10 prosent, altså halveres. Dette gjelder sykehjem og omsorgsboliger.
Anskaffelser	Anskaffelsesstrategi 2020-2024 ble vedtatt i 2020 og sier at det skal stilles miljøkrav/-kriterier i anskaffelser der dette er relevant. Moss kommunes anskaffelser skal være formåls- og kostnadseffektive og fremme hensynet til miljø, arbeidsforhold, sosiale forhold og innovasjon. Dette innebærer å fremme klimavennlige løsninger og redusere skadelig miljøpåvirkning gjennom kommunens anskaffelser. Moss kommune skal gjennom sine anskaffelser stimulere til innovasjon og utvikling av nye fremtidsrettede løsninger, eksempelvis miljøteknologi.

Klimatiltak bygg og energi

Tiltak bygg	Beskrivelse av tiltaket
Vedlikehold i kommunens bygg	Vedlikeholdet i kommunens bygningsmasse skal være verdibevarende og oppvarmingskilder skal være fornybare. Ved valg av byggematerialer skal klima og miljø stå i fokus. Vedlikeholdet skal sikre langsiktig bruk gjennom fleksible løsninger for å hindre stadige ombygginger. Byggene skal ha et godt tilrettelagt avfallssystem.
Klimaplanlegging	I forkant av større bygge- og rehabiliteringsprosjekter skal MK Eiendom KF utarbeide en klima- og miljøplan for prosjektet. Det skal være førende at Moss kommune skal ha gode miljø- og klimaløsninger i sine byggeprosjekter, samt være en pådriver for fossilfrie bygg- og anleggsplasser.
Omsorgsbolig Grindvold	Brønnpark (varmepumper) blir etablert. Fossilfri byggeplass med krav om 20 prosent utslippsfri. Grønne tak og fordrøyningsbasseng for overvann. Gjenbruk av overvann til vanning grøntområder. Miljøanalyse utført i forprosjektet.
Mossehallen	Alternative energikilder blir vurdert i samspillsfasen. Krav om miljøanalyse i forprosjekter.
Nybygg og klimagassregnskap	Kommuneplanen setter krav om at Klimagassregnskap kreves ved vesentlige naturinngrep, nybygg større enn 1000 m2 BRA og ved valg mellom riving eller bevaring av eksisterende bygg.

Klimatiltak arealplan

Tiltak areal	Beskrivelse av tiltaket
Arealplanlegging	Innenfor arealplanlegging har flere kommuner og fylkeskommuner i flere år forsøkt å finne et handlingsrom der kommuner kan påvirke utbygging i en grønnere retning – med varierende hell. Det finnes en som skal gjøre kommunene i bedre stand til å bruke lovverket for klimavennlig arealplanlegging. TEK17 har også blitt oppdatert for å bli et bedre verktøy for å sette klimakrav. I Moss har vi, som følge av jernbaneutbyggingen og eierforhold rundt «Sjøsidan/Knutepunktet» en unik mulighet til å prøve ut en form for planlegging som tar klima- og miljøhensyn.
Sentrumsplanen	Vi fikk tildelt Klimasatmidler for å se Sentrumsplanen i lys av alle de grønne verdiene samtidig som vi legger til rette for bedre byrom, traséer for gående og syklende og bygg/utvikling av høy kvalitet. Prosjektet skal samle den kunnskapen vi allerede har i kommunen, kjøpe inn bistand for å kartlegge det vi ikke har nok kunnskap om og sammenstille dette. Videre er det håp om at man kommer frem til en prosess for å ivareta de grønne verdiene som også kan overføres til andre planer.
Planlegging	Økt tverrfaglig arbeid i vurdering av private planforslag. Målet er at alle planer tar nok hensyn til klima. Dette går ut på tilrettelegging for syklende og gående, parkeringsdekning, kollektivdekning, ivaretagelse av karbonrike arealer, fossilfrie byggeplasser og mye mer. Dette er viktig for å påvirke utbyggere i grønnere retning.
Energistasjoner	Moss kommune må peke ut mulige arealer til framtidas energistasjoner langs hovedveinettet, slik at det er mulig å gå over til fornybart drivstoff for tunge kjøretøy. Moss kommune deltar i Østlandssamarbeidet og Osloregionens prosjekt om kartlegging av fornuftige arealer til framtidas energistasjoner og døgnhvileplasser for tunge kjøretøy.

Klimakommunikasjon

Tiltak kommunikasjon	Beskrivelse av tiltaket
Kommunikasjonsplan	I hovedutvalget for landbruk, samferdsel, natur og miljø ble «Grønnere Moss – handlingsplan for kommunikasjon» vedtatt 1. juni 2022. Som oppfølging av planen, og som del av arbeid med naturmangfold og temaplaner for naturmangfold og klimatilpasning, gjennomførte vi en kampanje ut mot innbyggerne sommeren 2022.
Innbyggerinitiativ	Moss kommune støtter opp om Moss Miljøfestival og går aktivt ut i samfunnet og jobber med medvirkning til klima- og miljøspørsmål.
Race to zero	Moss kommune deltar i prosjektet «Race to zero» hvor vi har som mål å videreutvikle klimabudsjett.
Grønnvaskingsplakaten	Grønnvaskingsplakaten forplikter Moss kommune om ha ærlig kommunikasjon om bærekraftsarbeidet.

FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene skal sikre en bærekraftig utvikling som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. For å skape bærekraftig utvikling må vi jobbe på tre områder: miljø, økonomi og sosiale forhold. Klimabudsjettet har et særlig ansvar for bærekraftig miljø og tar opp i seg målene som omhandler klima og spesielt målene 7, 9, 11, 12, 13 og 17.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever idag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov.

Kilder:

Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimaqaassutslipp-kommuner/?area=428§or=-2>

Referansebaner for utslipp som er vist i dette dokumentet er utarbeidet av Cicero, TØI og Menon i samarbeid med Moss kommune «Referansebane for utslipp i kommuner i Klima Østfold».

Bastø Fosen har beregnet utslippskutt som følge av elektrifisering av tre ferjer som er brukt i framskrivningene.

Moss kommunes klimaplan: https://www.moss.kommune.no/f/p1/i18bd9bf8-243a-4964-a99a-6e3c699dbaa0/klimaplan_0421.pdf

Tilskudd

Søknader om tilskudd økonomiplan 2023-2026

Kommunedirektøren foreslår å videreføre tilskudd fra økonomiplanen 2022-2025:

Moss idrettsråd har søkt om å øke det årlige kommunale driftstilskuddet fra 230 000 kroner til 500 000 kroner. Det økte tilskuddet skal benyttes til å øke den administrative ressursen for å blant annet avdekke anleggsbehov og å bistå lagene når det gjelder å bedre utnyttelse av eksisterende anleggskapasitet i samarbeid med kommunen. I tillegg ønsker idrettsrådet å arbeide med inkludering i idretten. Idrettsrådet har også et mål om å tilrettelegge for at egenorganisert idrett skal bli en del av fellesskapet. Kommunedirektøren foreslår å opprettholde tilskuddet på 230 000 kroner.

Mossregionens musikkråd har søkt om å øke sitt tilskudd fra 200 000 kroner til 250 000 kroner. Moss kommune og musikkrådet har en samarbeidsavtale som blant annet understreker viktigheten av at musikkrådet tar en aktiv rolle i kommunen og bidrar til synliggjøring og aktivisering av sang-, dans-, og musikkmiljøet. Pandemien har bidratt til at medlemsorganisasjonene sliter med rekruttering og økonomi. Moss kommune bør fortsatt støtte opp under den frivillige innsatsen som utgjør en viktig del av kommunens kulturliv. Kommunedirektøren foreslår å opprettholde tilskuddet på 200 000 kroner.

17. maikomiteen har søkt om å øke det kommunale budsjettet fra 550 000 kroner til 700 000 kroner i 2023. Komiteen begrunner dette med at de totale utgiftene har økt, og at det etter kommunesammenslåingen ikke har vært mulig å gjennomføre de ønskede arrangementene da budsjettene ikke har økt etter sammenslåingen. Det er blant annet mange korps som skal forflytte seg raskt over større avstander, og dette er det ifølge komiteen ikke mulig å håndtere innenfor de rammene de har til rådighet. Komiteen må dermed kutte i kostnader som i hovedsak går ut over kommunens korps og kor. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for økte midler til 17. maikomiteen i budsjettet for 2023.

Varmestua i Moss gir et solid og tilgjengelig tilbud til sine brukere. For 2023 har foreningen søkt om økt tilskudd fra 490 000 kroner til 520 000 kroner grunnet økte utgifter. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke tilskuddet.

Moss og omegn kvinneråd har søkt om økt driftsstøtte på 350 000 kroner for sine tilbud knyttet til eldreliv og seniorsenter på bakgrunn av økte drifts- og lønnsutgifter. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke tilskuddet.

Østfoldmuseene - Moss by- og industrimuseum har søkt om å få tilbakeført tilskudd som ble kuttet i økonomiplan 2021-2024, hvilket innebærer en økning fra omtrent 5,9 millioner kroner til 6,8 millioner kroner. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke tilskuddet.

Galleri F15 finansieres gjennom en funksjonsdelingsavtale mellom stat, fylkeskommune og kommune. Der heter det at staten skal bidra med 60 prosent og regionen med 40 prosent av det offentlige driftstilskuddet. Det er gjort avtale om at Østfold fylkeskommune og Moss kommune skal finansiere halvparten av det regionale tilskuddet hver. Avtalen sier også at dersom fylkeskommunen og/eller kommunen reduserer sitt tilskudd slik at det blir lavere enn det som er avtalt, vil også statstilskuddet bli redusert slik at ikke den prosentvise tilskuddsfordelingen blir endret. I forslag til statsbudsjett for 2023 får Galleri F15 et statstilskudd på 14,01 millioner kroner. Dette betyr at Viken Fylkeskommune og Moss kommune må yte et tilskudd på 4,67 millioner kroner hver for å oppfylle funksjonsdelingsavtalen mellom partene.

Tilskuddgiver	Tilskudd 2023	Økning fra 2022
Kultur- og likestillingsdepartementet	14 010 000	400 000
Moss kommune	4 670 000	133 000
Viken FK	4 670 000	133 000
Totalt tilskudd	23 350 000	666 000

Ishall i Moss AS har søkt om å få økt kommunal driftsstøtte på 900 000 kroner. Økningen skal dekke økte utgifter til drift, en økning i årlig leiesum fra kommunen samt tilskudd til transport av skoleelever til ishallen. Ishall i Moss AS har fra før en leieavtale med Moss kommune som sikrer at kommunale skoler og barnehager kan benytte ishallen på dagtid i tillegg til at kommunen kan disponere ishallen i enkelte skoleferier. For dette betales en årlig leie på 700 000 kroner, i tillegg til at Moss kommune betaler en årlig kommunal driftsstøtte på 400 000 kroner. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke tilskuddet.

Fontenehuset bidrar til å nå kommunens mål om at flere skal oppleve fellesskap og arbeidsdeltagelse. Fontenehuset gir kommunens innbyggere med moderat til alvorlig psykisk lidelse trygghet, for å gi bedret helse, økt livskvalitet og bidrar til arbeids- og studieinkludering. Fontenehuset har søkt om å øke det kommunale driftstilskuddet fra 2,2 millioner kroner til 2,5 millioner kroner. Kommunedirektøren foreslår å opprettholde tilskuddet på 2,2 millioner kroner.

SK Sprint-Jeløy har søkt om å få økt det kommunale tilskuddet til å drifte sin kunstgressbane på Refsnes fra 96 000 kroner til 192 000 kroner. Klubben begrunner søknaden med at tilskuddet har vært det samme i minimum 10 år, og at kostnadene i perioden har økt. Kommunedirektøren foreslår å videreføre tilskuddet på 96 000 kroner.

Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å prioritere følgende søknader om tilskudd for 2023:

Larkollteamet har søkt om 250 000 kroner i årlig festivalstøtte til å gjennomføre Larkolluka. Larkolluka arrangeres av frivillige og har vært arrangert siden 1988. Larkolluka består av aktiviteter og konserter for hele familien og for alle aldersgrupper og har et stort fokus på gratis arrangementer for blant annet barn og unge. I 2022 mottok Larkollteamet 200 000 kroner fra Moss kommune gjennom disposisjonsposten til hovedutvalget for kultur, aktivitet og inkludering. Kommunedirektøren har ikke funnet midler til Larkolluka i budsjettet for 2023.

Generasjon M har søkt om 1,1 millioner kroner for å videreføre sitt arbeid. Generasjon M og Moss kommune har utviklet etablering av deltidsjobber for ungdommer som gir økt aktivitet for beboere på kommunens sykehjem og omsorgsboliger. 24 lokale ungdommer i alderen 14-20 år har i løpet av 2022 hatt meningsfulle deltidsjobber der de besøker og aktiviserer eldre. Prosjektet har vært delvis finansiert av eksterne prosjektmidler og det søkes nå om kommunal finansiering for å kunne videreføre tilbudet. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Moss Pride har søkt om 500 000 kroner i årlig støtte. Moss Pride har som mål å skape sosiale møteplasser med fokus på mangfold. I 2022 mottok Moss Pride 250 000 fra Moss kommune gjennom formannskapets disposisjonspost. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

CFSN Norlund har søkt om midler til å starte opp en **urban kunstfestival** i Moss. Festivalen skal sette søkelys på ulike kunstneriske uttrykk med mål om å skape en større plattform for lokale kunstnere, og vekke kunstinteresse hos publikum. CFSN Norlund har søkt om 400 000 kroner som primært skal brukes på prosjektledelse og kurator/formidling. Kommunedirektøren har ikke funnet midler til oppstart av urban kunstfestival i budsjettet for 2023.

Bygdedagen i Rygge har søkt om 125 000 kroner i fast årlig støtte. Bygdedagen i Rygge er et tradisjonsrikt arrangement som markerte sitt 60-årsjubileum i 2022. Tidligere var Rygge kommune involvert i både planlegging og gjennomføring av bygdedagen i form av at kommunen hadde en representant i bygdedagskomiteen i tillegg til at Rygge kommune støttet arrangementet økonomisk. Etter kommunesammenslåingen har bygdedagen i Rygge fått økonomisk støtte både i form av jubileumsmidler knyttet til 2020-jubileet, og kulturstøtte fra disposisjonsposten til hovedutvalget for kultur, aktivitet og inkludering. Kommunedirektøren ser det som naturlig at bygdedagen i Rygge får en økonomisk forutsigbarhet ved å motta årlig støtte fra kommunen, men har ikke funnet midler til dette i budsjettet for 2023.

Dansekunst i Østfold (DiØ) er en scenekunstinstitusjon og en medlemsorganisasjon for dansekunstnere med tilknytning til Østfold. DiØ arbeider for å samle, styrke og utvikle det profesjonelle dansemiljøet i den østre delen av Viken, samt for regional og nasjonal synliggjøring av dansekunsten. DiØ er idag en av få etablerte kulturinstitusjoner i Østfold som mottar statstilskudd og inngår i et nasjonalt nettverk av institusjoner. DiØ har søkt om 50 000 kroner i driftsstøtte for 2023. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Orienteringsklubben Moss har søkt om 50 000 kroner i årlig driftsstøtte for å dekke de nylig påløpte husleiekostnadene i klubbhuset klubben har disponert og holdt vedlike siden 1980-tallet. Bygget er kommunalt og forvaltes av MKEiendom som nå har varslet at de skal ta leie for bygget. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Norges Orienteringsforbund har påtatt seg å arrangere verdenscup i orientering 26.-30.april 2023 og har forespurt Orienteringsklubben Moss og Indre Østfold Orienteringsklubb om de kan påta seg ansvaret med å gjennomføre arrangementet. Hovedarena er lagt til KNA Varna i Våler kommune. Event Center, med tilbud om overnatting, er lagt til Quality Hotell Grålum i Sarpsborg. Det er forventet et behov på omtrent 400 frivillige funksjonærer. Rundt 2 000 løpere per dag fra rundt 30 nasjoner vil delta og det forventes at arrangementet vil tiltrekke seg et betydelig publikum. Det er søkt om 100 000, kroner i støtte fra Moss kommune til arrangementet. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Morsa sykkelklubb har søkt om 100 000 kroner til å arrangere Unionsrittet i 2023 i samarbeid med "Idretten skaper sjanser" (ISS), et nasjonalt tiltak som eies av Helse- og omsorgsdepartementet. ISS er et lavterskeltilbud for tidligere rusmisbrukere og mennesker som vil tilbake til et bedre liv. Morsa sykkelklubb legger forholdene til rette for deltakere i Moss og mossedistriktet. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Rygge Kunstforening deltar i prosjektet "NåDa" i regi av Norske kunstforeninger og har søkt om 100 000 kroner i kommunal støtte. "NåDa" er for og med ungdom i samspill med samtidskunst og kulturminner. Ved å se kulturarven gjennom samtidskunstens blikk, skal deltagerne få en ny bevissthet om hjemstedet sitt, og prosjektet skal bidra til å skape nye møtesteder for ungdom og stimulere til samarbeid mellom kunstforeninger, andre organisasjoner og kommuner. Prosjektet skal blant annet ha fokus på området rundt Rygge Meieri, Rygge mølle og Ryggebyen, og det er et mål at prosjektet skal bidra til å skape levende liv på Halmstad igjen. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Frivillighetens hus har søkt om midler til en 40 prosent stilling som hus-koordinator på Frivillighetens Hus. Søknaden beskriver et økt behov for å organisere huset, ta imot besøkende, omvisning og opplæring samt å bidra til utvikling av organisasjonene. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Evangeliesenteret har søkt om 200 000 kroner i driftsmidler til sitt tilbud for mennesker med utfordringer innen rus og psykisk helse gjennom møteplasser, matservering og utdeling av mat. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å innvilge søknaden.

Moss og Omegn Dyrebeskyttelse er en frivillig organisasjon som jobber for best mulig dyrevelferd og opplysningsarbeid av dyr. Foreningen ble etablert sommeren 1949, og har per i dag rundt 320 medlemmer. Foreningen har søkt om 120 000 kroner i driftsstøtte til årlig kastrering og id-merkingskampanje, samt informasjonsmateriell. Kommunedirektøren har ikke funnet midler til dette i økonomiplanen.

8.marskomiteen i Moss har søkt om 50 000 kroner til arrangementet på Verket Scene i 2023. Det er også søkt om 50 000 kroner hvert år i økonomiplan-perioden. 8.mars komiteen fikk i 2022 15 000 kroner i kommunal støtte gjennom disposisjonsposter til hovedutvalget for kultur, aktivitet og inkludering. 8.mars komiteen i Moss består av kvinner i alderen 17 til 70 år. Kvinnene har ulike bakgrunn, kommer fra ulike organisasjoner og fra ulike land. Hvert år den 8.mars retter komiteen søkelyset mot kvinners situasjon, både nasjonalt og internasjonalt. Kommunedirektøren har ikke funnet midler til dette i økonomiplanen.

Guttas Campus er et ideelt AS, registrert i Frivillighetsregisteret og heleid av Eivind Astrups Allmennyttige stiftelse. Guttas Campus er en læringscamp med etterfølgende oppfølging på ett mentorsenter i ett år. Målgruppen er gutter som skal begynne i 10. klasse som opplever skolen som utfordrende, men som ønsker å forbedre seg markant både faglig, sosialt og personlig. Formålet er å støtte guttenes faglige og sosiale utvikling, samt styrke deres forutsetninger for å mestre livet og fullføre videregående skole. Guttas Campus er et spleiselag mellom privat og offentlig sektor. Guttas Campus ønsker å inngå en avtale med kommunen der kommunen dekker 50 000 kroner per gutt som deltar. Det er ønskelig med et lag på minimum 12-15 gutter fra Moss for best mulig oppfølging. Dette vil ha en kostnad på 600 000 kroner til 750 000 kroner. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for tiltaket i økonomiplanperioden.

Verdifestivalen har søkt om 300 000 kroner i støtte for å gjennomføre Verdifestivalen i 2023. Festivalen samarbeider bredt med næringsliv og fylkeskommunen, og Sparebank1 Stiftelsen støtter arrangementet med 350 000 kroner per år for en periode på 3 år. Det er et ønske at Moss kommune også forplikter seg i et slik langsiktig perspektiv. Verdifestivalens arrangementer er gratis og retter seg mot alle, men har et særlig fokus på å hindre utenforskap, skape mangfold og inkludering. Arrangementer favner både barn, ungdom og voksne. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å støtte arrangementet for 2023.

Jeløy Kystlag skal i juli 2023 arrangere Forbundet KYSTEN's Landsstevne og har søkt om 400 000 kroner i støtte til dette. Målet med stevnet er å skape en formidlingsarena for kystkultur og maritim historie, og å vise hvordan kystkulturen kan benyttes som verktøy til et samfunnsnyttig arbeid med inkludering og aktivisering. Det er stipulert med utgifter på totalt 895 000 kroner. Dette skal finansieres ved kommunal og fylkeskommunal støtte, samt annen støtte. Det er foreløpig ikke gitt noe tilsagn om stønad. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å støtte arrangementet for 2023.

Økonomiplan for 2023-2026

Søker (tall i hele 1000 kr)	Tildelt 2022*	Søknad 2023	Søknad 2024	Søknad 2025	Søknad 2026	Forslag vedtak
Moss Idrettsråd	230	500	500	500	500	230
Mosseregionens musikkråd	200	250	250	250	250	200
17. mai-komiteen	550	700	700	700	700	550
Varmestua	490	520	520	520	520	490
Moss og Omegn Kvinneråd	3 266	3 616				3 266
Østfoldmuseene	5 936	6 800	6 800	6 800	6 800	5 936
Galleri F15	4 537	4 670	4 670	4 670	4 670	4 537
Ishall i Moss AS	1 100	2 000	2 000	2 000	2 000	1 100
Fontenehuset	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 200
SK Sprint-Jeløy	96	192	1 920	192	192	96
Larkollteamet	200	250	250	250	250	-
Generasjon M	1 050	1 100	1 100	1 100	1 100	-
Moss Pride	250	500	500	500	500	-
CSFN Norlund	-	400	400	400	400	-
Bygdedagskomiteen	90	125	125	125	125	-
Dansekunst i Østfold	-	50	-	-	-	-
OK Moss	-	50	50	50	50	-
Norges orienteringsforbund	-	100	-	-	-	-
Morsa Sykkelklubb	-	100	-	-	-	-
Rygge kunstforening	-	100	-	-	-	-
Frivillighetens Hus	-	365	365	365	365	-
Evangeliesenteret	135	200	-	-	-	-
Moss og omegn dyrebeskyttelse	100	120	120	120	120	-

8. mars-komiteen	15	50	50	50	50	-
Guttas Campus	-	600	600	600	600	-
Verdifestivalen	30	300	300	300	-	-
Jeløy Kystlag	-	400	-	-	-	-

3-årig driftsstøtte til kulturaktører

Moss kommunes kulturplan fastslår at det er viktig med forutsigbare kriterier og økonomiske rammer for byens profesjonelle kulturaktører og større kulturinstitusjoner som har behov for offentlig tilskudd. Da slike økonomiske tilskudd la beslag på en stadig større andel av daværende kulturutvalgs disposisjonspost ble det besluttet at Moss kommune fra 2017 skulle yte fast treårig driftsstøtte til større kulturinstitusjoner og det ble bevilget 0,6 millioner kroner til formålet. Fordelingen av midler og konkrete avtaler med de enkelte institusjoner ble behandlet i forbindelse med årsbudsjettene og økonomiplanarbeidet.

Siden etableringen av denne støtteordningen har kommunen blitt større, kulturaktiviteten har økt og det har i perioden blitt etablert nye kulturaktører i kommunen. Dette har ført til at behovet for en forutsigbar kommunal driftsstøtte for flere kulturaktører har økt.

Ved etableringen av støtteordningen i 2017 fikk følgende aktører innvilget støtte for en treårig periode:

- Møllebyen Litteraturfestival, festivalstøtte 100 000 kroner
- House of Foundation, driftsstøtte 150 000 kroner
- NonStop-festivalen 50 000 kroner (I tillegg 300 000 fra Moss kulturhus sitt budsjett)
- Festivalen Sin 150 000 kroner
- Arena Moss Kirke- og kultursenter, konsertserier 150 000 kroner

Det er ikke foretatt en formell rullering av tilskuddsordningen og noen av mottakerne har mistet sitt «faste» tilskudd mens andre har kommet inn.

Følgende kriterier er gjeldende for tilskuddsordningen:

- Tilskuddsordningen kan gis til profesjonelle og større kunst- og kulturaktører som er registrert i, og har sin aktivitet i Moss kommune
- Aktiviteten det søkes støtte til skal bidra til kvalitet og mangfold i Moss kommune sitt kunst- og kulturtilbud, og stimulere til nytenkning og utvikling
- Aktørene skal bidra til kvalitet og bredde i kommunens tilbud innenfor kunst- og kulturfeltet, stimulere til nytenkning og sikre profesjonell formidling av kunst- og kultur til det allmenne publikum. Ordningen skal også stimulere til utvikling og profesjonalisering av festivalene/aktørene og speile kommunens overordnede kulturpolitiske satsninger
- Tilskuddet skal innvilges for en tilskuddsperiode på tre år av gangen

Søknader mottatt for 2023-2025:

Arena Moss kirke- og kultursenter har søkt om 150 000 kroner i treårig driftsstøtte til gjennomføring av fire konsertserier årlig i perioden 2023-2025. I forbindelse med økonomiplan 2021-2024 fikk Arena kutt i sin 3-årige kulturstøtte. Arena har nå søkt om å gjenoppta denne støtten for de kommende 3 år. Arena er en kulturaktør som tilfører Moss et profesjonelt og bredt tilbud innen blant annet klassisk musikk. Arena bidrar med en stor musikalsk bredde på et høyt kunstnerisk nivå som setter Moss på det musikalske kartet. Institusjonens kulturelle program har også søkelys på å knytte kontakter mellom profesjonelle utøvere og amatører fra eget distrikt, noe som er positivt for videre utvikling for barn og unge i regionen. Kommunedirektøren anbefaler at Arena Moss kirke- og kultursenter innvilges med 100 000 kroner i treårig kommunal kulturstøtte til for å sikres en forutsigbar drift.

NonStop International theaterfestival (The Global Ensemble Theatre) har søkt om at det kommunale tilskuddet til NonStop International Theaterfestival økes til totalt 750 000 kroner for å matche støtten fra Norsk kulturråd. Den internasjonalt anerkjente teaterfestivalen har vært arrangert i Moss siden 2001. Aktøren har mottatt økonomisk støtte fra Moss kommune gjennom en årlig driftsstøtte på 300 000 i tillegg til en samarbeidsavtale med Moss kulturhus til en verdi på 300 000 kroner. Kommunedirektøren anbefaler at NonStopfestivalen innvilges 300 000 i treårig kommunal kulturstøtte i perioden 2023-2025 for å sikre en forutsigbarhet. Det legges til grunn at samarbeidsavtalen med Moss kulturhus videreføres.

House of Foundation har søkt om 350 000 i treårig driftsstøtte for drift av kulturhuset/kollektivet i Henrik Gernersgate i Møllebyen. Huset benyttes blant annet til konserter, teater, foredrag, forfatter/bokbad, møter og kunstutstillinger i tillegg til å være knutepunkt for arrangementer som Møllebyen Litteraturfestival og musikkfestivalen Lyse Netter. Kommunedirektøren anbefaler at House of Foundation innvilges kr 150 000 i treårig kommunal kulturstøtte i perioden 2023-2025 for å sikre forutsigbarhet i driften. Det gjøres oppmerksom på at musikkfestivalen Lyse Netter og Møllebyen Litteraturfestival er innvilget «egen» kommunal støtte i perioden 2022-2024.

Studio Henrik Gerner v/Emil Nikolaisen har søkt om 100 000 kroner i treårig driftsstøtte som et bidrag i driften av det nyetablerte Studio Henrik Gerner i Møllebyen. Studioet er en intim konsert- og fremføringsscene, en kurs- og utdanningsinstitusjon, et arrangements-, produksjons- og øvingslokale for band og kor, et danse- og yogastudio, lokale for kunstutstilling, film- og fotostudio samt event- og møtelokale. Kommunedirektøren anbefaler at Henrik Gerner v/Emil Nikolaisen innvilges 50 000 i treårig kommunal kulturstøtte i perioden 2023-2025 for å sikre en forutsigbarhet i driften.

3-årig kulturstøtte:	Tildelt 2022	Søknad 2023	Søknad 2024	Søknad 2025	Forslag vedtak
Arena - Moss kirke og kultursenter*	-	150	150	150	100
NonStop International Theatrefestival**	300	450	450	450	300
House of Foundation	250	350	350	350	150

Økonomiplan for 2023-2026

Studio Henrik Gerner v/Emil Nikolaisen	-	100	100	100	50
SUM	550	1 050	1 050	1 050	600

*Arena ble kuttet fra den 3-årige kulturstøtten i økonomiplan 2021-2024. De har mottatt 150 000 kroner i 2022 fra disposisjonsposten til hovedutvalget for kultur, aktivitet og inkludering.

** 3 årig kulturstøtte kommer i tillegg til 300 000 kroner i støtte fra Moss kulturhus.

Det anbefales at disse får fast driftsstøtte i perioden 2023-2025 med bakgrunn i at institusjonene/tilbud har en forankring på regionalt nivå samtidig som de har en relevans til statlige mål og ambisjoner innen kulturfeltet. Utvalget av kulturinstitusjoner gir et mangfold og bredde i det lokale kulturlivet. Det vurderes som om institusjonene profilerer Moss og gjør kommunen attraktiv for næringsliv, bosetting og tilreisende samtidig som de tiltrekker kunst- og kulturarbeidere til byen, skaper arbeidsplasser, tilfører eksterne midler og gir oppdrag til lokalt næringsliv.

Satsingsområder

Visjon

Mangfoldige Moss - Skapende, Varmere, Grønnere

Visjonsbeskrivelse

Visjonen er et framtidsbilde som skal skape felles mening og retning. Den skal engasjere og vise vei for innbyggere, folkevalgte og medarbeidere i kommunen. Visjonen er laget av innbyggere, ansatte og folkevalgte og ble vedtatt i fellesnemnda 5. desember 2019.

Verdier

MANGFOLD

- Mangfold er viktig for nye Moss. Mangfold i befolkningen, kulturen, idretten, naturen og næringslivet. Moss skal ha plass til alle mennesker, og ulikhetene våre skal være en ressurs for arbeidslivet, kulturlivet og for det sosiale livet. Mangfoldigheten gir oss flere bein å stå på, og mulighet til å utvikle et bærekraftig samfunn.

SKAPENDE

- fordi det favner både det kreative innenfor kunst og kultur, samtidig som det tar med seg det historiske og nåtiden gjennom alt som er skapt og skapes i landbruk og næring.

VARMERE

- fordi vi i Moss ønsker at alle skal være inkludert og oppleve tilhørighet, trygghet og mestring. Samfunnsutvikling skal fremme folkehelse og redusere sosiale forskjeller.

GRØNNERE

- fordi Moss skal bli grønnere gjennom å bevare naturen og kulturlandskapet, ha en god blå-grønn struktur i kommunen, redusere klimagassutslipp og begrense skadeomfang som følger klimaendringer.

Levekår og folkehelse

Innledning

Levekår og livskvalitet handler om hvordan vi har det. Det handler om relasjoner til andre mennesker, både familie, venner og mennesker generelt. Det handler om ressurser man har, fysisk og psykisk helse, hvordan vi har det der vi bor, boligen, nærmiljøet og om vi føler oss trygge – fysisk, sosialt og materielt. Videre vil hvordan vi har det på jobb påvirke livskvaliteten på samme måte som det å stå utenfor arbeidslivet påvirker oss.

Et bærekraftig samfunn er et samfunn det er godt å leve i. For å legge til rette for skapende, varmere og grønnere lokalsamfunn er tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid avgjørende.

Hovedmål for kommunen

- I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring

Mål for kommunen

Hovedmål	Strategi	Indikator	Indikatorbeskrivelse	2018	2019	2020
I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring	I Moss har alle et godt oppvekstmiljø	Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen	Andel elever i 10. trinn i grunnskolen som har opplevd mobbing fra andre elever de siste månedene i prosent av alle elever som deltok i undersøkelsen.	4,0 %	4,1 %	3,3 %
		Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Andel elever i 7. trinn i grunnskolen som har opplevd mobbing fra andre elever de siste månedene i prosent av alle elever som deltok i undersøkelsen.	5,2 %	5,3 %	5,3 %
		Ensomhet	Andel ungdomsskoleelever som svarer at de var "Ganske mye plaget" og "Veldig mye" plaget sist uke av "Følt deg ensom".		26,0 %	
		Psykisk helse 15-24 år	Andel personer i alder 15-24 år i kontakt med fastlege eller legevakt per år. Statistikken viser 3 års gjennomsnitt.	18,5 %	19,2 %	19,5 %
		Vedvarende lavinntekt husholdninger 0-17 år	Andel barn i alderen 0- 17 år som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal medianinntekt over en treårsperiode, beregnet etter EU-skala.	15,2 %	15,5 %	16,2 %
	I Moss har alle mulighet til å delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter	Deltakelse i organisert fritidsaktivitet	Andel som svarer "Ja" på spørsmålet "Er du eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte ti år?"		59,0 %	
	I Moss har alle mulighet til å leve og bo selvstendig	Andel personer som leier bolig	Andel personer som leier bolig i Moss, alle aldre.	14,8	15,6	16,3
	Moss er et raust og helsefremmende lokalsamfunn	Helsetilstand - Psykiske sympt./lidelser	Andel av befolkningen med ssyiske sympt./lidelser i alderen 0-74 år	17,6	17,6	18,4
		Levekår - Uføretrygdde, 18-44 år	Andel som mottar uføreytelser (varig uførepensjon og arbeidsavklaringspenger) i prosent av befolkningen.	4,7 %	5,0 %	5,4 %

Strategi for å nå mål

Hovedmål	Delmål	Strategi
I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring	I Moss har alle mulighet til å delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter	Delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter
I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring	I Moss har alle et godt oppvekstmiljø	Godt oppvekstmiljø
I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring	I Moss har alle mulighet til å leve og bo selvstendig	Leve og bo selvstendig
I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring	Moss er et raust og helsefremmende lokalsamfunn	Raust og helsefremmende lokalsamfunn

Verdiskaping og kompetanse

Innledning

Verdiskapingen i Moss i årene framover må være bærekraftig i både miljømessig, sosial og økonomisk sammenheng. Det betyr at vi har et næringsliv som bidrar til det grønne skiftet, at det gir arbeidsplasser til alle grupper i befolkningen og at det har en inntjening som bidrar til verdiskapingen lokalt og nasjonalt.

Moss har et arbeidsmarkedsunderskudd for gruppen sysselsatte med universitets- og høyskoleutdanning på 4 år eller mer. Mange av disse pendler i dag ut av regionen. Det vil derfor være et godt grunnlag for å utvikle kunnskapsintensive bedrifter lokalt, og legge til rette for nye statlige arbeidsplasser. Samtidig må vi sørge for at det lokale næringslivet har et arbeidstilbud til alle grupper av befolkningen, også de uten høyere utdanning som ellers har lett for å falle utenfor arbeidslivet. I Moss trenger vi både mastere og mestere.

Samfunnet og arbeidslivet skifter raskt. Det er derfor viktig å legge til rette for kontinuerlig innovasjon og nyskaping i offentlig sektor og privat næringsliv. Livslang læring er nødvendig for at vi skal kunne kvalifisere oss for nye jobber og sikre offentlig sektor og privat næringsliv relevant kompetanse.

Hovedmål for kommunen

- I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen

Mål for kommunen

Hovedmål	Strategi	Indikator	Indikatorbeskrivelse	2018	2019	2020
I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen	Moss er en attraktiv bo- og besøkskommune	Antall nye boliger i Moss	Antall nye boenheter ferdigstilt per år. Avgåtte boliger er ikke trukket fra. Det er behov for ca. 250 nye boliger i året for å møte forventet befolkningsvekst i årene som kommer.	327	583	221
	Moss er en næringsvennlig og attraktiv kommune for eksisterende og nye bedrifter og virksomheter	Saksbehandlingstid byggesaker med 12 uker frist.	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. For 2018 og 2019 er det beregnet gjennomsnitt av registrerte KOSTRA-tall for Moss og Rygge.	43	40	56
	Moss har et innovativt og nyskapende næringsliv	Vekst i antall arbeidsplasser i Moss	Vekst i antall arbeidsplasser i Moss, både offentlig og privat sektor.	1,6 %	-0,1 %	0,1 %
	Moss har virksomheter og enkeltmennesker med kompetanse som gir konkurransedyktig næringsliv, effektiv og god offentlig sektor og høy framtidig arbeidsdeltakelse	Gjennomføring i vdg.opplæring	Siste publiserte tall i 2022 er tall for 2018 - 2020.	74,0 %	76,0 %	78,0 %
		Sysselsettingsandel	Andelen sysselsatte i befolkningen mellom 15 og 74 år.	61,2 %	61,5 %	61,0 %

Strategi for å nå mål

Hovedmål	Delmål	Strategi
I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen	Moss er en attraktiv bo- og besøkskommune	Attraktiv bo- og besøkskommune
I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen	Moss har et innovativt og nyskapende næringsliv	Innovativt og nyskapende næringsliv
I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen	Moss har virksomheter og enkeltmennesker med kompetanse som gir konkurransedyktig næringsliv, effektiv og god offentlig sektor og høy framtidig arbeidsdeltakelse	Kompetanse
I Moss har vi et bærekraftig næringsliv med nyskaping og høy arbeidsdeltakelse for alle grupper av befolkningen	Moss er en næringsvennlig og attraktiv kommune for eksisterende og nye bedrifter og virksomheter	Næringsvennlig og attraktiv kommune

Miljø og klima

Innledning

Klima- og miljøutfordringene er globale, men mye må håndteres lokalt. I Moss stod transportsektoren samlet sett for over halvparten av de direkte klimagassutslippene i 2016. Det er derfor viktig å fokusere på strategier for å tilrettelegge for flere grønne reiser; med sykkel, kollektivtransport eller til fots. Arealstrategier, spesielt med tanke på lokalisering og fortetting, er en suksessfaktor for å redusere klimagassutslippene fra reiser og transport.

Moss må ta ansvar for å bevare artsmangfoldet i naturen. Moss har mye bebyggelse og jordbruksareal i forhold til skogarealer til sammenligning med andre kommuner i Norge, og utbyggingstrykket og interessekonflikter gjør seg i stor grad gjeldende. I et så oppstykket landskap er det viktig å ta vare på den skogen og de grønne lungene vi har og sørge for sammenhengende og gode grøntkorridorer slik at ferdselsruter og spredningsruter ikke forstyrres. Vi tar ansvar for biologisk mangfold gjennom beplantning i offentlig regi. Vi må forvalte havområdene og ferskvannsføremåstene slik at hensynet til naturmangfold veier tungt i forhold til andre hensyn.

Klimatilpasning dreier seg både om beredskap og planlegging. I Moss vil økt nedbør gi utfordringer i håndtering av overvann og fare for skred og erosjon. Når det gjelder overvann må en del av nettet byttes ut og oppjusteres i tråd med anbefalinger fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Samtidig må vi sette i verk tiltak for å lede vannet bort fra rørene. Vi må også ha gode beredskapsplaner for å håndtere skred og tørke, og vi må beskytte matjorda fra flommer, erosjon og tørke.

Hovedmål for kommunen

- I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses

Mål for kommunen

Hovedmål	Strategi	Indikator	Indikatorbeskrivelse	2018	2019	2020
I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	Omdisponering av dyrket mark	Samlet omdisponering av dyrket og dyrkbar mark målt i dekar.	15	49	6
	I Moss legger vi gode planer for å møte morgendagens klimaendringer, slik at skadeomfang som følge av mer ekstremvær og endret vær over tid blir minst mulig	Andel reguleringsplaner med klimatilpasning som førende prinsipp	Andel av reguleringsplaner vedtatt siste år som har bestemmelser og/eller retningslinjer om klimatilpasning, herunder overvannshåndtering.			
	I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere utslipp av klimagasser med 60 %, sammenlignet med 2016, innen 2030	Klimagassutslipp fra veitrafikk	Utslipp av de tre klimagassene CO ₂ , metan (CH ₄) og lystgass (N ₂ O) for veitrafikk målt i tonn CO ₂ -ekvivalenter.	55 926	53 391	50 545
		Utslipp av klimagasser	Utslippsregnskapet viser utslipp av de tre klimagassene CO ₂ , metan (CH ₄) og lystgass (N ₂ O) målt i tonn CO ₂ -ekvivalenter.	208 006	198 243	156 712

Strategi for å nå mål

Hovedmål	Delmål	Strategi
I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	Arealforvaltning
I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	I Moss legger vi gode planer for å møte morgendagens klimaendringer, slik at skadeomfang som følge av mer ekstremvær og endret vær over tid blir minst mulig	Klimatilpasning
I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses	I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere utslipp av klimagasser med 60 %, sammenlignet med 2016, innen 2030	Redusere utslipp av klimagasser

Kommunedirektør med stab

Beskrivelse av tjenesteområdet

Stabene er sentraliserte funksjoner som støtter opp under den daglige driften i hele organisasjonen og gir veiledning/rådgivning for kommunalområdenes linjeorganisasjon.

Stabsområdene består av stab innovasjon, enhetene HR, IT, kommunikasjon, økonomi og kommuneadvokaten, samt virksomhet renhold. I tillegg organiserer stabsområdet frikjøp av tillitsvalgte og hovedverneombud.

Følgende funksjoner ligger til stabsområdene:

- drift og utvikling av fellesfunksjoner for hele kommunen: IKT, informasjonssikkerhet, personvern, beredskap, kommunetorg, dokumentforvaltning (post og arkiv), lønn, regnskap, eiendomsskatt og anskaffelser
- stabs-/støttefunksjoner innen innovasjon, HR, kommunikasjon, økonomi, IT og kommuneadvokat knyttet til veiledning/rådgivning, bistand i prosesser organisasjonsutvikling og digitalisering, koordinering av oppgaver på tvers og bidra til styring i kommuneorganisasjonen
- fellesutgifter for hele kommunen: IT-systemer, lisenser, kontingenter, porto, annonsering, telefoni, personalforsikringer, HMS, bedriftshelsetjeneste, opplæring, lærlinger, frikjøpte tillitsvalgte, hovedverneombud og revisjon
- politisk styring (rammer og støtte): folkevalgte, valg og sekretariatsfunksjoner
- renhold i bygg

I stabene er det 104 årsverk innen stabsfunksjoner, 1 lærling, 10,7 årsverk frikjøpte hovedtillitsvalgte og hovedverneombud og 82 årsverk i virksomhet renhold.

Utfordringer og utvikling

For å møte fremtidens behov i mossesamfunnet er det nødvendig med en kommuneorganisasjon som evner å utvikle rett kompetanse og hensiktsmessig bruk av ressurser for å kunne løse oppgaver på tvers av fagfelt. Stabene skal være både pådrivere og bidragsytere i dette arbeidet med nødvendige organisasjonsutvikling, omstillings- og effektiviseringsprosesser i kommunen. Herav blant annet lederstøtte, innovasjon, digitalisering, prosjektarbeid, tjenstedesign og liknende.

Fokus- og satsningsområder

Hovedfokus mål for stabene vil være;

- Støtte opp under strategiske og operasjonelle oppgaver, utøve en profesjonell rolle som lederstøtte og rådgivere for hele kommuneorganisasjonen, samt støtte opp under det som er relevant i kommunalområdenes strategiske planer.
- Støtte opp under arbeidet med internkontroll med fokus på kvalitets- og avvikrapportering, beredskapsarbeid, personvern, informasjons- og IT sikkerhet.
- Bidra i porteføljestyling for utviklingsprosjekter og profesjonalisering i gjennomføring av prosjekter.
- Utvikle standarder, systemer og prosesser på tvers av fagområder.
- Benytte tjenstedesign for å utvikle brukerrettede og helhetlige tjenester.
- Bidra til å utvikle en åpen, tilgjengelig og transparent kommune gjennom økt fokus på service og videreutvikling av kommunens førstelinje og digitale innbyggerdialog.
- Bidra i utviklingen av fremtidens tjenester gjennom å forbedre og digitalisere arbeidsprosesser og automatisere tjenester til ansatte, folkevalgte, innbyggere og næringsliv. Herunder delta i digitaliseringsarbeidet DigiViken.
- Gjennomføring av målene satt i de overordnede strategiske planene innen stabens ansvarsområder; arbeidsgiverstrategi, anskaffelsesstrategi, IT-strategi, strategiplan for innovasjon og digital transformasjon og kommunikasjonsstrategi.

Stabenes administrative strategier for hvordan realisere oppdragene;

- Stabene forankrer/avklarer behov, ønsket måloppnåelse og prioritering før mobilisering av ressursene i oppdragene.
- Stabene samhandler og samarbeider med ressurser på tvers av fagområdene for å løse oppdragene.
- Ved turnover i stabenes stillinger ses det på tvers hvilken kompetanse som må prioriteres rekruttert for å dekke behovene i oppdragene.
- Stabene har fokus på hvordan effektivisere arbeidsprosesser.
- Stabene har fokus på kompetanseutvikling/læring i stabene og gjennomføring av lederutvikling/lederopplæring i kommuneorganisasjonen.
- Stabene har fokus på god internkommunikasjon og bygging av organisasjonskultur for endring og utvikling i hele kommuneorganisasjonen.
- Stabene koordinerer og operasjonaliserer de administrative strategiske planene gjennom handlingsplaner og virksomhetsplaner.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	279 099	279 099	279 099	279 099
Sum Lønns- og prisvekst	2 744	2 744	2 744	2 744
Sum Tekniske justeringer	19 356	19 456	19 456	19 456
Sum Vedtak forrige periode	-3 477	-4 682	-2 232	-2 232
Sum Budsjettendring i år	6 949	6 949	6 949	6 949
Konsekvensjustert budsjett	25 572	24 467	26 917	26 917
Konsekvensjustert ramme	304 671	303 566	306 016	306 016
Driftskonsekvens				
HM - Grindvold omsorgsbolig	250	1 000	1 000	1 000
KOA - Utvidelse av svømmehall	0	0	313	623
Renholdsmaskiner	-100	-475	-550	-550
Reservekraft i Moss rådhus	50	50	50	50
Sum Driftskonsekvens	200	575	813	1 123
Nye tiltak				
Leve hele livet og Enklere hverdag	2 500	5 000	5 000	5 000
Sum Nye tiltak	2 500	5 000	5 000	5 000
Konsekvensjusteringer				
Kirkelig fellesråd prisvekst, renter og avdrag	1 453	1 757	1 632	1 610
Overhead interkommunal legevakt KST sak 016/22	-1 097	-1 097	-1 097	-1 097
Sum Konsekvensjusteringer	356	660	535	513
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 056	6 235	6 348	6 636
Ramme 2023-2026	307 727	309 801	312 364	312 652

Driftskonsekvens

HM - Grindvold omsorgsbolig

Driftsutgiftene som er lagt inn omfatter alt av lønns- og driftsutgifter. Fra 2023 er det lagt inn midler for oppstartsarbeidet som blant annet omfatter planlegging, innkjøp og rekruttering av personell.

KOA - Utvidelse av svømmehall

Rehabiliteringen av Mossehallen medfører økte driftskostnader for Moss kommune. Behovet for renhold vil øke og i tillegg kommer teknisk drift av basseng og økte kommunale utgifter. Økt husleie mot MKE er også lagt inn i økonomiplanperioden.

Renholdsmaskiner

Innsparing som følge av effektivisering av driften ved oppgradering av maskinparken.

Reservekraft i Moss rådhus

Driftsutgifter strømaggregat.

Nye tiltak

Leve hele livet og Enklere hverdag**Leve hele livet:**

Arbeidet med reformen Leve hele livet i Moss har resultert i forslag til en handlingsplan som skal bidra til at kommunen og lokalsamfunnet blir bedre rustet til å møte behovene til den økende andelen eldre i årene som kommer. Forslag til løsninger er utarbeidet i samarbeid med innbyggere, næringsliv, frivilligheten, interesseorganisasjoner og medarbeidere i Moss kommune. Planen legges ut på høring i løpet av høsten 2022.

Enklere hverdag:

Prosjekt Enklere hverdag har avdekket at deler av organisasjonen må styrkes med økte ressurser innenfor byggesak. Dette gjelder særlig knyttet til opprydning i gamle reguleringsplaner, mer veiledning innenfor vei, vann og avløp og systematisk oppfølging av saker og temaer knyttet til byggesaksbehandling. En stor del av ressursbehovet er av midlertidig karakter.

Det er satt av et samlet beløp med helårsvirkning på 5 millioner kroner fra 2024 for begge prosjektene. Beløpets størrelse tilsier at ikke alle tiltak innenfor de to prosjektene kommer til å bli gjennomført.

Konsekvensjusteringer

Kirkelig fellesråd prisvekst, renter og avdrag

Det er lagt inn 500 000 kroner kompensasjon for prisvekst 2022 samt økt tilskudd for stigende rente og avdrag nye låneopptak.

Overhead interkommunal legevakt KST sak 016/22

Inntektsføring av overheadkostnader stab for interkommunal legevakt, jamfør KST sak 016/22.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Investeringsprosjekter					
Maskinvare for kapasitetsjusteringer og livssyklus	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Nettverksutstyr	500	500	500	500	2 000
Renholdsmaskiner	625	625	625	625	2 500
Varebil renhold	700	0	0	0	700
Sum investeringsprosjekter	3 825	3 125	3 125	3 125	13 200

Maskinvare for kapasitetsjusteringer og livssyklus

Ivareta sikker og stabil drift. Del av livssyklusforvaltningen og for å kunne møte kapasitetsbehov som følge av organisk vekst, eks. backup/lagring.

Nettverksutstyr

Standardisere nettverkskomponenter slik at Moss kommune har en enhetlig infrastruktur med tilstrekkelig kapasitet og enklest mulig drift.

Renholdsmaskiner

Etter gjennomgang av maskinparken er det behov for oppgradering. Flere av maskinene er over 20 år gamle og renholdere får ikke utnyttet kapasitet til maskinbruk når utstyret er utdatert. Det meste er små brukervennlige gulv vaskemaskiner. Ved å oppgradere maskinparken vil vi kunne se en innsparing over tid da renholdere slipper å bruke tid og krefter på å flytte maskiner mellom ulike steder eller vente i tur til de kan få tilgang på den maskinen de trenger. Ved å oppgrader maskinparken vil renholdsoppgaver bli lettere å utføre, noe som kan ha positive effekter på sykefravær. Dette er maskiner vi trenger for å kunne gi et godt renhold til brukeren og bør være en standard på alle plasser. Det bidrar også til et bedre innemiljø. Oppgraderingen av maskinparken er forskjøvet grunnet pandemien.

Varebil renhold

Renholdstjenesten trenger bil til å frakte utstyr mellom bygg. Det skal fraktes utstyr som det ikke vil lønne seg å investere i for å ha stående permanent i bygg da utstyret brukes ved oppussing og oppgradering av bygg.

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år	Retningslinjer er vedtatt for kommuneorganisasjonen, og hver enkelt leder med innkjøpsfullmakt har ansvar for praktiseringen. Hyppigere utskiftninger av PC og nettbrett i skoler kan forekomme pga. nasjonale anbefalinger og tekniske krav til læremidler.
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Intern kommunikasjon praktiseres om formidling av brukt inventar som kan nyttiggjøres i andre deler av kommuneorganisasjonen.
Transport - Bildelingsordning - En bilpool som kan benyttes av Moss kommunes ansatte i arbeidstiden og av innbyggere utenfor arbeidstiden tas i bruk Hjemmekontor (reduksjon av reiser)	Avtaler om hjemmekontor er gjennomført iht. retningslinjer.
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	Renhold har 4 fossile varebiler som skal skiftes ut til elbiler fra 2023.
Transport - kollektivandel buss på 15 % 2030 i mossesamfunnet	Klimamålene informeres om i personalgrupper.
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	Leasing elsykkellordning har blitt gjort kjent til medarbeiderne.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (Fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Det etableres infrastruktur (AV-utstyr: stor skjerm, kamera/mikrofon/høytaler) på flere møterom for å kunne gjennomføre hybrid Teams-møter, hvor tilstedeværende på arbeidsplassen kan delta sammen på felles møterom for å slippe å reise mellom arbeidsplasser.

Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet er organisert i fem enheter:

- enhet kultur, aktivitet og mestring
- enhet barnehage
- enhet skole
- enhet bolig, integrering og krisesenter
- enhet NAV

Kommunalområdet har til sammen omtrent 1 330 årsverk.

Enhet kultur, aktivitet og mestring består av omtrent 180 årsverk. Enhetens hovedfokus er tidlig innsats og inkluderende, koordinerte og tilgjengelige tjenester og aktiviteter for alle barn og unge. Enheten består av virksomhet kultur og idrett, virksomhet forebyggende helse, avdeling aktivitetssentre og avdeling samskaping.

Enhet barnehage har omtrent 230 årsverk. Enhet barnehage ivaretar de lovpålagte oppgavene knyttet til barnehageeierrollen og barnehagemyndighetsrollen. Barnehagetilbudet i Moss kommune består av 24 private og 12 kommunale barnehager.

Enhet skole er den største enheten og har omtrent 720 årsverk. Enheten består av 17 skoler, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og skoleeieravdelingen. Enheten forvalter skoleeieransvaret i Moss, og en viktig satsing er at alle elever møter et inkluderende og helsefremmende læringsmiljø med kompetente pedagoger som fører til at elevene får tatt ut sitt læringspotensial.

Enhet barnevern, bolig og inkludering består av omtrent 130 årsverk. Enheten er organisert med fem avdelinger og en virksomhet. Avdelingene er boligsosial avdeling, voksenopplæring, krisesenter, flyktningtjeneste og avdeling for enslige mindreårige flyktninger. I tillegg kommer virksomhet barnevern. Målet med å samle fagområdene er å styrke helhetsspektivet på familiene og bidra til varig utvikling på tjenesteområdet.

Enhet NAV består av kommunale og statlige tjenester, med en kombinasjon av statlige og kommunalt ansatte. Antall årsverk fordeler seg med omtrent 60 statlige og 70 kommunale årsverk. NAV Moss er et partnerskap mellom Moss kommune og Arbeids- og velferdsetaten region Øst-Viken. NAV Moss har organisert oppfølgingsarbeidet i tverrfaglige avdelinger, med egen tverrfaglig avdeling for unge opp til 30 år.

Utfordringer og utvikling

Moss kommune satser på levekår og folkehelse, samtidig opplever vi store utfordringer på dette området. Folkehelseprofilen viser at andelen som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet og at vi har flere mottakere av uførepensjon. Andelen barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt og som bor trangt, er høyere enn i landet som helhet. Foreldrenes økonomiske, kulturelle og sosiale ressurser har stor betydning for barnas helse og oppvekst.

Flere voksne opplever psykiske plager. Årsakene til psykisk uhelse er ofte sammensatte og komplekse, og grunnlaget for god psykisk helse skapes i alle sektorer og i hele samfunnet.

Arbeidsledigheten er lav, men mange av de som står utenfor arbeidslivet har sammensatte behov og krever tett oppfølging. Uvanlig kraftig oppgang i matvarepriser og strømpriser gir seg utslag i at flere får behov for økonomisk sosialhjelp eller de som allerede mottar sosialhjelp får behov for økt økonomisk støtte.

På tross av utfordringene over viser Ungdataundersøkelsen at flertallet av ungdom i Moss har det bra. Prosentandelen med psykiske helseplager har en svak nedgang siden 2019 og flere melder økt skoletrivsel. Samtidig ser vi at mobbetallene også øker. Ungdom i Moss er mer fornøyd med foreldrene nå enn ved forrige måling. Vi opplever allikevel enkelte barn og ungdom med store sammensatte behov og utfordringer, og et økt behov for spesialpedagogisk hjelp i skole og barnehage.

I januar 2022 trådte barnevernsreformen i kraft. Reformen flytter mer ansvar på barnevernsområdet til kommunene, både faglig og økonomisk. Fra 1. august 2022 ble det gjort endringer i 14 velferdstjenestelover, med mål om økt samarbeid og tydeligere samordning mellom tjenestene. Et av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren. Moss kommune har valgt å jobbe med barnevernsreformen gjennom prosjektet Oppvekstreformen.

I 2022 ble Moss kommune anmodet om å øke antall bosettingsplasser fra 42 til 225 som følge av krigen i Ukraina. Det økte antallet flyktninger som har blitt bosatt, har vært arbeidskrevende i 2022 og vil kreve mye av oss også i 2023 og resten av perioden. Flyktningankomstene fra Ukraina har variert gjennom 2022 og det er usikkert hvor stort behovet for bosettingsplasser vil være i 2023. Foreløpige tilbakemeldinger tyder på at det kan påregnes omtrent samme antall i 2023 som i 2022.

Fokus- og satsningsområder

Kommunalområdets strategiplan ble vedtatt i juni 2022. Planen bygger på kongstanken som ble utarbeidet i forbindelse med opprettelsen av kommunalområdet:

Kultur, oppvekst og aktivitet skal i fellesskap bidra til deltakelse for alle, like muligheter og varig endring av rotårsakene til utenforskap.

Strategien inneholder fire satsningsområder:

1. koordinerte og sammenhengende tjenester
2. tidlig innsats med inkluderende og trygge omsorgs- og læringsmiljø for alle barn og unge
3. varig endring
4. mangfoldige kultur, aktivitets- og idrettstilbud hvor alle kan delta

Hele kommunalområdet jobber nå med å utarbeide tiltak for å nå målene, men allerede er alle enheter i gang med prosjekter og utviklingsarbeider som understøtter planen:

- Det er startet opp et felles utviklingsprosjekt for både kommunale og private barnehager. Tema for utviklingsprosjektet er inkluderende fellesskap.
- Enhet barnehage deltar i satsingen kompetanseløftet som i barnehageåret 2022/2023 skal spisses mot å øke barnehageansattes kompetanse, for bedre å inkludere og tilrettelegge for barn med autisme eller vansker med gjensidig sosialt samspill, kommunikasjon og språk.
- Det jobbes med inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer for alle, gjennom prosjektet SIMM (sammen om inkluderende læringsmiljø i skole og barnehage i Moss).

Økonomiplan for 2023-2026

- Skolene skal iverksette kompetansehevende tiltak og erfaringsutveksling for å sikre at alle ansatte i skolene og de interne støttesystemene har tilstrekkelig kompetanse for å tilrettelegge for alle elevene, med ekstra fokus på de sårbare barna.
- Det skal utvikles et tilbud som bidrar til at barn og unge som trenger det får støtte og bistand til å delta i fritidsaktiviteter.
- Det videreutvikles arenaer for aktivitet og deltagelse for alle gjennom blant annet kulturskolen, prosjekt kulturkalender for ungdom (ungprod) på kulturhuset, videreutvikling av fritt spillerom på biblioteket, fritids-/ungdomskubbene og ferieklubben.
- Integreringsarbeidet vil ha et utvidet familiefokus hvor samarbeid med frivilligheten og mobilisering av ressurser i minoritetsorganisasjonene skal bidra til å nå målsettingen om økt deltakelse for alle.
- Det boligsosiale arbeidet skal styrkes med nye tiltak for å bidra til å løse boligutfordringer for vanskeligstilte. Den boligsosiale handlingsplanen skal evalueres i perioden og nye tiltak skal inkluderes i den nye kommunedelplanen for bolig.
- NAV skal etablere og videreutvikle samhandlingsarenaer og sette familiearbeidet i system.
- Kommunalområdet skal gjennomføre oppvekstreformen. Prosjektet skal gjennomføre lovpålagte endringer i barnevernet og utvikle nye tiltak og samhandlingsformer i hele kommunen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	1 428 218	1 428 218	1 428 218	1 428 218
Sum Lønns- og prisvekst	15 755	15 755	15 755	15 755
Sum Tekniske justeringer	69 175	69 175	69 175	69 175
Sum Vedtak forrige periode	96	-1 670	-1 793	-1 793
Sum Budsjettendring i år	53 881	53 881	53 881	53 881
Konsekvensjustert budsjett	138 907	137 141	137 018	137 018
Konsekvensjustert ramme	1 567 124	1 565 358	1 565 235	1 565 235
Driftskonsekvens				
KOA - Utvidelse av svømmehall	0	0	150	300
Sum Driftskonsekvens	0	0	150	300
Nye tiltak				
Nye fagkonsulentstillinger	3 400	3 400	3 400	3 400
Sum Nye tiltak	3 400	3 400	3 400	3 400
Aktivitetsendringer				
Ekstraordinær flyktningesituasjon fra Ukraina	4 000	3 000	2 000	1 000
Introduksjonsstønad for flyktninger fra Ukraina	5 000	0	0	0
Ny helsesykepleier	800	800	800	800
Nye vedtak aktivitetssenter- økt behov for bemanning	800	800	800	800
Reduksjon introduksjonsstønad - færre ordinære bosettinger	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Redusert antall plasseringer av elever i andre kommuner	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusert bruk av institusjonsplasser i barnevernet	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert bruk av statlige beredskapshjem	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert tilbud av spesialiserte fosterhjem	-2 162	-2 189	-1 689	-1 189
Styrket bemanning i pedagogisk veiledning og kvalitet	800	800	800	800
Ukrainske flyktninger i skolen	3 200	0	0	0
Videreutvikle gruppetilbud aktivitetskontakter - flere vedtak	1 000	1 000	1 000	1 000
Økning i variable tilskudd til private barnehager	1 500	1 500	1 500	1 500
Økning legeressurs på smittevernkontoret og helsestasjon	300	0	0	0
Økt antall nyankomne flyktninger	1 600	0	0	0
Økt bemanning PPT	1 800	1 800	1 800	1 800
Økt grunnbemanning som følge av økt elevtall	2 800	2 800	2 800	2 800
Økt tilskudd til private barnehager grunnet flere barn	1 500	1 500	1 500	1 500

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Økte vedtak om spesialundervisning og behov for tilrettelagt undervisning	5 800	14 000	12 000	10 000
Sum Aktivitetsendringer	22 338	19 411	16 911	14 411
Konsekvensjusteringer				
Sammenslåing av dag- og aktivitetssentrene	500	500	-500	-500
Utredning nytt bibliotek og kulturskole (KST sak 075/22)	2 000	0	0	0
Økonomisk sosialhjelp - prisvekst, nødbolig og krisehjelp	5 000	5 000	5 000	5 000
Økt tilskudd til private barnehager	14 500	14 500	14 500	14 500
Sum Konsekvensjusteringer	22 000	20 000	19 000	19 000
Endringer ihht statlige føringer				
Redusert makspris barnehager	325	325	325	325
Sum Endringer ihht statlige føringer	325	325	325	325
Nye tiltak og realendringer budsjett	48 063	43 136	39 786	37 436
Ramme 2023-2026	1 615 187	1 608 494	1 605 021	1 602 671

Driftskonsekvens

KOA - Utvidelse av svømmehall

Rehabiliteringen av Mossehallen medfører økte driftskostnader for Moss kommune. Behovet for renhold vil øke og i tillegg kommer teknisk drift av basseng og økte kommunale utgifter. Økt husleie mot MKE er også lagt inn i økonomiplanperioden.

Nye tiltak

Nye fagkonsulentstillinger

Saksmengden i barneverntjenesten er på vei ned, men selv om tjenesten har flere saksbehandlere enn da saksmengden var på topp oppleves arbeidspresset stort og saker hopper seg opp. Det stilles nå økte krav til dokumentasjon og arbeid i sakene. Med barnevernsreformen er færre saker til barnevern en ønsket utvikling som trolig vil vedvare. Likevel er barneverntjenesten avhengig av å få bedre kontroll over saksmengden til enhver tid. For å sikre bedre fremdrift og kvalitet i saksarbeidet er det derfor et ønske å opprette fire nye fagkonsulentstillinger. Tiltaket har som mål å øke gjennomstrømmingen av saker i barneverntjenesten og kvalitetssikre beslutninger. Det forventes både kostnadsbesparelser og redusert arbeidspress som en effekt av tiltaket.

Aktivitetsendringer

Ekstraordinær flyktningesituasjon fra Ukraina

Den ekstraordinære flyktningestrømmen fra Ukraina fører til økt behov for økonomisk sosialhjelp. Personer som er fordrevet fra Ukraina og som søker beskyttelse i Norge, har rett til å få hjelpebehovet sitt vurdert etter sosialtjenesteloven. Det er behov for å øke sosialhjelpsbudsjettet i neste økonomiplan-periode.

Introduksjonsstønad for flyktninger fra Ukraina

Det er knyttet stor usikkerhet til bosetting og videre opphold for flyktningene fra Ukraina. De har rett, men ikke plikt til introduksjonsprogram og kan utsette programmet i inntil ett år på grunn av arbeid. Det ser likevel ut til at de fleste i aldersgruppen 18-55 år søker om å få introduksjonsprogram. Fordi mange har høy utdanning, er det forventet at programmet vil bli kortvarig. Kostnaden til introduksjonsstønad for denne gruppen er anslått til 5 millioner kroner for 2023.

Ny helsesykepleier

Antall fødsler i Moss har økt de siste årene. I tillegg ser man en tilflytting av småbarnsfamilier til kommunen. Dette fører til en økning av konsultasjoner som er en del av det lovpålagte

helsestasjons-programmet. Bosetting av flyktninger fra Ukraina krever ekstra ressurser i form av tett og hyppig oppfølging. Dette arbeidet fører til økt bruk av tolketjenester.

	2019	2020	2021	2022
Antall fødsler	450	466	470	490-500

Etter anbefalte normtall vil denne økningen tilsi en ny helsesykepleier i 100 prosent stilling.

Nye vedtak aktivitetssenter- økt behov for bemanning

Det har kommet syv nye vedtak om plass på aktivitetssentrene høsten 2022. I tillegg er det ytterligere tre vedtak som står på vent. Dette fører til et behov for økt bemanning på Melløs dagsenter. Det er lagt inn en økning på ett årsverk i økonomiplan-perioden.

Reduksjon introduksjonsstønad - færre ordinære bosettinger

Utgifter til introduksjonsstønad til introduksjonsprogramdeltakere reduseres fordi det er færre deltakere enn tidligere.

Redusert antall plasseringer av elever i andre kommuner

Gjennom 2022 har det vært en nedgang i plasseringer av barn i barnevernet som går på skole i andre kommuner. Dette betyr færre refusjonskrav fra andre kommuner for grunnskoleopplæring og spesialundervisning. Det antas at deler av denne reduksjonen fortsetter i økonomiplan-perioden.

Redusert bruk av institusjonsplasser i barnevernet

Behovet for institusjonsplasser har de siste årene ligget mellom 8 og 14 plasser. I første kvartal 2022 var bruken rekordlav med seks plasser. Behovet har gjennom året økt til ni plasser i tredje kvartal. Det antas at noe av det lave behovet i 2022 er tilfeldig variasjon, men lavt behov over tid tyder på at noe av dette er en mer varig nedgang. Behovet er justert ned med én institusjonsplassering i kommende økonomiplan-periode.

Redusert bruk av statlige beredskapshjem

Bruken av statlige beredskapshjem varierer sterk mellom perioder. De siste årene har det vært perioder med så mange som 15 plasseringer og perioder med så få som tre plasseringer. I 2022 har det vært lavere bruk av beredskapshjem enn tidligere år. Det antas at noe av dette er tilfeldig variasjon, men at det også er en generell reduksjon i behovet. Behovet er redusert med to plasser i økonomiplan-perioden.

Redusert tilbud av spesialiserte fosterhjem

Ved årsskiftet 2021/2022 ble det gjort endringer i egenandel for statlige familiehjem. Samtidig ble det gjort endringer i tilbudet av dette tiltaket som endret navn til spesialisert fosterhjem. Barnevernstjenesten opplever at barn man vurderer har behov for dette tiltaket i liten grad får det innvilget. Bufetat er ikke pliktig til å levere tiltaket, men kan gjøre det ut i fra ledig kapasitet.

Det vurderes at den fremtidige effekten av økt egenandel er lavere enn tidligere anslått. Mangel på tiltaket gir utslag i høyere utgifter til frikjøpte kommunale fosterhjem. Det vurderes at dette kan håndteres innenfor budsjetttrammen og midlene som ble gitt knyttet til ny nasjonal fosterhjemstrategi.

Styrket bemanning i pedagogisk veiledning og kvalitet

Antall vedtakstimer til spesialpedagogisk hjelp har økt vesentlig fra 2021 til 2022. Det forventes en økning tilsvarende ett årsverk i løpet av barnehageåret 2022/2023. En stilling vil sikre at nye behov

kan dekkes fortløpende, og styrke tjenestens mulighet til å dekke barnas vedtakstimer ved sykefravær.

Ukrainske flyktninger i skolen

Det forventes et behov for totalt fire nye lærestillinger til tospråklig fagopplæring og norsk for nyankomne for ukrainske flyktninger.

Videreutvikle gruppetilbud aktivitetskontakter - flere vedtak

I 2020 ble det besluttet at aktivitetkontakttjenesten skulle spare én million kroner ved å vri tjenesten over til mer gruppetilbud. I tillegg ble det lagt inn en antakelse om redusert aktivitet fra 2023 som skulle gi en besparelse på 400 000 kroner.

Prosjektet ble først satt i gang i mars 2022 på grunn av pandemien, planlagt oppstart var januar 2021. Ventelisten for aktivitetkontakttjenesten er redusert fra 70 til 20, hvilket betyr at det er 50 flere som mottar tjenesten nå kontra utgangen av 2021. Prosjektet arbeider med å vri flere tilbud over til gruppetilbud, men økningen i behov og vedtak fører til at tidligere antatte besparelser reduseres.

Økning i variable tilskudd til private barnehager

I 2022 har man sett en økning i variable utgifter knyttet til spesialpedagogisk hjelp og refusjoner for redusert foreldrebetaling til de private barnehagene. Det ble tilført 1,5 millioner kroner knyttet til dette i 1. tertialrapport 2022. Denne økningen er videreført.

Økning legeressurs på smittevernkontoret og helsestasjon

Det er behov for en økning av legeressurs tilknyttet smittevernkontoret. Dette skyldes økt antall konsultasjoner med nyankomne barnefamilier fra Ukraina. En økning i antall fødsler medfører også en økning i antall konsultasjoner hos lege på helsestasjonen for de nyfødte barna.

Økt antall nyankomne flyktninger

Moss kommune har i 2022 tatt i mot flere flyktninger enn opprinnelig vedtatt. I tillegg kommer familiegjenforeninger. Mange av disse flyktningene er i skolepliktig alder og krever stor tilrettelegging i skoletilbudet. Ved årets skolestart var det registrert over 30 barn i denne kategorien i mosseskolene, i tillegg til 38 elever som har kommet fra Ukraina. Det er et behov for utvidelse av stillinger og ansettelse av tospråklige faglærere på flere språk, tilsvarende to stillinger.

Økt bemanning PPT

Moss kommune må ha en forsvarlig bemanning i PPT, slik at barnehageloven og opplæringsloven med forskrift blir etterlevd. I 2022 fikk PPT to stillinger til totalt 1,8 millioner kroner. Disse stillingene foreslås videreført i økonomiplan-perioden.

Økt grunnbemanning som følge av økt elevtall

Det er en økning på omtrent 40 elever på 1. - 4. klassetrinn fra skoleåret 2022/2023. For disse klassetrinnene er lærernormen 15 elever per lærer. Elevtallsøkningen fører til et behov for 3,5 nye lærerstillinger i skolen som utgjør 2,8 millioner kroner.

Økt tilskudd til private barnehager grunnet flere barn

På grunn av underkapasitet i forhold til behovet for barnehageplasser i området fra Varnaveien og sørover, tok Fasanveien barnehage i bruk ubenyttet godkjent leke- og oppholdsareal. Barnehagen som er privat økte dermed barnetallet med seks barn i august 2022. Helårsvirkning av denne aktivitetsendringen er for 2023 beregnet til 1,5 millioner kroner.

Økte vedtak om spesialundervisning og behov for tilrettelagt undervisning

Det har vært en økning av spesialpedagogiske vedtak fra 4,1 prosent til over 5 prosent det siste året. Dette gir et behov for 18 ekstra lærerstillinger for å sikre lærernormen. Det er utfordrende å rekruttere lærere før høsten 2023. Dette fører til en utgiftsøkning på 5,8 millioner kroner med høsteffekt 2023 (omtrent 14 millioner kroner med helårseffekt). Det er også en økning i antall elever som har behov for stor grad av skjerming og tilrettelegging. Flere av disse elevene kvalifiserer til inntak ved Jeløy skole, men må i år få sitt skoletilbud på sin nærscole.

Konsekvensjusteringer

Sammenslåing av dag- og aktivitetssentrene

Det arbeides med å slå sammen Løvstad, Melløs og Lyngrabben til ett moderne aktivitetssenter. Ansatte kan i større grad dekke arbeid og aktivitetsbehov på dagtid, noe kveld og helg. Dette vil gi muligheter for et mer tilpasset og differensiert tilbud. Tiltaket vil gi reduksjon av husleieutgifter /driftskostnader på to lokaler, og en mer effektiv drift. Tiltaket er utviklet gjennom et prosjektarbeid hvor ansatte, brukere og pårørende har vært involvert.

Arbeidet med sammenslåingen av de tre dagsentrene har blitt utsatt på grunn av pandemien og ligger inne i investeringer for 2023-2026. En innsparing vil ikke bli realistisk før sammenslåingen er realisert.

Utredning nytt bibliotek og kulturskole (KST sak 075/22)

Det ble i kommunestyret 20.09.22 (sak 075/22) vedtatt at Moss bibliotek og Moss kulturskole skal samlokaliseres/samorganiseres for å oppnå en best mulig utvikling av tjenestene og bruk av lokalene. Det ble videre vedtatt at Moss kommune skal utlyse en konkurranse med formål å anskaffe nye lokaler. MKE skal delta og konkurransen skal gjennomføres av eksternt firma.

Økonomisk sosialhjelp - prisvekst, nødbolig og krisehjelp

I lys av den generelle prisveksten i samfunnet antas det at behovet for økonomisk sosialhjelp blir liggende høyt i tiden fremover. Uvanlig kraftig prisvekst, spesielt for matvarer og strøm, tilsier at flere vil få behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg kan de som allerede mottar sosialhjelp få behov for økt økonomisk støtte i tiden fremover. Høye utleiepriser og knapphet på nødboliger, i tillegg til økt behov for krisehjelp, bidrar også til økte utbetalinger av økonomisk sosialhjelp.

Økt tilskudd til private barnehager

Tilskuddsatsen for ordinært driftstilskudd per barn til private barnehager øker fra 2022 til 2023. Dette skyldes i stor grad prisøkninger. Kommunal deflator for 2022 har økt fra 2,5 prosent i statsbudsjettet 2022 til 5,3 prosent i statsbudsjettet 2023. I tillegg har satsen for kapitaltilskudd økt i takt med renteøkninger.

Endringer ihht statlige føringer

Redusert makspris barnehager

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kroner per måned. Helårsvirkning av dette ble lagt inn fra og med 2023 i forrige økonomiplan. I statsbudsjettet for 2023 er det foreslått en ytterligere reduksjon i maksimalprisen til 3 000 kroner per måned fra 1.

Økonomiplan for 2023-2026

januar 2023. Det er også foreslått å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Investeringsprosjekter					
Diverse investeringer kultur, oppvekst og aktivitet	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Ikt-handlingsplan skole	17 000	14 000	14 000	14 000	59 000
Innlastningsrampe Moss kulturhus	1 500	0	0	0	1 500
Kunstgress Nøkkeland	17 050	0	0	0	17 050
Ledskjerm til samfunnssalen	1 000	0	0	0	1 000
Oppgradering av uteområder ved Nøkkeland skole forprosjekt	300	0	0	0	300
Oppgradering Bellevue	1 000	0	0	0	1 000
Renovering av løpedekket på Melløs	1 875	0	0	0	1 875
Tverga - en morsom omvei	1 400	0	0	0	1 400
Sum investeringsprosjekter	45 125	18 000	18 000	18 000	99 125

Diverse investeringer kultur, oppvekst og aktivitet

Det er behov for flere mindre investeringer/oppgraderinger innenfor kommunalområdet, spesielt innenfor skole- og idrettsområdet som tas løpende. Det er derfor satt av et beløp uten å spesifisere disse enkeltvis.

Ikt-handlingsplan skole

Investeringen gjelder innkjøp av nettbrett PC-er. Utdanningsdirektoratet har lagt nye føringer som fører til behov for bruk av tastatur helt ned til 1.trinn. Dette betyr at det må kjøpes inn enheter på minst tre trinn per skole. Totalt behov er 1 700 nettbrett med en kostnad på totalt 8 millioner kroner. PC-er til 8.trinn og ansatte utgjør omtrent 800 enheter med en kostnad på 5 millioner kroner. Det er også et behov for reinvestering i maskiner på mellomtrinnet (5.-7. trinn), slik at det er dekning for alle elever. I tillegg er det et stort behov for investering i skjermer som erstatning for utrangerte tavler. Dette krever også midler til omgjøring av klasserom. Totalt vil dette utgjøre omtrent 1 million kroner. I tillegg til innkjøp settes det av midler til kompetanseheving på 3 millioner kroner i 2023.

Innlastningsrampe Moss kulturhus

Det er behov for å øke sikkerheten og brukervennlighet for innlasting av utstyr til bruk i ulike kulturproduksjoner i salen på Parkteatret. Det er ofte tungt utstyr som losses og rigges inn gjennom lasterampen. Slik rampen og fortau er konstruert i dag er det til fare for teknisk personell og dyrt utstyr. Det har vært rapportert gjentakende HMS-avvik knyttet til innlastingen.

Kunstgress Nøkkeland

Nøkkeland kunstgress ble etablert i 2011 og banen er nedslitt. Som del av helhetlig plan for de kommunale kunstgressanleggene og ny forskrift for kunstgressbaner startes det et forprosjekt i 2022. 0,25 millioner kroner vil benyttes på forprosjektet i 2022, mens 0,25 millioner kroner vil påløpe i 2023. Gjennomføring av utskiftning vil skje i 2023 med et totalt budsjett på 16,8 millioner kroner. Ny forskrift blir ivare tatt i prosjektet.

Ledskjerm til samfunnssalen

Moss kulturhus, samfunnssalen, bruker i dag projektor som fulgte med fra det gamle Parkteateret. Den er omtrent ti år gammel og moden for utskifting innen kort tid. Samfunnssalen er en godt brukt

flerbrukssal, der det gjennomføres kommunale møter, eksterne konferanser, ulike messer, teater og konserter for et bredt publikum i hele livsløpet. Det foreslås å skifte ut den tradisjonelle projektoren til led-skjerm på bakveggen på scenen. Dette vil gi alle brukere en bedre opplevelse da en led-skjerm har helt andre evner hva gjelder lysstyrke, støy og kvalitet. Den vil oppleves enklere i bruk og forsterke selve sceneopplevelsen for publikum enten de deltar på et foredrag, kommunestyremøte eller andre kulturarrangementer.

Oppgradering av uteområder ved Nøkkeland skole forprosjekt

Høyspentkabelen ved Nøkkeland skole vil bli spenningsløs i 2023. Uteområdet ved Nøkkeland skole må utbedres og det foreslås at det settes av 0,3 millioner kroner i 2023 til et forprosjekt. Disse midlene vil brukes til å sette inn en prosjektleder som sammen med Nøkkeland skole vil finne gode løsninger for uteområdet.

Oppgradering Bellevue

På grunn av høye prisøkninger i markedet er det behov for ekstrabevilgning til prosjektet. Det er avsatt 20 millioner kroner til prosjektet med rehabilitering av banen og 2,5 millioner ble rebudsjettert fra 2021 til oppgradering av belysningen. Kostnadene for lysene vil bli omtrent 1 million kroner rimeligere enn budsjettert og overføres til rehabilitering av banen.

I tillegg er det behov for å utvide investeringsrammen for rehabilitering av banen med 6 millioner kroner. I denne summen har MKEiendom lagt inn 3,5 millioner kroner til uforutsette utgifter i sitt reviderte budsjett. Det er estimert at 5 millioner kroner vil påløpe i 2022, mens 1 million kroner vil påløpe i 2023.

Renovering av løpedekket på Melløs

Løpedekket på Melløs stadion er nedslitt og må rehabiliteres. På grunn av økt aktivitet og slitasje på anlegget ble det foretatt befaring med påfølgende rapport i 2020. Dekket må være sertifisert av IAAF (International Amateur Athletic Federation) for å oppfylle arenakrav for friidrett.

Tverga - en morsom omvei

Investeringen er knyttet til prosjektet på grusbanen på Åvangen. På grunn av manglende fremdrift er Moss kommune ikke lenger med i Tverga sitt prosjekt. I tillegg til Moss kommune sin egenandel på 0,6 millioner ble det bevilget 1 million kroner i 1. tertial 2022 for å utvikle grusbanen i egen regi. Det vil påløpe 0,2 millioner kroner i 2022 og resterende 1,4 millioner vil påløpe i 2023. Det vil bli søkt om spillemidler til nærmiljøanlegg.

Enhet kultur, aktivitet og mestring

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enheten skal legge vekt på tidlig innsats samt inkluderende og tilgjengelige tjenester og aktiviteter for alle barn og unge. Målet er koordinerte og sammenhengende tjenester. Enheten skal gjennom et mangfold av kultur-, aktivitets- og idrettstilbud hvor alle har mulighet for å delta, bidra til et inkluderende fellesskap som gir bedre levekår i befolkningen. Enheten skal bidra til samarbeid og samhandling internt og utad, samt utvikle samfunnet rundt både barn, unge, familier og voksne i Moss kommune.

Virksomhet kultur og idrett tilrettelegger og utvikler kultur og idrettsaktiviteter slik at Moss er en spennende, inkluderende og mangfoldig kulturkommune for alle. Virksomheten består av en stab og fire avdelinger: Moss kulturhus består av Parkteatret og samfunnshuset. Mossebibliotekene består av to avdelinger, Moss og Rygge, og er en møteplass for kultur, informasjon, kunnskap og litteratur. Moss kulturskole gir et bredt tilbud som er forankret i opplæringslovens § 13-6. Avdeling idrett sikrer drift av idrettsanlegg, baner og haller. Kulturadministrasjonen planlegger, utvikler og koordinerer tjenesteyting og forvaltningsoppgaver innen kultur og idrett og oppgaver knyttet til byantikvaren.

Virksomhet forebyggende helse favner bredt og universelt; fra svangerskapsomsorgen, via helsestasjon, skolehelsetjeneste for barne-, ungdom- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom, smittevern og ergo- og fysioterapeuttenester. Avdeling familieteam skal være kommunens kjente kontaktpunkt for familier som av ulike årsaker er i behov for hjelp og støtte.

Avdeling aktivitetssentrene består av tre dagsentre; Løvstad, Melløs og Lyngrabben. Avdelingen gir et arbeids- og aktivitetstilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne, og oppfølging av VTA – plasser (varig tilrettelagt arbeid) hos Fortuna og Personalpartner.

Avdeling samskaping inneholder arbeid knyttet til frivillighet, aktivitet, ferieklubb, aktivitetsskontakter, ungdomsklubber, Instagram-kontoen UngiMoss og “Ung Kultur Møtes” (UKM). Avdelingen har ansvar for drift av frivilligsentral på Bredsand, oppfølging av avtaler for drift av ulike tilbud blant annet Seniorsenter, Home-Start, Eldreliv, og frivilligsentral i sentrum.

I tillegg har enheten en stab som ivaretar oppgaver knyttet til samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) og enhet for russaker.

Utfordringer og utvikling

Regjeringens opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse gjelder for perioden 2019–2024. Målet er at flere skal oppleve god psykisk helse og god livskvalitet, og at de som trenger det skal få et godt behandlingstilbud. Opptrappingsplanen inneholder både helsefremmende, forebyggende og behandlingsrettede tiltak, og omfatter alle barn og unge mellom 0–25 år. ([Prop. 121 S \(2018–2019\) - regjeringen.no](#)). Planen stiller krav til utvikling av de kommunale tjenestene, og det er behov for en utbygging av tjenestetilbudet til barn og unge med psykiske plager og lidelser. Digitale tjenester bør i større grad kunne bidra til at innbyggere gis mulighet til å ta aktive valg rundt egen helse, eget helse- og aktivitetstilbud. For kommende år blir det viktig å se på muligheten for utvikling av mer digitale tilbud og utvikling av Instagram-kontoen “Ung i Moss” (UIM).

Helsestasjon og skolehelsetjenesten er sentrale i det helsefremmende og forebyggende arbeidet blant gravide, barn og ungdom og deres foresatte. En robust og tilgjengelig tjeneste vil forebygge og avdekke skjevutvikling og gir mulighet for å oppdage barn som er utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt. I kommende år blir det viktig å rekruttere og beholde riktig kompetanse i tjenestene.

Barn og unge er et viktig satsingsområde for enheten. Mulighet for aktiv deltagelse reduserer sosiale forskjeller og har en positiv effekt på folkehelsen. Vi ser et stort behov for å utvikle et fremtidsrettet tilbud for ungdom med mer oppsøkende arbeid, flere nærmiljøarenaer, mer deltagelse på ordinære arenaer, samt på digitale plattformer og i sosiale medier. Det er et mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta på en fritidsaktivitet. Tilgjengelige allmenne tilbud i frivilligheten, ungdomsklubber, feriekubb, møteplasser og aktiviteter er gode helsefremmende arenaer og vil fortsatt være et satsningsområde for enheten.

Idrett

Det er et behov for flere tilrettelagte kulturarenaer og idrettsanlegg. Mange frivillige idretts- og kulturaktører melder om behov for mer kapasitet for øvings- og treningsarena, samt for nye og oppgraderte anlegg. Dette gjelder både aktører innen kor, korps og idrett. På grunn av flere medlemmer meldes det om et stadig økende behov for mer treningskapasitet, særskilt innen hallidrettene samt svømming og fotball. Samtidig er det et behov for tilrettelagte lokaler for de ulike kampsportene. Mangel på tilrettelagte og rimelige lokaler for idretts- og kulturaktivitet kan være en utfordring for utøvelse av frivillig kultur- og idrettsaktivitet i kommunen.

Det kan synes som om det er en økning i den egenorganiserte aktiviteten som også har behov for tilrettelagte arealer.

Endrede kriterier for prioriteringer av søknader om spillemidler

Viken fylkeskommune har varslet at kriteriene for prioritering av søknader om spillemidler skal endres. Det foreslås at kommunenes prioritering som hovedregel fortsatt skal følges, men at fylkeskommunen etter en helhetsvurdering av blant annet behov- og bærekraftvurderinger kan prioritere anlegg opp eller ned uavhengig av kommunenes vurderinger. I tillegg skal interkommunale anlegg og anlegg der det søkes om midler til å omgjøre eksisterende bygningsmasse prioriteres. Det foreslås også at kunstgressbaner med plastholdig løst fyllmateriale ikke skal prioriteres i fordelingen av spillemidler fra og med 2023.

Kunst og kultur

Enhetens utviklingsarbeid innen kunst og kultur er knyttet til stortingsmelding 18 "Oppleve, skape, dele - kunst og kultur for, med og av barn og unge" [Meld. St. 18 \(2020–2021\) - regjeringen.no](#) Hovedmålet er å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, tilgang til kunst og kultur, å sikre at kunst og kultur som blir skapt for og formidlet til barn og unge er av høy kvalitet, samt å gi alle barn og unge mulighet til å oppleve og å skape kultur på egne premisser. Det å kunne gi allmenne og gode kunst og kulturopplevelser for alle er derfor et viktig satsningsområde for enheten, blant annet gjennom den kulturelle skolesekken (DKS), og i samarbeid med både nasjonale og lokale aktører.

16,2 prosent av alle barn i Moss lever i familier med vedvarende lavinntekt. Tallet har steget langt mer enn landsgjennomsnittet de siste årene. (Kilde: [Hent oppvekstprofil - FHI](#)) For enheten blir det viktig å prioritere universelle møteplasser, fritids-/ungdomsklubber, kulturtilbud rettet mot barn og unge, feriekubb, samt utdeling av opplevelseskort og et styrket samarbeid med NAV inn mot målgruppen. Moss ønsker å være en foregangskommune innen integrering og vil arbeide for å øke antall aktive innvandrere i kulturlivet.

Fokus- og satsningsområder

Med utgangspunkt i de utfordringer og muligheter som ligger i kommunen skal enheten ha fokus på;

- samhandling og koordinering på tvers av tjenester, kommunalområder og sivilsamfunnet
- et helhetlig og individuelt tilbud som dekker innbyggernes behov til rett tid -med fokus på tidlig innsats
- et mangfoldig aktivitets- og kulturtilbud hvor alle kan delta
- et offensivt samarbeid med frivilligheten
- bidra til at alle får ta i bruk egne ressurser

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	187 113	187 113	187 113	187 113
Sum Lønns- og prisvekst	1 226	1 226	1 226	1 226
Sum Tekniske justeringer	14 318	14 318	14 318	14 318
Sum Vedtak forrige periode	-4 435	-4 935	-5 585	-5 585
Sum Budsjettendring i år	623	623	623	623
Konsekvensjustert budsjett	11 732	11 232	10 582	10 582
Konsekvensjustert ramme	198 845	198 345	197 695	197 695
Aktivitetsendringer				
Ny helsesykepleier	800	800	800	800
Nye vedtak aktivitetssenter- økt behov for bemanning	800	800	800	800
Videreutvikle gruppetilbud aktivitetskontakter - flere vedtak	1 000	1 000	1 000	1 000
Økning legeressurs på smittevernkontoret og helsestasjon	300	0	0	0
Sum Aktivitetsendringer	2 900	2 600	2 600	2 600
Konsekvensjusteringer				
Sammenslåing av dag- og aktivitetssentrene	500	500	-500	-500
Utredning nytt bibliotek og kulturskole (KST sak 075/22)	2 000	0	0	0
Sum Konsekvensjusteringer	2 500	500	-500	-500
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 400	3 100	2 100	2 100
Ramme 2023-2026	204 245	201 445	199 795	199 795

Klimabudsjett

Oppdrag

Klimakommunikasjon - fortelle våre klimahistorier

Beskrivelse

Moss kommune sin "håndbok for grønnere arrangementer" gjøres kjent for arrangører og publikum.

Naturmangfold - vi tar vare på kulturlandskapet

Fortsette arbeidet med historiske vandreruter for opplysning og bevisstgjøring av kulturlandskapets betydning.

Transport - bildelingsordning; en bilpool som kan benyttes av Moss kommunes ansatte i arbeidstiden og av innbyggere utenfor arbeidstiden tas i bruk

Informere om og benytte kommunens bilpark aktivt ut i tjenestene.

Økonomiplan for 2023-2026

Oppdrag

Beskrivelse

Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet

Benytte "walk & talk" som møteform.

Ha lokale konkurranser på avdelingene som fokuserer på miljøvennlig transport og helsefremmende aktivitet eks "sykle til jobben".

Gjennomføre befaringer og omvisninger til fots.

Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet

Anskaffe sykler i tjenestene. Legge til rette for at det kan benyttes sykkel mellom avdelingene, tjenestestedene og fra eller til møter.

Transport - Tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (Fokus på digitale løsninger og færre reiser)

50% av deltagelse på alle kurs/konferanser skal være digitalt.

Videreføre bruken av Teams som møteplattform.

Enhet barnehage

Beskrivelse av tjenesteområdet

Barnehagetilbudet i Moss kommune består av 24 private og 12 kommunale barnehager.

Enhet barnehage har tre funksjonsområder - barnehagemyndighet, barnehageeier og avdeling for pedagogisk veiledning og kvalitet (PVK).

Enheten har følgende oppgaver:

- ivareta de lovpålagte oppgavene knyttet til barnehageeierrollen og barnehagemyndighetsrollen
- sikre et godt samarbeid med de private aktørene
- sikre likeverdige tjenester uavhengig av bosted, personlig økonomi, etnisk bakgrunn, og den enkeltes livssituasjon
- sikre god kvalitet i barnehagene uavhengig av eierform

Utfordringer og utvikling

Totalt sett er det overkapasitet på barnehageområdet i kommunen. Det er imidlertid enkelte områder i kommunen der det er få barnehageplasser i forhold til behov. Det fører til lengre reisevei for enkeltfamilier. I andre områder har kommunen overkapasitet, som betyr at barnehagene går med ledige plasser. I søndre del av kommunen, i området mellom Varnaveien og Halmstad, er det behov for flere barnehageplasser. I 2023 gjennomføres et forprosjekt med formål om å etablere en ny kommunal barnehage på Løvstad.

Beregningen av tilskuddssatser til private barnehager gjøres med grunnlag i kommunens utgifter til egne barnehager to år tilbake i tid (2021). De totale utgiftene til tilskudd øker i 2023. Dette skyldes hovedsakelig økt prisvekst og redusert makspris. Med endring i den statlige satsen for pensjonstilskudd kan det være flere private barnehager som har rett til ekstra pensjonstilskudd. Søknader behandles fortløpende.

I ny strategi for kvalitet i barnehagen er signalet at barnehagene skal ha 50 prosent pedagoger. Moss kommune arbeider mot denne målsetningen. Andelen pedagoger var 44,8 prosent i 2021. Moss kommune fikk tilført 900 000 i statsbudsjett 2022, for å øke pedagogtettheten i barnehagene. Midlene er fordelt forholdsmessig til alle barnehager (både kommunale og private).

I strategiplan for KOA er «Varig endring» et av fire satsingsområder. Å øke barnehagedeltakelsen, også blant de yngste barna med minoritetsbakgrunn, er en faktor som kan øke andelen barn som fullfører og består videregående skole, og videre lede til varig endring. Barnehage er en viktig integreringsarena, og bidrar til at barn tilegner seg grunnleggende språk- og kulturkompetanse før skolestart. I Moss kommune går en høy andel av minoritetsspråklige barn i alderen tre til fem år i barnehage, mens det er lav deltakelse for barn i alderen ett til to år. Enhet barnehage har mottatt tilskudd til systematisk arbeid for å rekruttere barn fra språklige minoriteter. Dette arbeidet er påbegynt i 2022 og avsluttes i forbindelse med hovedopptaket i 2023.

I barnehageåret 2021-2022 var det sterk vekst i antall vedtakstimer for spesialpedagogisk hjelp. For barnehageåret 2022-2023 ser det ut til at timetallet har stabilisert seg. Det er normalt med en viss økning gjennom året. Det er viktig at avdelingen som utfører tjenesten har tilstrekkelig antall kvalifiserte spesialpedagoger, for å sikre riktig hjelp til barna det gjelder.

Fokus- og satsningsområder

Barnehage er første trinn i utdanningsløpet, og en viktig arena i arbeidet med KOA sitt satsningsområde «Tidlig innsats med inkluderende og trygge omsorgs- og læringsmiljøer for alle». Barnehagene skal bidra til at alle barn opplever et trygt og inkluderende barnehagemiljø, som fremmer helse, trivsel og læring. Å identifisere barn som av ulike grunner ikke mestrer eller faller utenfor fellesskapet, krever kompetente ledere og medarbeidere som sikrer god samhandling med foresatte og andre aktører i barnas liv. Enhet barnehage har fokus på medarbeideres kompetanse. De ansattes kompetanse skal styrkes både i forhold til det pedagogiske arbeidet og med henblikk på KOA sitt satsningsområde «Koordinerte og sammenhengende tjenester». Avdeling pedagogisk veiledning og kvalitet leder arbeidet med felles kompetanseheving for kommunale og private barnehager.

I perioden 2023-2026 er det fire satsinger som er sentrale for å styrke kvaliteten i barnehagene i kommunen:

- Felles utviklingsprosjekt for kommunale og private barnehager startet opp høsten 2022. Tema for utviklingsprosjektet er inkluderende fellesskap. Innholdet utformes i samarbeid med Læringsmiljøsenteret ved Universitet i Stavanger, og er en del av og finansiert gjennom regional kompetanseordning. Det er 26 barnehager som deltar, 12 kommunale og 14 private barnehager.
- Enhet barnehage deltar sammen med PPT og skoleeieravdelingen i satsingen kompetanseløftet. Kompetanseløftet skal bidra til å forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. I barnehageåret 2022-2023 spisses arbeidet mot å øke barnehageansattes kompetanse, for bedre å inkludere og tilrettelegge for barn med autisme eller vansker med gjensidig sosialt samspill, kommunikasjon og språk.
- Enhet barnehage er med i prosjektarbeidet og gjennomføringen av oppvekstreformen i Moss kommune
- Enhet barnehage skal styrke kompetansen i den enkelte barnehage. Det satses særlig på kartleggings- og tiltakskompetanse innenfor temaene språk, selvregulering, tilknytning og atferd. Tiltaket gjennomføres gjennom ulike kompetansehevingstilbud og kurs i regi av PVK.

De kommunale barnehagene har høyt sykefravær og det vurderes ulike tiltak. Alle deltar i KS-bransjeprogram. Det er et tett samarbeid mellom HR og barnehagenes ledere, om tiltak for enkeltmedarbeidere og hele personalgrupper der det er nødvendig. Barnehageeier skal i løpet av 2023 utrede en mer fast vikarordning for å styrke kvaliteten i tjenesten og arbeidsmiljøet for de ansatte.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	382 544	382 544	382 544	382 544
Sum Lønns- og prisvekst	8 877	8 877	8 877	8 877
Sum Tekniske justeringer	16 098	16 098	16 098	16 098
Sum Vedtak forrige periode	1 426	306	306	306
Konsekvensjustert budsjett	26 401	25 281	25 281	25 281
Konsekvensjustert ramme	408 945	407 825	407 825	407 825
Aktivitetsendringer				
Styrket bemanning i pedagogisk veiledning og kvalitet	800	800	800	800
Økning i variable tilskudd til private barnehager	1 500	1 500	1 500	1 500
Økt tilskudd til private barnehager grunnet flere barn	1 500	1 500	1 500	1 500

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Sum Aktivitetsendringer	3 800	3 800	3 800	3 800
Konsekvensjusteringer				
Økt tilskudd til private barnehager	14 500	14 500	14 500	14 500
Sum Konsekvensjusteringer	14 500	14 500	14 500	14 500
Endringer ihht statlige føringer				
Redusert makspris barnehager	325	325	325	325
Sum Endringer ihht statlige føringer	325	325	325	325
Nye tiltak og realendringer budsjett	18 625	18 625	18 625	18 625
Ramme 2023-2026	427 570	426 450	426 450	426 450

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - redusere matsvinn med 50 %	Alle kommunale barnehager følger egen plan for måltider.
Forbruk og avfall: Levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år	Alle ledere i enhet barnehage kjenner reglene, og sikrer etterlevelse.
Klimakommunikasjon: Fortelle våre klimahistorier	Arbeid med bærekraft og klimavennlige aktiviteter beskrives i barnehagenes årsplaner.
Naturmangfold - vi holder naturen fri for forsøpling og forurensning	Barnehagene deltar i organiserte ryddeaksjoner, og «naturrydding» som en del av den daglige pedagogiske praksisen. (plukker alltid opp søppel på tur, tar med seg andres gjenglemte avfall).
Naturmangfold - vi tar vare på naturen vår med fokus på et mangfold av arter	Enheten skal gi barn gode naturopplevelser og drive holdningsskapende arbeid i barnehagene.
Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet	I enhet barnehage oppfordres alle til å gå, å bruke kollektiv transport, sykkel til, fra og i arbeid. Enheten har el-sykkel tilgjengelig for booking til tjenestemøter.
Transport - kollektivandel buss på 15 % 2030 i mossesamfunnet	I enhet barnehage oppfordres alle til å gå, å bruke kollektiv transport, sykkel til, fra og i arbeid. Enheten har el-sykkel tilgjengelig for booking til tjenestemøter.
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	I enhet barnehage oppfordres alle til å gå, å bruke kollektiv transport, sykkel til, fra og i arbeid. Enheten har el-sykkel tilgjengelig for booking til tjenestemøter
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (Fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten velger digitale møter for å unngå unødvendig transport. Ved møter i andre lokasjoner der flere deltar skal vi benytte felles bil eller velge reisemål der det er lett å komme seg til med kollektivtransport.

Enhet skole

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet skole forvalter skoleeieransvaret i Moss og er organisert med 17 skoler, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og en skoleeieravdeling. Det er 11 barneskoler, tre skoler med 1.-10. trinn, to ungdomsskoler og en spesialskole. Skoleeieravdelingen har ansvaret for administrasjon, forvaltning, pedagogisk veiledning samt kvalitets- og forbedringsarbeidet.

Enhet skole har ansvaret for:

- en effektiv drift av skolene innenfor gitte lovfestede og kommunale føringer som sørger for et godt og likeverdig tilbud til kommunens elever
- at alle elever møter et inkluderende og helsefremmende læringsmiljø med kompetente pedagoger slik at elevene får tatt ut sitt læringspotensial
- å ivareta tidlig innsats og sikre sømløse overganger mellom barnehage, skole og videregående skole
- å se hele lærings- og oppvekstløpet under ett
- å sikre god kvalitet i samhandling og samarbeid med andre instanser
- å ha en pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) som ivaretar individ- og systemhenvisninger i henhold til regelverket

Utfordringer og utvikling

Elevtallet i den kommunale grunnskolen har hatt en økning på omtrent 20 elever for skoleåret 2022/23. Moss kommune mottok i 2022 flere flyktninger enn forventet ved inngangen av året. Mange av de nyankomne flyktningene er i skolepliktig alder og krever stor tilrettelegging i sitt skoletilbud.

Det er i år et økt antall barn som får vedtak om spesialundervisning. Dette gjør det viktig å sikre den faste grunnbemanningen i skolene for å opprettholde lærernormen og samtidig kunne ivareta særlig sårbare barn.

Den midlertidige styrkingen av bemanningen som er gjort i PPT gjøres nå som permanente stillinger. Dette for å kunne gjennomføre de lovpålagte oppgavene innenfor utredning, sakkyndig vurdering og veiledning på individ- og systemnivå i henhold til PPTs mandat i skoler og barnehager. PPT er en viktig drøftingspartner for barnehagene og skolene. I dette arbeidet inngår å tilrettelegge for tilbudet til særlig sårbare barn og tilrettelegge for flyktninger og andre minoritetsspråklige barn.

Det er bekymring i skolene for langtidseffekten av de ulike tiltakene som rammet skoleelevene under koronapandemien.

Hovedutfordringene og utviklingspunkter for enhet skole er å:

- sikre bedre gjennomføring i videregående skole. Et viktig element er å bedre skolemestring og redusere skolefravær i grunnskolen for å øke andelen elever som består og gjennomfører et videregående skoleløp
- sikre lik kvalitet på undervisningen mellom skolene og innad i skolene ved å sikre riktig og oppdatert kompetanse for å kunne innfri prioriterte satsinger

- sikre at skolene tidlig fanger opp elever som ikke mestrer eller som faller utenfor fellesskapet
- sikre at skolene er i stand til å implementere ny læreplan, ny rammeplan i skolefritidsordningen (SFO) og andre statlige føringer
- sikre at innføringen av leksefrie skoler implementeres på en slik måte at det bidrar til bedre kvalitet i opplæringen, og økt motivasjon og læreglede hos elevene
- sikre riktig og kvalitetsmessig bruk av digitale verktøy
- sikre kvalitet og forsvarlig saksbehandlingstid i PPT

Fokus- og satsningsområder

Skolene i Moss skal være en arena for tidlig innsats og inkluderende miljø med likeverdige tjenester til barn og unge, uavhengig av bosted, personlig økonomi, etnisk bakgrunn eller livssituasjon.

For å kompensere for tapt progresjon hos elevene som følge av pandemien, har det blitt satt i gang tiltak med leselærere på alle skolene. Det iverksettes også kompetansehevende tiltak og erfaringsutveksling for å sikre at alle ansatte i skolene og de interne støttesystemene har tilstrekkelig kompetanse for å tilrettelegge for alle elevene, med ekstra fokus på de sårbare barna.

For å få til dette må følgende prioriteres:

- arbeidet med å skape inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer for alle, gjennom prosjektet SIMM (sammen om inkluderende læringsmiljø i skole og barnehage i Moss)
- videre arbeid med implementering av fagfornyelsen med ny overordnet del
- utvikle den digitale kompetansen for å ruste elevene for fremtidens medvirkning og arbeidsliv
- bruke tidlig innsats for å fange opp utenforskap og mangel på mestring
- gi alle ansatte den nødvendige kompetanse som skal til for å løse skolenes utfordringer og behov
- utvikle gode arenaer for medvirkning for elever, foresatte og ansatte og bidra aktivt med skolefeltets kompetanse og blikk inn i tverrfaglige samarbeidsfora
- utvikle PPT, slik at de kan fylle sitt mandat både i henhold til individualsaker og systemsaker
- være en pådriver for at alle barn får en fritidsaktivitet

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	554 957	554 957	554 957	554 957
Sum Lønns- og prisvekst	231	231	231	231
Sum Tekniske justeringer	23 943	23 943	23 943	23 943
Sum Vedtak forrige periode	100	0	0	0
Sum Budsjettendring i år	10 206	10 206	10 206	10 206
Konsekvensjustert budsjett	34 480	34 380	34 380	34 380
Konsekvensjustert ramme	589 437	589 337	589 337	589 337
Aktivitetseendringer				
Redusert antall plasseringer av elever i andre kommuner	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ukrainske flyktninger i skolen	3 200	0	0	0
Økt antall nyankomne flyktninger	1 600	0	0	0
Økt bemanning PPT	1 800	1 800	1 800	1 800
Økt grunnbemanning som følge av økt elevtall	2 800	2 800	2 800	2 800
Økte vedtak om spesialundervisning og behov for tilrettelagt undervisning	5 800	14 000	12 000	10 000

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Sum Aktivitetsendringer	14 200	17 600	15 600	13 600
Nye tiltak og realendringer budsjett	14 200	17 600	15 600	13 600
Ramme 2023-2026	603 637	606 937	604 937	602 937

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Skolen gjenbruker læringsmateriell og benytter digitale læremidler.
Forbruk og avfall - redusere matsvinn med 50 %	Skoler med kantiner og SFO reduserer matsvinn med 50%
Naturmangfold - vi holder naturen fri for forsøpling og forurensning	Det gjennomføres strandryddedag i skolene.
Naturmangfold - vi tar vare på naturen vår med fokus på et mangfold av arter	Elevene er aktivt ute i skog og mark, og lærer om naturmangfold
Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet	Skolene skal delta på «gå til skolen aksjonen»
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	Moss kommune vektlegger at alle elever skal kunne gå eller sykle til skolen, jf. nærscoleprinsippet. Det blir lagt til rette for å lære elever og ferdes trygt i trafikken.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Planlegger møter digitalt, og deltar på digitale konferanse framfor fysiske møter.

Enhet barnevern, bolig og inkludering

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet barnevern, bolig og inkludering er delt inn i fem avdelinger og en virksomhet som har ansvar for hvert sitt fagområde: boligsosial avdeling, voksenopplæring, flyktningtjeneste, avdeling for enslige mindreårige flyktninger og krisesenter i tillegg til barneverntjenesten. Målet med å samle disse fagfeltene er å styrke helhetsspektivet på familiene, og å gi mer oppmerksomhet til arbeid med sosioøkonomiske forhold. Enheten skal bidra til å nå mange av kommunens målsettinger for utvikling på levekårsområdet, og kommunalområdets målsetninger i strategisk plan for området.

Enheten omfatter blant annet følgende oppgaver:

- boligsosialt arbeid, herunder planer og utvikling på området
- tildeling av kommunalt disponerte boliger, saksbehandling depositumsgaranti
- saksbehandling av Husbankens økonomiske virkemidler (startlån, etablering, tilpasning, utredning, prosjektering og bostøtte)
- "Housing First" og bo-oppfølgning for brukere med rus- og eller psykiske utfordringer, miljøvaktmester
- opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven/ integreringsloven
- grunnskoleopplæring for voksne og realkompetansevurdering på grunnskolen område
- kombinasjonsklasser på Malakoff videregående skole i samarbeid med Viken fylkeskommune
- logopedi for voksne
- integreringsarbeid, herunder planer og utvikling på området
- bosetting, råd og veiledning av flyktninger, introduksjonsprogram og tolketjeneste
- bosetting, botilbud og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger
- krisesentertjenester, herunder botilbud, dagsamtaler, regionens kompetansesenter om vold i nære relasjoner, TryggEst voksenvern, utviklingsarbeid og planer på området.

Barnverntjenestens oppgaver er:

- å behandle og vurdere bekymringsmeldinger
- å gjennomføre undersøkelser av barns omsorgssituasjon
- å iverksette hjelpetiltak for barn i og utenfor familie
- oppfølging av frivillige plasseringer for barn eller ungdom
- gjennomføring av rettsbehandlinger i forhold til tvangsvedtak / omsorgsovertakelse
- tilsynsordning for barn som er plassert i Moss kommune
- ettervern under samtykke av barn mellom 18 og 25 år
- akuttberedskapsordning og vakttelefonordning i samarbeid med Råde og Våler

Utfordringer og utvikling

Barnevern

Antallet meldinger inn til barneverntjenestene nasjonalt er i nedgang, [Barnevern \(ssb.no\)](https://ssb.no). Utviklingen i Moss følger den nasjonale trenden. Samtidig opplever likevel barneverntjenestene et høyt arbeidspress. Det har sammenheng med at det stadig stilles økte krav og forventninger til arbeidet som skal gjøres i hver enkelt barnevernssak, at det er en økning i antallet rettsprosesser, og økte krav til dokumentasjon og medvirkning fra barn og familiene. Stortinget vedtok i juni 2021 en ny barnevernlov. Loven skal bidra til bedre *barnevernsfaglig* arbeid, den skal styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Den nye loven stiller

også økte kompetansekrav til ansatte i barneverntjenesten. Ny barnevernlov vil tre i kraft 1. januar 2023, men enkelte endringer er innarbeidet i dagens lov og trådte i kraft 1. januar 2022. Samtidig med ny barnevernlov innføres en plikt for kommunene til å samordne forebyggende tjenestetilbud rettet mot barn og familier. Tilsammen er dette viktige tiltak og verktøy for å sikre systematisk tilrettelegging for samordnede og helhetlige tjenester for barn og unge. Målsettingen er å ytterligere redusere antall barn med behov for tiltak fra barnevernet, og samtidig sikre at barn og familier får den hjelpen de trenger. Gjennom dette reformarbeidet skal kommunenes forebyggende arbeid for barn, unge og familier styrkes. Derfor kalles det oppvekstreform. De mest inngripende tiltakene barnevernet rår over vil bli betydelig dyrere for kommunen, og kravene til å iverksette virksomme tiltak innenfor kommunens egen tiltaksportefølje vil øke. Det er krevende å levere nødvendig og forsvarlig hjelp til barn og familier med store utfordringer. Utredning av mulig omsorgssvikt er omfattende og stiller store krav til kompetanse og ressurser. Når behov for hjelpetiltak avdekkes, er kommunen pålagt å gi rett hjelp til rett tid, samtidig som barnet og familien skal følges tett opp for å sikre at hjelpetiltaket har nødvendig effekt. Barneverntjenesten må være omstillingsdyktig, og kunne endre seg i takt med nye krav til kvalitet. Det forebyggende arbeidet må styrkes også innenfor barnevernet.

Barnevernet jobber sammen med de andre kommunale tjenestene i prosjekt «oppvekstreform» med å styrke samhandlingen rundt barn og familier, og med utvikling av nye virksomme hjelpetiltak. Internt i barneverntjenesten rettes utviklingsarbeidet særlig mot kompetanseutvikling, styrket medvirkning og kvalitet i saksarbeidet for å nå målene i oppvekstreformen.

Boligsosialt arbeid

Moss kommune har boligsosiale utfordringer, og de boligsosiale virkemidlene har stor betydning for å nå mål om varig endring fra strategien for kommunalområdet. Andelen barn i husholdninger med lav inntekt som leier og bor trangt, er høyere i Moss enn landsgjennomsnittet. Boligen og nærområdet har stor betydning for oppveksten til barn. Derfor er et trygt og godt boforhold viktig for barna her og nå, og for å forhindre at dårlige levekår går i arv. Moss kommune har vedvarende høy søkning til startlansordningen, og har gode resultater med hensyn til at mange med lav inntekt eier egen bolig i kommunen. Likevel er utfordringen for barnefamilier vedvarende. Levekårsutfordringer er ujevnt fordelt i kommunen, og på tross av mange kommunale boliger til vanskeligstilte, og kommunale tilvisningsavtaler til samme formål, er det stadig lange ventelister på kommunale boliger. Dynamikk i boligmarkedet og prisforskjeller som oppstår mellom boliger i ulike deler av byen har stor betydning for opphopning av levekårsproblematikk, og blir avgjørende for innbyggernes mulighet til å velge boområde. Mange utleieboliger i et bomiljø kan påvirke kvaliteten på bomiljøet, og det å bli værende i leiemarkedet er en potensiell fattigdomsfelle på grunn av den norske boligmodellen som favoriserer eierskap. Det er ønskelig med en utvikling i retning av større spredning av de kommunale utleieboligene, og at flere går fra å leie til å eie egen bolig. Det er vedvarende utfordrende å finne egnede boliger til personer med rusavhengighet og psykiske lidelser. Det registreres også et økende behov for oppfølging og bo-veiledning i kommunale boliger. Kommunens boligpolitiske handlingsplan skal evalueres denne høsten, og nye boligsosiale tiltak og strategier må utvikles i kommunes nye boligplan.

[Moss - Barn og unges boforhold - Boligsosial monitor \(husbanken.no\)](https://husbanken.no)

Barn i husholdninger med lav inntekt, som leier og bor trangt	2017	2018	2019	2020	2021
Moss	3,5 %	3,7 %	3,9 %	3,6 %	3,8 %
Norge	2,9 %	3,2 %	3,1 %	3,1 %	2,8 %

Integreringsarbeid

Integrering handler om å skape tillit, tilhørighet, nettverk og deltakelse. Lenger botid i Norge gir bedre integreringsresultater på de fleste indikatorer. Dette gjelder for eksempel fullføringsgrad i videregående opplæring, deltakelse i arbeid, inntekt og boforhold. Innvandrere med lengre botid opplever også mer tilhørighet til Norge, og deltar i større grad i samfunnet. Gjennomsnittsforskjellene mellom innvandrere og den øvrige befolkningen har holdt seg stabile eller har sunket på indikatorene nevnt over de siste årene. Forskjell i sysselsettingsgrad mellom innvandrere og øvrig befolkning i Moss har eksempelvis sunket med 0,7 prosentpoeng fra 2020-2021. På noen områder er imidlertid forskjellene økende. Barn med innvandrerbakgrunn er stadig sterkere overrepresentert i statistikken over barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, og på nasjonalt plan viser statistikken økende forskjeller på innvandreres valgdeltakelse, og representasjon i politiske verv målt mot befolkningen for øvrig.

Moss kommune har god erfaring med å bosette og integrere flyktninger og innvandrere, og jobber stadig mer helhetlig i tråd med satsingene i strategien for kommunalområdet om deltakelse og varig endring. Resultatene fra introduksjonsprogrammet i Moss har over tid ligget over landssnittet. Det har de siste årene vært en stor økning i bosetting av overføringsflyktninger. Bosetting av overføringsflyktninger krever mer miljøarbeid og hjelp til dagligliv de første årene enn for andre grupper, og mer grunnkompetanse og grunnskoleopplæring i introduksjonsprogrammet. Utdanning og norskopplæring er nøkkelfaktorer for integrering, og voksenopplæringen satser på modulstrukturert opplæring og kompetanseutvikling for å gi flyktningene styrket grunnkompetanse. Variasjon i bosettingen fra år til år utfordrer de mest flyktningenære tjenestene. I 2021 bosatte kommunen 46 flyktninger og i 2022 skal kommunen bosette 225 flyktninger, i hovedsak fra Ukraina. Det må tas høyde for at det kan komme en anmodning om bosetting av et høyt antall flyktninger også for 2023.

Krisesenter

Det er et offentlig ansvar å bidra til å forebygge og hindre vold i alle grupper av befolkningen. Vold mot barn, voksne og eldre har økt under og etter pandemien. Omfanget av vold gjør dette til et folkehelseproblem med store samfunnsmessige og menneskelige konsekvenser. Viktige satsingsområder for kommunalområdet er tidlig innsats og varig endring, og krisesenteret har en sentral rolle både med hensyn til forebygging, og i å bidra til en trygg reetablering av voldsutsatte. Krisesenteret har også botilbud til menn og deres barn. Lokalene til dagens krisesenter er i dårlig forfatning og for lite til å romme alle målgrupper. Det vil derfor i perioden søkes etter nye lokaler.

Fokus- og satsningsområder

Barnevern

Barneverntjenesten bidrar aktivt i kommunens prosjektarbeid rundt oppvekstreformen. Ny barnevernlov og nye kompetansekrav i barneverntjenesten er sentrale momenter i dette arbeidet. Den nye loven stiller økte krav til dokumentasjon, faglige vurderinger, utredning og analyse i barnevernssakene, og økte krav til kompetansen i barnevernet. Kommunens forebyggende arbeid skal forebygge atferdsvansker og omsorgssvikt, og barneverntjenesten må bidra til å styrke arbeidet med kunnskap og økt samhandling. Det er et mål i perioden at barneverntjenestens og kommunens tiltaksportefølje skal styrkes.

Barneverntjenesten vil i perioden satse på:

- å utvikle nye tiltak i møte med oppvekstreformen
- videre implementering av Barnets Behov I Sentrum (en kunnskapsmodell for utredning), familieråd og nettverksmøtemetodikk
- å jobbe med kompetansestrategi i møte med nye kompetansekrav
- styrket fagledelse i hver avdeling for å sikre hyppigere saksgjennomgang og bedre kvalitet i saksarbeidet
- implementering av nytt fagsystem
- videreutvikling av samhandling med interne og eksterne samarbeidspartnere
- styring og kontroll over barnevernets ressurser mot barn med størst hjelpebehov

Boligsosialt arbeid

- utvikling av nye tiltak og virkemidler til støtte for vanskeligstilte på boligmarkedet som "leie til eie" eller "barna først"
- styrke boveiledningen i "Housing First"
- utvikle miljøvaktmesterarbeidet i samarbeid med MKEiendom og flyktningtjenesten

Integrering

- bosetting i tråd med anmodning fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
- virksomt introduksjonsprogram med vekt på kvalifisering til arbeid og utdanning
- utvikle miljøarbeidet hos nyankomne flyktninger
- øke deltagelsen i fritidsaktiviteter blant barn og ungdom med flyktningbakgrunn og videreutvikle samarbeidet med organisasjonene om forvaltningen av tilskuddet til integreringsarbeid.
- tilby deltagere i introduksjonsprogram livsmestring og foreldrekurs, styrke samarbeidet med minoritesgruppene organisasjoner og ressurspersoner
- kompetanseutvikling i voksenopplæringen
- utvikle forsøket med modulstrukturert opplæring på grunnskolens område
- øke digitaliseringen i voksenopplæringen. Fokus på digitale ferdigheter og utvikling av tilbud om nettbasert undervisning
- utvikling av botiltak for enslige mindreårige flyktninger tilpasset varierende bosetting og nye behov for miljøarbeid

Krisesenter

- utvikle tilbudet for menn og sårbare grupper

Økonomiplan for 2023-2026

- følge opp tiltakene i handlingsplan mot vold i nære relasjoner
- utvikle arbeidet med "TryggEst"
- nye lokaler

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	191 672	191 672	191 672	191 672
Sum Lønns- og prisvekst	1 714	1 714	1 714	1 714
Sum Tekniske justeringer	9 128	9 128	9 128	9 128
Sum Vedtak forrige periode	4 005	4 959	5 486	5 486
Konsekvensjustert budsjett	14 847	15 801	16 328	16 328
Konsekvensjustert ramme	206 519	207 473	208 000	208 000
Nye tiltak				
Nye fagkonsulentstillinger	3 400	3 400	3 400	3 400
Sum Nye tiltak	3 400	3 400	3 400	3 400
Aktivitetsendringer				
Introduksjonsstønad for flyktninger fra Ukraina	5 000	0	0	0
Reduksjon introduksjonsstønad - færre ordinære bosettinger	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Redusert bruk av institusjonsplasser i barnevernet	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert bruk av statlige beredskapshjem	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert tilbud av spesialiserte fosterhjem	-2 162	-2 189	-1 689	-1 189
Sum Aktivitetsendringer	-2 562	-7 589	-7 089	-6 589
Nye tiltak og realendringer budsjett	838	-4 189	-3 689	-3 189
Ramme 2023-2026	207 357	203 284	204 311	204 811

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Vår enhet skal aktivt redusere vårt forbruk innenfor følgende varer: • Papir og plast • Utstyr, møbler Dette skal vi gjøre på følgende måte: • Redusere engangsartikler • Aktivt bruk av gjenbruksartikler og reparasjon
Forbruk og avfall - redusere matsvinn med 50%	Enheten vår skal redusere matsvinn. Dette skal vi gjøre på denne måten: • Bruke restemat aktivt i opplæring i botiltak
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten skal aktivt jobbe for å redusere utslipp fra våre tjenestereiser (med 50 % i forhold til året 2019.) Dette skal vi gjøre gjennom om å • Reise mindre på kurs og bruke digitale plattformer mer • Bruke fossilfri transport så langt som mulig når vi skal reise • Våre arrangementer skal bidra til lavt transportbehov for deltakere • Dette skal nedfelles i vår lokale reisepolicy og gjøres godt kjent på vår enhet.

Enhet NAV

Beskrivelse av tjenesteområdet

NAV Moss er et partnerskap mellom Moss kommune og Arbeids- og velferdsetaten region Øst-Viken. NAV Moss har organisert oppfølgingsarbeidet i tverrfaglige avdelinger, med egen tverrfaglig avdeling for unge opp til 30 år.

NAV Moss består av kommunale og statlige tjenester som har følgende formål:

- flere i arbeid og aktivitet, og færre på stønad
- bedre brukermøter
- et velfungerende bo- og arbeidsmarked
- rett tjeneste og stønad til rett tid
- en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning

Lokale mål som ligger til grunn for arbeidet er:

- å forebygge og redusere utenforskap fra arbeidslivet og lokalsamfunnet
- å redusere barnefattigdom/voksne med foreldrefattigdom
- å øke gjennomføring og redusere frafall i videregående skole
- tett oppfølging av ungdom som står utenfor arbeidslivet
- å øke sysselsettingsgraden i samarbeid med næringslivet
- forpliktende samarbeid på tvers av sektorer/enheter i Moss kommune
- å videreutvikle samarbeidet med fastlegene og spesialisthelsetjenesten
- å bidra til integrering og inkludering gjennom tidlig arbeidsrettet oppfølging av nyankomne flyktninger

Utfordringer og utvikling

NAV står foran en arbeidshverdag med en betydelig omstillingstakt med stadig flere brukere med sammensatte behov, trangere økonomi og brukere som har større forventninger til NAV. Knapphet på nødboliger, høye strømpriser, endringer i tiltaksbudsjettet fra statlig side og flyktningssituasjonen er noen av forholdene som påvirker utbetaling av økonomisk sosialhjelp. Fokuset framover for NAV blir å sikre tett og tidlig arbeidsrettet oppfølging med økt tverrsektoriell og koordinert samhandling.

Det er et tydelig behov for å tenke nytt for å inkludere flere av de unge som mottar stønader i utdanningsforløp og arbeid. For å kunne bistå i arbeidet med å inkludere flere unge i skole og arbeid vil NAV prioritere tidligere innsats mot de unge.

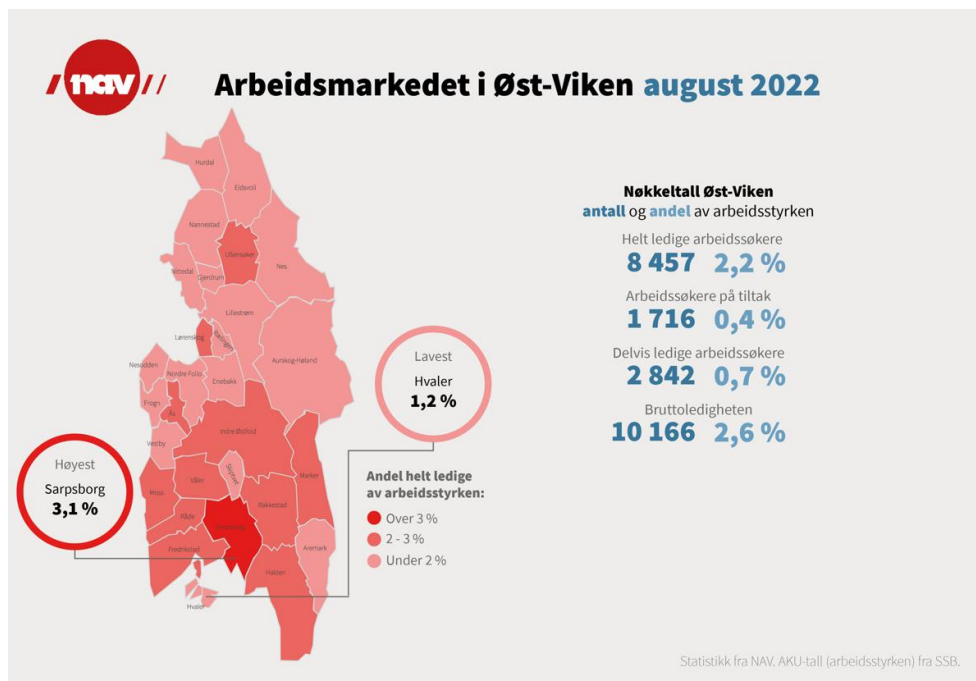
Arbeidsledigheten er lav, samtidig gjør en uvanlig kraftig oppgang i matvarepriser og strømpriser at flere får behov for økonomisk sosialhjelp. I tillegg får mange av de som allerede mottar sosialhjelp behov for økt økonomisk støtte.

Arbeidsmarkedssituasjonen

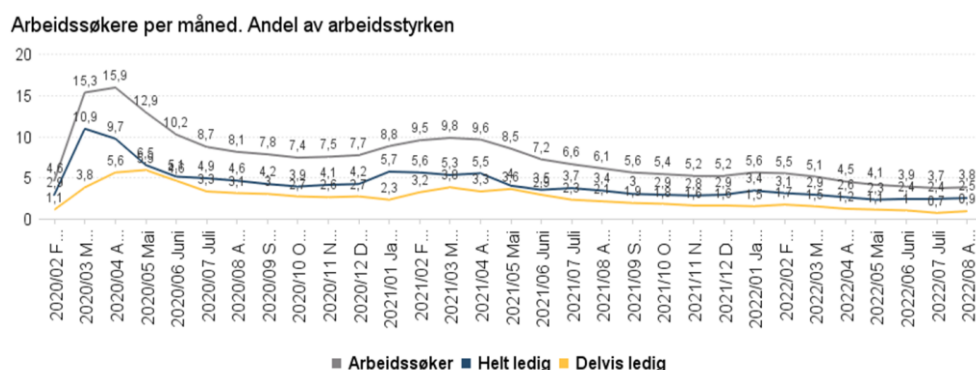
Arbeidsledigheten er for tiden lav men de som står uten arbeid har ofte sammensatte behov og krever tett oppfølging. Økonomisk sosialhjelp gis til personer som står uten arbeid og ikke har annen inntektssikring. Prisveksten i samfunnet gjør at flere lønnsinntakere/stønadsmottakere er i behov av økonomisk sosialhjelp som supplerer til annen inntekt.

Arbeidsledigheten i Øst-viken for helt ledige er nede på 2,2 prosent av arbeidsstyrken. I Moss er antall helt ledige personer 613 i august 2022, dette utgjør 2,5 prosent av arbeidsstyrken. Antall

delvis ledige personer var 210. Antall arbeidssøkere var 944. Arbeidssøkere er summen av helt ledige, delvis ledige og arbeidssøkere som deltar på tiltak. Andelen helt ledige under 30 år av alle ledige var 29,4 prosent, og andelen langtidsledige av alle ledige 32,3 prosent.

Utviklingen arbeidsledigheten i Moss

Utbetaling av statlige stønader

Sammensetningen, regelverksendringer og utviklingen på statlige ytelser påvirker behovet for utbetalingene av økonomisk sosialhjelp i kommunen. Det er blant annet varslet reduksjon i bruk av tiltakspenger som vil påvirke utbetaling av sosialhjelp fremover.

Utviklingen av mottakere av arbeidsavklaringspenger

Det var 1366 personer i Moss som mottok arbeidsavklaringspenger (AAP) i juni. Det tilsvarer 4,3 prosent av befolkningen i alderen 18 til 66 år. Antall personer med nedsatt arbeidsevne var 2097. Det er 6,65 prosent av befolkningen mellom 18 og 66 år. Det er 65 flere AAP-mottakere sammenlignet med i fjor. Andelen AAP mottakere under 30 år var 18,16 prosent. Av de som mottar AAP så har 39 prosent fått i mer enn 2 år, dette gjelder 533 personer. Personer som ikke videre har rett på AAP (utløp av AAP perioden) og som ikke er avklart til arbeid eller uføretrygd står i fare for å måtte søke økonomisk sosialhjelp.

Utvikling uføretrygd

I juli mottok 4454 personer uføretrygd i Moss, dette utgjør en andel på 14,1 prosent av befolkningen i alderen 18-66 år. Dette er omtrent på samme nivå som året før. Utfordring er at en så stor andel av befolkningen ikke lenger klarer å stå i arbeid og mulig er i behov for supplering av sosialhjelp.

Fokus- og satsningsområder

Et ønsket mål for Moss kommune er et innbyggerne er i stand til å klare seg selv og være selvstendig i eget liv. De som trenger bistand, mottar rett hjelp til rett tid. Befolkningen har god fysisk og psykisk helse, lever i egen bolig, og har en jobb de kan leve av. Fokusområde for NAV i kommende planperiode er å redusere utenforskap med særlig fokus på prioriterte grupper. NAV har i planperioden tre overordnede satsningsområder med følgende mål og tiltak, som støtter opp under kommunal og statlig strategier:

Mål 1: Koordinerte og sammenhengende tjenester/varig endring. NAV skal være en inkluderende og kompetent pådriver for helhetlig og tverrfaglig brukeroppfølgning med ønske om varig endring.

Tiltak:

- Etablere og videreutvikle samhandlingsarena både internt og eksternt
- Utvikle samhandlingen rundt tildeling og oppfølging i bolig

Mål 2: Tidlig innsats med inkluderende og trygge omsorgs- og læringsmiljø for alle barn og unge. NAV skal forebygge sosial arv og utenforskap gjennom arbeidsrettet brukeroppfølgning.

Tiltak:

- Familiearbeidet settes i system
- Videreutvikle de tverrfaglige avdelingene med arbeidsinkludering som hovedfokus

Mål 3: Mangfoldige kultur-, aktivitets- og idrettstilbud hvor alle kan delta. NAV skal jobbe systematisk med kompetansearbeid.

Tiltak:

- Kompetansearbeidet skal være forankret i NAVs kompetansestrategi. Det skal jobbes for økt arbeidsfokus og sikre deltagelse/ inkludering via kultur,- og aktivitetsarenaer

I tillegg er det ytterligere satsing på de unge gjennom følgende tiltak:

- Utvidet oppfølging
- Individuell Jobbstøtte (IPS UNG, «Individual Placement and Support»)
- Utvikling av de sosiale tjenestene hos NAV: Prosjekt Senter for skolemestring: Bruk av studiespesialist, jobbspesialist og kognitiv terapeut for å sikre bedre overganger og bistå med å redusere frafall i videregående skole i Moss kommune

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	148 775	148 775	148 775	148 775
Sum Lønns- og prisvekst	3 633	3 633	3 633	3 633
Sum Tekniske justeringer	5 323	5 323	5 323	5 323
Sum Vedtak forrige periode	-1 000	-2 000	-2 000	-2 000
Konsekvensjustert budsjett	7 956	6 956	6 956	6 956
Konsekvensjustert ramme	156 731	155 731	155 731	155 731
Aktivitetsendringer				
Ekstraordinær flyktningesituasjon fra Ukraina	4 000	3 000	2 000	1 000
Sum Aktivitetsendringer	4 000	3 000	2 000	1 000
Konsekvensjusteringer				
Økonomisk sosialhjelp - prisvekst, nødbolig og krisehjelp	5 000	5 000	5 000	5 000
Sum Konsekvensjusteringer	5 000	5 000	5 000	5 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 000	8 000	7 000	6 000
Ramme 2023-2026	165 731	163 731	162 731	161 731

Klimabudsjett

Oppdrag

Beskrivelse

Forbruk og avfall - redusere forbruk	Redusere forbruksmateriell i form av økt bruk av digitale løsninger i kommunikasjon med tjenestemottaker. Mål om størst mulig andel av digitale søknader fremfor papirsøknader.
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	NAV har tilgjengelig tre el- biler for bruk i møtevirksomhet. Samt fire el-sykler til bruk for ansatte.
Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet	NAV er lokalisert midt i sentrum av Moss, det gir gode muligheter for innbyggerne og ansatte som bor i nærområde til å gå til kontoret.
Transport - kollektivandel buss på 15 % 2030 i mossesamfunnet	Nytt NAV kontor ligger rett ved bussterminal, og med gangavstand til tog. Det gir gode muligheter for bruk av kollektivtransport for å reise til/fra NAV kontoret.
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	Nytt NAV er lokalisert midt i sentrum av Moss, det gir gode muligheter for innbyggerne og ansatte som bor i nærområde til å benytte sykkel som transportmiddel. Det er satt opp sykkelstativ for ansatte i nytt bygg, samt mulighet for lading av el-sykkel for ansatte.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (Fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Økt bruk av Teams og konferanseutstyr fremfor personlig oppmøte, når det er hensiktsmessig.

Kommunalområde helse og mestring

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet er organisert i fire enheter:

- enhet hjemmetjenester
- enhet sykehjem og omsorgsboliger
- enhet helsehus
- enhet samhandling

Kommunalområdet har til sammen ca. 1240 årsverk.

Enhet hjemmetjenester er den største enheten med mer enn 600 årsverk. Enheten yter hjemmesykepleie og praktisk bistand i og utenfor samlokaliserte boliger. Tjenester til personer med utviklingshemming og andre funksjonshemminger, samt innen området rus- og psykisk helse, er også organisert fra denne enheten.

Enhet sykehjem og omsorgsboliger har over 400 årsverk som yter tjenester i sykehjem og samlokaliserte omsorgsboliger som fortrinnsvis er tiltenkt eldre. I tillegg er begge storkjøkken- og aktivitetssentrene i sykehjemmene organisert her.

Enhet helsehus har i underkant av 200 årsverk og yter tjenester som omfatter ulike typer korttidsopphold i institusjon, legetjenester i sykehjem, ergo- og fysioterapi, avlastning og spesialiserte team. I tillegg er den interkommunale legevakten organisert i denne enheten. Under pandemien har korona-legevakt, teststasjon og smittesporingsteam vært organisert i enhet helsehus.

Enhet samhandling har ca. 40 årsverk som har i oppgave å være bindeleddet for både fagutvikling, kommunikasjon og tjenesteutvikling i kommunalområdet. Alle individuelle vedtak som angår tjenester innen kommunalområdet gjøres i denne enheten. I tillegg ligger flere sentrale funksjoner som miljørettet helsevern, ledelse av LIS- leger (leger i spesialisering) og fastlegeordningen, systemansvar for kommunalrådets programvarer og arbeid med velferdsteknologi ligger også til denne enheten.

Tjenestene som ytes innen kommunalområde helse og mestring er i hovedsak hjemlet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester av 24. juni 2011. Loven er en pliktlov som pålegger kommunen å sørge for nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det. Pasient- og brukerrettighetsloven og helsepersonelloven, begge av 2. juli 1999, er også sentrale for kommunalrådets virksomhet.

Utfordringer og utvikling

Innbyggernes behov for helse- og omsorgstjenester øker i samsvar med den demografiske utviklingen. En aldrende befolkning, flere yngre brukere med omfattende behov, overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten, folkehelseutfordringer og forventninger i befolkningen, øker behovene for tjenester.

Spesielt merkes økningen i behov i de yngre aldersgruppene og innenfor psykisk helsetjenester. Kommunen har ikke innenfor egne tjenester, kapasitet til å dekke behovene for avlastningstilbud for barn. Tilsvarende mangler kommunen tilstrekkelig botilbud til enkelte grupper ressurskrevende

brukere. I dag kjøpes disse tilbudene andre steder, men kommunen vil vurdere om det kan etableres nye kommunale tilbud, lokalisert i Moss.

I de eldre aldersgruppene øker spesielt behovet for plasser i institusjon etter utskrivning fra sykehus. Det benyttes dobbeltrom i perioder, og gjennom de siste månedene har 3-5 rom vært i bruk kontinuerlig. Dette kan tyde på at behovet har økt på permanent basis. Gjennom 2023 vil det bli utfordrende å ta ut alle utskrivningsklare pasienter første dag. Situasjonen vil bedres når den samlede kapasiteten på plasser med heldøgns omsorg får et betydelig løft i forbindelse med at Grindvold omsorgsboliger med 48 boliger for personer med demenslidelser står klar til å ta i bruk i 2024. Parallelt med kapasiteten på plasser erfares det at beboerne i omsorgsboliger har større behov enn tidligere. For å kunne møte dette er området tilført midler til noe økning av grunnbemanningen.

Skal kommunen klare å opprettholde og utvikle gode, bærekraftige tjenester må det jobbes med omstillinger i driften. Effektivisering av arbeidsprosesser, mestringsfokus og friskliv, habilitering og rehabilitering, samarbeid med frivillige, pårørendestøtte og økt bruk av velferdsteknologi er alle områder som det må jobbes aktivt med. Dette fordrer satsning i form av ressurser og vilje og mot til å prøve og feile. Erfaringer fra arbeidet som har vært gjort med innføring av sykesignalanlegg og trygghetsalarmer viser at både teknologien og organisatoriske forhold må jobbes aktivt med før gevinster kan realiseres.

Mange brukere har behov som er komplekse og sammensatte, noe som fordrer høy fagkompetanse blant de ansatte. Gode fagmiljøer og tilrettelegging for videre- og etterutdanning er satsningsområder for å sikre at kommunen rekrutterer og beholder fagpersonell. Tilbud om hele stillinger vil også være viktig, og arbeidet med heltidskultur vil bli prioritert.

Rekruttering av personell har vært utfordrende gjennom 2022. Spesielt er det utfordrende å rekruttere sykepleiere, vernepleiere og leger. I tillegg har det vært vanskelig å skaffe nok vikarer til å dekke inn for sykefravær og ferier. Fastlegeordningen er krevende også i Moss. Ledige hjemler er vanskelig å få besatt og arbeidsbelastningen på legene er høy. Det må jobbes videre med legetjenesten i kommunen slik at den kan sikre innbyggerne kvalitetsmessig gode og kontinuerlig medisinskfaglig oppfølging.

Fokus- og satsningsområder

Fokus- og satsningsområder

Strategisk plan for kommunalområde helse og mestring 2021 – 2024 peker ut fire satsningsområder som avdelingene skal rette sin innsats mot. Gjennomgående i planen er at kommunen skal dekke innbyggernes behov, og samtidig omstille driften til mer bærekraftige tjenester.

I kommende periode skal følgende aktiviteter prioriteres under de enkelte satsningsområdene:

1. Hva er viktig for deg?

- Implementering av pårørendestrategien. Strategien er vedtatt og pårørendekoordinator er tilsatt. Strategien implementeres og følges opp ute i avdelingene.
- Implementering av strategisk plan for psykisk helse. Planen er lagt frem for politisk behandling. Bevilgede midler går til å styrke lavterskeltilbudet innen psykisk helse i tillegg til styrking av ressurser til avdeling psykisk helse og rus.
- Utarbeide ny demensplan

- Prosjekt "livsskissa". Prosjektet er en videreføring av prosjekt Hele mennesker, hele tjenester. Prosjektet skal prøve ut en ny måte å sammen med søkere, vurdere hva som er behovene og hvordan disse kan møtes. Det er søkt forskningsmidler for følgeforskning av prosjektet.

2. Samskaping og innovasjon

- E-helseteam. Det opprettes en stilling som sammen med to Gerica-rådgivere og leder for trygghetsalarmtjenestene danner et team som skal være ressursteamet i det videre arbeidet med velferdsteknologi.
- Velferdsteknologi (signalanlegg, multidosedispensere, e-lås). Det gjøres en videre implementering av sykesignalanlegg i sykehjem og omsorgsboliger. I tillegg gjøres en ny satsning på e-låser og multidosedispensere.
- Legetjenesten (fastleger og legevakt). Det er under arbeid en plan for legetjenesten i kommunen. En arbeidsgruppe bestående av representanter fra kommunen og fastlegene har jobbet med tiltak for å bedre situasjonen innen fastlegeordningen. Inntil videre avventes tiltakene i påvente av resultatene fra det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget.
- Effektivisering og organisering (avdeling for Personlig assistanse og virksomhet barn og unge). Det gjøres endringer i organiseringen av enkelte avdelinger for å bedre samhandlingen rundt enkelte brukergrupper.
- Utvikle koordinatorfunksjonen. Det er opprettet egne stillinger for koordinatorene for å skape forutsigbarhet og kontinuitet for brukerne, og for å sikre bedre samordning mellom tjenestetilbudene.

3. Økonomistyring

- Plan for omsorgsbygg skal utarbeides. Riktig dimensjonering av botilbud innenfor boliger med heldøgns bemanning er viktig for å sikre en økonomisk rasjonell bruk av ressurser.
- Samlokaliserte boliger (barnebolig, avlastning, brukere med sammensatte behov). Det vil gjøres utredninger rundt etablering av samlokaliserte boliger i kommunen for å kunne drifte tilbudet lokalt og mer økonomisk rasjonelt.
- Nye sykehjemsplasser i eksisterende institusjoner. Det skal vurderes om det kan etableres noen ekstra sykehjemsplasser i kommunens institusjoner. Dette blir plasser som er rimeligere å drifte enn plasser som eventuelt må kjøpes.

4. Heltidskultur

- Strategi for heltidskultur er iverksatt i fire avdelinger. Det gis særskilt godtgjøring for mer helgearbeid i disse avdelingene. Resultatene vil følges opp og evalueres før ordningen rulles ut i andre avdelinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	1 095 404	1 095 404	1 095 404	1 095 404
Sum Lønns- og prisvekst	7 911	7 911	7 911	7 911
Sum Tekniske justeringer	114 308	116 879	116 738	116 632
Sum Vedtak forrige periode	-5 715	-16 265	-16 165	-16 165
Sum Budsjettendring i år	42 677	42 677	42 677	42 677
Konsekvensjustert budsjett	159 181	151 202	151 161	151 055
Konsekvensjustert ramme	1 254 585	1 246 606	1 246 565	1 246 459
Driftskonsekvens				
Driftskonsekvenser sykesignalanlegg omsorgsboliger	1 150	900	900	1 150
Driftsutgifter nøkkelbokser	700	0	0	0
HM - Grindvold omsorgsbolig	7 200	54 800	54 800	54 800
Sum Driftskonsekvens	9 050	55 700	55 700	55 950
Nye tiltak				
Medisindispensere	600	-1 100	-2 800	-4 500
Ny avdeling for personlig assistanse	950	150	-350	-350
Ressurser til E-helse team	950	950	950	950
Sum Nye tiltak	2 500	0	-2 200	-3 900
Aktivitetsendringer				
Drift av hjelpemiddellager - nytt anbud	1 100	1 500	1 500	1 500
Ett årsverk ALIS på daglegevakt	501	501	501	501
Heltidskultur	-300	-400	-600	-600
IKOS lisenser og utstyr	700	1 400	1 400	1 400
Nye tjenestekjøp og økte refusjoner	18 500	18 500	18 500	18 500
Omsorgsstønad	1 000	1 000	1 000	1 000
Ressurskrevende bruker i samlokalisert bolig	5 400	5 400	5 400	5 400
Saksbehandler ved Helse og omsorgsforvaltningen	800	800	800	800
Tilbakeføring av ressurskrevende bruker til kommunen	2 200	2 200	2 200	2 200
Økt bemanning legevakt	761	761	761	761
Økt årsverk kreftkoordinator	340	340	340	340
Sum Aktivitetsendringer	31 002	32 002	31 802	31 802
Konsekvensjusteringer				
Bil til koordinerende enhet	100	100	100	100
To nye årsverk ergoterapeut (KST sak 053/22)	1 600	1 600	1 600	1 600
Trygghetsalarmer	1 850	1 900	1 950	2 000
Utredning omsorgsbygg (KST sak 88/21)	1 500	0	0	0
Økte inntekter vederlag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Økte utgifter til matvarer	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Konsekvensjusteringer	4 550	3 100	3 150	3 200
Endringer ihht statlige føringer				
Koordinator - helårseffekt av endring i 2022	735	735	735	735
Økt basistilskudd til fastleger	4 254	4 254	4 254	4 254
Sum Endringer ihht statlige føringer	4 989	4 989	4 989	4 989
Nye tiltak og realendringer budsjett	52 091	95 791	93 441	92 041
Ramme 2023-2026	1 306 676	1 342 397	1 340 006	1 338 500

Driftskonsekvens

Driftskonsekvenser sykesignalanlegg omsorgsboliger

Det vil i 2023 installeres sykesignalanlegg i alle kommunens omsorgsboliger. Dette vil medføre økte lisenskostnader knyttet til programvaren. Signalanleggene skal gi bedre kvalitet for brukerne og en kostnadseffektiv drift for virksomheten.

Driftsutgifter nøkkelbokser

Tiltaket vil medføre ekstra utgifter knyttet til førstegangsinstallering, men økte lisensutgifter og løpende oppfølging forventes å tas inn ved besparelser i driften knyttet til tiltaket.

HM - Grindvold omsorgsbolig

Driftsutgiftene som er lagt inn omfatter alt av lønns- og driftsutgifter. Fra 2023 er det lagt inn midler for oppstartsarbeidet som blant annet omfatter planlegging, innkjøp og rekruttering av personell.

Nye tiltak

Medisindispensere

Enhet hjemmetjenester har i pr i dag 40 medisindispensere i bruk. I planperioden er det ønskelig til å øke til 150 dispensere. Elektroniske medisindispensere gjør at bruker får rett medisin til rett tid, uten at hjemmetjenesten må besøke brukeren ved hvert medisineringsstidspunkt. Det er estimert en mulig gevinstrealisering på ca 58 000 kroner per dispenser. Denne gevinstrealiseringen er basert på flere scenarier der man i ulik grad vil kunne redusere besøk i forhold til det samla behovet til brukeren. Viktige forutsetninger for å ta i bruk teknologien er å oppnå gevinster som selvstendigjøring av brukere, effektivisering av tjenesten og tryggere og mer sikker medisinerings.

Ny avdeling for personlig assistanse

Enhet hjemmetjenester oppretter en ny avdeling som skal ivareta personlig assistanse. Dette er primært ikke fagoppdrag. Oppdragene er ofte av en lengre karakter, estimert til 3-4 timer eller lenger per oppdrag. Enheten har behov for å administrere dette arbeidet samlet i en avdeling for å kunne drifte det mer effektivt enn i dag. I tiltaket er det lagt inn en besparelse i forhold til turnuser og administrasjon, estimert til 0,5 millioner kroner første hele driftsår, og deretter en økning på ytterligere 0,5 millioner kroner videre i planperioden.

Ressurser til E-helse team

For å nå helsepolitiske mål om bedre kvalitet, pasientsikkerhet og bedre bruk av kompetanse og ressurser i kommunale helse- og omsorgstjenester er det nødvendig å utnytte mulighetene som ligger i digitalisering og teknologi. Å satse på e-helse betyr også at det må satses på riktig kompetanse og tilstrekkelig ressurser for å kunne innføre helhetlige, skreddersydde og gevinstsikre løsninger for fremtiden. Det er lagt inn et årsverk i handlingsplanperioden for å sikre at innføring av velferdsteknologiske løsninger implementeres på en korrekt måte, både med tanke på kartlegging av behov, anskaffelser, innføringsfasen samt systemansvar og videre drift.

Aktivitetsendringer

Drift av hjelpemiddellager - nytt anbud

Avtalen med Personalpartner for lån av hjelpemidler utgår våren 2023, og i den forbindelse må kommunen ut på nytt anbud. Den økonomiske rammen for avtalen er for lav per i dag, da det har vært betydelig økt oppdragsmengde i 2022.

Ett årsverk ALIS på daglegevakt

Dårlig rekruttering har over tid vært et problem for fastlegeordningen. Et av tiltakene som har blitt pekt på for å få flere leger til å bli fastleger, er såkalte ALIS-avtaler. ALIS står for leger i spesialisering i allmennmedisin og gjennom ALIS-avtaler kan leger få faste opplæringsstillinger for å bli spesialisert i allmennmedisin. ALIS skal gi økt trygghet og økonomisk forutsigbarhet for unge leger som spesialisere seg i allmennmedisin, og dermed gjøre det mer attraktivt å starte som fastlege.

På grunn av utfordringer med rekruttering på daglegevakten, og for å øke bemanning grunnet økt pågang og sårbarhet ved fravær, foreslås det å opprette ALIS-stilling på daglegevakt. Merknader som følge av selve ALIS-avtalen vil dekkes av tilskudd.

Heltidskultur

Arbeidet med heltidskultur er igangsatt i fire avdelinger. Det ble avsatt midler til formålet i planperioden 2022-2025. Det forventes at arbeidet vil ha positive effekter på sykefraværet, og det legges inn en forventet besparelse på redusert sykefravær i perioden.

IKOS lisenser og utstyr

Moss kommune startet høsten 2021 et pilotprosjekt der 14 avdelinger fordelt på alle enhetene innenfor helse og mestring skulle implementere digitale samhandlingstavler; IKOS (individbasert kompetansestyring). Tavlene erstatter dagens manuelle arbeid knyttet til pasientsikkerhet, samtidig som den utfordrer tradisjonelle arbeidsmåter og strukturer for ansatte. I 2023 starter 16 nye avdelinger og ytterligere 16 avdelinger i 2024. Dette medfører økt årlig leie, samt behov for opplæring for nye avdelinger.

Nye tjenestekjøp og økte refusjoner

Gjennom 2022 har det vært nødvendig å inngå avtaler med private leverandører om kjøp av avlastningstilbud og døgntilbud til ressurskrevende brukere som kommunen ikke har kapasitet til innen egne tjenester. Kjøpene skyldes nye og økte behov. Flere ressurskrevende gir også økte refusjoner, men ikke alle når innslagspunkt og belastes da kommunen i sin helhet.

Omsorgsstønad

Omsorgsstønad er godtgjøring til privatpersoner som har et særlig tyngende omsorgsarbeid i hjemmet. I 2022 har det vært en økning i antall vedtak knyttet til omsorgsstønad og det er behov for å øke budsjettet i tråd med dette.

Ressurskrevende bruker i samlokalisert bolig

Det er for enkelte ressurskrevende brukere behov for å sette inn høyere bemanning enn eksisterende grunnbemanning. Det er estimert behov for å øke bemanning i samlokalisert bolig i virksomhet Nord med ca. 6,7 årsverk for å ivareta særlig ressurskrevende brukere. Tiltaket er av varig karakter.

Saksbehandler ved Helse og omsorgsforvaltningen

Det er behov for flere saksbehandlere i avdeling eldre. Stadig økende søknadsmengde gir lang saksbehandlingstid. Det medfører også at avdelingen rekker færre hjemmebesøk og færre vurderingsbesøk på sykehuset. Liten tid til kvalitetssikring av vedtakene kan også medføre at brukere havner på feil omsorgsnivå.

Tilbakeføring av ressurskrevende bruker til kommunen

Det planlegges tilbakeføring av en bruker fra et midlertidig tjenestekjøp til enhet hjemmetjenester. Behovet til bruker endret seg betydelig og kjøp ble vurdert å være den beste løsning ut fra brukerens behov og faglig forsvarlighet da det oppsto. I samarbeid med pårørende jobbes det nå med å rigge et godt faglig tilbud til bruker i kommunen. Det har vært meldte merutgifter knyttet til tiltaket i 2022, men totalt sett er det beregnet å kunne drifte tiltaket rimeligere i kommunal regi.

Økt bemanning legevakt

Som følge av økende pågang og økt belastning på legevakt er det nødvendig å øke bemanning på natt på helligdager og helg, og også noe økning på kveldstid.

Økning er lagt inn i henhold til kommunelegeavtalen SFS 2305. Det er tilsvarende lagt inn en forventning om økte refusjoner fra HELFO og økt egenbetaling.

Økt årsverk kreftkoordinator

Teamet har siden oppstart av tilbudet hatt meget stor pågang og mange brukere å følge opp. Det er stor belastning på medarbeiderne, og det foreslås å øke med 0,4 årsverk slik at teamet totalt sett vil bestå av 3 årsverk.

Konsekvensjusteringer

Bil til koordinerende enhet

Det er behov for å lease en bil til koordinerende enhet da de forventes å ha høy møteaktivitet i virksomhetene.

To nye årsverk ergoterapeut (KST sak 053/22)

I sak 053/22 - 1. tertialrapport 2022 ble ergoterapitjenesten styrket med to stillinger med virkning fra 1.9.22. Dette for å fjerne fristbrudd og ventelister og for å gjøre tjenesten mer robust. Tiltaket er innarbeidet i økonomiplan med helårsvirkning på 1,6 millioner kroner.

Trygghetsalarmer

Som en integrert og nødvendig del av tilbudet om trygghetsalarmer og velferdsteknologiske løsninger må kommunen ha et responscenter. Responscenteret tar imot henvendelser fra trygghetsalarmene og videreformidler nødvendige alarmer til hjemmesykepleien i kommunen som rykker ut og følger opp brukere. Moss kommune har tidligere kjøpt responscentertjenester og leaset alarmer med teknisk oppfølging som en totalpakke. Kommunen har nå fulgt anbefalinger fra Helsedirektoratet om at responscentertjenesten bør være et samarbeid mellom flere kommuner, og inngått avtale med Helsevakta, som er et responscenter som driftes av Fredrikstad kommune.

Avtalen om ny responscentertjeneste har blitt noe dyrere da avtalen med Helsevakta ikke inneholder utplassering av alarmer, utstyr har økt i pris og omfanget er blitt såpass stort at det krever mer arbeidsinnsats for oppfølging av det tekniske i tilknytning til alarmene. Fordelene er at kommunen nå vil kunne utplassere alarmer mye raskere, og vi vil ha bedre kontroll på brukere og driftsmeldinger. Utstyret er mer moderne og fremtidsretta, eksempelvis kan man nå ringe direkte til trygghetsalarmen som utløses. Tidligere kunne man kun komme i kontakt med bruker via telefon. Ved behov er det også mulig å koble på ekstra utstyr som ulike typer sensorer.

Utredning omsorgsbygg (KST sak 88/21)

Viser til kommunestyresak 88/21 hvor det ble vedtatt bevilget to millioner kroner til å gjennomføre en utredning av fremtidige behov for omsorgsboliger og sykehjemsplasser i kommunen. For å kunne gjøre utredningen på en kvalitativ god måte er det behov for å avsette ressurser til dette.

Arbeidet kom ikke i gang før nærmere sommeren 2022 og resterende midler søkes overført til 2023.

Økte inntekter vederlag

Det er de siste to årene meldt om økte vederlagsinntekter. Dette skyldes blant annet bruk av dobbeltrom som har medført flere betalende beboere i sykehjem. I tillegg øker også vederlaget i takt med økte inntekter blant beboerne.

Økte utgifter til matvarer

På grunn av betydelig økte matvarepriser er det behov for å øke matvarebudsjettet utover generell prisvekst i økonomiplanperioden.

Endringer ihht statlige føringer

Koordinator - helårseffekt av endring i 2022

Som en del av Likeverdsreformen ble det i 2022 innført en lovfestet rett til barnekoordinator. Kommunen er i statsbudsjettet kompensert for helårsvirkning av dette tiltaket. Barnekoordinator har som oppgave å sikre nødvendig oppfølging og samordning av tjeneste rundt barn med store hjelpebehov.

Økt basistilskudd til fastleger

Fra 1. mai 2023 foreslås det i statsbudsjettet å øke basistilskuddet som et tiltak for å styrke allmennlegetjenesten. For bedre å understøtte betaling for arbeidsbelastning og bedre oppfølging av medisinsk ressurskrevende listeinnbyggere, foreslås det å avvikle knekkpunktet og innføre et risikojustert basistilskudd. Dette skal i første omgang baseres på alder, kjønn og indikator for helsetilstand.

Regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg for å utrede hvordan fastlegeordningen kan gjøres mer bærekraftig. Utvalget skal blant annet vurdere og foreslå tiltak knyttet til hvordan kapasiteten kan økes ved å rekruttere flere leger, gjennom å tilrettelegge flere profesjoner ved allmennlegekontorene og ved hjelp av digitalisering. Ekspertutvalget skal levere rapport med foreløpige vurderinger og anbefalinger innen 1. desember 2022. Rapport med endelige vurderinger og anbefalinger skal leveres 15. april 2023. Etter at utvalget har levert sin rapport vil behovet for tiltak i kommunal regi bli vurdert.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
HM - Enebolig til bruker	7 000	0	0	0	7 000
HM - Forprosjekt avlastningsbolig for barn	2 500	0	0	0	2 500
HM - Forprosjekt samlokaliserte boliger	2 500	0	0	0	2 500
HM - Møbler nye lokaler rus og psykisk helse	1 125	0	0	0	1 125
HM - Nødaggregat Grindvold	6 250	0	0	0	6 250
HM - Nødaggregat omsorgsboliger	3 750	2 500	0	0	6 250
HM - Oppgradering bygg og utstyr	7 500	7 500	7 500	7 500	30 000
HM - Velferdsteknologi	5 000	4 375	0	0	9 375
Investeringer Helse og Mestring	18 000	3 000	3 000	0	24 000
Sum investeringsprosjekter	53 625	17 375	10 500	7 500	89 000

HM - Enebolig til bruker

Enhet hjemmetjenester har over en lengre periode jobbet med å tilbakeføre en bruker fra et tjenestekjøp til egne tjenester. Det vil være behov for å kjøpe en bolig tilknyttet bruker, og boligen må oppgraderes med ulike sikkerhetstiltak.

HM - Forprosjekt avlastningsbolig for barn

Kapasiteten på Sørtun avlastning er sprengt og det er behov for å øke kapasiteten. Det er behov for mer kapasitet til døgnavlastning i institusjon, etablere barneboliger og lokaler egnet til timebasert avlastning. Behovet er både for å gi de som venter på vedtak, men også avvikle kjøp hos private. I tillegg er Sørtun avlastning et gammelt bygg med behov for oppgradering/renovering. Forprosjektet skal utrede behov og kapasitet både for bygg, brukere og ressurser.

HM - Forprosjekt samlokaliserte boliger

Enhet hjemmetjenester har over flere år hatt en utfordring i forhold til brukere med sammensatte behov. Brukerne har ofte en forverring i helsetilstanden kombinert med rus som medfører økt

trussel om vold mot både ansatte, øvrige brukere av tjenestene samt befolkningen generelt. Problematikken har vært fordelt på flere avdelinger. Etter mye ressurser og langsiktig arbeid på avdeling blir konklusjonen ofte et tjenestekjøp. Det bør utføres et forprosjekt i forhold til etablering av en ny samlokalisert bolig for brukere med sammensatte behov. Det er viktig å se på kostnadene mellom å drifte tilbudet selv i kommunen mot eventuelle tjenestekjøp. Et annet viktig moment som bør vurderes er kompetanseutvikling. Ved å drifte denne typen tjeneste i egen regi vil kommunen kunne bli bedret rustet for å håndtere brukere med et sammensatt sykdomsbilde fremover.

HM - Møbler nye lokaler rus og psykisk helse

Avdeling for rus og psykisk helse har behov for nye lokaler samt nye møbler tilknyttet lokalene. Ved kommunesammenslåing ble det besluttet at nåværende lokaler ikke skal benyttes i fremtiden. Det er forventet at avdeling vil få nye lokaler i 2023 og vil dermed ha behov for nye møbler til kontorer og møterom.

HM - Nødaggregat Grindvold

I investeringsprosjektet tilknyttet Grindvold er det ikke tatt høyde for at det skal finnes nødstrøm i bygget. Grindvold omsorgsboliger skal ha beboere med demenslidelser og et tilbud på sykehjemsnivå og det anses som helt nødvendig at bygget har nødstrøm over noen timers varighet. Investeringskostnad er anslått til 5 millioner kroner av MKEiendom.

HM - Nødaggregat omsorgsboliger

Ingen omsorgsboliger med unntak av Eskelundstunet, har per i dag nødstrøm. Det er behov for å få på plass nødstrøm i omsorgsboligene, slik tilfellet er på sykehjemmene. Omsorgsboligene ivaretar brukere som har samme omfattende behov som beboerne på sykehjem har. Det inkluderer også flere som har behov for ulike medisinskteknisk utstyr som trenger strøm.

Omsorgsboligene trenger på lik linje med sykehjemmene å ha muligheter for beredskap. Vi vet at beredskap knyttet til strømbortfall er viktig å ha etablert, da vi ser flere episoder med strømbortfall av lengre varighet. Et gjennomsnittlig strømbrydd er på ca. 3,5 timer.

HM - Oppgradering bygg og utstyr

På grunn av endrede behov, er det behov for ombygging og tilbygg til flere av de kommunale byggene innenfor helse og mestring. Dette gjelder både for funksjonelle boliger som svarer til dagens krav for brukere med omfattende hjelpebehov og ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet for ansatte. I dette ligger det også oppgradering av hjelpemidler og annet utstyr i tilknytting til byggene.

Behovene er kartlagt for de enkelte enhetene, og det vil gjøres en prioritering innenfor området i samarbeid med Moss kommunale eiendomsselskap (MKEiendom KF).

HM - Velferdsteknologi

Enhet hjemmetjenester har behov for et enhetlig elektronisk nøkkelsystem. I dag forvalter vi brukernes nøkler når vi reiser rundt og utfører oppdrag i tjenestene. Dette medfører en betydelig risiko ved tap av nøkler og de konsekvenser det vil kunne medføre. Et elektronisk system vil innebære liten eller ingen risiko knyttet til dette.

Tjenestene får i økende grad oppdrag som er knyttet opp mot alarmer der det er viktig å ha lav responstid. Ved å ha et elektronisk system slipper ansatte å reise inn til basen for å hente nøkler ved alarmer eller annen fordeling av brukeroppdrag. Dette vil medføre mer effektive tjenester på sikt.

Investeringer Helse og Mestring

Det er behov for å oppgradere noe utstyr og inventar innen helse og mestring. Vi jobber også med velferdsteknologiske løsninger som skal sikre brukernes opplevelse av tilgjengelighet og trygghet, og også bidra til en mer effektiv bruk av personellressurser. Det vil i 2023 installeres sykesignalanlegg i alle våre omsorgsboliger med et totalbudsjett på 15 millioner kroner.

Enhet helsehus

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet helsehus er et kompetansesenter hvor kommunen har samlokalisert sine spesialiserte helsetjenester. Enheten er organisert for å levere tjenester som ligger midt mellom tradisjonell primærhelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste.

Enheten består av:

- virksomhet Peer Gynt helsehus
- virksomhet læring og mestring
- virksomhet Moss interkommunale legevakt

I tillegg drifter enheten sykehjemslegetjenesten og kommunens psykososiale kriseteam.

Virksomhet Peer Gynt helsehus har 43 heldøgns omsorgsplasser til korttidsopphold. I tillegg er det 10 kommunale akutte døgnplasser (KAD).

Virksomhet læring og mestring består av avdeling ergoterapi og fysioterapi, Sørtun avlastning og avdeling spesialiserte team.

Utfordringer og utvikling

Utskrivningspolitikken fra sykehuset har ført til at mange av brukerne som i dag skrives ut er svært syke og hjelpetrengende. Stadig flere har behov for avansert medisinsk behandling og tett oppfølging av høyskoleutdannet personale. Det er en løpende utfordring å sikre rett kompetanse og kontinuerlig faglig oppdatering. Å rekruttere sykepleiere, vernepleiere og leger er mer utfordrende nå enn tidligere.

Behovet for avlastningsplasser for barn og unge øker, særlig til brukere som har komplekse og sammensatte problemstillinger. Dette utfordrer driften for individuell tilpasning av tilbud med riktig bemanning, grad av skjerming og sammensetning av brukere som har avlastning på samme tid. Det er per i dag for få avlastningsplasser i kommunal regi, og Sørtun avlastning utfordres med logistikk, ressursbruk og ivaretagelse av den enkelte brukers behov.

Moss interkommunale legevakt opplever stor pågang både med telefonhenvendelser og konsultasjoner. Behovet for legeressurser er økende for å sikre forsvarlig helsehjelp. Samtidig er det utfordrende å få dekket opp lege-vaktene med fastlegene da de opplever stor arbeidsbelastning fra før. Å rekruttere leger for korttidsfravær er utfordrende, det samme for midlertidige engasjementer. Dette medfører større belastning på de legene som tar legevakter, pleiepersonalet og ventetid for pasientene.

Alle avdelinger i enheten som er berørt av etableringen av den nye kommunen har utviklingsoppgaver som gjenstår. Enheten jobber videre både med fag-, plan- og arbeidsmiljø for medarbeidere i tillegg til intern og ekstern samhandling.

Enhet helsehus er ansvarlig for arbeidet med å etablere en ny organisering og drift av tilbud til barn og unge med behov for helsetjenester. (Avlastning i institusjon, avlastning i hjemmet, etablering og drift av barneboliger). Arbeidet er påbegynt og fortsetter i 2023. Målet med utviklingsarbeidet er å sikre gode og helhetlige tjenester til målgruppen og samorganisere like tilbud for å utnytte

ressursene og kompetansen optimalt i tillegg bygge opp ytterligere kompetanse på området. I dette arbeidet inngår også lokaliteter.

Fokus- og satsningsområder

Enhet helsehus vil prioritere å sikre rett kompetanse, kompetansedeling og være fremtidsrettet. Enheten skal møte dagens og morgendagens utfordringer. Dette vil gjøres gjennom følgende prioriteringer:

- Forebyggende helsearbeid gjennom habilitering og rehabilitering, og legger til rette for attraktive møteplasser som fremmer fysisk og sosial aktivitet og deltakelse.
- Utarbeide rutiner og prosesser for samhandling internt og eksternt for å sikre koordinerte tjenester.
- Vurdere ulike løsninger innen velferdsteknologi.
- Implementere nytt sykesignalanlegg på Peer Gynt helsehus 2023.
- Implementere og videreutvikle IKOS (Individbasert kompetansestyringssystem) på tre avdelinger. IKOS er et internkontrollsystem for pleie og omsorg som skal bidra til å sikre forutsigbare, trygge og forsvarlige tjenester.
- Jobbe for å nå målsetting om heltid i to pilot avdelinger i enheten.
- Moss interkommunale legevakt starter med et forprosjekt og mulighetsstudie for nye lokaler for legevakt. Dagens leieavtale med Sykehuset Østfold opphører i 2024 og dagens lokaler er for små.
- Enheten skal ha et forprosjekt og en mulighetsstudie for nye lokaliteter til avlastning for barn og unge.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	161 840	161 840	161 840	161 840
Sum Lønns- og prisvekst	1 940	1 940	1 940	1 940
Sum Tekniske justeringer	15 283	15 283	15 283	15 283
Sum Vedtak forrige periode	995	1 145	1 245	1 245
Konsekvensjustert budsjett	18 218	18 368	18 468	18 468
Konsekvensjustert ramme	180 058	180 208	180 308	180 308
Aktivitetsendringer				
Drift av hjelpemiddellager - nytt anbud	1 100	1 500	1 500	1 500
Ett årsverk ALIS på daglegevakt	501	501	501	501
Økt bemanning legevakt	761	761	761	761
Økt årsverk kreftkoordinator	340	340	340	340
Sum Aktivitetsendringer	2 702	3 102	3 102	3 102
Konsekvensjusteringer				
To nye årsverk ergoterapeut (KST sak 053/22)	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Konsekvensjusteringer	1 600	1 600	1 600	1 600
Nye tiltak og realendringer budsjett	4 302	4 702	4 702	4 702
Ramme 2023-2026	184 360	184 910	185 010	185 010

Klimabudsjett

Oppdrag

Beskrivelse

Andre klima, miljø og naturtiltak	Alle lokalisasjoner i enheten har full kildesortering med unntak av matavfall. Se på mulighet for å også ivareta dette på en mer hensiktsmessig måte enn i dag.
Bygg og energi - vedlikehold av egne bygg skal være verdibevarende	Melde behov til MKE og sikre årlig gjennomgang av bygg vi disponerer.
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Redusere bruk av engangsutstyr, fortrinnsvis engangsservice. Sikre nok alternativ til engangsutstyr som kopper, bestikk og tallrekker. Redusere bestillinger og mer oversikt over varesortiment gjennom Aktiv Forsyning .
Forbruk og avfall - redusere matsvinn med 50 %	Peer Gynt helsehus var i 2018 med på en kartlegging av matsvinn. Kartleggingen viste at det var stort svinn både på lunsj og middag, men også på kolonial varer. Det ble innført tiltak i etterkant av dette, men det har vært mindre fokus på området i ny kommune. Enheten har som mål å jobbe med matsvinn for institusjonene Peer Gynt helsehus og Sørtun avlastning. Dette skal vi gjøre gjennom: Benytte etablerte nettverk for matkontakter som skal jobbe med dette. Dialog og samarbeid med kjøkkenet Engasjere og begeistre på personalmøter og andre samlinger for ansatte Se på mulighet for alternativ renovering av matsvinn enn restavfall
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	Enheten har i hovedsak fossilfrie biler med unntak av en minibuss på Sørtun avlastning og en hybrid på legevakten.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten har mange medarbeidere som bruker egen bil i tjeneste. Ergoterapeuter, fysioterapeuter, kreftkoordinatorer og andre får en økonomisk kompensasjon og kjøregodtgjøring. Vi har ingen påvirkning på hva slags bil den enkelte kjører. Det er et ønske om å avvikle denne ordningen og erstatte med biler disponert av enheten, men det vil medføre en stor økonomisk økning og utfordringer med parkeringsmulighet. Foreløpig ikke aktuelt for 2023. Fortsette å bruke digital kommunikasjon der det er hensiktsmessig for å redusere tjenestereiser ved f.eks. møter ol. Digital kommunikasjon benyttes i noe grad.

Enhet samhandling

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet samhandling er helse og mestrings kontaktpunkt ut mot andre enheter, kommunalområder og andre samarbeidspartnere i kommunen, samt helseforetak og statlige myndigheter.

Enheten består av:

- virksomhet helse- og omsorgsforvaltning
- forsknings- og utviklingsavdeling (FOU-avdeling)

Helse- og omsorgsforvaltningens oppgaver er å saksbehandle søknader, kartlegger behov og fatte vedtak for tjenestene innen helse og mestring. De skal i stor grad arbeide tett med de utøvende virksomhetene for å oppnå korrekt behovsdekning, økonomisk og ressurseffektiv drift, og reell brukermedvirkning. De er også kommunens koordinerende enhet hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3.

Forsknings- og utviklingsavdelingens mål er å ha fokus på forskning og kontinuerlig utvikling av tjenestene i Moss kommune. Gjennom dette arbeidet tar vi vårt medvirkningsansvar ved å legge til rette for et godt samarbeid med forsknings- og utviklingsmiljøer ved både spesialisthelsetjenesten og utdanningsinstitusjoner. Avdelingen skal også sikre ivaretagelse av oppgaver innen miljørettet helsevern, sikre et godt smittevernarbeid, god organisering og utvikling av legetjenesten i kommunen, samt arbeid med E- helsetiltak og tiltak knyttet til pårørendestrategien.

Utfordringer og utvikling

Helse- og omsorgsforvaltningen fatter vedtak på tjenester innen helse og mestring, og sørger for kjøp av de tjenestene som kommunen ikke selv drifter.

Behovene er økende innenfor alle disse områdene. Kommunen bør fortsatt kjøpe noen av tjenestene fra private, mens andre kan vi drifte hvis organiseringen ligger til rette for det, og kapasiteten i form av lokaler og personell er tilstrekkelig.

Pågangen på saksbehandling innenfor helse- og omsorgsforvaltningen er stor, og kompleksiteten i brukerbehovet er økende. Å sikre tilstrekkelig kapasitet til å kunne foreta god behovskartlegging i rett tid i samarbeid med brukerne og tjenesten er viktig. Dette både for brukernes opplevelse av ivaretagelse og likebehandling, og for god ressursforvaltning.

Stortinget har vedtatt nye bestemmelser om samarbeid, samordning og barnekoordinator i 14 velferdstjenestelover som trådte i kraft 1.august 2022. Koordinerende enhet er etablert ved helse og omsorgsforvaltningen og disse oppgavene ivaretas der.

Enhet samhandling skal bidra til å utvikle en robust kommune som er hensiktsmessig og effektiv for å møte morgendagens utfordringer. Dette for å bidra til en moderne, effektiv og god kommune som setter innbyggeren i sentrum.

Forsknings- og utviklingsavdeling skal være støtte, og bidra til å mobilisere og koordinere aktiviteter i tjenesten samt mobilisere samfunnets omsorgsressurser. Avdelingen står også sentralt i oppgaver knyttet til fastlegeordningen, pårørendearbeid og etablering av velferdsteknologiske løsninger.

Fokus- og satsningsområder

Enhet samhandling vil prioritere å:

- Videreutvikle og lage systemer for reel brukermedvirkning og god kultur for tilbakemelding samt bidra med opplæring, veiledning, systemer og kultur for å sikre kontinuerlig forbedring.
- Utvikle ny kunnskap gjennom forsknings- og utviklingsprosjekter og bidra til optimalisering av arbeidsprosesser og kontinuerlig forbedring for å sikre gode pasientforløp og en forskningsbasert praksis. Dette innebærer deltagelse i kvalitetsreformen «Leve hele livet» i Moss kommune.
- Videreføre og videreutvikle et helhetlig økonomisk styringssystem for å sikre at helse og mestring har god oversikt over og kontroll på kostnadene til både egne tjenester og tjenester levert av private leverandører.
- Bidra til å styrke pårørende arbeidet gjennom å videreutvikle tiltak i den vedtatte pårørendestrategien.
- Videreutvikle koordinerende enhet og utvikle et godt tilbud gjennom de oppgavene som ligger til barnekoordinator og koordinator samt bidra til gode individuelle planer for innbyggere i tråd med helse- og omsorgslovgivningen. Dette innebærer bl.a. etablering av et system for opplæring og oppfølging samt etablere og drifte et kompetanseutviklende kommunalt nettverk.
- Intensivere arbeidet med fastlegeordningen i Moss kommune i tråd med nasjonale føringer.
- Intensivere arbeidet med funksjonelle velferdsteknologiske løsninger hos brukere i tråd med enhetens strategi for E- helse satsning

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	91 057	91 057	91 057	91 057
Sum Lønns- og prisvekst	4 924	4 924	4 924	4 924
Sum Tekniske justeringer	3 944	3 944	3 944	3 944
Sum Vedtak forrige periode	-265	-865	-865	-865
Sum Budsjettendring i år	800	800	800	800
Konsekvensjustert budsjett	9 403	8 803	8 803	8 803
Konsekvensjustert ramme	100 460	99 860	99 860	99 860
Nye tiltak				
Ny avdeling for personlig assistanse	0	-500	-1 000	-1 000
Ressurser til E-helse team	950	950	950	950
Sum Nye tiltak	950	450	-50	-50
Aktivitetsendringer				
IKOS lisenser og utstyr	700	1 400	1 400	1 400
Nye tjenestekjøp og økte refusjoner	18 500	18 500	18 500	18 500
Omsorgsstønad	1 000	1 000	1 000	1 000
Saksbehandler ved Helse og omsorgsforvaltningen	800	800	800	800
Tilbakeføring av ressurskrevende bruker til kommunen	-7 800	-7 800	-7 800	-7 800
Sum Aktivitetsendringer	13 200	13 900	13 900	13 900
Konsekvensjusteringer				
Bil til koordinerende enhet	100	100	100	100
Trygghetsalarmer	1 850	1 900	1 950	2 000
Økte inntekter vederlag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Konsekvensjusteringer	-50	0	50	100
Endringer ihht statlige føringer				
Koordinator - helårseffekt av endring i 2022	735	735	735	735
Økt basistilskudd til fastleger	4 254	4 254	4 254	4 254
Sum Endringer ihht statlige føringer	4 989	4 989	4 989	4 989
Nye tiltak og realendringer budsjett	19 089	19 339	18 889	18 939

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Ramme 2023-2026	119 549	119 199	118 749	118 799

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år	Tilstrebe at det gjennomføres.
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Redusere bruk av engangskopper i møter og utskrift på papir fra kopimaskin.
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	Enheten har i hovedsak fossilfrie biler.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (Fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten har noen medarbeidere som bruker egen bil i tjeneste. Vi har ingen påvirkning på hva slags bil den enkelte kjører men det oppfordres til å bruke enhetens E-biler så sant de er ledige. Det er et ønske om å avvikle denne ordningen og erstatte den med flere biler disponert av enheten, men det vil medføre en stor økonomisk økning. Oppforde til å sykle til jobb Fortsette å bruke digital kommunikasjon der det er hensiktsmessig for å reduser tjenestereiser ved f.eks. møter ol.

Enhet sykehjem og omsorgsboliger

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet sykehjem og omsorgsboliger omfatter blant annet sykehjem, omsorgsboliger, aktivitetstjeneste og avdeling for mat og service fordelt på følgende virksomheter:

- Ekholt og Melløs sykehjem
- Orkerød sykehjem
- virksomhet omsorgsboliger syd
- virksomhet omsorgsboliger nord

Enheten har til sammen 221 heldøgns omsorgsplasser for somatisk syke og personer med demens fordelt på tre sykehjem, og 214 boenheter fordelt på seks omsorgsboliger. I tillegg drifter enheten avdeling mat- og service (Moss- og Rygge storkjøkken), og aktivitetssenter for eldre og demente fordelt på fire lokasjoner i tilknytning til enten sykehjem eller omsorgsboliger.

Utfordringer og utvikling

Utviklingen er at flere brukere i omsorgsboligene har omfattende hjelpebehov på samme nivå som sykehjem. Mange brukere har behov for mer behandling enn tidligere, og tettere oppfølging. Det er behov for gradvis å styrke bemanningen i flere omsorgsboliger for å kunne ivareta brukergruppen i tråd med helse og mestrings egne anbefalinger for pleiefaktor i omsorgsboliger og sykehjem, og «Leve hele livet» reformen.

I sykehjem er pleiefaktoren i større grad harmonisert. I motsetning til tidligere er behandlingsbehovet blant sykehjemsbeboere blitt større, hvilket fordrer mer oppfølging av sykepleier, vernepleier og lege. Det er også flere brukere med komplekse helsetilstander og/eller atferdsproblematikk som fordrer en til en bemanning.

Sykepleierkompetanse er svært etterspurt, og kommuner og sykehus konkurrerer om å tiltrekke seg denne kompetansen.

Det er flere yngre demente i samfunnet. Orkerød sykehjem har som konsekvens av å ha fått flere brukere under 67 år etablert en liten enhet for yngre demente, med mål om å gi et tilpasset og godt tilbud til denne målgruppen.

Kommunen må legge til rette for innovative løsninger som bidrar til trygghet og mestring som igjen øker opplevelse av livskvalitet for den enkelte bruker, og bidrar til kostnadseffektive tjenester.

Utviklingsområder som er spesielt aktuelle for enhet sykehjem og omsorgsboliger er mat og måltider, aktivitet og fellesskap og helsehjelp.

Produksjonskjøkkenene i kommunen har store utfordringer når det gjelder produksjon og kapasitet. Det er igangsatt forprosjekt for etablering av sentralkjøkken og organisering av mat og service, dette legges frem for politisk behandling våren 2023.

Fokus- og satsningsområder

Enhet sykehjem og omsorgsboliger har et kontinuerlig fokus på å videreutvikle tjenestene og møte dagens og morgendagens utfordringer, og vil jobbe videre med følgende prioriteringer:

Økonomiplan for 2023-2026

- Implementere og videreutvikle IKOS (Individbasert kompetansestyringssystem) på 12 avdelinger. IKOS er et internkontrollsystem for pleie og omsorg som skal bidra til å sikre forutsigbare, trygge og forsvarlige tjenester.
- Alle sykehjemmene har installert og implementert nye sykesignalanlegg med tilhørende sensorteknologi. I 2023 installeres denne velferdsteknologien i alle omsorgsboligene.
- Vurdere ulike velferdsteknologiske løsninger.
- Delta i læringsnettverket "Mentorordning", som et av flere tiltak for å rekruttere og beholde sykepleiere og vernepleiere.
- Utrede og iverksette treffsikre tiltak som kan bidra til å styrke sykepleie- og vernepleiekompetansen i enheten.
- Utvikle et framtidsrettet produksjonskjøkken som sikrer kapasitet og kvalitet i matproduksjonen.
- Utvikle og implementere IK-mat (internkontroll mat) i Moss kommunes regi.
- Samarbeidet med frivillige bør utvikles og styrkes, med mål om et tettere samarbeid til beste for brukerne.
- Samarbeidet med pårørende skal videreutvikles slik at de pårørende opplever at deres innsats og involvering er viktig, samtidig som deres egne behov for avlastning og veiledning ivaretas.
- Realisere Grindvold omsorgsbolig.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	377 973	377 973	377 973	377 973
Sum Lønns- og prisvekst	527	527	527	527
Sum Tekniske justeringer	39 125	38 273	38 273	38 273
Sum Vedtak forrige periode	-6 445	-16 545	-16 545	-16 545
Sum Budsjettendring i år	4 750	4 750	4 750	4 750
Konsekvensjustert budsjett	37 957	27 005	27 005	27 005
Konsekvensjustert ramme	415 930	404 978	404 978	404 978
Driftskonsekvens				
Driftskonsekvenser sykesignalanlegg omsorgsboliger	1 150	900	900	1 150
Sum Driftskonsekvens	1 150	900	900	1 150
Konsekvensjusteringer				
Økte utgifter til matvarer	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Konsekvensjusteringer	1 500	1 500	1 500	1 500
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 650	2 400	2 400	2 650
Ramme 2023-2026	418 580	407 378	407 378	407 628

Klimabudsjett

Oppdrag

Beskrivelse

Andre klima, miljø og naturtiltak

Alle lokalisasjoner i enheten har full kildesortering med unntak av matavfall. Se på mulighet for å også ivareta dette på en mer hensiktsmessig måte enn i dag.

Bygg og energi - omsorgsbygg; Grindvoll og Carlberg

Det er tilrettelagt for el-sykler og el-biler med ladestasjoner i garasjen ved Grindvoll.

Forbruk og avfall - levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år

Fokus på holdningsarbeid gjennom personalmøter, samt sikre gode rutiner og prosedyrer som sikrer ansvarlig bruk og håndtering av it verktøy.

Økonomiplan for 2023-2026

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - redusere forbruk	Redusere bruk av engangsutstyr, fortrinnsvis engangsservice Sikre nok alternativ til engangsutstyr som kopper, bestikk og tallerkner. Redusere bestillinger og mer oversikt over bestillinger gjennom Aktiv forskyning Fokus på reduksjon og utstyrssortiment Finne andre alternative løsninger for f.eks. medisinsbegre som deles ut mange ganger pr. dag
Forbruk og avfall - redusere matsvinn med 50 %	Virksomhetene i Enhet sykehjem og omsorgsboliger var i 2018 med på en kartlegging av matsvinn. Kartleggingen viste at det var stort svinn både på lunsj og middag, men også på kolonial varer. Det ble innført tiltak i etterkant av dette, men det har vært mindre fokus på området i ny kommune. Enheten vil prioritere å jobbe med matsvinn for samtlige sykehjem og omsorgsboliger. Dette skal vi gjøre gjennom: Benytte etablerte nettverk for matkontakter som skal jobbe med dette. Matsvinn vil være et punkt som ses på ifm. organisering av fremtidens mat og service. Dialog og samarbeid med kjøkkenet Måle matsvinn ved oppstart i januar og igjen i juli. Engasjere og begeistre på personalmøter og andre samlinger for ansatte Se på mulighet for alternativ renovering av matsvinn enn restavfall.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Fortsette å bruke digital kommunikasjon der det er hensiktsmessig for å redusere tjenestereiser ved f.eks. møter ol.

Enhet hjemmetjenester

Beskrivelse av tjenesteområdet

Innen enhet hjemmetjenester er alle tidligere avdelinger fra rus- og psykiatri, hjemmebaserte tjenester og tjenester for funksjonshemmede, samlet. Enheten er organisert med fire virksomheter som er tverrfaglig sammensatt, inndelt i geografiske områder.

Disse er:

- virksomhet Rygge med base i gamle Rygge rådhus
- virksomhet sentrum med base på Solgård skog
- virksomhet Jeløy med base på Jeløya
- virksomhet nord med base på Solgård skog

Under hver av virksomhetene er samlokaliserte boliger for funksjonshemmede og hjemmesykepleie organisert. Noen av virksomhetene har i tillegg enkeltavdelinger som yter tjenester for alle områdene slik som hjemmehjelp, nattjeneste, rus- og psykiatritjenester og samlokaliserte boliger til personer innen rus- og psykisk helse.

Organiseringen skal bidra til at alle brukerne får et helhetlig og kontinuerlig tilbud. En samling av fagområdene skal sikre tverrfaglig samarbeid og samhandling på tvers av avdelinger og virksomheter.

Utfordringer og utvikling

Enhet hjemmetjenester opplever en økt kompleksitet i forhold til brukerne og deres hjelpebehov. Dette til tross for at antall brukere og tjenesteomfang, synes å stabilisere seg gjennom 2022.

Enheten opplever i større grad gjennom 2022 å få brukere med behov for en til en bemanning i hjemmene til brukerne. Mange brukere har behov for avansert behandling og tett oppfølging. Dette fordrer høy kompetanse og kontinuitet i enhet hjemmetjenester.

Det er i større grad behov for å differensiere tjenestetilbudet, da særlig i forhold til brukere med sammensatte behov, rus og psykisk helse. Dette kan gjøres ved å samle brukergruppen i en felles avdeling med riktig kompetanse. Per i dag er brukergruppen fordelt på mange avdelinger. Dette vil bidra til at det er enklere å gi opplæring og veiledning til personalgruppen, som igjen kan gi en mer robust avdeling med faglig gode tjenester.

Det er generelt et økt behov for veiledning og opplæring i enheten. Dette for å ivareta ansatte på en god måte i forhold til mer krevende brukersaker, trussel og vold. God og tilstrekkelig opplæring er viktig i forhold til å rekruttere samt beholde godt kvalifiserte ansatte.

Enheten har ikke kommet så langt som ønskelig med å ta i bruk velferdsteknologi. Dette skyldes at avsatte budsjettmidler i første omgang måtte prioriteres til sykesignalanlegg og trygghetsalarmer. Det vil gjennom 2023 jobbes med å utvide bruken av medisindispensere og etablering av et helhetlig e-låssystem. Dette er viktig for at enheten skal kunne bedre ivareta en forventet brukervekst i fremtiden.

Fokus- og satsningsområder

Innen enheten er det kontinuerlig fokus på en kostnadseffektiv drift som ivaretar kvalitet på tjenesten til brukerne, og håndterer dagens og morgendagens brukerutvikling.

Hjemmetjenesten vil prioritere rett kompetanse og kompetansedeling mellom avdelinger og virksomheter.

Prioriterte områder er:

- Utarbeide rutiner og prosesser for samhandling internt og eksternt for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester.
- Sammenheng mellom vedtak og årsverk i alle avdelinger og tjenesteproduksjon - Bemanning følger vedtak (BFV)- ferdigstille og videreutvikle dette i enheten.
- Utvikle bruken av velferdsteknologi og implementering av dette i enheten.
- Rekruttere og beholde 3-årig kompetanse som for eksempel vernepleiere og sykepleiere. Delta i læringsnettverket «Mentorordning».
- Redusere ventelister/ forsinket effektivering av vedtak på tjenestene i enhet hjemmetjenester.
- Innføring av IKOS. (Individbasert kompetansestyringssystem) IKOS er et internkontrollsystem for pleie og omsorg som skal bidra til å sikre forutsigbare, trygge og forsvarlige tjenester.
- Enheten jobber med å etablere brukerråd i tjenestene.
- Ta i bruk og utvikle tjenestene, jamfør tilbakemeldinger i brukerundersøkelsene, som gjennomføres etter oppsatt plan.
- Jobbe for å nå målsetting om heltid i avdelinger i enheten.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	491 386	491 386	491 386	491 386
Sum Lønns- og prisvekst	365	365	365	365
Sum Tekniske justeringer	54 822	54 645	54 504	54 398
Sum Vedtak forrige periode	500	500	500	500
Konsekvensjustert budsjett	55 687	55 510	55 369	55 263
Konsekvensjustert ramme	547 073	546 896	546 755	546 649
Driftskonsekvens				
Driftsutgifter nøkkelbokser	700	0	0	0
Sum Driftskonsekvens	700	0	0	0
Nye tiltak				
Medisindispensere	600	-1 100	-2 800	-4 500
Ny avdeling for personlig assistanse	950	650	650	650
Sum Nye tiltak	1 550	-450	-2 150	-3 850
Aktivitetsendringer				
Ressurskrevende bruker i samlokalisert bolig	5 400	5 400	5 400	5 400
Tilbakeføring av ressurskrevende bruker til kommunen	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum Aktivitetsendringer	15 400	15 400	15 400	15 400
Nye tiltak og realendringer budsjett	17 650	14 950	13 250	11 550
Ramme 2023-2026	564 723	561 846	560 005	558 199

Klimabudsjett

Oppdrag	Beskrivelse
Forbruk og avfall - levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år	Enheten bidrar til at utskifting av elektronisk hjelpemidler- ivaretas etter anbefalt plan for levetid.
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	Enhet benytter miljøvennlige biler i tjenestene fortrinnsvis el-biler.
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	Enhet hjemmetjenester har 7 el- sykler til ansatte i tjenestene- ønsker å øke med 10 sykler. Enhet ønsker å stimulere til økt el-sykel bruk i tjenestene.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Melde behov til MKE og sikre årlig gjennomgang av bygg vi disponerer.

Kommunalområde plan, miljø og teknikk

Beskrivelse av tjenesteområdet

Kommunalområdet har myndighets-, forvaltnings- og driftsoppgaver innenfor drikkevannsforsyning, avløpshåndtering, renovasjon, vei- og trafikkanlegg, parkering, parker- og grøntanlegg, miljø, oppmåling, kart, plan- og byggesak. Tjenesteområdene har viktige grensesnitt mot MOVAR IKS. Kommunalområdet har også ansvar for overordnede planer.

Kommunalområde plan, miljø og teknikk består av enhetene:

- plan, byggesak og geodata
- samfunnsutvikling
- miljø og landskap
- kommunalteknikk

Kommunalområdet har til sammen 140 årsverk.

Kommunalområdet forvalter et bredt spekter av lover og regelverker innenfor ansvarsområdet. I tillegg utføres driftsoppgaver innenfor områdene vann, avløp, park og friluft med mer. En vesentlig del av aktiviteten finansieres direkte fra gebyrer og er selvkostfinansiert.

Enhet samfunnsutvikling består av 8,5 årsverk, og har sitt hovedfokus innenfor overordnet planlegging og samfunnsutvikling.

Enhet miljø og landskap har 35 årsverk, og består av avdeling for landbruksforvaltning (Moss og Råde), avdeling for drift av park og friluft samt avdeling for natur, klima og bymiljø. Enheten har også en samordnende funksjon som ivaretar hele kommunalområdet. Enheten har forvaltningsansvaret for et bredt spekter av oppgaver bla innenfor miljø, landbruk, skogdrift, verneområder og parkering.

Enhet kommunalteknikk er den største enheten i kommunalområdet og har 60 årsverk. Enheten består av virksomhet vei, vann og avløp som igjen har en egen driftsavdeling, avdeling logistikk, avdeling anlegg og avdeling prosjekt og utvikling. Enhetens hovedansvar er å planlegge, ivareta og drifte kommunens tekniske infrastruktur.

Enhet plan, bygg og geoteknikk har 36 årsverk og består av avdeling byggesak, avdeling plan og avdeling geodata. Enhetens hovedansvar er detaljplanlegging og søknadsbehandling tilknyttet utbygging.

Utfordringer og utvikling

Moss er et vekstområde og det er stor byggeaktivitet i kommunen. Dette betyr blant annet økt press på all teknisk infrastruktur. Friområdene blir mye benyttet av kommunens innbyggere og kravene til kommunens ivaretagelse av arealene tiltar med økt bruk. Klimaendringene stiller helt andre krav til kommunen og samfunnet enn det gjorde for kun få ti-år siden. Alle disse forholdene bidrar til at presset på det kommunale saksbehandlingsapparatet er stort.

Kommunen skal ivareta hensynet til samfunn og miljø på en god og balansert måte, og Moss har samtidig behov for å tiltrekke seg næringsliv og arbeidsplasser. Dette stiller store krav til kommunen som planmyndighet og forvalter av fellesskapets ressurser.

Fokus- og satsningsområder

I den strategiske planen for plan, miljø og teknikk er følgende fokusområder utvalgt:

- Omdømme og tillit
- Infrastruktur
- Trygge og helsefremmende nærmiljø
- Omstilling
- Bevaring av naturressurser

Fokusområdene og hvordan disse skal ivaretas er beskrevet i planen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	137 322	137 322	137 322	137 322
Sum Lønns- og prisvekst	-346	-346	-346	-346
Sum Tekniske justeringer	6 485	11 139	11 933	11 192
Sum Vedtak forrige periode	-1 181	-1 153	-2 154	-2 154
Sum Budsjettendring i år	2 595	2 595	2 595	2 595
Konsekvensjustert budsjett	7 553	12 235	12 028	11 287
Konsekvensjustert ramme	144 875	149 557	149 350	148 609
Nye tiltak				
Bekjempelse av fremmede arter	350	350	350	350
Beplantning/sommerblomster og drift av fontener - tilbakeføring av tidligere kutt	600	600	600	600
Bruvedlikehold	500	500	500	500
Prosjekt "Rent Mossesund" - undersøkelser av sjøbunnen	1 000	0	0	0
Veivedlikehold	2 400	2 400	2 400	2 400
Sum Nye tiltak	4 850	3 850	3 850	3 850
Aktivitetsendringer				
Økt aktivitet kommunale planer og reguleringsplaner for samferdsel	500	1 000	1 000	1 000
Sum Aktivitetsendringer	500	1 000	1 000	1 000
Konsekvensjusteringer				
Bildelingsordning (FST 26/22)	500	500	500	500
Mosseregionens brann- og redningstjenester - økning i tjenestebidrag	2 666	2 666	2 666	2 666
Strømkostnader	3 000	3 000	3 000	3 000
Økte kostnader på forsikring og årsavgift på kjøretøy	300	300	300	300
Økte kostnader for vinterdrift av vei	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Konsekvensjusteringer	8 466	8 466	8 466	8 466
Endringer ihht statlige føringer				
Oppfølging av ny forskrift om veidata	500	500	500	500
Sum Endringer ihht statlige føringer	500	500	500	500
Nye tiltak og realendringer budsjett	14 316	13 816	13 816	13 816
Ramme 2023-2026	159 191	163 373	163 166	162 425

Nye tiltak

Bekjempelse av fremmede arter

Spredning av fremmede arter har stor negative påvirkning på naturmangfoldet, og det er behov for å jobbe langsiktig og systematisk med bekjempelse av spredningen. Kommunen har mye kunnskap og kompetanse knyttet til fremmede arter, men har behov for ressurser til utførelse av arbeidet med å

begrense spredningen. Bevilgningen er knyttet til 0,5 årsverk dedikert til arbeidet med bekjempelse av fremmede arter.

Beplantning/sommerblomster og drift av fontener - tilbakeføring av tidligere kutt

I økonomiplanen for 2021-2024 ble det lagt inn et årlig kutt i budsjettet knyttet til beplantning i sentrum med 250 000 kroner, og et kutt i forhold til drift av fontener med 370 000 kroner. For 2023 er det lagt inn budsjettmidler til beplantning og drift av fontener. Det tidligere kuttet reverseres derfor med dette forslaget.

Bruvedlikehold

Det er ved ressursmessige broinspeksjoner avdekket et større vedlikeholdsbehov på broene som er inspisert enn forutsett. Ikke alle broer på kommunale veier er inspisert så det må antas at også øvrige broer vil trenge ekstra vedlikehold.

Prosjekt "Rent Mossesund" - undersøkelser av sjøbunnen

I forbindelse med prosjektet "Rent Mossesund" er det behov for å kartlegge sjøbunnens struktur, få utført geotekniske undersøkelser og kartlegge ammunisjon og torpeder i tiltaksområdet. Miljødirektoratet dekker 75 prosent av kostnadene under forutsetning av at kommunen dekker resterende 25 prosent. Kostnadene for 2023 er estimert til 5,2 millioner kroner eks mva.

Veivedlikehold

Ved gjennomgang av veistandarden på kommunale veier i Moss er det avdekket et betydelig vedlikeholdsetterslep. Det er kategorisert ca 50 km vei med standard i kl 1 og 2 (dårligste veistandard) For å ta igjen, og ikke forverre situasjonen, vil det settes igang ekstraordinære vedlikeholdstiltak på de veien som har den dårligste standarden.

Sak om vedlikehold av dekke på kommunale veier har vært behandlet i utvalg for landbruk, samferdsel, natur og miljø (sak 29/22).

Aktivitetsendringer

Økt aktivitet kommunale planer og reguleringsplaner for samferdsel

Offentlige planer, eksempelvis områdeplaner og reguleringsplaner for samferdselstiltak, er ikke gebyrbelagt. Kommunen har i årene fremover flere slike planer som vil kreve økt kapasitet. Eksempler på planarbeid er Helgerødgata/Kanalbroa, reguleringsplan for rv 19 og flere områdeplaner som fremgår av vedtatt planstrategi. Det foreslås derfor å styrke planavdelingen med ett årsverk utenfor selvkostområdet.

Konsekvensjusteringer

Bidelsingsordning (FST 26/22)

Moss kommune har inngått avtale om bidelsingsordning hvor kommunens medarbeidere kan, i gitte tidsperioder hvor bilene er øremerket for bruk av Moss kommune, booke bil for sitt transportbehov. For dette betaler Moss kommune en fast avtalt sum. Utenom de øremerkede tidsperioden kan de samme bilene bookes og benyttes av alle.

Mosseregionens brann- og redningstjenester - økning i tjenestebidrag

MOVAR har orientert om at beregnet tjenestebidrag fra Moss kommune til Mosseregionens brann- og redningstjenester (MIB) for 2023 er satt til 49,331 millioner kroner. Dette er en økning utover ordinær lønns- og prisvekst grunnet økte kapitalkostnader knyttet til de siste års investeringer i nye brannstasjoner.

Strømkostnader

Økte strømpriser medfører store ekstra kostnader for bl.a. gatelys. Selv med en reduksjon fra 3,6 millioner kwh til 0,7 kwh per år, har kostnadene økt med 3 millioner kroner med dagens strømpriser.

Økte kostnader på forsikring og årsavgift på kjøretøy

Det har blitt en økning i forsikringspremier på kjøretøy som er høyere enn forutsatt . I tillegg er årsavgiften for fossilfrie kjøretøy økt betydelig i 2022.

Økte kostnader for vinterdrift av vei

Ved utlysning og inngåelse av nye avtaler for vintervedlikehold (brøyting og strøing) har kostnadene økt dramatisk i forhold til tidligere år.

Endringer ihht statlige føringer

Oppfølging av ny forskrift om veidata

Det vil i løpet av 2023 foreligge ny forskrift om rapportering av veidata til sentrale myndigheter. Innholdet og omfanget av forskriften er fortsatt uklar, men det må forutsettes merarbeid når forskriften foreligger.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum 2023-26
	2023	2024	2025	2026	
Investeringsprosjekter					
Abels gate veiprojekt	13 940	6 250	0	0	20 190
Bro over Mosseelva	0	0	0	2 500	2 500
Digitalisering - sensorsystem	2 500	0	0	0	2 500
Diverse veiprojekter	3 750	3 750	3 750	3 750	15 000
Gang- og sykkelveiltak	7 500	37 500	7 500	7 500	60 000
Ladestasjoner	500	500	500	500	2 000
Ny gang- og sykkelbro i Nesparken	7 500	0	0	0	7 500
Overvann i sentrum	3 000	10 000	10 000	10 000	33 000
Rabben, etablering av ny bypark	10 000	0	0	0	10 000
Rammebevilgning biler, maskiner og utstyr	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Trafikksikkerhetstiltak og FTU-tiltak	3 800	3 800	3 800	3 800	15 200
Vann- og avløpstiltak	63 000	75 000	85 000	90 000	313 000
Årvoldveien	938	0	0	0	938
Sum investeringsprosjekter	126 428	146 800	120 550	128 050	521 828

Abels gate veiprojekt

Det er utført en tilstandsanalyse av Abelsgate av ekstern konsulent. Det konkluderes med at det må utføres utbedringer av eksempelvis støttemurer og utbedring av fortau og kantstein.

Estimert kostnad for prosjektet er ca 13 millioner kroner avhengig av valg av løsning. Arbeidene er planlagt startet i 2023.

Bro over Mosseelva

Bygging av vedtatt bro over Mosseelva i forbindelse med utbygging av Verket. Oppstart er i økonomiplanen utsatt til 2026. Dette skyldes kommunens kapasitet på prosjektoppfølgning og en generell prioritering av VA prosjekter.

Digitalisering - sensorsystem

Prosjektet innebærer å installere intelligente trafikkensensorer i utvalgte gater/veier i kommunen som detekterer alle kjøretøy (inkl. sykkel) og gir en detaljert innsikt. Avhengig av hvor mange sensorstriper som blir lagt ned, vil kommunen kunne få et digitalt veinett hvor trafikkdata

kontinuerlig kan leses av og analyseres. Veinettet vil kunne planlegges mer effektivt, og man vil kunne måle miljømål knyttet til blant annet sykler og elbiler. Data fra sensorene vil enkelt kunne leses av i en portal som vil være tilgjengelig for allmennheten.

Diverse veiprosjekter

Gjennomføring av nødvendige tiltak på ulike veier. Dette kan for eksempel være oppbygging av ødelagte veier før re-asfaltering samt andre mindre tiltak som trengs for utbedring av veinettet og ikke kan gjennomføres ved bruk av driftsmidler.

Gang- og sykkelveiltak

Planlegging, detaljprosjektering og gjennomføring av større og mindre gang- og sykkelveiltak er forankret i vedtatt plan for hovednett for sykkel. I økonomiplanperioden vil dette blant annet inkludere:

- Tilrettelegging for sykkel i Bråtengata, jfr. vedtak i landbruk, samferdsel, natur og miljø utvalget 09. mars 2022.
- Sykkeltiltak på strekningen mellom Tigerplassen og kulvert ved riksvei 19 - Vogts gate, jamfør avtale med Statens vegvesen om anleggsbidrag på inntil 20 millioner kroner.
- Innkjøp og etablering av flere sykkelstativer samt flere mindre tiltak/tilrettelegginger for gående og syklende.
- Planlegge for etablering av gang- og sykkeltrasé i dagens jernbanetrase gjennom sentrum.

Ladestasjoner

Etablering av ladepunkter til elbil på offentlig tilgjengelige parkeringsarealer. Kostnader kommer i forbindelse med innkjøp av ladeutstyr, elektroarbeider samt graving.

Ny gang- og sykkelbro i Nesparken

Gang- og sykkelveien fra Tykkemyr til Nesparken er en viktig del av gang- og sykkelveisystemet i Moss kommune og kommunens satsning på grønn mobilitet. Brua over Vansjø på baksiden av Mossehallen er midlertidig erstattet av en bro innleid fra Statens vegvesen grunnet den opprinnelige broens tekniske tilstand. Den midlertidige brua må erstattes med en permanent bru.

Overvann i sentrum

Overvannsproblematikk i sentrum av Moss, men også i øvrige deler av kommunen er et tiltagende problem grunnet endret klima. Prosjektet vil ha oppstart i 2023 med å se på ulike løsninger for overvannet i Moss.

Rabben, etablering av ny bypark

Vedtatt utbyggingsavtale mellom kommunen og Verket Moss AS legger premissene for opparbeidelse av Rabben som en ny bypark på Verket. Höegh Eiendom/Verket Moss AS er byggherre for prosjektet. Det ble i 2022 utbetalt 15 millioner kroner, og resterende 10 millioner kroner utbetales i 2023. Kommunen skal overta parken for drift og vedlikehold når den er ferdigstilt våren 2023.

Rammebevilgning biler, maskiner og utstyr

Rammebevilgning til løpende behov for anskaffelse av biler, maskiner og utstyr.

Trafikksikkerhetstiltak og FTU-tiltak

Kommunen utfører årlig diverse tiltak for å bedre trafikksikkerheten og da spesielt rundt skoleveier. Tiltakene vil variere i størrelse og vi foreslår en rammebevilgning for gjennomføring av diverse tiltak.

Vann- og avløpstiltak

Investering på kommunens avløpsnett følger gjeldende hovedplaner for de gamle kommunene. Dette er kritisk infrastruktur som stedvis er blitt aldrende med innlekking av fremmedvann, og fare for tilstoppinger på avløpsnettet. Det kreves også investering på store deler av avløpsnettet for å sanere overløp (jf. utslippstillatelsen fra Statsforvalteren). Ved å investere på ledningsnettet vil man sørge for trygg og god vannforsyning i mange år fremover, samt redusere mengde avløpsvann til renseanleggene.

Det pågår et større prosjekt, oppstart i 2022, som vil gå over i 2023 og bli avsluttet da:

- Utsynet, Refsnæsskogen. Separering av omtrent 1,5 kilometer felles avløpsledning og utskifting av vannledning. Prosjektet vil pågå frem til våren/sommeren 2023. Total estimert kostnad 25 millioner kroner.

I tillegg er flere prosjekter i slutten av prosjekteringsfasen. Tidspunktene for oppstart av disse er noe uklart, og tenkt oppstart for disse er i slutten av 2022 eller tidlig i 2023. Ferdigstillingen av disse vil skje i 2023

- Fagerliveien, Per Sivles vei. Separering av omtrent 380 meter felles avløpsledning og utskifting av vannledning.
- Hellinga, Åslia. Separering av omtrent 940 meter felles avløpsledning og utskifting av vannledning.
- Carlbergveien sør. Utskifting av omtrent 380 meter eksisterende vann- og avløpsledninger.

I tillegg vil det i 2023 bli startet prosjektering av flere anlegg som vil få oppstart i 2023.

Årvoldveien

Årvoldveien må utvides for at Liljefaret kan stenges i tråd med reguleringsplanen for området. For at arbeidet kan gjennomføres vil det kreve en reguleringsplan. Arbeidet vil starte opp i 2023.

Enhet plan, byggesak og geodata

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enheten består av tre avdelinger; plan, byggesak og geodata

- Planavdelingen har ansvar for områdereguleringsplaner og detaljreguleringsplaner. Detaljreguleringsplaner består av både private planer, kommunens egne planer og andre offentlige planer.
- Byggesaksbehandlingen i kommunen skal sikre at bygg og omgivelser fremstår med de kvaliteter som var tenkt under planleggingen. Byggesaksavdelingen har ansvar for byggesaksbehandling, delesaker, oppfølging av ulovlighetssaker og tilsyn. Formålet med tilsyn er i første rekke å påse at tiltak i kommunen oppføres med god kvalitet i samsvar med bestemmelsene gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven.
- Avdeling for geodata har ansvar for forvaltning og utvikling av kommunale kart- og planbaser, oppmåling, matrikkelføring, adressering og seksjonering. Avdelingen bidrar også med temadata og analyser til organisasjonen. Det er et mål å gi innbyggerne enkel og visuell tilgang til kartinformasjon og tilrettelegge for selvbetjente nettløsninger og saksinnsyn. Avdelingen er en viktig bidragsyter i tverrfaglig samarbeid og digitalisering.

Utfordringer og utvikling

Moss er et vekstområde og det er stor pågang av plan- og byggesaker. Saksmengden, spesielt på byggesak, er konjunkturbasert, noe som gjør det utfordrende å anslå riktig kapasitet over tid.

Saksbehandling innenfor området er i stor grad selvkostbasert. Dette betyr at utgiftene på området kan dekkes av gebyrer. Kommunen kan selv velge dekningsgrad innenfor selvkostområdet gjennom bruk av frie midler.

Det varierer fra år til år hvor mange gebyrbelagte planer planavdelingen har, og større planarbeid kan gå over flere budsjettår. Offentlige planer, eksempelvis områdeplaner og reguleringsplaner for samferdselstiltak, er ikke gebyrbelagt. Kommunen har i årene fremover flere slike planer som vil kreve økt kapasitet. Det foreslås derfor å styrke planavdelingen med et årsverk utenfor selvkostområdet.

Behandling av private planer har i flere år ligget under ønsket selvkostgrad. Prisene er her oppjustert over flere år og foreslås økt med 10 prosent i 2023 for å øke grad av selvkost.

De siste årene har byggesaksavdelingen blitt styrket med flere årsverk. De økte ressursene på byggesak foreslås i stor grad finansiert gjennom egenbetaling i byggesaker, og dette, sammen med generell lønns- og prisvekst medfører en økning i byggesaksgebyrene for 2023

Basert på selvkostbudsjett for området som ser på utgifter og nødvendige inntekter for å oppnå tilnærmet selvkost bør prisene økes med ca. 15 prosent.

Byggesak har også oppgaver som ligger utenfor selvkost og det foreslås en justering i økonomiplanen som medfører en økning av årsverk utenfor selvkostområdet.

Fra 2023 foreslås et treårig prosjekt for ulovlighetsoppfølging i strandsonen i tråd med politiske signaler. Finansieringen av dette ligger i hovedsak utenfor selvkost.

Kompetanse og ressurser innen geodata er svært viktig i kommunal saksbehandling og en forutsetning for digitalisering innenfor både plan, og byggesaksbehandling og videreutvikling innen området.

For de tjenestene innenfor geodata som er selvkostbasert foreslås en økning av prisene på i underkant av 5 prosent.

Fokus- og satsningsområder

For å oppnå en forutsigbar og effektiv plan- og byggesaksbehandling på sikt, må arbeid med nye arbeidsmetoder, utvikling og dialog prioriteres. I 2023 vil det være et spesielt fokus på å iverksette tiltak som er besluttet gjennom prosjektet "Enklere hverdag".

I planprosessene vil man prioritere å styrke oppstartsfasen, intern samordning og medvirkning i reguleringsprosesser.

På byggesaksområdet skal særlig tilsyn- og ulovlighetsoppfølging fortsatt styrkes og videreutvikles.

- En forutsetning for digital plan- og byggesaksbehandling er digitale kartdata, plandata og temadata. Som grunnlag for videreutviklingen innenfor geodata skal det utarbeides en overordnet strategisk geodataplan.
- Økt fokus på medvirkning og brukerdiallog gjennom blant annet dialogmøter med storbrukere og mulighet for booking av veiledning i byggesaker. Erfaringsoverføring til kommunetorget skal fortsatt prioriteres.
- Tilsyn skal tilsvare ca. 20 prosent av samlet byggesaksbehandling. Vedtatt tilsynsstrategi og plan skal følges av årlig rapportering.
- Vedtatt ulovlighetsstrategi skal ligge til grunn for ulovlighetsoppfølging. Det skal rapporteres årlig.
- Det foreslås et treårig prosjekt for oppfølging av ulovligheter strandsonen med oppstart i 2023.
- Plan- og byggesaker som er viktige for næringslivet for å etablere eller beholde arbeidsplasser vil fortsatt bli prioritert.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	12 637	12 637	12 637	12 637
Sum Lønns- og prisvekst	-663	-663	-663	-663
Sum Tekniske justeringer	1 424	5 338	4 580	3 938
Sum Vedtak forrige periode	-153	-125	-1 126	-1 126
Sum Budsjettendring i år	-100	-100	-100	-100
Konsekvensjustert budsjett	507	4 450	2 691	2 049
Konsekvensjustert ramme	13 144	17 087	15 328	14 686
Aktivitetsendringer				
Økt aktivitet kommunale planer og reguleringsplaner for samferdsel	500	1 000	1 000	1 000
Sum Aktivitetsendringer	500	1 000	1 000	1 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	500	1 000	1 000	1 000
Ramme 2023-2026	13 644	18 087	16 328	15 686

Klimabudsjett

Oppdrag

Beskrivelse

Bygg og energi - nybygg og store rehabiliteringer skal ha en miljøplan i forkant	Følge opp kommuneplanens krav til at Klimagassregnskap kreves ved vesentlige naturinngrep, nybygg større enn 1000 m2 BRA og ved valg mellom riving eller bevaring av eksisterende bygg.
Naturmangfold - vi bekjemper fremmede, invaderende arter	Vurdere skjerpet krav til massehåndtering i reguleringsplaner og byggesaker når det gjelder spredning av uønskede arter.
Naturmangfold - vi tar vare på naturen vår med fokus på et mangfold av arter	Fokus på eksisterende vegetasjon i plan- og byggesaker og hvordan planlagt utbygging påvirker dette. Der det er krav til bevaring av eksisterende vegetasjon må det settes realistiske byggegrenser og krav til ivaretagelse i anleggsperiode. Fokus på kunnskapsgrunnlaget når det gjelder reguleringsplaner påvirkning på biomangfold.
Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet	Ha fokus på gode forbindelser og løsninger for gående i reguleringsplaner. Spesielt fokus på snarveier. Fortsatt fokus på parkeringsdekning som virkemiddel før å øke kollektiv, gange- og sykling.
Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet	Fortsatt prioritere dette i reguleringsplaner. Oppgradere kartløsning for å vise frem dagens muligheter og som underlag for planlegging.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten skal alltid vurdere om møter/konferanser mv. kan gjennomføres digitalt for å unngå reiser. Man skal alltid gi møtedeltakere mulighet til å delta via Teams dersom møteaktiviteten ikke krever fysisk oppmøte. Fysiske møter legges som hovedregel i gangavstand til kollektivknutepunkt med mindre det er behov for befarig av utvalgte områder.

Enhet kommunalteknikk

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enheten har ansvar for at kommunen har en kvalitetsmessig god og helhetlig forvaltning og drift av teknisk infrastruktur ved å:

- Sikre innbyggere og næringsliv tilstrekkelig drikkevann av betryggende kvalitet og sikre trygg avløpshåndtering.
- Delta med avklaringer innen vei, vann og avløp i utbygginger, planer og byggesaker samt veiledning av utbyggere og private. Enheten behandler søknader, utfører generell saksbehandling og gjør anskaffelser innen sitt fagfelt. I tillegg driftes kartverk, fagsystemer og prosesskontroll.
- Ivareta byggherreansvar, prosjektledelse og utførelse og drift og vedlikehold av anlegg og infrastruktur innen vei, vann og avløp.

I tillegg har enheten ansvaret for innkjøp, og vedlikeholdskoordinering av alle biler og maskiner i Moss kommune.

Utfordringer og utvikling

Moss er i utvikling og har stor utbyggingsaktivitet både når det gjelder boliger, byområder og ikke minst store infrastruktur prosjekter som ny jernbane, RV 19 og nå ny kanalbro. Dette fører med seg mye involvering fra alle kommunaltekniske avdelinger, fra planstadier til anleggsaktivitet og drift. En stor utfordring for enheten er å kunne gjennomføre forbedringer og optimalisere drift av den kommunale infrastrukturen slik at funksjon opprettholdes over den forventede levetid. De raskt endrede klimaforholdene gjør denne utfordringen betydelig større da allerede opparbeidet infrastruktur ikke har hatt samme fokus på disse utfordringene. Kommunens klimamål er ambisiøse, men all utbygging i infrastruktur og drift av dette har disse målene med seg inn sin planlegging.

Grunnforholdene i Moss er utfordrende for infrastrukturplanleggingen. Dette er store og komplekse fagfelt, og kommunen må i stor grad anskaffe nødvendig teknisk kompetanse eksternt.

Vannavgiften og avløpsavgiften øker

Grunnet den store prisøkningen på strøm, i tillegg til store investeringskostnader for vannforsyning og pålegg om nitrogenrensing av avløp, vil avgiften for vann og avløp stige i 2023 og i årene fremover.

Årsgebyret for vann i Moss kommune er todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr. Abonnements gebyret i 2023 foreslås uendret og er satt til 625 kroner inkl. mva. og forbruksgebyret økes fra 19,15 kroner/m³ til 21,80 kroner/m³ inkl. mva. Samlet årsgebyr blir da 3 895 kroner for en normalabonnent med årlig vannforbruk lik 150 m³.

Årsgebyret for avløp i Moss kommune er også todelt, bestående av et fast abonnementsgebyr og et variabelt forbruksgebyr. Abonnementsgebyret i 2023 foreslås satt til 938 kroner inkl. mva. og forbruksgebyret økes fra 31,26 kroner/m³ til 33,75 kroner/m³ inkl. mva. Samlet årsgebyr blir da 6 000 kroner inkl. mva for en normalabonnent med årlig vannforbruk lik 150 m³.

Fokus- og satsningsområder

Enheten skal bidra til tverrfaglig samhandling, jobbe kunnskapsbasert og være løsningsorientert i sitt arbeid både internt og eksternt. I tillegg ønsker enheten å se på løsninger for at innbyggere og næringsliv så langt som mulig kan finne informasjonen de trenger på digitale plattformer.

Satsingsområder for enheten fremover vil i tillegg være:

- Legge hovedplan for vei, samferdsel og øvrig infrastruktur innenfor vann og avløp ut fra overordnede mål og planer.
- Gjennomføre tiltak og investeringer knyttet til kommunens infrastruktur for å opprettholde god kvalitet på tjenestene.
- Sammen med andre enheter, undersøke og finne gode løsninger for kommunens overvannsproblematikk.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	39 791	39 791	39 791	39 791
Sum Lønns- og prisvekst	-1 363	-1 363	-1 363	-1 363
Sum Tekniske justeringer	3 635	3 635	3 635	3 635
Sum Vedtak forrige periode	0	0	0	0
Konsekvensjustert budsjett	2 272	2 272	2 272	2 272
Konsekvensjustert ramme	42 063	42 063	42 063	42 063
Nye tiltak				
Bruvedlikehold	500	500	500	500
Veivedlikehold	2 400	2 400	2 400	2 400
Sum Nye tiltak	2 900	2 900	2 900	2 900
Konsekvensjusteringer				
Bildelingsordning (FST 26/22)	500	500	500	500
Strømkostnader	3 000	3 000	3 000	3 000
Økte kostnader på forsikring og årsavgift på kjøretøy	300	300	300	300
Økte kostnader for vinterdrift av vei	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Konsekvensjusteringer	5 800	5 800	5 800	5 800
Endringer ihht statlige føringer				
Oppfølging av ny forskrift om veidata	500	500	500	500
Sum Endringer ihht statlige føringer	500	500	500	500
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 200	9 200	9 200	9 200
Ramme 2023-2026	51 263	51 263	51 263	51 263

Klimabudsjett

Oppdrag

Bygg og energi - driftskontroll/pumpestasjoner - energieffektivisering

Beskrivelse

Det gjennomføres anskaffelse av nytt driftsovervåkingssystem. Dette kan gi en effektiviserings effekt, men det er uklart effekt ennå siden systemet ikke er ferdigdesignet. Ved vedlikehold av pumpestasjoner er energieffektivisering en del av beslutningsgrunnlaget.

Forbruk og avfall - redusere forbruk

Fokus på forbruk i både investeringer, prosjekter og i drift.

Økonomiplan for 2023-2026

Oppdrag

Beskrivelse

Naturmangfold - vi holder naturen fri for forsøpling og forurensning

Det fokuseres på forsøpling og forurensning både ved gjennomføring av prosjekter og i drift og vedlikehold av kommunens infrastruktur.

Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler

Alle adm. biler er fossilfrie. Tjenestebiler blir byttet ut til fossilfrie ved rullering og når det er mulig å skaffe hensiktsmessige fossilfrie kjøretøy.

Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet

Medarbeider oppfordres til å gå når dette er mulig og hensiktsmessig.

Transport - kollektivandel buss på 15 % 2030 i mossesamfunnet

Noe begrenset mulighet for bruk av buss der hvor enheten er lokalisert, men det oppfordres til å benytte buss/kollektivt for de som har mulighet for dette.

Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet

Tilrettelegge for, og oppfordrer medarbeidere til å benytte sykkel hvor dette er mulig. Vurdere anskaffelse av el-sykler til bruk i tjenesten.

Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)

Enheten har svært lite tjenestereiser, men der hvor det er behov for reisevirksomhet skal det benyttes kollektivt eller fossilfrie kjøretøy hvis kollektivt ikke er mulig.

Kurs og seminarer gjennomføres via web der dette er mulig/hensiktsmessig.

Enhet miljø og landskap

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet miljø og landskap har et bredt spekter av oppgaver med hovedfokus på en bærekraftig og helhetlig forvaltning og drift av natur og miljø, samt videreutvikling av gode møteplasser og overordnede planer for grønn mobilitet.

Enheten består av:

- Fellesressurser med ansvar for samordning av oppgaver og juridiske vurderinger på tvers av fagområder innenfor hele kommunalområdet. Dette inkluderer blant annet forhandlinger av utbyggingsavtaler.
- Avdeling natur, klima og bymiljø
Ansvar for planlegging, utvikling og forvaltning av kommunens torg, byrom, parker, gatetrær, badestrender, friområder, lekeplasser, turstier, statlige friluftsområder og verneområder. Forvaltning av kommunens renovasjonsordning, parkeringsarealer og ivaretagelse av parkeringsbestemmelsene på offentlig vei- og gategrunn samt overordnet sykkel- og mobilitetsplanlegging er andre store og viktige ansvarsområder. Videre har avdelingen ansvaret for utarbeidelse av kommunens klimabudsjett, og er delegert myndighet som kommunens forurensningsmyndighet.
- Avdeling landbruk
Ivaretar fagområdene jordbruk, skogbruk og viltforvaltning i Moss og Råde kommuner gjennom et administrativt vertskommunesamarbeid. Dette innebærer blant annet tilskuddsforvaltning til jordbruksproduksjon og miljøtiltak i landbruket, kontrolloppgaver knyttet til tilskuddsordningene innen jordbruk og skogbruk, forvaltning av kommuneskogene i Moss og Råde og oppfølging og kontroll av skogforyngelse som klimatiltak. I tillegg kommer ledelse og koordinering av ettersøktjenesten for skadet vilt.
- Avdeling drift park og friluft
Ansvar for drift og vedlikehold av kommunens torg, byrom, parker, badestrender, friområder, lekeplasser, turstier, statlige friluftsområder og verneområder. Videre har avdelingen driftsansvaret for Skjærgårdstjenesten i Mosseregionen (Vestby, Moss og Råde) samt Vansjøstjenesten i Moss kommune. Oppgavene til disse tjenestene inkluderer strandrydding, renovasjon på friområdene, tilrettelegging av brygger, båtfester, toaletter og naturoppsyn.

Enheten er også kontaktpunkt mot Mosseregionens interkommunale brann og redning (MIB) med hensyn til feiing, tilsyn og beredskap mot brann og andre ulykker.

Utfordringer og utvikling

- Det er utfordrende å ivareta kommunens arbeid med oppfølging av klimaplanen innenfor tilgjengelige ressurser. Målet om reduksjon av klimagasser med 60% innen 2030 krever sterk forankring, kraftfulle tiltak og tverrfaglig innsats. Arbeidet bør intensiveres i årene fremover.
- Klimaet er i endring og det krever at det iverksettes tiltak for å gjøre Mossesamfunnet mer robust i møte med ekstremvær, og dermed hindre eller redusere skade. I Moss vil

klimaendringene særlig føre til behov for tilpasning til kraftig nedbør og økte problemer med overvann, endringer i flomforhold og flomstørrelser, jordskred og flomskred, samt havnivåstigning og stormflo.

- Fremmede arter er en trussel mot naturmangfoldet vårt ettersom de kan ta over områdene til naturlige og stedegne arter. Arbeidet med å begrense spredning av fremmede arter er krevende, og krever langsiktig og systematisk innsats for å bevare naturmangfoldet. I økonomiplanen er det bevilget midler til 0,5 årsverk som skal jobbe dedikert med dette arbeidet.
- Det legges stor vekt på et miljøvennlig skogbruk med fokus på foryngelseskontroll, planting og ungsogpleie for å etterleve målene med tanke på skogproduksjon og klimagevinst. I forvaltningen av kommuneskogen, bynære skogsområder og bytrær er det mange brukergrupper med et stort engasjement som skal hensyntas.
- Kommunen har hvert år en stor mengde henvendelser om skadet vilt, og det er spesielt utfordrende å drifte en effektiv og human ettersøkstjeneste for vilt i bynære områder.
- For å oppnå målet om nullvekst i intern personbiltrafikk er det helt nødvendig å tilrettelegge for utbygging av infrastrukturen for gående og syklende. Dette er også et viktig premiss for en bærekraftig byutvikling. Det er utfordrende å opprettholde god fremdrift på etablering av hovedsykkelnettet som er vedtatt i sykkelplanen når det er svært mange ulike hensyn og aktører som skal ivaretas.
- Renovasjonsavgiften øker som følge av at forbrenningskostnadene har økt betraktelig den siste tiden. I tillegg til en kraftig generell prisoppgang er det også innført to nye CO₂-avgifter; hvor den ene går på forbrenning og den andre på klimavoter. Øvrige kostnader knyttet til renovasjon påvirkes særlig av økte drivstoffpriser og el-energi. Økningen fra 2022 til 2023 for en standard enebolig er på 320 kroner.
- Etterspørselen etter nedgravd renovasjonsutstyr er økende i takt med utbyggingsprosjekter i kommunen. Innkjøp av nedgravde renovasjonsløsninger har hittil blitt bekostet av MOVAR på lik linje med øvrige avfallsbeholdere. Stadig flere kostbare nedgravde renovasjonsløsninger har gitt økte kapitalkostnader som må dekkes over renovasjonsgebyret. Investeringskostnaden for nedgravde løsninger bør for fremtiden belastes av utbyggere i forbindelse med utbyggingsprosjekter.
- Det er et stort etterslep på vedlikehold av flere kommunale anlegg som lekeplasser, løkker, fontener og friluftstoiletter. Fontenen i rådhusparken er et eksempel på et anlegg som krever opprusting i en størrelsesorden på 4-6 millioner kroner før den kan tas i bruk. Det er ikke funnet rom for å prioritere midler til opprusting av slike anlegg i denne økonomiplanperioden.
- Det er et utfordrende og krevende arbeid å ivareta kommunens interesser i forbindelse med forhandlinger av utbyggingsavtaler med profesjonelle utbyggere. Utbyggingsavtalene skal være forholdsmessige, og gi både utbyggere og kommunen forutsigbarhet ved utbygging og gjennomføring av reguleringsplan. Fremforhandling av utbyggingsavtaler krever sammensatt kompetanse, både avtalerett, kunnskap om reguleringsprosesser, eiendomskompetanse samt god kunnskap om kommunalteknikk og utforming av gater, plasser og byrom. Inngåelse av utbyggingsavtaler bygger på rekkefølgebestemmelser nedfelt i arealplaner.

Fokus- og satsningsområder

Generelt vil det være fokus på videreutvikling av forutsigbare tjenester, god kommunikasjon gjennom nettsider og sosiale medier og god medvirkning slik at innbyggere og næringsliv opplever kvalitet, effektivitet og tilgjengelighet i tjenestene.

Øvrige konkrete satsningsområder vil være:

- Bærekraftig forvaltning og bevaring av natur, landskap og kulturminner er et svært viktig satsningsområde for å nå mange av samfunnsmålene våre. Innsatsen vil i kommende økonomiplanperiode være rettet mot bekjempelse av fremmede arter, miljøtiltak i landbruket og tilrettelegge for flere «humlevennlige» arealer i tråd med kommunens egen humleplan.
- Ivaretagelse og tilrettelegging av sammenhengende strukturer av naturpregede områder, samt sørge for god tilrettelegging i form av skilting og informasjon slik at friluftsområdene kan benyttes på en slik måte at det ikke kommer i konflikt med vern og naturmangfold.
- Mossesamfunnet må bidra til å redusere klimagassutslippene samtidig som vi må ruste oss til å møte virkningene av mer nedbør, flere tørkeperioder og hyppigere hendelser av ekstremvær. Arbeid knyttet til oppfølging av klimaplanen må intensiveres, og plan for klimatilpasning skal utarbeides med fokus på blågrønne løsninger for å møte fremtidens utfordringer.
- Det fysiske miljøet som omgir oss er viktig for helse, trivsel og livskvalitet. Utvikling av gode byrom, sosiale møteplasser og tilrettelegging for grønn mobilitet er fokusområder både i forhold til innspill til arealplaner, ved forhandling om utbyggingsavtaler, i prosjekter i kommunal regi og i forbindelse med ordinær drift.
- Oppfølging av prosjekt «Rent Mossesund»: Det er igangsatt et prosjekt i regi av Moss kommune som innebærer opprydding av sedimentene i indre Mossesundet som er påvist sterkt forurensset.
- Følge opp den overordnede sykkelplanen ved å etablere flere fysiske sykkeltiltak og tilrettelegging og prioritering for gående. Arbeidet skal sikre gode medvirkningsprosesser, satsning på digitalisering og holdningsskapende arbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	69 914	69 914	69 914	69 914
Sum Lønns- og prisvekst	1 455	1 455	1 455	1 455
Sum Tekniske justeringer	368	1 107	2 659	2 560
Konsekvensjustert budsjett	1 823	2 562	4 114	4 015
Konsekvensjustert ramme	71 737	72 476	74 028	73 929
Nye tiltak				
Bekjempelse av fremmede arter	350	350	350	350
Beplantning/sommerblomster og drift av fontener - tilbakeføring av tidligere kutt	600	600	600	600
Prosjekt "Rent Mossesund" - undersøkelser av sjøbunnen	1 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	1 950	950	950	950

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Konsekvensjusteringer				
Mosseregionens brann - og redningstjenester - økning i tjenestebidrag	2 666	2 666	2 666	2 666
Sum Konsekvensjusteringer	2 666	2 666	2 666	2 666
Nye tiltak og realendringer budsjett	4 616	3 616	3 616	3 616
Ramme 2023-2026	76 353	76 092	77 644	77 545

Klimabudsjett

Oppdrag

Andre klima, miljø og naturtiltak

Beskrivelse

Fossilfrie maskiner har begynt å komme på markedet, men fortsatt er markedet litt umodent. Hver gang en ny maskin skal skaffes, vil fossilfritt vurderes.

Forbruk og avfall - levetid for mobiltelefoner 3 år - laptop 5 år - nettbrett 5 år Ta godt vare på IT-utstyret med mål om lang levetid

Forbruk og avfall - maskiner og utstyr repareres i stor grad. Maskiner og utstyr repareres i stor grad.

Forbruk og avfall - utrede mulighet for avfallssug Enheten er ansvarlig for å få på plass en utredning, dette vil gjøres i 2022/2023.

Klimakommunikasjon - fortelle våre klimahistorier Bruke nettsider, nyhetsbrev, informasjonsmøter og kommunens sosiale medier til å informere om tiltak som skal gjennomføres.

Naturmangfold - vi bekjemper fremmede, invaderende arter

Gi landbruksmidler til grunneiere til bekjempelse av fremmede arter langs bekker i jordbruksområder.

Enheten har et fokus på systematisk bekjempelse og kartlegging av fremmede arter. Bidrar i forskningsprosjekt sammen med NMBU for å finne gode metoder for bekjempelse.

Øke kompetanse og bevissthet internt i kommunen og blant innbyggerne på utfordringene Moss har med fremmede arter.

Naturmangfold - vi holder naturen fri for forsøpling og forurensning

Skjærgårdstjenesten jobber videre med stort fokus på marin forsøpling og begrensnig av forurensning.

Tilrettelegging for frivilligheten og skoler gjennom å hente avfall de plukker.

Ser på nye metoder å rydde på, ønsker bl.a. en ny strandryddemaskin for å effektivisere strandrydding.

Oppfølging av tiltak mot erosjon i bekker i landbruksområder. Prioritere reduksjon av forurensning og erosjon til bekker ved utdeling av tilskuddsmidler; direkte såing, ikke høstpløying, såing av fangvekster på høsten (hindre svart jord gjennom vinteren).

Naturmangfold - vi tar vare på kulturlandskapet

Forvaltning av kulturlandskapene våre med tanke på ivaretagelse og stimulere til tiltak som er gode for kulturlandskapet.

Økonomiplan for 2023-2026

Oppdrag	Beskrivelse
	Beitedyr for å holde kulturlandskapet åpent.
Naturmangfold - vi tar vare på naturen vår med fokus på et mangfold av arter	Begrense omfang av gressklipping på friområder, kantsoner, tresoner, parker. God dialog med bønder om å etablere kantsoner i jordbruket (pollinerende sone). Drive skjøtsel på våre friområder og i kommuneskogen med tanke på å øke naturmangfoldet; plukkhogst og treslagsskifte mot løvtrær. Bidrar med kompetanse inn i arbeidet med rullering av naturmangfoldplanen.
Transport - bildelingsordning - en bilpool som kan benyttes av Moss kommunes ansatte i arbeidstiden og av innbyggere utenfor arbeidstiden tas i bruk	Benytte bildelingsordningen Move About i stedet for å bruke privat bil eller tjenestebil.
Transport - fossilfri tjenestepersonbiler i 2024 – utskiftning av tjenestebiler	Enhet miljø og landskap har ingen egne tjenestebiler, men benytter seg av bildelingsordningen. Noen benytter også egne privatbiler, men ønsker å bruke bildelingsordning i større grad når det blir flere bilder som går inn i ordningen.
Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet	Enhet miljø og landskap jobber med planlegging av gode gangruter og snarveier, samt gåstrategi i samarbeid med enhet samfunnsutvikling.
Transport - handlingsplaner som følger vedtatt parkeringsstrategi utarbeides	Enhet miljø og landskap har ansvar for å utarbeide og følge opp handlingsplanen for parkering.
Transport - sykkelandel på 8 % i 2023 i mossesamfunnet	Enhet miljø og landskap har planleggingsansvar knyttet til sykkelinfrastruktur, og følger opp sykkelplanen.
Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)	Enheten vil fortsette å benytte seg av Teams til mange møter og delta digitalt på webinarer ol.

Enhet samfunnsutvikling

Beskrivelse av tjenesteområdet

Enhet samfunnsutvikling består av 8,5 årsverk, og er satt sammen for å styrke satsningen på arbeidet med helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling i kommuneorganisasjonen og mossesamfunnet, ved blant annet å:

- Ivareta kommunens behov for strategiske, langsiktige og overordnede planleggings- og utviklingsoppgaver.
- Gi gode beslutningsgrunnlag, gjennomføre og bistå med gode og effektive plan- og strategiprosesser og god oppfølging og gjennomføring av vedtatte planer.
- Delta i/lede nettverk for å sikre helhetlig utvikling i samsvar med kommunens overordnede mål, strategier og planer.

Enhetens arbeidsoppgaver omfatter blant annet: samfunnsplanlegging, overordnet areal- og transportplanlegging, klimaplanlegging og klimaledelse, ledelse og koordinering av kommunens folkehelsearbeid, koordinering av tverretatlige samarbeid som Byliv, Miljøløftet Moss og Mosseregionens interkommunale politiske råd.

Utfordringer og utvikling

Moss er et vekstområde med høy bostedsattraktivitet, og det er stor aktivitet hva gjelder utvikling av nye bolig- og transformasjonsområder, i sentrum, i kommunens bydeler og i områdesentrene. Samtidig planlegges og bygges store infrastrukturprosjekt gjennom byen, som jernbane, rv. 19 og ny kanalbro. Transformasjonen stiller store krav til planlegging og samarbeid for å ivareta og videreutvikle bokvaliteter, rekreasjonstilbud og møteplasser, og gir gode muligheter til å utvikle miljøvennlige og levende by- og tettsteder.

Moss ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere folkehelserelaterte faktorer som forventet levealder, psykisk helse og andel husholdninger med vedvarende lavinntekt i alle aldre. Det er viktig å målrette tiltak som kan øke arbeidsdeltakelse, fremme folkehelsen og redusere sosiale helseforskjeller og utenforskap. Tidlig innsats og godt tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å utvikle et bærekraftig helsefremmende lokalsamfunn.

Moss har et ambisiøst mål om å redusere klimagassutslipp som skjer i Moss med 60% innen 2030. Alle i kommuneorganisasjonen må innarbeide klimaperspektivet i sitt arbeid, og vi jobber med å tilrettelegge for omstilling for samfunnet som helhet. Forvalte kommunens arealer og utvikle transportløsninger i tråd med samfunnsmålene.

Fokus- og satsningsområder

Bidra til tverrfaglig samhandling og samskaping for å oppnå samfunnsmålene i kommuneplanen. Jobbe kunnskapsbasert, forebyggende og langsiktig.

I 2023 vil avdelingen prioritere blant annet følgende arbeidsoppgaver:

- Planarbeid som følger opp FNs bærekraftsmål, kommunens vedtatte mål og strategier for bærekraftig samfunnsutvikling og planstrategi 2020-2024, herunder kommunedelplan for Moss sentrum, kommunedelplan for Halmstad, boligpolitisk kommunedelplan, strategi for medvirkning og inkludering og ferdigstille naturmangfoldplan.

Økonomiplan for 2023-2026

- Oppfølging av vedtatte planer, herunder utarbeide handlingsplan for oppfølging av strategisk plan for PMT og implementering av vedtatte samfunnsplaner i kommuneorganisasjonen.
- Opprette, lede og delta i tverrfaglige og tverrsektorielle nettverk bl.a. Miljøløftet, Bylivsprogrammet, internt planforum, folkehelse- og klimaarbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	14 980	14 980	14 980	14 980
Sum Lønns- og prisvekst	194	194	194	194
Sum Tekniske justeringer	891	891	891	891
Sum Vedtak forrige periode	-1 028	-1 028	-1 028	-1 028
Konsekvensjustert budsjett	57	57	57	57
Konsekvensjustert ramme	15 037	15 037	15 037	15 037
Ramme 2023-2026	15 037	15 037	15 037	15 037

Klimabudsjett

Oppdrag

Beskrivelse

Andre klima-, miljø og naturtiltak

Klimaplanlegging og klima- og miljøledelse. Bistå med implementering av klimaplanen i kommuneorganisasjonen og mossesamfunnet.

Klimakommunikasjon - fortelle våre klimahistorier

Ha god klimakommunikasjon gjennom våre prosjekter, i møte med ansatte, næringsliv og innbyggere. Dele informasjon gjennom arbeidet i Miljøløftet Moss, som blant annet har egen nettside.

Naturmangfold - vi tar vare på naturen vår med fokus på et mangfold av arter

Ferdigstille kommunedelplan for naturmangfold.
Utrede og ta hensyn til naturmangfold i arealplanleggingen?.

Transport - gangeandel på 25 % 2030 i mossesamfunnet

Spesielt ansvar for dette målet, både gjennom arbeidet i Miljøløftet Moss og gjennom overordnet planlegging og ivaretagelse av samfunnsmålene i kommunedelplanene. Delta i arbeidet med å utarbeide gåstrategi for Moss.

Transport - kollektivandel buss på 15 % 2030 i mossesamfunnet

Spesielt ansvar for dette målet, både gjennom arbeidet i Miljøløftet Moss og gjennom overordnet planlegging og ivaretagelse av samfunnsmålene i kommunedelplaner.

Transport - sykkelandel på 8 % 2023 i mossesamfunnet

Spesielt ansvar for dette målet, både gjennom arbeidet i Miljøløftet Moss og gjennom overordnet planlegging. Utarbeide gatebruksplan for sentrum med fokus på framkommelighet for syklende.

Transport - tjenestereiser Moss kommune - redusere utslipp med 50 % (fokus på digitale løsninger og færre reiser)

Enheten skal alltid vurdere om møter/konferanser mv. kan gjennomføres digitalt for å unngå reiser. Man skal alltid gi møtedeltakere mulighet til å delta via Teams, dersom møteaktiviteten ikke krever fysisk oppmøte. Fysiske møter legges alltid i gangavstand til kollektivknutepunkt med mindre det er behov for befarings- og utvalgte områder.

Fellesposter drift

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	274 957	274 957	274 957	274 957
Sum Lønns- og prisvekst	64 000	64 000	64 000	64 000
Sum Tekniske justeringer	-180 092	-78 977	-70 130	-76 206
Sum Vedtak forrige periode	6 793	-6 995	-17 586	-17 586
Sum Budsjettendring i år	-90 151	-90 151	-90 151	-90 151
Konsekvensjustert budsjett	-199 450	-112 123	-113 867	-119 943
Driftskonsekvens				
HM - Grindvold omsorgsbolig	2 684	13 920	13 920	13 920
HM - legevakt	0	0	0	10 930
HM - Nytt sentralkjøkken	0	0	5 605	5 605
KOA - Løvstad barnhage	0	0	2 866	2 866
KOA - Låven Alby gård	1 546	1 546	1 546	1 546
KOA - Mossehallen, belysning idrettshall	304	304	304	304
KOA - rehabilitering/ombygging crisesenter	0	0	4 941	4 941
KOA - Solli skole dagsenter	0	3 569	3 569	3 569
KOA - utomhus barnehager	0	320	640	640
KOA - Utvidelse av svømmehall	0	0	14 337	21 676
Krematoriet	219	438	438	438
Sum Driftskonsekvens	4 753	20 097	48 166	66 435
Innsparingstiltak				
Effektivisering og omstilling	0	-100 000	-125 000	-125 000
Sum Innsparingstiltak	0	-100 000	-125 000	-125 000
Konsekvensjusteringer				
Endring husleie ifht tidligere vedtatte investeringer, husleieavtaler o.l	12 447	13 209	14 628	15 284
Lavere anslag pensjon enn KLPs prognose i 2024-2026	0	-50 000	-50 000	-50 000
Økte energiutgifter	25 000	25 000	25 000	25 000
Økte forsikringsutgifter	685	685	685	685
Økte renteutgifter	30 900	25 500	24 500	23 000
Sum Konsekvensjusteringer	69 032	14 394	14 813	13 969
Nye tiltak og realendringer budsjett	73 785	-65 509	-62 021	-44 596
Konsekvensjustert ramme	149 292	97 325	99 069	110 418
Ramme 2023-2026	149 292	97 325	99 069	110 418

Driftskonsekvens

HM - Grindvold omsorgsbolig

Driftsutgiftene som er lagt inn omfatter alt av lønns- og driftsutgifter. Fra 2023 er det lagt inn midler for oppstartsarbeidet som blant annet omfatter planlegging, innkjøp og rekruttering av personell.

KOA - Utvidelse av svømmehall

Rehabiliteringen av Mossehallen medfører økte driftskostnader for Moss kommune. Behovet for renhold vil øke og i tillegg kommer teknisk drift av basseng og økte kommunale utgifter. Økt husleie mot MKE er også lagt inn i økonomiplanperioden.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Investeringsprosjekter					
Albyalleen 60, Gartneritomta brann	3 500	0	0	0	3 500
Brannsikring kommunale boliger	2 200	2 000	0	0	4 200
Fjerning av høyspentkraftlinje Nøkkeland	13 100	0	0	0	13 100
HM - Grindvold omsorgsboliger	238 000	43 400	0	0	281 400
HM - Legevakt	2 500	50 000	73 500	0	126 000
HM - Sentralkjøkken	24 000	35 000	0	0	59 000
Hovedhuset Alby gård	3 700	0	0	0	3 700
Kjøp generell ramme	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Kjøp/oppgradering leiligheter	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000
KOA - Løvstad barnehage	6 500	24 500	0	0	31 000
KOA - Låven Alby gård	9 300	0	0	0	9 300
KOA - Nøkkeland skole forsikringsskade/eksplosjon	1 000	0	0	0	1 000
KOA - rehabilitering/ombygging Kriesenter	13 000	44 000	0	0	57 000
KOA - Reier skole ventilasjonsanlegg	2 400	0	0	0	2 400
KOA - Robuste boliger	3 200	0	0	0	3 200
KOA - Solli skole dagsenter	40 000	0	0	0	40 000
KOA - utomhus barnehager	0	7 000	0	0	7 000
KOA - Utvidelse av svømmehall	70 000	165 000	67 500	0	302 500
Krematoriet	7 250	0	0	0	7 250
Sjøsiden Moss AS	0	0	2 000	0	2 000
Stubbeløkkeveien, Kambo boliger	39 000	4 000	0	0	43 000
Sum investeringsprosjekter	508 650	404 900	173 000	30 000	1 116 550

Albyalleen 60, Gartneritomta brann

Vedgruppas hus på Alby brant ned i 2021 og er nå klar til å gjenoppbygges. Det nye huset skal inneholde garderober, wc fasiliteter og lager, slik at vedgruppa får gode forhold i hverdagen.

Det er fortsatt behov for byggetillatelse i landskapsvernområdet, noe som gjør at fremdriften fortsatt er noe uklar.

Brannsikring kommunale boliger

Flere av våre kommunale boliger trenger å sikres mot brann. Alt fra brannvarsling til oppgradering av eksisterende brannskiller gjennomføres. Kartlegging av boligene samt utbedringene pågår og forventes å være ferdigstilt i løpet av 2024.

Fjerning av høyspentkraftlinje Nøkkeland

Høyspentkraftlinja som går i luftstrekk over nordre bydel er nå ferdigstilt. De gamle linjene skal etter hvert fjernes, men det må først være en prøveperiode for det nye anlegget. Rivearbeidene forventes være gjennomført i løpet av 2023.

HM - Grindvold omsorgsboliger

Prosjektet Grindvold omsorgsboliger med 48 demensboliger, samt omlegging av kommunal VA ledninger i nærområdet, er godt i gang. Prosjektet forventes ferdigstilt vinteren 2024.

HM - Legevakt

Leiekontrakten for legevakten, som i dag er på sykehuset Østfold Moss, utløper i økonomiplanperioden. Lokalene tilfredsstiller ikke nåværende og fremtidige krav til legevakt. Det må igangsettes et mulighetsstudie for å finne nye lokaler, eventuelt bygge lokaler i kommunal regi. Prosess igangsatt.

HM - Sentralkjøkken

Moss kommune har behov for et sentralkjøkken, da kapasiteten på de eksisterende er i ferd med å bli for liten i tillegg til at kvaliteten på lokalene er «gått ut på dato», jf. KST sak 052/22.

Det er igangsatt et mulighetsstudie i et forsøk på å finne egnede lokaler innenfor egen kommunal bygningsmasse. Dersom det ikke lykkes må det enten vedtas et byggeprosjekt eller velge å søke leiemarkedet.

Hovedhuset Alby gård

Utvendige fasader på hovedhuset på Alby gård må pusses på nytt da gammel murpuss flasser av. Dette var planlagt i 2022, men etter ønske fra Galleri F15 vil dette bli utført i løpet av 2023.

Kjøp generell ramme

Budsjettrammen på 10 millioner kroner per år er for å ivareta daglig leders fullmakt i henhold til ramme gitt i vedtektene.

Kjøp/oppgradering leiligheter

Etter bestilling fra boligsosial avdeling skal MKEiendom kjøpe inn eller oppgradere boliger for inntil 20 millioner kroner per år. Det er forventet at vedtatt ramme vil bli benyttet, spesielt nå som husbankstøtten trolig vil forsvinne (forslag i Statsbudsjett). Utfordringen er prisenivået på boliger i Moss kommune, som er høyt, noe som vanskeliggjør en husleie som gir balanse i kjøpet.

KOA - Løvstad barnehage

Moss kommune har et ønske om å etablere en ny barnehage i aksen Bredsand - Halmstad, da det per dags dato ikke er tilfredsstillende dekning der, jf. politisk sak høsten 2022 om utredning om ny kommunal barnehage. Løvstad dagsenter er spilt inn som et forslag i en mulighetsstudie. Løvstad dagsenter er vurdert sammenslått med Melløs dagsenter og Lyngrabben dagsenter og flyttet til gamle Solli skole.

KOA - Låven Alby gård

Låven på Alby er i så dårlig forfatning at det er fare for at den deler av den kan rase ned. Akutte sikringstiltak er gjennomført, men større inngrep er ikke gjennomført da det er usikkert hva man ønsker å benytte låven til videre i fremtiden. Man forventer å gjennomføre større tiltak i løpet av 2023 dersom det ikke kommer opp en videre plan for bruken av låven. Det arbeides aktivt med alternative planer for låven som vil bli presentert vinteren 2023.

KOA - Nøkkeland skole forsikringsskade/eksplosjon

Utskifting og oppgradering av varmeanlegg i teknisk til undervarme i kunstgressanlegget for å redusere risiko for fremtidige uhell med anlegget.

KOA - rehabilitering/ombygging Kriesenter

Dagens kriesenter er i ferd med å «gå ut på dato», og behovet for nye lokaler er stort. Et mulighetsstudie har vist at Knausen (Skogbrynet 57) kan være et godt alternativ. Videre utredninger pågår inntil en beslutning tas.

KOA - Reier skole ventilasjonsanlegg

Gjenstående utbedringer/utskiftninger av ventilasjonsanlegg på Reier skole.

KOA - Robuste boliger

Fire robuste boliger er etablert i Parkveien og Patterødveien. Det arbeides aktivt med å plasser ytterligere fire boenheter, Tverrveien og Kroken, men her gjenstår godkjenning av blant annet byggesøknader og eventuelle dispensasjoner. Målsetningen er å ferdigstille prosjektet i 2023.

KOA - Solli skole dagsenter

Det er et ønske om å slå sammen dagsentrene Melløs, Løvstad, Lyngrabben og flytte disse til gamle Solli skole. Forprosjekt er gjennomført og prosjektet er klar til realisering. En etablering vil kun gjelde deler av den gamle skolebygningen. Samtidig ønskes det en oppgradering på tekniske anlegg, slik at bygget er forberedt for andre kommunale aktiviteter ved fremtidig behov.

KOA - utomhus barnehager

Del av et større prosjekt på oppgradering av utearealer i kommunale barnehager. Oppgradering av utearealer til Gaupefaret barnehage. Utearealene i barnehagene i gamle Moss er nå oppgradert og tatt i bruk.

KOA - Utvidelse av svømmehall

Mossehallen med eksisterende svømmehall og tilliggende garderober skal rehabiliteres. Den skal også utvides med et ekstra konkurransebasseng, hev/senk basseng, terapibasseng og nye garderober m.m. Byggearbeidene forventes å starte høsten 2023, etter at BaneNOR SF har ferdigstilt sin rømningstunell «vegg i vegg», med den målsetning at de nye lokalene skal være innflytningsklare til skolestart 2025. I byggeperioden må Moss kommune leie svømmelokaler til blant annet skolesvømming av nabokommunene eventuelt benytte svømmehallen i Rygge.

Krematoriet

Krematoriet i Moss har behov for bl.a. utskiftning av drensledninger samt full oppgradering innvendig for å tilfredsstille bruken/kravet til dette bygget. Arbeidet vil bli utført i 2023 i tett samarbeid med kirkevergen i Moss.

Sjøsidan Moss AS

I følge selskapsavtalen (Bane Nor Eiendom AS/Moss kommune) forplikter Moss kommune seg til å avsette 2 millioner kroner til et mulig framtidig behov. Avsetningen dekkes av kommunalt fond.

Stubbeløkkeveien, Kambo boliger

Kommunen har behov for leilighetsprosjekt til store familier, da det er få av disse i kommunene og de som selges er urimelig dyre. MKEiendom har med bakgrunn i dette foreslått å bygge i egenregi. Prosjektet er påstartet med ferdigstilt riveprosess og målsetning er innflytting jul 2023.

Moss Kommunale Eiendomsselskap KF

Beskrivelse av tjenesteområdet

Moss Kommunale Eiendomsselskap KF (MKEiendom) ivaretar Moss kommunes interesser innenfor eiendomsområdet som forvalter av eierskap, eiendomsdrifter, byggherre og som innleier av eiendom i det private markedet på vegne av Moss kommune.

Foretakets definerte mål er å utøve ansvarlig eierskap via forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunale eiendommer til en verdi av drøye 7,5 milliarder kroner i et langsiktig perspektiv.

MKEiendom er ansvarlig for oppgaver som er naturlig tilknyttet kommunens eiendomsforvaltning, som forvalter av energi og energi-oppfølgning, skadeforsikringer m.m.

Foretaket skal drives basert på økonomisk vurdering av hvordan verdiene best kan forvaltes, herunder kjøp og salg av boliger. Foretaket skal i tillegg forestå kommunens byggherreoppgaver.

Selskapet består i dag av 49 ansatte, fordelt på fem virksomheter:

- økonomi
- forvaltning
- prosjekt
- drift/vedlikehold
- drift/vedlikehold bolig

Utfordringer og utvikling

Videreutvikling, samkjøring og kvalitetssikring av MKEiendoms organisasjon blir et viktig fokusområde i 2023. MKEiendom bidrar til tilstrekkelig og god informasjon til kommunen, slik at de samlede tall for oppnåelsen av mål og premisser kan rapporteres til kommunestyret.

Enøk/miljø

MKEiendom har engasjert seg på forskjellige områder når det gjelder miljøarbeidet. Det er inngått en avtale med SINTEF som omhandler bruk og effektivisering av solceller i offentlige bygninger. Det er også iverksatt en utomhusplan på utvalgte barnehager, der det i tillegg til utemiljø blir montert nedgravde avfallssystemer. Arbeidet med innføring og komplettering av SD-anlegg fortsetter i samme takt, nå også med byggene i Rygge.

Energi og byggemarkedskostnader

Det har vært stor usikkerhet i markedet på følgende punkter:

- Energiprisene har økt voldsomt i 2022 og det er svært usikkert hvilket nivå prisene vil ligge i perioden fremover.
- Det er viktig at et ev. merforbruk på energi kompenseres av bruker (basisorganisasjonen MK), slik tidligere avtalt. Dette for å unngå skjulte kutt i drift og vedlikeholdet.
- Byggentreprisene har også en vesentlig økning, og usikkerheten i utviklingen fremover er større enn noensinne. Dette både når det gjelder leveranse og prisnivåer.
- MKEiendom har fokus på innkjøpsstrategi. MKEiendom arbeider primært via ramme- og serviceavtaler, og det er utarbeidet en plan for å legge flere anskaffelser ut på Doffin.

Offentlige krav

Etter krav fra Arbeidstilsynet er alle bygg, kategorisert i forhold til risiko for asbestforekomster.

Tilstandsvurderinger

MKEiendom vil i 2023 fortsette gjennomføringen av tilstandsvurderinger på kommunens bygg. Tilstandsvurderinger er basert på Norsk standard 3424 Tilstandsanalyse av byggverk. Det vil si at alle kommunens bygg, med tilhørende bygningsdeler, vil bli vurdert på en skala fra 0 (Nytt) via 1 (Brukt, noe slitasje) og 2 (Oppgraderingsbehov) til 3 (Må skiftes). Målet er at gjennomsnittet på kommunens eiendomsmasse har et snitt på mindre enn 1,5.

Tilstandsanalysen benyttes til å etablere matriser for Planlagt vedlikehold i planperioden.

Renter

Det er i økonomiplanen lagt inn en renteforutsetning på 4,5 prosent i 2023 og 4 prosent i 2024-2026 for MKEiendom. Økte renteutgifter kompenseres i planperioden.

Vesentlige langsiktige forpliktelser

Av andre vesentlige forpliktelser inngår foretaket leieavtaler med eksterne utleiere der kommunen har behov for arealer som ikke kan dekkes via egen bygningsmasse. Dette gjelder f.eks. Solgaard skog 139 (Hjemmetjenesten), Solgaard skog 17 (PMT), Fossen 22 (Bibliotek) og Værftsgata 13 (Hjemmetjenesten Jeløy). Utvidelsen av ByLab/innbyggertorget i Dronningens gate 15 er også arealer som er sentrale i Moss kommunes innleieportefølje.

Fokus- og satsningsområder

Boligsosialt arbeid

Det jobbes aktivt med å utvikle rutiner/samarbeid for sosial boligutvikling med boligsosial avdeling, politi, tjenestekontoret med flere, da deler av bomiljøet i Moss kommune stadig blir tøffere. Det er fokus på å etablere spesialtilpassede boliger som tåler tøff bruk, hvor plasseringen er en stor utfordring.

Opplæring av ansatte

MKEiendom har som ambisjon å bygge kompetanse i egne rekker, og følger bl.a. opplæringsprogrammet for byggdriifere. Målsetningen med programmet er at kandidatene, etter endt opplæring, skal avlegge fagprøve for byggdriifere. Dette gir oss en unik mulighet til å skape miljø og samhold, i tillegg at vi kan implementere alle digitale plattformer og støttefunksjoner i opplæringen.

Det er utarbeidet en opplæringsplan på emnet, og det benyttes interne og eksterne forelesere i opplæringen. Det er også høyt fokus på kvalitetssystemet, der det legges vekt på å etablere nye samt utvikle rutinene til drift- og vedlikeholdsavdelingen. Det er for tiden spesielt fokus på SHA (Sikkerhet, helse, arbeidsmiljø) og Byggherreforskriften.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	271 305	271 305	271 305	271 305
Sum Vedtak forrige periode	20 575	21 839	22 716	22 716
Konsekvensjustert budsjett	20 575	21 839	22 716	22 716
Konsekvensjustert ramme	291 880	293 144	294 021	294 021
Driftskonsekvens				
HM - Grindvold omsorgsbolig	2 684	13 920	13 920	13 920

Økonomiplan for 2023-2026

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
HM - legevakt	0	0	0	10 930
HM - Nytt sentralkjøkken	0	0	5 605	5 605
KOA - Løvstad barnhage	0	0	2 866	2 866
KOA - Låven Alby gård	1 546	1 546	1 546	1 546
KOA - Mossehallen, belysning idrettshall	304	304	304	304
KOA - rehabilitering/ombygging krisesenter	0	0	4 941	4 941
KOA - Solli skole dagsenter	0	3 569	3 569	3 569
KOA - utomhus barnehager	0	320	640	640
KOA - Utvidelse av svømmehall	0	0	14 337	21 676
Krematoriet	219	438	438	438
Sum Driftskonsekvens	4 753	20 097	48 166	66 435
Konsekvensjusteringer				
Endring husleie ifht tidligere vedtatte investeringer, husleieavtaler o.l	12 447	13 209	14 628	15 284
Økte energiutgifter	25 000	25 000	25 000	25 000
Økte forsikringsutgifter	685	685	685	685
Økte renteutgifter	30 900	25 500	24 500	23 000
Sum Konsekvensjusteringer	69 032	64 394	64 813	63 969
Nye tiltak og realendringer budsjett	73 785	84 491	112 979	130 404
Ramme 2023-2026	365 665	377 635	407 000	424 425

Lønn og pensjon

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett	43 543	43 543	43 543	43 543
Sum Lønns- og prisvekst	64 000	64 000	64 000	64 000
Sum Tekniske justeringer	-169 635	-68 583	-60 364	-61 223
Sum Vedtak forrige periode	-8 800	-19 238	-25 912	-25 912
Sum Budsjettendring i år	-90 151	-90 151	-90 151	-90 151
Konsekvensjustert budsjett	-204 586	-113 972	-112 427	-113 286
Konsekvensjustert ramme	-161 043	-70 429	-68 884	-69 743
Konsekvensjusteringer				
Lavere anslag pensjon enn KLPs prognose i 2024-2026	0	-50 000	-50 000	-50 000
Sum Konsekvensjusteringer	0	-50 000	-50 000	-50 000
Nye tiltak og realendringer budsjett	0	-50 000	-50 000	-50 000
Ramme 2023-2026	-161 043	-120 429	-118 884	-119 743

Moss havn KF

Beskrivelse av tjenesteområdet

Moss Havn KF er et kommunalt foretak opprettet etter kommunelovens kapittel 11 heleid av Moss kommune. Havnen er i første rekke en tilrettelegger og et nav for utvikling av lokalt og regionalt næringsliv som igjen skal føre til flere, tryggere og kunnskapsbaserte arbeidsplasser.

Havnevirksomheten er bl.a. regulert gjennom havne- og farvannsloven (HFL), vedtekter og øvrig lovverk. Formålsparagrafen i HFL sier følgende:

Loven skal fremme sjøtransport som transportform og legge til rette for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann, samtidig som det skal tas hensyn til et konkurransedyktig næringsliv. Loven skal ivareta nasjonale forsvars- og beredskapsinteresser.

Foretakets hovedmål er følgende:

- Moss havn skal være en viktig bidragsyter til regional verdiskapning, kunnskapsformidling og forvaltning av sjøarealene
- Moss havn skal utvikles for å dekke næringslivets logistikkbehov
- Moss havn skal være en kompakt byhavn som dekker regionens behov
- Moss havn skal være smart, effektiv og miljøvennlig. Det skal være høy grad av sikkerhet i alle operasjoner og nullvisjon for arbeidsulykke

Foretaket består i dag av 13 ansatte fordelt på 12,1 årsverk.

Utfordringer og utvikling

Moss havn er inne i en langsiktig endring av havn og arealer for å møte fremtidige behov for havnetjenester på arealer som er i tråd med områdereguleringsplan for havn og sentrumsplan for utvikling av arealer rundt.

Jernbaneutbyggingen skulle være ferdig i 2025 og Bane Nor har flagget en forsinkelse på omtrent 2 - 5 år. Det er usikkert når Moss havn får tilbake arealer som skal være del av havn i fremtiden.

Sjøsidan Moss as har opsjon på innerste del av Moss havn. Overtakelse utløser oppgjør som skal finansiere fremtidige investeringer (garantisum 219 millioner i 2016-kroner). Sjøsidan har meddelt at de ikke vil regulere dette området i første omgang og det er da usikkert når dette vil bli gjennomført.

Fokus- og satsningsområder

Aktiviteter for å nå strategiske målsettinger

I 2023 er det budsjettert med flere aktiviteter som går over kortere eller lengre tid og som bidrar til å nå våre mål satt i strategisk plan. Dette inkluderer innkjøp, prosjekter (både administrative, utvikling og investering) og andre viktige aktiviteter.

Utviklingsprosjekter

- Havneutvikling, gjennomgang av alle initiativ og sammenstilling i en total anbefaling videre utvikling (kai, kran, teknologi med mer)
- Mulig fjernstyring av havnekran
- Digitalisering havnedata

- Bølgekartlegging – som underlag for flytende konstruksjoner
- Videre utrede mulighet for flytende terminal
- Anbud operatør containerterminal
- Flere administrative IT-systemer over i «skyen»

EU/Interreg prosjekter

- MODI
- REDII PORTS

Investeringer

Videreføring av prosjekt fra 2022 med oppgradering av Værlekaia.

Oppstart prosjekt med en sammenføyning av kaiene Klakken og Containerkai.

Kocks kran ombygging for fjernstyring.

Innkjøp av en elektrisk lastebil (3,5 tonn) og ladeinfrastruktur for lastebiler og trucker. Dette er tiltak for å nå målsetting om å bli nullutslippshavn innen 2030.

Klima og miljø

Moss havn er Miljøfyrtårnsertifisert.

For å nå målet om en fossilfri Moss havn innen 2030 kreves det ny teknologi, investeringer og utbygging av Moss havn sine anlegg og driftsmidler. Det samme gjelder for leietakere og operatører i Moss havn. Arbeidet med «tender-prosess» for terminaloperatør fra 2025 starter i 2023. Her vil det innarbeides krav klima og miljø som skal oppfylle våre strategiske målsettinger.

Etablering av dronehavn er et viktig steg på veien til å etablere fossilfri havn. Dronehavn ble åpnet i 2022 og legger til rette for seilinger fremover med elektriske sjødroner og tilhørende elektrisk terminalutstyr. I 2023 og årene fremover fases elektriske trekkvogner inn for transport til og fra dronehavna. Budsjettet har tatt høyde for investering i flere ladestasjoner for lastebiler og tunge maskiner. Det er søkt Klimasats om støtte for dette og gjennomføring er avhengig av støtte fra Klimasats.

Moss havn arbeider videre sammen med kunder, leietakere og operatør/andre aktører for å fremme denne utviklingen. Ved inngåelse av nye kontrakter vil det kunne legges inn krav til moderne og utslippsfrie løsninger.

Moss havn har i dag fossilfri bilpark, delvis fossilfri maskinpark og elektrisk containerkran. Elektrisk båt ble anskaffet i 2022. Det er søkt om støtte til anskaffelse av 350 kW ladere for å kunne få effekt av fremtidig investering i flere elektriske maskiner og lastebiler.

Arbeidet med ny støyplan startet opp i 2022 og vil videreføres i 2023.

Driftsbudsjett 2023-2026

Driftsbudsjett:	2023	2024	2025	2026
Driftsinntekter	38 482 000	40 790 920	50 238 375	53 252 678
Driftskostnader	27 084 001	25 815 492	27 473 647	27 748 383
Brutto driftsresultat	11 397 999	14 975 428	22 764 729	25 504 295
Sum finansposter	6 658 483	14 412 590	20 478 954	22 634 170
Netto årsresultat	4 739 516	562 839	2 285 774	2 870 125

Vedlegg: forskriftsrapporter

Framsikt 1A Økonomiplan

Beløp i 1000

	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026
Sentrale inntekter					
Skatt på inntekt og formue	-1 712 658	-1 730 358	-1 737 158	-1 737 158	-1 737 158
Ordinært rammetilskudd	-1 345 807	-1 494 475	-1 546 437	-1 544 487	-1 544 487
Skatt på eiendom	-183 300	-188 100	-188 100	-188 100	-188 100
Andre generelle statstilskudd	-75 900	-114 200	-77 000	-75 600	-74 100
Overføringer fra andre	0	0	0	0	0
Sum Sentrale inntekter	-3 317 665	-3 527 133	-3 548 695	-3 545 345	-3 543 845
Driftsutgifter per tjenesteområde	3 346 833	3 548 287	3 528 046	3 527 242	3 530 789
Avskrivninger	0	75 000	75 000	75 000	75 000
Brutto resultat (KOSTRA)	29 168	96 154	54 351	56 897	61 944
Netto finansutgifter og inntekter					
Renteinntekter og utbytte	-60 234	-72 533	-57 063	-55 563	-54 263
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0	0	0
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	45 600	68 100	67 600	70 200	72 700
Avdrag på lån	48 200	47 000	51 100	59 900	62 000
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	33 566	42 567	61 637	74 537	80 437
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	0	-75 000	-75 000	-75 000	-75 000
Netto resultat	62 734	63 721	40 988	56 434	67 381
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner					
Til ubundne avsetninger	0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-68 750	-72 608	-42 332	-56 818	-71 258
Overføring til investering	14 000	19 100	8 000	8 000	8 000
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-7 984	-10 213	-6 656	-7 616	-4 123
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-62 734	-63 721	-40 988	-56 434	-67 381
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0

Framsikt 1B Økonomiplan

Beløp i 1000

	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektør med stab	280 376	307 727	309 801	312 364	312 652
Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet	1 526 892	1 615 187	1 608 494	1 605 021	1 602 671
Kommunalområde helse og mestring	1 255 172	1 306 676	1 342 397	1 340 006	1 338 500
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	143 987	159 191	163 373	163 166	162 425

Økonomiplan for 2023-2026

	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2022	2023	2024	2025	2026
Fellesposter drift	132 422	149 292	97 325	99 069	110 418
Overføringer og finans	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	3 338 849	3 538 074	3 521 390	3 519 626	3 526 666
Herav:					
Avskrivninger	0	75 000	75 000	75 000	75 000
Renteinntekter	0	0	0	0	0
Renteutgifter	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	-75 000	-75 000	-75 000	-75 000
Overføring til investering	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	5 941	18	423	22	19
Bruk av bundne driftsfond	-13 926	-10 231	-7 079	-7 638	-4 142
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Sum rammer uten 1A-poster	3 346 833	3 548 287	3 528 046	3 527 242	3 530 789

§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-1 395 334	-1 409 407	-1 345 807	-1 494 475	-1 546 437	-1 544 487	-1 544 487
Inntekts- og formuesskatt	-1 627 223	-1 595 658	-1 712 658	-1 730 358	-1 737 158	-1 737 158	-1 737 158
Eiendomsskatt	-172 307	-183 300	-183 300	-188 100	-188 100	-188 100	-188 100
Andre generelle driftsinntekter	-87 422	-78 000	-75 900	-114 200	-77 000	-75 600	-74 100
Sum generelle driftsinntekter	-3 282 286	-3 266 365	-3 317 665	-3 527 133	-3 548 695	-3 545 345	-3 543 845
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 080 355	3 227 970	3 346 833	3 548 287	3 528 046	3 527 242	3 530 789
Avskrivninger	66 823	0	0	75 000	75 000	75 000	75 000
Sum netto driftsutgifter	3 147 179	3 227 970	3 346 833	3 623 287	3 603 046	3 602 242	3 605 789
Brutto driftsresultat	-135 107	-38 395	29 168	96 154	54 351	56 897	61 944
Renteinntekter	-33 275	-34 675	-45 175	-56 900	-50 300	-48 800	-47 500
Utbytter	-6 929	-6 259	-15 059	-15 633	-6 763	-6 763	-6 763
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	-7	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	35 004	44 100	45 600	68 100	67 600	70 200	72 700
Avdrag på lån	48 724	48 200	48 200	47 000	51 100	59 900	62 000
Netto finansutgifter	43 518	51 366	33 566	42 567	61 637	74 537	80 437
Motpost avskrivninger	-66 823	0	0	-75 000	-75 000	-75 000	-75 000
Netto driftsresultat	-158 412	12 971	62 734	63 721	40 988	56 434	67 381
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Overføring til investering	236	8 000	14 000	19 100	8 000	8 000	8 000
Avsetninger til bundne driftsfond	33 985	160	5 941	18	423	22	19
Bruk av bundne driftsfond	-44 195	-13 131	-13 926	-10 231	-7 079	-7 638	-4 142
Avsetninger til disposisjonsfond	168 386	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-8 000	-68 750	-72 608	-42 332	-56 818	-71 258
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	158 412	-12 971	-62 734	-63 721	-40 988	-56 434	-67 381
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Kommunedirektør med stab	255 723	279 099	280 376	307 727	309 801	312 364	312 652
Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet	1 432 728	1 428 218	1 526 892	1 615 187	1 608 494	1 605 021	1 602 671
Kommunalområde helse og mestring	1 165 832	1 095 404	1 255 172	1 306 676	1 342 397	1 340 006	1 338 500
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	141 379	137 322	143 987	159 191	163 373	163 166	162 425
Fellesposter drift	74 317	274 957	132 422	149 292	97 325	99 069	110 418
Overføringer og finans	0	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	3 069 979	3 214 999	3 338 849	3 538 074	3 521 390	3 519 626	3 526 666
Herav:							
Avskrivninger	66 823	0	0	75 000	75 000	75 000	75 000
Motpost avskrivninger	-66 823	0	0	-75 000	-75 000	-75 000	-75 000
Netto renteutgifter og -inntekter	26	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	236	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	33 557	160	5 941	18	423	22	19
Bruk av bundne driftsfond	-44 195	-13 131	-13 926	-10 231	-7 079	-7 638	-4 142
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 080 355	3 227 970	3 346 833	3 548 287	3 528 046	3 527 242	3 530 789

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Investeringer i varige driftsmidler	153 600	537 506	281 930	737 653	590 200	323 175	186 675
Tilskudd til andre investeringer	92 165	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	56 165	8 000	8 000	8 000	8 000	10 000	8 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	301 930	545 506	289 930	745 653	598 200	333 175	194 675
Kompensasjon for merverdiavgift	-16 386	-61 503	-32 137	-105 063	-62 213	-23 773	-11 813
Tilskudd fra andre	-40 158	-2 500	-3 137	-3 500	-105 081	-45 700	0
Salg av varige driftsmidler	-315	0	-10	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-156 300	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-29	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-89 772	-454 503	-240 646	-575 390	-422 906	-253 702	-174 862
Sum investeringsinntekter	-302 960	-518 506	-275 930	-683 953	-590 200	-323 175	-186 675
Videreutlån	241 696	210 000	210 000	210 000	210 000	210 000	210 000
Bruk av lån til videreutlån	-210 000	-210 000	-252 286	-210 000	-210 000	-210 000	-210 000
Avdrag på lån til videreutlån	92 016	55 000	55 000	58 000	58 000	58 000	58 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-80 857	-55 000	-55 000	-58 000	-58 000	-58 000	-58 000
Netto utgifter videreutlån	42 855	0	-42 286	0	0	0	0
Overføring fra drift	-236	-8 000	-14 000	-19 100	-8 000	-8 000	-8 000
Avsetninger til bundne investeringsfond	1 644	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-947	0	0	-6 500	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	-19 000	0	-36 100	0	-2 000	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	42 286	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	461	-27 000	28 286	-61 700	-8 000	-10 000	-8 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	42 286	0	0	0	0	0	0

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Kommunedirektør med stab	4 791	5 125	7 360	3 825	3 125	3 125	3 125	13 200
Kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet	25 177	45 150	49 931	45 125	18 000	18 000	18 000	99 125
Kommunalområde helse og mestring	7 286	8 000	22 432	53 625	17 375	10 500	7 500	89 000
Kommunalområde plan, miljø og teknikk	116 346	122 181	197 207	126 428	146 800	120 550	128 050	521 828
Fellesposter drift	0	357 050	5 000	508 650	404 900	171 000	30 000	1 114 550
Investeringer i varige driftsmidler	153 600	537 506	281 930	737 653	590 200	323 175	186 675	1 837 703

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Ovf. til andre vedr. justering	1 681	0	0	0	0	0	0	0
Avvikling av MKP, overføring til MK	90 000	0	0	0	0	0	0	0
Justering, Sponvika Eiendom AS	484	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	92 165	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Sjøsidan Moss AS	0	0	0	0	0	2 000	0	2 000
KLP egenkapitaltilskudd	56 165	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	32 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	56 165	8 000	8 000	8 000	8 000	10 000	8 000	34 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	301 930	545 506	289 930	745 653	598 200	333 175	194 675	1 871 703

§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-1 395 334	-1 409 407	-1 345 807	-1 494 475	-1 546 437	-1 544 487	-1 544 487
Innteks- og formuesskatt	-1 627 223	-1 595 658	-1 712 658	-1 730 358	-1 737 158	-1 737 158	-1 737 158
Eiendomsskatt	-172 307	-183 300	-183 300	-188 100	-188 100	-188 100	-188 100
Andre skatteinntekter	-21	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-104 649	-91 750	-88 650	-127 950	-90 750	-89 350	-87 850
Overføringer og tilskudd fra andre	-521 616	-370 077	-413 081	-390 348	-390 348	-390 348	-390 348
Brukerbetalinger	-113 449	-114 347	-113 438	-102 604	-101 604	-101 604	-101 604
Salgs- og leieinntekter	-259 060	-268 960	-272 337	-315 568	-332 098	-358 407	-383 305
Sum driftsinntekter	-4 193 658	-4 033 499	-4 129 271	-4 349 403	-4 386 495	-4 409 453	-4 432 852
Lønnsutgifter	1 989 739	1 980 969	2 051 493	2 127 838	2 145 739	2 143 493	2 140 836
Sosiale utgifter	493 992	502 385	510 079	507 810	610 253	611 839	610 709
Kjøp av varer og tjenester	1 209 813	1 261 470	1 330 887	1 466 352	1 342 729	1 370 650	1 403 904
Overføringer og tilskudd til andre	298 184	250 280	265 981	268 557	267 124	265 369	264 347
Avskrivninger	66 823	0	0	75 000	75 000	75 000	75 000
Sum driftsutgifter	4 058 551	3 995 104	4 158 439	4 445 556	4 440 846	4 466 351	4 494 796
Brutto driftsresultat	-135 107	-38 395	29 168	96 154	54 351	56 897	61 944
Renteinntekter	-33 275	-34 675	-45 175	-56 900	-50 300	-48 800	-47 500
Utbytte	-6 929	-6 259	-15 059	-15 633	-6 763	-6 763	-6 763
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	-7	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	35 004	44 100	45 600	68 100	67 600	70 200	72 700
Avdrag på lån	48 724	48 200	48 200	47 000	51 100	59 900	62 000
Netto finansutgifter	43 518	51 366	33 566	42 567	61 637	74 537	80 437
Motpost avskrivninger	-66 823	0	0	-75 000	-75 000	-75 000	-75 000
Netto driftsresultat	-158 412	12 971	62 734	63 721	40 988	56 434	67 381
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Overføring til investering	236	8 000	14 000	19 100	8 000	8 000	8 000
Avsetninger til bundne driftsfond	33 985	160	5 941	18	423	22	19
Bruk av bundne driftsfond	-44 195	-13 131	-13 926	-10 231	-7 079	-7 638	-4 142
Avsetninger til disposisjonsfond	168 386	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-8 000	-68 750	-72 608	-42 332	-56 818	-71 258
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	158 412	-12 971	-62 734	-63 721	-40 988	-56 434	-67 381
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

Vedlegg: selvkost

2023 (tall i tusen kroner)	Totalt	Vann	Avløp	Renovasjon	Feiing	Slam- tømming	Utslipps- tillatelser	Private reguleringsplaner	Bygge- og delesaker	Kart og oppmåling	Eier- seksjonering
Gebyrinntekter	267 958	73 030	103 248	61 512	6 677	1 189	342	2 996	16 700	1 664	600
Øvrige driftsinntekter	4 065	3 548	517	0	0	0					
Driftsinntekter	272 023	76 578	103 765	61 512	6 677	1 189	342	2 996	16 700	1 664	600
Direkte driftsutgifter	226 755	59 012	75 586	58 076	6 513	1 333	298	3 784	18 936	2 075	1142
Avskrivningskostnad	21 244	7 690	13 428	0	0	0		0	126	0	0
Kalkulatorisk rente (4,22 %)	26 434	10 175	16 241	0	0	0		0	18	0	0
Indirekte driftsutgifter (netto)	7 787	1 954	2 583	1 088	153	33	27	521	1 083	290	55
Sjablongmessig indir. kap.kostnad (5 % av ind.dr.kostn.)	366	114	149	57	8	2	1	19		12	4
Driftskostnader	282 586	78 945	107 987	59 221	6 674	1 368	326	4 324	20 163	2 377	1 201

Økonomiplan for 2023-2026

Resultat	-10 563	-2 367	-4 222	2 291	3	-179	16	-1 328	-3 463	-713	-601
Kostnadsdekning i %	96,3 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %		69,3 %	100 %	70 %	50 %
Selvkostfond 01.01	28 422	5 038	18 688	-		1 233			3 463		
+ Avsetning til selvkostfond	0	0	0	0		0		-		-	-
- Bruk av selvkostfond	-10 231	-2 367	-4 222	0	0	-179		0	-3 463	0	0
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond (4,22 %)	954	163	699	0	0	48		0	44	0	0
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	19 145	2 834	15 165	-	0	1 102	0	0	44	0	0
Fremførbart underskudd 01.01	-3 793		-	-3 712	-8	-	-73				
- Underskudd til fremføring	2 310		0	2 291	3	0	16				
- Kalkulert rentekostnad selvkostfond (4,22 %)	-111		0	-108		0	-3				

Økonomiplan for 2023-2026

Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente)	-1 594		-	-1 529	-5	-	-60				
Normalgebyr											
Normalgebyr eksklusiv mva.	11 442	3 117	4 800	2 245	440	840					
Normalgebyr inklusiv mva.	14 301	3 895	6 000	2 806	550	1 050					
Endring fra 2022	9,3 %	11,3 %	6,6 %	16,6 %	1,1 %	3,7 %					

Vedlegg: gebyrliste

Helse- og omsorgstjenester

Praktisk bistand pris per time

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Inntekt 2G-3G	328	340
Inntekt 3G og over	349	362
Inntekt inntil 2G	Sentral forskrift	Sentral forskrift

Praktisk bistand maks per måned

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Inntekt 2G-3G	1 640	1 700
Inntekt 3G og over	2 788	2 891
Inntekt inntil 2G	Sentral forskrift	Sentral forskrift

Vederlagsberegning

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Vederlag maks per døgn	3 195	3 226
Vederlag maks per måned	95 863	96 779

Oppholdsbetaling i institusjon

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Dag- og nattopphold	Sentral forskrift	Sentral forskrift
Dagsentertilbud	175	182
Døgnopphold Bo- og service	261	271
Korttidsopphold	Sentral forskrift	Sentral forskrift

Matombringning -Hjemmeboende, per måltid

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Dessert	16	20
Grøt	22	25
Middag	75	78

Matombringning - Bo- og service

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Full kost - per måned	4 110	4 262
Middag og dessert -per mnd.	2 495	2 605

Vask av tøy

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Flatt-tøy per måned	515	515

Trygghetsalarmer

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Egenandel installasjon av trygghetsalarm	0	500
Trygghetsalarm per måned - Inntekt over 2G	285	296
Trygghetsalarm per måned - Inntekt under 2G	264	274

Aktivitetssenter (Lyngrabben, Melløs, Løvstad)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Bading - per halvår, 100% plass	1 200	1 200
Brukerbetaling - per halvår, 100% plass	500	500
Mat og drikke - per halvår, 100% plass	1 500	1 500
Matlaging i grupper, per gang	35	35

Barnehage og skole

Det er 11 betalingsterminer per år.

Brukerbetaling barnehage -pris per måned

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
100 % - heldagsplass	3 315	3 000
Deltidsplass 40 % - 2 dager i uken	1 626	1 500
Deltidsplass 50 % - 2-3 dager i uken	1 957	1 800
Deltidsplass 60 % - 3 dager i uken	2 289	2 100
Deltidsplass 70 % - 3-4 dager i uken	2 620	2 400
Deltidsplass 80 % - 4 dager i uken	2 952	2 700
Deltidsplass 90 % - 4-5 dager i uken	3 183	2 900
Kjøp av ekstradag, pr. dag	350	350
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	30%	30%
Søskenmoderasjon fra barn nr. 3, 01.01.2023-31.07.2023	50%	50%
Søskenmoderasjon fra barn nr. 3, 01.08.2023-31.12.2023	50%	100%

Matpenger barnehage (selvfinansierende) – pris per mnd.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
100 % - heldagsplass	350	370
Deltidsplass 40 % - 2 dager i uken	155	163
Deltidsplass 50 % - 2-3 dager i uken	183	193
Deltidsplass 60 % - 3 dager i uken	215	227
Deltidsplass 70 % - 3-4 dager i uken	265	279
Deltidsplass 80 % - 4 dager i uken	305	321
Deltidsplass 90 % - 4-5 dager i uken	315	333

Brukerbetaling SFO – pris uten mat – pris per mnd.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
40 % plass, 2 dager helår	1 360	1 410
40 % plass, 2 dager helår elever i 1. trinn, kun kost	0	0 1 320 kroner i fratrekk for øvrige typer plasser for elever i 1. trinn
60 % plass, 3 dager helår	1 920	1 990
For barn med særskilte behov vil SFO være gratis fra 5. - 7. trinn, kun kost	0	0
Helårsplass 100 %	3 180	3 300
Kjøp enkeltdag hel dag	300	310
Skoleårsplass, hel dag	2 480	2 570
Skoleårsplass, kun ettermiddag	2 260	2 340
Søskenmoderasjon ytes på den største plassen	25%	25%

Matpenger SFO – pris per mnd.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
40 % plass, 2 dager helår	90	100
40 % plass, 2 dager helår elever i 1. trinn, kun kost	210	230
60 % plass, 3 dager helår	130	140
For barn med særskilte behov vil SFO være gratis fra 5. - 7. trinn, kun kost	210	230
Helårsplass 100 %	220	230
Skoleårsplass, hel dag	200	210
Skoleårsplass, kun ettermiddag	180	190
Ved kjøp av enkeltdager	10	15

Grunnskole

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Erstatning for tap av bøker	Nypris for tilsvarende	Nypris for tilsvarende

Helsetjenester for barn og unge

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Egenandel - administrering av prevensjonsmidler	250	200
Foreldreforberedende kurs per par	400	200
Fysioterapitjeneste	Folketrygdens satser	Folketrygdens satser
Influensavaksine	200	200
Jordmortjeneste	Folketrygdens satser	Folketrygdens satser
Utenlands vaksine, egenandel	200	200

Kultur

Betales i 2 terminer

Kulturskolen -brukerbetaling

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
10 gratisplasser for barn i lavinntektsfamilier	søknad	søknad
Barnedans 45-60 min	3 400	3 400
Barnekor 60 min	3 400	3 400
Inntektsbasert brukerbetaling fra 3G-5G	søknad	søknad
Instrumentleie	600	600
Kulturmix (breddetilbud)	3 000	3 400
Materialavgift keramikk	500	600
Materialavgift visuelle fag	500	600
Materielavgift animasjonsfilm (nytt tilbud 1.1.2023)	0	600
Moderasjon per disiplin – reduksjon fra andre disiplin	20%	20%
MUSIKK: Elevavgift en-til-en (musikk)	3 600	3 800
MUSIKK: Fordypning 50 min	6 500	6 500
MUSIKK: Fordypning musikk 40 min	5 400	5 400
MUSIKKTEATER: fordypning APPLAUS	4 000	4 500
MUSIKKTEATER: kjerneprogram	3 400	3 400
Søskenmoderasjon – per søsken fra første søsken	20%	20%
TEATER: fordypning	3 700	3 800
TEATER: kjerneprogram	3 400	3 400
VISUELLE FAG: fordypning	3 700	3 700
VISUELLE FAG: kjerneprogram	3 400	3 400
VISUELLE FAG: kjerneprogram animasjonsfilm og digital kunst (nytt tilbud 1.1.2023)	0	3 400

Bibliotek -gebyr ved for sen betaling

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
1. varsel	0	0
2. varsel	0	0
3. varsel	150	150
Faktura for erstatningsbeløp for tapt materiale	Ny pris for tilsvarende	Ny pris for tilsvarende
Inkasso ved v/tapte bøker, filmer o.a.	Erstatningsbeløp + inkasso	Erstatningsbeløp + inkasso
Tapt lånekort	20	20

Utlån av lokaler/arealer og billettpriser i kommunale svømmehaller

Torderød gård (alkohol ikke tillat)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån av 2. etasje (hele etasjen)	5 000	5 000
Utlån av møterom (hel dag)	600	600

Gjerrebogen fritidshus (forbeholdt utleie til alkoholfrie arrangementer)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån av lokaler - hverdager	300	300
Utlån av lokaler (helg)	600	600
Utlån av lokaler (lag/foreninger)	500	500

Rampa fritidsklubb (forbeholdt utleie til alkoholfrie arrangementer)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån av lokaler - hverdager	300	300
Utlån av lokaler (helg)	600	600
Utlån av lokaler (lag/foreninger)	500	500

Allaktivitetshuset

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Kafé -per dag	1 250	1 250
Kafé -per time	250	250
Møterom (allaktivitetsrom) -per dag	600	600
Møterom (allaktivitetsrom) -per time	100	100

Hadeland kultursenter

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån av peisestua til arrangementer	1 200	1 200
Utlån av peisestua til møter	500	500

Hoppern skole/kultursal

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån per dag i helgen (rengjøringskostnader)	500	500
Utlån per time (rengjøringskostnader)	500	500

Høienhald bad (varmtvannsbasseng)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Enkeltbad barn under 16 år	45	45
Enkeltbad familiebillet + voksne + 2 barn, ekstra barn 25 kr ved familierabatt	235	235
Enkeltbad voksne	95	95
Enkeltleie -Leie av anlegget for en enkelt anledning, 1 time leietakere	700	700
Klippekort -10 klipp barn under 16 år	400	400
Klippekort -10 klipp voksne	850	850
Klippekort -Årskort (12mnd fra kjøpsdato) barn, student og honnør	1 900	1 900
Klippekort -Årskort (12mnd fra kjøpsdato) voksne	3 800	3 800

Mossehallen - svømmehall

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Grupperabatt min. 10 pers	20%	20%
Klippekort (10 kl.) barn under 16 år	350	350
Klippekort (10 kl.) voksne	720	720
Publikumsbad barn under 16 år, student og honnør	40	40
Publikumsbad familiebillett 2 voksne + 2 barn (for hvert ekstra barn kr 20,-)	200	200
Publikumsbad voksne	80	80
Trening for andre – svømmehall pr time	1 250	1 250
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid voksne	0	0
Utleie av dusj og badstue	60	60
Utleie av garderobe per time	80	80
Utleie av svømmehall per time	1 250	1 250
Utleie av svømmehall til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000

Mossehallen - idrettshall

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Konferanserom faste leietagere pr time	100	100
Konferanserom pr time (følger med ved leie av hall til arrangement i helg)	200	200
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til leie) etter avtale med avd. Idrett	750	750
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Utleie av hall til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000
Utlån hall per time 1/3	300	300

Svømmehall - Ryggehallen

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Barn under 16 år, honnør og student	30	30
Familiebillett 2 voksne + 2 barn (for hvert ekstra barn kr 15,-)	150	150
Trening for andre, utenfor kommunen	600	600
Trening for lokale idrettslag innenfor åpningstid barn og unge	0	0
Trening lokale idrettslag innenfor åpningstid voksne	0	0
Utlån av svømmehall til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000
Voksne	60	60

Nøkkelandhallen, Ryggehallen, Hoppert, Ekholthallen og Øreåsenhallen

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Andre arrangementer (messer/konserter ol.) etter avtale med avd. Idrett	Fastsettes i hvert tilfelle	Fastsettes i hvert tilfelle
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til utlån) etter avtale med avd. Idrett	750	750
Sosiale rom/møterom lite, per time	100	100
Sosiale rom/møterom stort, per time	200	200
Trening lokale idrettslag/foreninger, i tildelt treningsstid	0	0
Treningsrom per time (maks antall personer fastsettes)	500	500
Utleie av hall til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000
Utlån hall per time	400	400

Utlån gymsaler

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Andre per time	95	95
Organisasjoner med fysisk aktivitet for barn/unge, funksjonshemmede/syke	0	0

Kunstgressbaner (Melløs, Bellevue, Nøkkeland)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Kamper og arrangement pr. time	300	300
Pristillegg ut over åpningstid (tillegg til utlån) etter avtale med avd. Idrett	750	750
Trening lokale idrettslag/foreninger	0	0
Utleie av baner til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000
Utlån andre	500	500

Gressbaner (A+B-feltet, Løken, Øre)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Trening lokale idrettslag/foreninger	0	0
Utleie av baner til idrettsskole i ferier per dag (lokale idrettslag)	0	1 000
Utlån per time til kamper/arrangement	300	300

Melløs Stadion

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Friddrettsanlegg, kamper og arrangementer (med arrangementsgarderober/foajé) per time	300	300
Hovedbanen, kamper og arrangementer, (med arrangementsgarderober/foajé) etter avtale med avd. Idrett	Fastsettes ved hvert tilfelle	Fastsettes ved hvert tilfelle
Pristillegg utover åpningstid (i tillegg til utlån) etter avtale med avd. idrett	750	750
Trening friddrettsanlegg (løpebane, hoppegrop mm.)	0	0
Utleie til fotball-/idrettsskole skoleferier (pr bane per dag)	0	1 000
Utleie til fotball-fritidsordning per time	0	300

Moss kulturhus

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Ekstraforestilling samme dag (4 timer ekstra leie, næring og organisasjon i kommunen)	50% tillegg	50% tillegg
Kunstnerisk arrangement ikke mva-pliktig, alle andre arrangementer påregnes mva.		
Leie av 1 tekniker pr dag (Inntil 10 timer)	4 800	5 000
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Parkteatret teatersal (næring)	35 000	35 000
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Parkteatret teatersal (organisasjon i kommunen)	15 000	15 000
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Samfunnssalen/liten (næring)	1 000	1 000
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Samfunnssalen/liten (organisasjon i kommunen)	500	500
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Samfunnssalen/stor (næring)	15 000	15 000
Leie lokaler pr. dag inntil 8 timer Samfunnssalen/stor (organisasjon i kommunen)	6 500	6 500
Teknikertimer overtid	1 100	1 100

Teknikertimer overtid

Etter 8 timer faktureres overtid. Mellom kl. 01:00 og 08:00 beregnes overtid med et tillegg på 100% av ordinær timepris. På offentlige helligdager er timeprisen 133% av ordinær timepris.

Øvrige priser

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Avfallshåndtering. Leie av container etter arrangement	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Leie av garderobeanlegg/toaletter eksternt arrangement, fakturere kostnader til renhold og forbruksartikler	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Renhold under arrangement i helg, kan bestilles på forhånd etter avtale med renholdstjenesten	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Tap av brikke elektronisk tilgang/behov for ekstra, pr. stk	200	200
Tillegg for fjerning av klister utenfor spillflate ved kamper/arrangement	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Utløst alarm, utrykning. Faktureres leietaker	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser

Skolelokaler

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Overnatting i gymsal/klasseom ved turneringer og annet - pr person pr natt	100	100
Renhold under arrangement i helg, kan bestilles på forhånd etter avtale med renholdstjenesten	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Utløst alarm, utrykning. Faktureres lånetaker	Etter gjeldende satser	Etter gjeldende satser
Utlån aula, Gullfunnet, Vardåsen/kantineområdet	1 500	1 500
Rygge ungdomsskole Samlingssalen Nøkkeland skole pr dag inntil 8 timer lørdag/søndag		

Økonomiplan for 2023-2026

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Utlån aula, Gullfunnet, Vardåsen/kantineområdet	1 000	1 000
Rygge ungdomsskole, Samlingssalen Nøkkeland skole pr dag inntil 8 timer hverdager		
Utlån av lokaler - fast gjennom året	Etter egen avtale	Etter egen avtale
Utlån barnehage, gymsal (i barnehage/skole der barnet selv går) til f eks sosialt arrangement/barnebursdag	0	0
Utlån grupperom, møterom inntil 8 timer < 10 personer	545	300
Utlån grupperom, møterom inntil 8 timer < 10 personer - lørdag/søndag	545	500
Utlån ordinære klasserom, store møterom, kantine, auditorium pr dag inntil 8 timer - lørdag/søndag	700	1 000
Utlån ordinære klasserom, store møterom, kantine, auditorium pr dag inntil 8 timer hverdager	545/500	500
Utlån spesialrom (mat og helse, kunst og håndverk, musikk) pr dag inntil 8 timer - hverdager	500/650/800	800
Utlån spesialrom (mat og helse, kunst og håndverk, musikk) pr dag inntil 8 timer - lørdag/søndag	650/700/1000	1000

Borgerlig vigsel

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Brudepar som ikke er bosatt i Moss kommune	1 000	1 000
I normalarbeidstiden utenfor kommunens vigselslokale	1 000	1 000
Utenfor normal arbeidstid i kommunens vigselslokaler	1 500	1 500
Utenfor normal arbeidstid og andre steder enn i kommunens vigselslokaler	2 500	2 500
Vitner (en eller to) fra kommunen i normalarbeidstiden utenfor kommunens vigselslokale	1 000	1 000

Alkohol servering

Gebyrer ved innvilget ambulerende bevilling og bevilling for enkeltanledning. Kommunen følger de til enhver tid fastsatte gebyrene i forskrift til alkohollovens § 6-2

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Gebyr ved innvilget ambulerende bevilling	390	400

Ved innvilget skjenkebevilling for enkeltanledning

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
For arrangement med 200 personer eller færre	390	400
For arrangement med flere enn 200 personer	1 000	1 200
For festival	5 400	5 500
Utstedelse av kopi av bevis på bestått etablerer- og kunnskapsprøve	400	400

Eiendomsskatt

Betalingsforfall 6 terminer.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Boliger, fritidsboliger og landbrukseiendommer (promillesats)	2,8	2,8
Næringseiendommer (promillesats)	2,8	2,8

Kommunale avgifter**Vannavgift eks mva.**

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Fast del per boenhet	0	0
Fastbeløp mindre vann innlegg (per eiendom/vannmåler)	500	500
Fastbeløp vann innlegg større enn 100 mm	12 240	12 240
Fastbeløp vann innlegg større enn 63 mm – tom. 100 mm	8 160	8 160
Kommunal avlesning av vannmåler	1 140	1 180
Målt forbruk per m3	15,32	17,45
Tilknytningsavgift per m2 bruksareal	1,00	1,00
Vannavstengning på kommunal ledning for utbedring privat nett	2 700	2 800

Vannavgift inkl. mva.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Fast del per boenhet	0	0
Fastbeløp mindre vann innlegg (per eiendom/vannmåler)	625	625
Fastbeløp vann innlegg større enn 100 mm	15 300	15 300
Fastbeløp vann innlegg større enn 63 mm – tom. 100 mm	10 200	10 200
Kommunal avlesning av vannmåler	1 425	1 475
Målt forbruk per m3	19,15	21,80
Tilknytningsavgift per m2 bruksareal	1,25	1,25
Vannavstengning på kommunal ledning for utbedring privat nett	3 375	3 500

Avløpsavgift eks mva.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Besøksgebyr, utført besøk uten mulighet til kontroll av renseanlegg	550	550
Fastbeløp avløp (per eiendom/vannmåler)	750	750
Forurensningsgebyr ved pålegg om endringer for eneboliger pr dag	320	320
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - helårsbebyggelse	1 240	1 280
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - hytter	730	750
Mindre endring av utslippstillatelse over 15 PE	2 080	2 160 PE = Personekvivalenter
Mindre endring av utslippstillatelse tom 15 PE	2 080	2 160 PE = Personekvivalenter
Målt avløpsforbruk per m3	25,00	27,00

Økonomiplan for 2023-2026

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse over 15 PE	15 700	16 280 I tillegg kommer dekning av fakturakostnad for lab-tjeneste. PE = Personekvivalenter
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse tom 15 PE	5 200	5 400 I tillegg kommer dekning av fakturakostnad for lab-tjeneste. PE = Personekvivalenter
Tilknytningsavgift per m2 bruksareal	1,00	1,00
Transportgebyr tømning av fettutskiller	0	1 040
Transportgebyr tømning av septiktank	0	1 040
Tømning av fettutskiller pr m3	0	290
Tømning av fettutskiller for inntil 1 m3	2 600	0
Tømning av fettutskiller pr m3 over 1 m3	2 600	0
Tømning av septiktank for inntil 3 m3	1 440	0
Tømning av septiktank pr m3 over 3 m3	480	0
Tømning av tett tank pr m3	0	290

Avløpsavgift inkl. mva.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Besøksgebyr, utført besøk uten mulighet til kontroll av renseanlegg	688	688
Fastbeløp avløp (per eiendom/vannmåler)	938	938
Forurensningsgebyr ved pålegg om endringer for eneboliger pr dag	400	400
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - helårsbebyggelse	1 550	1 600
Kontroll av avløpsanlegg i spredt bebyggelse - hytter	913	937
Mindre endring av utslippstillatelse over 15 PE	2 600	2 700 PE = Personekvivalenter
Mindre endring av utslippstillatelse tom 15 PE	2 600	2 700 PE = Personekvivalenter
Målt avløpsforbruk per m3	31,26	33,75
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse over 15 PE	19 625	20 350 I tillegg kommer dekning av fakturakostnad for lab-tjeneste. PE = Personekvivalenter
Søknad om utslippstillatelse spredt bebyggelse tom 15 PE	6 500	6 750 I tillegg kommer dekning av fakturakostnad for lab-tjeneste. PE = Personekvivalenter
Tilknytningsavgift pr m2 bruksareal	1,25	1,25
Transportgebyr tømning av fettutskiller	0	1 300
Transportgebyr tømning av septiktank	0	1 300
Tømning av fettutskiller pr m3	0	360
Tømning av fettutskiller for inntil 1 m3	3 250	0
Tømning av fettutskiller pr m3 over 1 m3	3 250	0
Tømning av septiktank for inntil 3 m3	1 800	0
Tømning av septiktank pr m3 over 3 m3	600	0
Tømning av tett tank pr m3	0	360

Renovasjonsgebyr eks mva.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Ekstratømming restavfall 240 liter	475	495
Ekstratømming restavfall 3-5 m3 nedgravd	1 220	1 265
Ekstratømming restavfall 360 liter	510	530
Ekstratømming restavfall 660 liter	600	625
Ekstratømming restavfall Dobbel tømmeffrekvens i forhold til standard - ekstra	100%	100%
Ekstratømming restavfall Gebyr for ekstratømming utsortert	450	470
Ekstratømming restavfall 140 liter (standard)	450	470

Økonomiplan for 2023-2026

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Fritidsrenovasjon -Campingrenovasjon	825	1 240 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske
Fritidsrenovasjon -Hytterrenovasjon	1 740	1 860 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske
Fritidsrenovasjon -Nedgravde løsninger camping, per enhet	825	1 240 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske
Gangtillegg henteavstand kildesortering 18-28 m	170	0
Gangtillegg henteavstand kildesortering 28-38 m	230	0
Gangtillegg henteavstand kildesortering 8-18 m	110	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 18-28 m	1 130	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 28-38 m	1 700	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 8-18 m	565	0
Gangtillegg prisgruppe 1 (8-20 m)	0	880
Gangtillegg prisgruppe 2 (21-30 m)	0	1 690
Gangtillegg prisgruppe 3 (31-40 m)	0	2 510
Gebyr saksbehandling nye avfallsrom/ plassering av nedgravde avfallsbeholdere enkel sak	6 840	7 090
Gebyr saksbehandling nye avfallsrom/ plassering av nedgravde avfallsbeholdere komplisert sak	15 785	16 370
Glass/metall 140 liter (standard), 240 liter, 360 liter, 660 liter	285	285 13 tømminger per år
Nedgravde løsninger, per boenhet	2 090	2 430 52 tømminger per år
Papp/papir 240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	285	285 13 tømminger per år
Papp/papir/drikkekartong inntil 103 container	22 660	22 660 13 tømminger per år
Plast 140 liter (sekk), 240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	285	285 13 tømminger per år
Plastemballasje inntil 103 container	22 660	22 660 13 tømminger per år
Restavfall 1000 liter	15 295	17 740 52 tømminger per år
Restavfall 140 liter (standard)	1 925	2 245 52 tømminger per år
Restavfall 140 liter med tømming hver 14. dag	990	1 150 52 tømminger per år
Restavfall 240 liter	3 550	4 120 52 tømminger per år
Restavfall 360 liter	5 540	6 430 52 tømminger per år
Restavfall 660 liter	9 910	11 500 52 tømminger per år
Restavfall inntil 103 container	60 050	69 660 52 tømminger per år

Renovasjonsgebyr inkl. mva.

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Ekstratømming restavfall 240 liter	594	619
Ekstratømming restavfall 3-5 m3 nedgravd	1 525	1 581
Ekstratømming restavfall 360 liter	638	663
Ekstratømming restavfall 660 liter	750	781
Ekstratømming restavfall Dobbel tømmeffrekvens i forhold til standard - ekstra	100%	100%
Ekstratømming restavfall Gebyr for ekstratømming utsortert	563	588
Ekstratømming restavfall140 liter (standard)	563	588
Fritidsrenovasjon -Campingrenovasjon	1 031	1 550 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske
Fritidsrenovasjon -Hytterrenovasjon	2 175	2 325 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske

Økonomiplan for 2023-2026

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Fritidsrenovasjon -Nedgravde løsninger camping, per enhet	1 031	1 550 tømming i perioden påske-15.10 og et redusert tilbud fra 15.10 til påske
Gangtillegg henteavstand kildesortering 18-28 m	213	0
Gangtillegg henteavstand kildesortering 28-38 m	288	0
Gangtillegg henteavstand kildesortering 8-18 m	138	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 18-28 m	1 413	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 28-38 m	2 125	0
Gangtillegg henteavstand restavfall 8-18 m	706	0
Gangtillegg prisgruppe 1 (8-20 m)	0	1 100
Gangtillegg prisgruppe 2 (21-30 m)	0	2 113
Gangtillegg prisgruppe 3 (31-40 m)	0	3 138
Gebyr saksbehandling nye avfallsrom/ plassering av nedgravde avfallsbeholdere enkel sak	8 550	8 863
Gebyr saksbehandling nye avfallsrom/ plassering av nedgravde avfallsbeholdere komplisert sak	19 731	20 463
Glass/metall 140 liter (standard), 240 liter, 360 liter, 660 liter	356	356 13 tømminger per år
Nedgravde løsninger, per boenhet	2 613	3 038 52 tømminger per år
Papp/papir 240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	356	356 13 tømminger per år
Papp/papir/drikkekartong inntil 103 container	28 325	28 325 13 tømminger per år
Plast 140 liter (sekk), 240 liter (standard), 360 liter, 660 liter	356	356 13 tømminger per år
Plastemballasje inntil 103 container	28 325	28 325 13 tømminger per år
Restavfall 1000 liter	19 119	22 175 52 tømminger per år
Restavfall 140 liter (standard)	2 406	2 806 52 tømminger per år
Restavfall 140 liter med tømming hver 14. dag	1 238	1 438 52 tømminger per år
Restavfall 240 liter	4 438	5 150 52 tømminger per år
Restavfall 360 liter	6 925	8 038 52 tømminger per år
Restavfall 660 liter	12 388	14 375 52 tømminger per år
Restavfall inntil 103 container	75 055	87 075 52 tømminger per år

Feieavgift

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Årsgebyr for boligtilsyn og feiing -eks. mva	435	440
Årsgebyr for boligtilsyn og feiing -inkl. mva	544	550

Årsgebyr for boligtilsyn og feiing -eks. mva

Regulert av Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) Kapittel 6. Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m. § 28 Gebyr m.m. Feiertjenestene er 100 prosent avgiftsfinansiert og årsgebyret fastsettes i henhold til H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KMD).

Årsgebyr for boligtilsyn og feiing -inkl. mva

Regulert av Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) Kapittel 6. Gebyr, kompensasjon og erstatning m.m. § 28 Gebyr m.m. Feiertjenestene er 100 prosent avgiftsfinansiert og årsgebyret fastsettes i henhold til H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KMD).

Graving av stikkledninger eks. mva

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Annet arbeid som sprengning, massutskifting etc. avtales separat		
Deler for kobling. Pris per grøft	950	1 045
Graving av grøft dypere enn 2,0m inkl. rør. Pris per m.	3 260	3 500 Priser inneholder grovplanering av traseen og ledninger: 32mm vann, 110mm overvann. Andre dimensjoner må avtales og bekostes.
Graving av grøft inntil 2,0 m dybde inkl. rør. Pris per m.	2 950	3 200 Priser inneholder grovplanering av traseen og ledninger: 32mm vann, 110mm overvann. Andre dimensjoner må avtales og bekostes.
Kryssing av gjerder, hekk etc.	2 040	2 115
Kryssing av kabler	1 730	1 795
Montering av husdrenskum	7 700	8 085

Graving av stikkledninger inkl. mva

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Annet arbeid som sprengning, massutskifting etc. avtales separat		
Deler for kobling. Pris per grøft	1 188	1 306
Graving av grøft dypere enn 2,0m inkl. rør. Pris per m.	4 075	4 375 Priser inneholder grovplanering av traseen og ledninger: 32mm vann, 110mm overvann. Andre dimensjoner må avtales og bekostes.
Graving av grøft inntil 2,0 m dybde inkl. rør. Pris per m.	3 688	4 000 Priser inneholder grovplanering av traseen og ledninger: 32mm vann, 110mm overvann. Andre dimensjoner må avtales og bekostes.
Kryssing av gjerder, hekk etc.	2 550	2 644
Kryssing av kabler	2 163	2 242
Montering av husdrenskum	9 625	10 106

Tiltaksplan for graving i forurenset grunn

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Enkel sak – saksbehandling	8 400	8 710
Enkel sak – tilsyn/kontroll	3 580	3 710
Omfattende sak – saksbehandling*	27 570	28 590
Omfattende sak – tilsyn / kontroll	7 255	7 525

Handel med fyrverkeri

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Gebyr for behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri i klasse II, III og IV	2 265	2 350
Gebyr for gjennomføring av tilsyn/kontroll	1 200	1 245

Gravetillatelser

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Behandlingsgebyr	3 300	3 420
Kontrollgebyr	1 050	1 090

Parkering avgiftsbelagte p-plasser -Sone 1 (Sentrum og Mossehallen)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Biler med fossilt drivstoff - per time	30	32
Elbiler per time	15	16 Ved lading av elbil betales parkeringsgebyr i tillegg til ladekostnaden på antall kWh. Gebyret er inkludert i prisen som betales på ladestolpen.

Parkering avgiftsbelagte p-plasser -Sone 2 (Myra)

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Biler med fossilt drivstoff – per time	10	11
Elbiler	0	0 Elbiler betaler for kWh ved lading i sone 2
Per dag - ved parkering i mer enn 5 timer	50	52

P-plasser

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Kontrollsanksjon (avgiftsplasser)	660	660 Prisene følger de maksimalpriser Stortinget til enhver tid bestemmer.
Kontrollsanksjon (overtredelse på plasser reservert for forflytningshemmede)	990	990 Prisene følger de maksimalpriser Stortinget til enhver tid bestemmer.
Parkeringsgebyr (feilparkering i strid med skiltforskriften eller trafikkreglene)	990	990 Prisene følger de maksimalpriser Stortinget til enhver tid bestemmer.

Utleie av kommunal gategrunn

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Foodtrucks – per dag	290	290
Foodtrucks - per halvår	3 100	3 100
Foodtrucks – per måned	1 850	1 850
Foodtrucks - per uke	900	900
Foodtrucks - per år	6 100	6 100
Riggplasser /leie av grunn utenfor sentrum per m2 per mnd.	15	15
Riggplasser i sentrum (containere ol.) per m2 per dag	1,50	1,50
Riggplasser i sentrum (containere ol.) per m2 per mnd.	45	45
Riggplasser/leie av grunn utenfor sentrum per m2 per dag	0,50	0,50
Uteservering - per m2 pr mnd.	55	55
Uteservering - per m2 pr år	155	155

Gebyr landbruk

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Gebyr for behandling av konsesjonssaker	5 000	5 000

Gebyr for behandling av konsesjonssaker

Gebyret er det samme for Moss og Råde kommune. Maksgebyr fastsettes av Landbruks- og matdepartementet.

Arbeidstillatelse

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Behandlingsgebyr	0	1 000

Parkering avgiftsbelagte p-plasser - Peer Gynt helsehus

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Biler med fossilt drivstoff - per time	26	26
Elbiler per time	13	13 Parkeringsavgift betales i tillegg til pris per kWh ved lading (inkluderes i prisen som betales på ladestolpen)

Gravplass og gravferd

Priser foreslått av kirkelig fellesråd iht. gravferdslovens § 21

Gravplass og gravferd innenbys

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Administrasjonsgebyr gravstell	0	150
Festeavgift kistegrav 1 år	300	400
Festeavgift kistegrav 10 år	3 000	4 000
Festeavgift kistegrav 20 år	6 000	8 000
Festeavgift kistegrav 5 år	1 500	2 000
Festeavgift urnegrav 1 år	220	300
Festeavgift urnegrav 10 år	2 200	3 000
Festeavgift urnegrav 20 år	4 400	6 000
Festeavgift urnegrav 5 år	1 100	1 500
Fjerning av gravstøtte, sokkel og opprydding	900	1 000
Kremasjonsavgift	6 225	6 970 Foreslått sats 2023 vedtas 15.12
Medfestet grav, 20 år	6 000	7 000
Navnet minnelund	8 500	9 500
Samlingsmusikk	900	1 000
Stell av legatgraver momspålagt	950	1 050

Gravplass og gravferd utenbys

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Administrasjonsgebyr gravstell	0	150
Festeavgift kistegrav 1 år	600	800
Festeavgift kistegrav 10 år	6 000	8 000
Festeavgift kistegrav 20 år	12 000	16 000

Gebyr	Sats 2022	Sats 2023 Merknad
Festeavgift kistegrav 5 år	3 000	4 000
Festeavgift urnegrav 1 år	440	600
Festeavgift urnegrav 10 år	4 400	6 000
Festeavgift urnegrav 20 år	8 800	12 000
Festeavgift urnegrav 5 år	2 200	3 000
Fjerning av gravstøtte, sokkel og opprydding	900	1 000
Kistenedsetting	2 300	2 500
Stell av legatgraver momspliktig	950	1 050
Urnedsetting	800	900

Gebyrer etter plan og bygningsloven

Gebyr for behandling av konsesjonssaker

Gebyret er det samme for Moss og Råde kommune. Maksgebyr fastsettes av Landbruks- og matdepartementet.

Gebyrer etter plan og bygningsloven

Hjemmel: Plan- og bygningsloven § 33-1, jf. byggesaksforskriften og eierseksjonsloven § 15. Matrikkelovens 32 og forskriftens §16 Vedtak: Moss kommune 06.11.2019, sak KST 037/19 og 038/19

Ikraftttredelse: 1. januar 2020

Revidert ved budsjettbehandling 2022

Kapittel 1 – Generelle bestemmelser

Gebyrer etter dette regulativ betales etter faktura utstedt av kommunen. Betaling kan kreves før forretning berammes, arbeid igangsettes eller før tillatelser/vedtak fattes. Alle priser er angitt i norske kroner. Det beregnes ikke merverdiavgift på gebyrer etter plan- og bygningsloven eller eierseksjonsloven.

Regulativet speiler det faktiske arbeidet de ulike sakstypene medfører. Samlet fakturert gebyr dekker saksbehandling, administrasjonskostnader, tilsyn med videre.

§ 1-1. Betalingsplikt

Alle som får utført tjenester etter dette regulativet skal betale gebyr.

Kommunen krever i tillegg inn tinglysningsgebyr og dokumentavgift i saker der kommunen må forskuttere dette.

§ 1-2. Tidspunkt for gebyrfastsetting og fakturering

Gebyr etter plan- og bygningsloven og eierseksjonsloven beregnes etter de satser som gjelder på tidspunktet fullstendig søknad mottas av kommunen, med mindre noe annet fremgår av regulativet.

Gebyret faktureres når vedtak fattes, etter avholdt oppstartsmøte eller forhåndskonferanse eller når kommunen har ferdigbehandlet eller avsluttet saken. Planforslag faktureres ved vedtak om offentlig ettersyn.

Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr etter inkassoforskriften. Gebyret må betales og forfaller uansett om vedtaket er påklaget eller det er søkt om reduksjon av gebyr.

§ 1-3. Gebyr og priser i regulativet

Regulativets gebyrer reflekterer kommunens arbeid med de ulike sakstypene og er beregnet i samsvar med selvkostprinsippet. Gebyrregulativet vedtas årlig av kommunestyret som har anledning til å prise gebyrene lavere enn selvkost.

§ 1-4. Sakkyndig bistand

Der kommunen leier inn sakkyndig bistand for kontroll, uttalelser, vurderinger ut fra lov- og forskriftskrav og lignende, vil kostnadene for slik bistand bli tillagt gebyret. I tillegg blir det fakturert for medgått tid for kommunens arbeid med å hente inn denne bistanden.

§ 1-5. Urimelig gebyr

Dersom fagutvalget etter egen vurdering eller etter skriftlig søknad anser gebyret som klart urimelig, kan gebyret settes ned. Søknad om redusert gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

§ 1-6. Klage

Når gebyret er hjemlet i plan- og bygningsloven § 33-1, eierseksjonsloven § 15, eller matrikkelloven er det ikke anledning til å klage på gebyret i den enkelte sak. Enkeltvedtak etter § 1-5 om urimelig gebyr kan påklages til Fylkesmannen i Viken etter reglene i forvaltningsloven.

§ 1-7. Avslag

Saksbehandlingen anses som avsluttet dersom det ikke er sendt klage innen klagefristens utløp. For å etterleve selvkostreglene skal det ved avslag betales 100 % av ordinært gebyr. Beløpet blir ikke godskrevet ved ny eller endret søknad.

§ 1-8. Tilbaketrekking av søknad

Dersom søknad trekkes tilbake, skal tiltakshaver eller søker betale en andel av gebyret avhengig av hvor langt kommunen har kommet i behandlingen av søknaden. Det fremgår av regulativet hvor mye som skal betales.

§ 1 – 9 Definisjoner og forklaringer

I denne forskriften menes med:

- Pbl: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven).
- Eiersl: Lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven).
- SAK: Forskrift om byggesak (byggesaksforskriften).
- TEK: Forskrift om tekniske krav til byggverk (byggeteknisk forskrift).
- Søknadspliktige tiltak: Tiltak definert i plan- og bygningsloven §§ 20-1, 20-2, 20-3, 20-4.
- Grunngebyr: Gebyr som skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er uavhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- Saksbehandlingsgebyr: Gebyr som skal dekke oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er avhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse.
- Registreringsgebyr: Gebyr som skal dekke arbeidet med oppgavene knyttet til registrering i matrikkelen. Gebyret betales per bruksenhet eller per endring av bruksenhet.
- Tiltaksklasse: Inndeling av oppgaver i tiltaket basert på vanskelighetsgrad, kompleksitet og konsekvenser av mangler og feil, jf. SAK § 9-4.
- Matrikkel: Nasjonalt eiendomsregister hvor hver eiendom har et unikt nummer bestående av kommunenummer, gårdsnummer (gnr), bruksnummer (bnr), festenummer (fnr.) og seksjonsnummer (snr.). Dersom bruket ikke har feste- og/eller seksjonsnummer har disse verdien null (0). Tidligere kalt GAB-registeret (Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret). k. Eiendom: Fast eiendom definert med et eget gårds- og bruksnummer, festenummer og/eller seksjonsnummer i matrikkelen. Seksjon etablert i henhold til lovgivningen om eierseksjoner regnes som selvstendig eiendom.

- Bruksenhet: Bygning eller del av bygning (lokale), f.eks. boenhet, garasje, anneks/uthus, kontorenhet, verksted og lager.
- Boenhet: Bruksenhet som har alle hovedfunksjoner for bolig, slik som stue, kjøkken, soveplass, bad og toalett, og har egen inngang og er fysisk atskilt fra øvrige enheter, jf. SAK § 2-2.
- Bygningstype: Standardisert kategorisering av den enkelte bygning etter NS-3457. Bygningstyper fra 111 til 199 tilhører bygningshovedgruppe Bolig. Bygningstyper fra 211 til 840 er alt annet enn bolig.
- Bruksareal (BRA): Bruksareal for eiendom som er registrert i matrikkelen og beregnet med utgangspunkt i NS-3940.
- Bebygd areal (BYA): Bebygd areal bestemmes av den horisontale projeksjonen av bygningens utvendige dimensjoner på terreng (fotavtrykket).
- Daa: Dekar, 1 000 kvadratmeter.
- Vnr.: Varenummer.

Gebyrer for private planforslag (reguleringsplaner)

§ 2-1. Generelt

Det skal betales gebyr for alle private planforslag for kommunens arbeid frem til høring og offentlig ettersyn, samt merknadsbehandling. I plansaker faktureres gebyret i forbindelse med vedtak om offentlig ettersyn. I saker som avsluttes før fullstendig planforslag er lagt frem, eller før offentlig ettersyn, faktureres gebyret når saken avsluttes.

§ 2-2. Timepris

For de tjenester som ikke omfattes av dette regulativet så kan det tas gebyr etter medgått tid. Timesatsen dekker også støttefunksjoner og administrasjon av tjenesten.

Timepris		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 200	1 200

§ 2-3. Tilleggsgebyr

I tillegg til det faste gebyret, påløper det et tilleggsgebyr dersom planforslaget ikke leveres i fullverdig digital form.

Tillegg for planforslag som ikke er levert etter SOSI-standarden: etter medgått tid som kommunen har brukt for å rette opp kartgrunnlaget.

Tillegg for mangelfulle plandokumenter til førstegangsbehandling: etter medgått tid som kommunen har brukt for å rette opp plandokumenter.

Kommunen skal avklare med forslagsstiller før kommunen tar gebyr for å rette opp kartgrunnlag eller plandokumenter.

§ 2-4. Tilbaketrekking av planforslag

Ved trekk av planforslag eller manglende oppfølging fra forslagsstiller skal det betales en andel av samlet saksbehandlingsgebyr avhengig av hvor langt kommunen har kommet i saksbehandlingen.

Trek av planforslag		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 020	For forslag som trekkes etter varsel om oppstart, men før innsendt planforslag er mottatt	Per planforslag	25 %	25 %
Vnr. 021	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling, men før førstegangsvedtak	Per planforslag	50 %	50 %
Vnr. 022	For sak som avsluttes etter påbegynt saksbehandling og etter førstegangsvedtak	Per planforslag	100 %	100 %

§ 2-5. Oppstartsmøte

Det er obligatorisk med et oppstartsmøte hvor alle temaer som er nødvendig for å klargjøre forutsetningene for det videre planarbeidet og utformingen av det endelige planforslaget behandles. Kommunen skal skrive referat. Jf. forskrift om behandling av private forslag til detaljregulering etter plan- og bygningsloven §§ 2 og 3.

Oppstartsmøte, jf. pbl § 12-8		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.030	Oppstartsmøte	Per møte	32 000	40 000
Vnr.031	Planinitiativ som avises uten oppstartsmøte	Per forslag	15 000	17 000

§ 2-6. Private planforslag

Alle private planforslag skal betale et todelt gebyr bestående av planens areal og bebyggelsens areal. Arealer som reguleres til offentlige grønnstruktur- og friluftsførmål, verneområder samt eksisterende offentlige trafikkområder skal ikke tas med i beregningen. Det skal betales gebyr for beregnet maksimalt tillatt bruksareal (BRA) i ny bebyggelse og i eksisterende bebyggelse som gis nytt reguleringsformål. Gebyret beregnes i forhold til de utbyggingsmuligheter planforslaget gir, og ikke til faktiske byggeplaner der disse foreligger. Bruksareal over og under terreng skal regnes med, også garasjeanlegg og tekniske rom medregnes.

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.040	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, inntil 1,5 daa	70 000	80 000
Vnr.041	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, fra 1,5 til 3 daa	105 000	115 000
Vnr.042	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, fra 3 til 10 daa	135 000	150 000

Økonomiplan for 2023-2026

Vnr.043	Behandling av reguleringsplanforslag	Per planforslag, over 10 daa	190 000	210 000
---------	--------------------------------------	------------------------------	---------	---------

I områder regulert til kombinerte formål, bolig eller fritidsboliger kommer et tillegg per kvadratmeter BRA som følger:

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.050	Regulert til kombinerte formål, bolig- og fritidsboligformål	Per 100 m2 BRA	1 550	1 700

Gebyr beregnes inntil 100 000 m2 BRA.

I områder regulert til andre formål enn kombinerte formål, bolig og fritidsbolig kommer et tillegg som følger:

Reguleringsplan, jf. pbl §§ 12-10, 12-11		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.060	Annet enn bolig og fritidsbolig (dvs. næring, tjenesteyting mv.)	Per 100 m2 BRA	1 000	1 100
Vnr.061	For tiltak som ikke lar seg areal beregne etter denne bestemmelsen, f.eks. avfallsplass, bane for motorsport ol.	Per planforslag	132 000	145 000

Gebyr beregnes inntil 100.000 m2 BRA.

§ 2-7. Planer med planprogram og konsekvensutredning

For planforslag som krever planprogram og/eller konsekvensutredning (KU) skal det betales tilleggsgebyr.

Planprogram og konsekvensutredning, jf. pbl § 4-1, § 4-2 andre ledd og kap. 14		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.070	For planer som krever planprogram	Per planforslag	60 000	66 000
Vnr.071	For planer som krever konsekvensutredning	For 1 til 3 KU-tema	30 000	33 000
Vnr.072	For planer som krever konsekvensutredning	Flere enn 3 KU-tema	45 000	50 000

§ 2-8. Utfylling og endring av plan

Ved utfylling eller endring av plan skal det betales gebyr.

Utfylling og endring av plan		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.080	Endringer som behandles som ny plan i samsvar med pbl § 12-14 første ledd	Per planforslag	Fullt gebyr	Fullt gebyr
Vnr.081	Mindre endringer i reguleringsplan, oppheving av eller utfyllinger innenfor hovedtrekkene i reguleringsplanen, jf pbl. § 12-14 andre ledd	Per planforslag	50 000	52 000

Kapittel 3 – Byggesak**§ 3-1. Generelt**

For alle søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven skal det beregnes grunngebyr, saksbehandlingsgebyr og registreringsgebyr med mindre annet fremgår av regulativet. For tiltak som er unntatt søknadsplikt skal det beregnes registreringsgebyr dersom tiltaket skal matrikkelføres.

§ 3-2. Grunngebyr

Grunngebyret skal dekke de generelle oppgavene i saksbehandlingsprosessen som er uavhengig av tiltakets kompleksitet og størrelse, eksempelvis arkiv, infrastruktur mv, samt kommunens oppfølging av ulovligheter.

Grunngebyr		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.100	Søknadspliktige tiltak	Per søknad	4 500	5 000

§ 3-3. Registreringsgebyr

For søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven skal det betales registreringsgebyr, som skal dekke kostnadene knyttet til arbeid som må gjøres i matrikkelen. Arbeid i matrikkelen øker proporsjonalt med antall bruksenheter og det skal betales et registreringsgebyr per bruksenhet. Gebyret skal også betales ved endring av bruksenhet.

Registreringsgebyr		Beregningsenhet		
Vnr. 110	Registreringspliktige tiltak	Per bruksenhet		
Vnr. 111	Fradrag der søker har levert boligspesifikasjon eller tilsvarende iht. kommunens spesifikasjon	Per bruksenhet		

§ 3-4. Tilsyn spesifikasjon

Tilsyn er et viktig virkemiddel for å kontrollere at tiltak gjennomføres i samsvar med bestemmelser gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven. Tilsyn skal bidra til bedre gjennomføring av byggeprosesser, avdekke ulovligheter og virke forebyggende. 20 % av saksbehandlingsgebyret skal dekke kommunens tilsynsvirksomhet.

§ 3-5. Timepris

For de tjenester som ikke er omtalt i regulativet, men som krever behandling etter plan- og bygningsloven, gjelder et gebyr etter medgått tid. Timesatsen dekker blant annet saksbehandling, støttefunksjoner og administrasjon.

Timepris		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.120	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 100	1 100

§ 3-6. Tilbaketrekking av søknad mv.

Ved tilbaketrekking av søknad skal tiltakshaver betale en andel av gebyret avhengig av hvor langt kommunen har kommet i saksbehandlingen.

Tilbaketrekking av søknad mv.		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.130	For søknader som trekkes før påbegynt saksbehandling	Per søknad	Grunngebyr	Grunngebyr
Vnr. 131	For søknader som trekkes etter utsendt mangelbrev	Per søknad	Grunngebyr + gebyr for mangelbrev	Grunngebyr + gebyr for mangelbrev
Vnr. 132	For sak som avsluttes etter saksbehandling, men før vedtak	Per søknad	Grunngebyr + 50 % av saksbehandlingsgebyr	Grunngebyr + 50 % av saksbehandlingsgebyr

§ 3-7. Mangelfulle søknader

En søknad kan avvises dersom den er mangelfull og ufullstendig.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 140	Utstedelse av mangelbrev søknad med ansvarsrett, jf pbl § 20-3	Per mangelfull søknad	2 350	2 700
Vnr. 141	Utsendelse av mangelbrev – søknad uten ansvarsrett, jf pbl § 20-4	Per mangelfull søknad	1 175	1 350

§ 3-8. Forhåndskonferanse

For nærmere avklaring av rammer og innhold i tiltaket kan det holdes forhåndskonferanse mellom tiltakshaver, kommunen og andre berørte fagmyndigheter. Forhåndskonferanse utløser ikke grunngebyr. Kommunen plikter å føre referat.

Forhåndskonferanse etter pbl § 21-1		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 150	Forhåndskonferanse, tiltak uten ansvarsrett	Per møte	3 400	3 500
Vnr. 151	Forhåndskonferanse, tiltak med ansvarsrett	Per møte	5 750	6 000

§ 3-9. Søknad om endring av gitt tillatelse

Ved søknad om endring av gitt tillatelse påløper det gebyr så fremt endringene ikke dekkes av øvrige bestemmelser i regulativet. Søknad om endring av gitt tillatelse utløser ikke nytt grunngebyr.

Søknad om endring av gitt tillatelse		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.160	Ved mindre endringer av godkjent søknad, som betinger nytt vedtak, betales en andel av ordinært saksbehandlingsgebyr (unntatt dispensasjon) for ny søknad	Per søknad	20 %	20 %
Vnr.161	Ved større endringer av godkjent søknad. Som betinger nytt vedtak, betales en andel av ordinært saksbehandlingsgebyr (unntatt dispensasjon) for ny søknad	Per søknad	50 %	50 %

Mindre endring: ingen endring kreves i matrikkelen.

Større endring: krever endring i matrikkelen og/eller nabovarsling.

Er endringene så betydelige at søknaden blir å betrakte som ny sak, betales fullt gebyr. Det skal betales fullt gebyr ved ny behandling av tidligere godkjent byggetiltak.

§ 3-10. Dispensasjonssøknad

Tiltak som ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i lov, forskrift eller plan krever søknad om dispensasjon. Gebyret kommer i tillegg til eventuelle saksbehandlingsgebyr.

Dispensasjon etter pbl. Kapittel 19		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.170	Søknad om dispensasjon i forbindelse med byggesak	Per søknad	17 000	19 500

Økonomiplan for 2023-2026

Vnr.171	Søknad om dispensasjon for tiltak på eksisterende bolig og fritidsbolig i tråd med retningslinjer i LNF-områder	Per søknad	6 950	8 000
Vnr.172	Søknad om dispensasjon som ikke krever uttalelse fra myndigheter	Per søknad	6 950	8 000
Vnr.173	Tillegg per dispensasjon utover den første	Per dispensasjon	6 950	8 000

§ 3-11. Søknadspliktige tiltak med krav om ansvarlige foretak (med ansvarsrett)

Søknad, prosjektering og utførelse av tiltak som skal forestås av foretak med ansvarsrett.

Grunngebyr og registreringsgebyr kommer i tillegg.

§ 3-11-1. Oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av bygning, konstruksjon eller anlegg, herunder vesentlig endring eller reparasjon

For bygninger som er kombinasjonsbygg (både boligformål og annet enn boligformål) benyttes satser per boenhet/bruksenhet avhengig av bruksenhetenes formål.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl. 20-3, jf. § 20-1, a og b		Beregningsenhet	BRA inntil 50m2	BRA mellom 50 og 250m2	BRA lik eller 250m2
Bolig og fritidsbolig:					
Vnr. 180 181 182	Bolig og fritidsbolig	Per boenhet	10 500	26 000	36 000
	Bygningstype 111 – 113, 161 - 163				
Vnr. 190 191 192	Tomannsbolig	Per boenhet	10 500	21 050	27 250
	Bygningstype 121 – 124				
Vnr. 200 201 201	Rekkehus, kjedehus og andre småhus	Per boenhet, inntil 10 boenheter per bygg [1]	10 500	14 500	19 700
	Bygningstype 131 – 136				
Vnr. 210 211 212	Store boligbygg	Per boenhet, inntil 20 boenheter per bygg [2]	10 500	14 500	19 700
	Bygningstype 141-159				

Økonomiplan for 2023-2026

Vnr. 220 221 222	Tilbygg, påbygg eller underbygg til bolig og fritidsbolig	Per tiltak	9 400	15 350	37 250
	Bygningstype 111-124, 161-163				
Vnr. 230 231 232	Tilbygg, påbygg eller underbygg til bolig og fritidsbolig	Per tiltak	19 750	31 500	79 000
	Bygningstype 131-136, 141-159				
Vnr. 240 241 242	Garasje, uthus, anneks, naust mv. til bolig:	Per bygning	6 500	11 850	25 000
	Bygningstype 181-199				
Annet enn bolig			Samlet søkt BRA inntil 1.000 m2	Samlet søkt BRA mellom 1 000 og 5000 m2	Samlet søkt BRA over 5000 m2
Vnr. 250 251 252	Fabrikk-/industribygg ol.	Per bruksenhet	64 500	97 000	193 000
	Bygningstype: 211-219				
Vnr. 260 261 263	Energiforsyningsbygg, bensinstasjon ol.	Per bruksenhet	64 500	97 000	193 000
	Bygningstype: 221-229;323				
Vnr.270 271 272	Lager-, fisker- og landbruksbygg ol.	Per bruksenhet	64 500	130 000	300 000
	Bygningstype: 231-249				
Vnr. 280 281 282	Offentlig tilgjengelige publikumsbygg, sykehus og andre bygg for behandl. ol.	Per bruksenhet	130 000	258 000	385 000
	Bygningstype: 311-322;329-429;441-449;710-829				
Vnr. 290 291 292	Parkeringsbygg, hangar ol.	Per bruksenhet	64 500	96 800	193 000
	Bygningstype: 421-439				
Vnr. 300 301 302	Bygg for overnatting mv.	Per bruksenhet	130 000	260 000	380 000
	Bygningstype: 511-529				
Vnr. 310 311 312	Kontor, forretningsbygg og servering m.v	Per bruksenhet	26 350	97 000	260 000
	Bygningstype: 311-329, 531-539				

Økonomiplan for 2023-2026

Vnr. 320 321 322	Undervisnings-, kultur-, museums-, kirkebygg ol.	Per bruksenhet	154 900	290 000	380 000
	Bygningstype: 611-649;661-669;671-679;830-840				
Vnr. 330 331 332	Idrettsbygg ol.	Per bruksenhet	64 500	129 100	193 000
	Bygningstype: 651-659				
Vnr.340 341 342	Tilbygg og påbygg mv. for annet enn bolig	Per bruksenhet	38 750	64 500	129 100
	Bygningstype 211-840				
Røranlegg, ledningsanlegg mv.			Samlet antall løpemeter inntil 1.000 m	Samlet antall løpemeter mellom 1000 og 5.000 m	Samlet antall løpemeter lik eller over 5.000 m
Vnr. 350 351 352	Rør- og ledningsanlegg mv.	Per søknad	13 200	20 700	32 000
	Intervallinndeling: Samlet antall løpemeter i søknaden.				
Svømmebasseng, dam/brønn ol.			Tiltakskl. 1	Tiltakskl. 2 og 3	
Vnr.360	Svømmebasseng, dam/brønn og lignende	Per tiltak	6 600	10 500	
Vnr. 370	Brygge, molo, kai ol.	Per tiltak	10 500	29 700	
Vnr.372,373	Lekeplass, tribuner, idrettsanlegg	Per tiltak	25 800	38 700	
Vnr 374,375	Forstøtningsmur, støyskjerm, levegg o.l	Per tiltak	7 750	12 900	
Vnr 376,377	Andre konstruksjoner og anlegg	Per tiltak	6 600	12 900	

[\[1\]](#) Regnet ut fra dyreste arealklasse per bygningsnummer

[\[2\]](#) Regnet ut fra dyreste arealklasse per bygningsnummer

§ 3-11-2. Fasadeendring

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 c		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 380	Fasadeendring småhusbebyggelse	Per fasade	2 800	3 000

	Bygningstype 111-139, 161-199			
Vnr. 381	Fasadeendring større bygninger	Per fasade	9 000	10 000
	Bygningstype 141-159, 211-840			

§ 3-11-3. Bruksendring eller vesentlig utvidelse eller vesentlig endring av tidligere drift av tiltak som nevnt i pbl § 20-1 a

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 d		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 390	Bruksendring mv. med endring av bygning, tekniske installasjoner mv.	Per søknad	50 % av gebyret etter § 3-11-1	50 % av gebyret etter § 3-11-1
Vnr. 391	Bruksendring mv. uten endring av bygning, tekniske installasjoner mv.	Per søknad	30 % av gebyret etter § 3-11-1	30 % av gebyret etter § 3-11-1

§ 3-11-4. Riving av tiltak som nevnt i pbl § 20-1 a

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 e		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 400	Mindre konstruksjoner under 100 m ²	Per tiltak	3 435	3 950
Vnr. 401	Større konstruksjoner fra 100 m ² til og med 1 000 m ²	Per tiltak	6 900	7 900
Vnr. 402	Større konstruksjoner over 1 000 m ²	Per tiltak	16 000	18 500

§ 3-11-5. Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner

Grunngebyr kommer ikke i tillegg. Registreringsgebyr vil komme i tillegg dersom tiltaket er registreringspliktig i matrikkelen.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 f		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr.410	Sanitærinstallasjoner (herunder stikkledninger til bolig og fritidsbolig),	Per tiltak	7 200	8 250
Vnr. 411	Rehabilitering eller nyoppføring av skorstein	Per søknad	3 400	3 500
Vnr. 412	Ventilasjons-/sprinkler-/antenneanlegg og lignende	Per tiltak	6 700	7 700

Vnr.413	Solcelleanlegg	Per tiltak	5 150	5 900
Vnr.414	Heis	Per tiltak	4 100	4 700

§ 3-11-6. Oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i bolig samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig

For eksempel at det blir én boenhet mindre i en bygning.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 g		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 420	Sammenføring av bruksenheter i bolig mv.	Per søknad	3 435	3 950
Vnr. 421	Oppdeling av bruksenheter i bolig mv.	Per ny boenhet	8 000	9 200

§ 3-11-7. Oppføring av innhegning mot veg

Hvor nedenstående tiltak inngår i søknad etter kapittel 20 i plan- og bygningsloven, skal det ikke kreves separat gebyr.

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 h		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 430	Innhegning mot veg (eksempelvis gjerde eller støyskjerm)	Per tiltak	5 840	6 000

§ 3-11-8. Plassering av skilt- og reklameinnretninger

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 i		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 440	Enkelt skilt eller reklame	Per tiltak	4 000	4 600
Vnr. 441	Fra og med to skilt	Per søknad	8 000	9 200

§ 3-11-9. Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 j		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 450	Plassering av midlertidige bygninger mv.	Per søknad	8 000	9 200

§ 3-11-10. Vesentlig terrenginngrep

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 k		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 460	Vesentlige terrenginngrep	Per søknad	10 300	12 000

§ 3-11-11. Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass

Saksbehandlingsgebyr for tiltak etter pbl § 20-3, jf. § 20-1 k		Beregningsenhet	Tiltakskl. 1	Tiltakskl. 2	Tiltakskl. 3
Vnr. 470 471 472	Anlegg av veg, parkeringsplass og landingsplass	Per tiltak	19 400	22 000	28 500

§ 3-12. Saksbehandlingsgebyr for tiltak uten krav til ansvarlig foretak

For søknadspliktige tiltak som behandles iht. pbl § 20-1 m. Grunngelyr og registreringsgebyr kommer i tillegg.

Fradeling mv., jf. pbl § 20-1 m		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 480	Opprettelse av grunneiendom, herunder søknad om fradeling av grunneiendom og innløsning av festetomt (deling)	Per matrikkelenhet	8 250	9 500
Vnr. 481	Vedtak om arealoverføring. Dokumentavgift til staten kommer i tillegg (2,5 %)	Per erklæring om arealoverføring	4 635	5 330

For søknadspliktige tiltak som behandles iht. plan- og bygningsloven § 20-1, jf. § 20-4 og tiltak som kan forestås av tiltakshaver jf. SAK

§§ 3-1 og 3-2 skal det betales følgende gebyr. Grunngelyr og registreringsgebyr kommer i tillegg

Saksbehandlingsgebyr for tiltak uten krav til ansvarlig foretak, jf. pbl 20-4		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 490	Mindre tiltak på bebygd eiendom som garasjer, uthus og tilbygg, jf. SAK § 3-1 a og b	Per tiltak	5 600	6 400
Vnr. 491	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt innenfor en bruksenhet, jf. SAK § 3-1 c	Per søknad	5 600	6 400
Vnr. 492	Skilt- og reklameinnretninger etter SAK § 3-1 d	Per tiltak	3 370	3 875

Økonomiplan for 2023-2026

Vnr. 493	Alminnelig driftsbygninger i landbruket, jf. SAK § 3-2	Per tiltak	11 225	12 900
Vnr. 494	Midlertidige bygninger under 100m2mv. jf. Pbl. § 20-4 c	Per tiltak	3 370	3 875
Vnr.495	Midlertidige bygninger over100m2mv. jf. Pbl. § 20-4 c	Per tiltak	11 225	12 900

§ 3-13 Andre vurderinger

Andre vurderinger utløser ikke grunngebyr. Tiltak på eksisterende byggverk kan utløse registreringsgebyr.

Andre vurderinger		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 500	Tiltak på eksisterende byggverk (unntak fra TEK), pbl. § 31-2, 4. ledd	Per unntak	10 300	11850
Vnr. 501	Godkjenning av selvbyggeransvar, SAK § 6-8	Per søknad	2 860	3300
Vnr.502	Godkjenning av foretak som ikke oppfyller kravene til utdanning mv, i SAK, pbl. § 23-8, jf. SAK § 11-4	Per foretak	3 435	4000

§ 3-14. Igangsettingstillatelse

Igangsettingstillatelse utløser ikke grunn- eller registreringsgebyr

Igangsettingstillatelse jf. Pbl § 20-3		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 510	Igangsettingstillatelse	Per tillatelse	5 150	6 000

§ 3-15. Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest

Midlertidig brukstillatelse og søknad om ferdigattest utløser ikke grunn- eller registreringsgebyr.

Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 520	Midlertidig brukstillatelse	Per søknad	5 150	6 000
Vnr. 521	Ferdigattest der det har gått mer enn 5 år siden opprinnelig byggetillatelse ble gitt	Per søknad	5 150	6 000

Frikjøp

Frikjøpsbeløpet beregnes etter de betalingssatser som gjelder på det tidspunkt endelig byggetillatelse blir gitt. Innbetalte beløp kan kun benyttes til opparbeidelse av offentlige p-anlegg.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 530	Frikjøp parkeringsplasser	Per manglende plass	150 000	155 500

Refusjonssaker

Gjelder refusjonssaker etter plan- og bygningslover § 18-3 til § 18-12. Gebyret fastsettes etter brukte timeverk og utgifter til sakkyndig bistand.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 540	For medvirkning i privat refusjonssak (pr. Sak) - grunngebyr	Per søknad	40 000	41 500
Vnr. 541	I tillegg pris per time for medgått tid	Per time	1 200	1 200

Gebyrer etter eierseksjonsloven

§ 4-1. Generelt

Ved søknad om tillatelse til å seksjonere en eiendom etter eierseksjonsloven skal det beregnes gebyr med mindre annet fremgår av regulativet.

§ 4-2. Oppretting av eierseksjoner, nybygg

Oppretting av eierseksjoner, nybygg		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 800	1 til 3 seksjoner	Per søknad	6 615	6 940
Vnr. 801	4 til 8 seksjoner	Per søknad	9 925	10 400
Vnr. 802	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	550	570

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

§ 4-3. Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg

Oppretting av eierseksjoner, eksisterende bygg		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 810	1 til 3 seksjoner	Per søknad	7 715	8 100
Vnr. 811	4 til 8 seksjoner	Per søknad	11 025	11 570
Vnr. 812	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	750	785

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

§ 4-4. Oppretting av eierseksjoner, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie

Oppretting av eierseksjoner, endring av eierseksjoner i seksjonert sameie		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 820	1 til 3 seksjoner	Per søknad	13 250	13 900
Vnr. 821	4 til 8 seksjoner	Per søknad	16 550	17 350
Vnr. 822	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	Per seksjon	1 100	1 150

Maksimalgebyr: 3 x satsen for 4-8 seksjoner

§ 4-5. Sletting/oppheving av seksjonert sameie

Ved sletting eller oppheving av seksjonert sameie betales gebyret per ny grunneiendom.

Sletting/oppheving av seksjonert sameie		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 830	Saksbehandlingsgebyr for å slette seksjoner på en eiendom	Per grunneiendom	3 890	4 050

§ 4-6. Befaring

Befaring av eiendom utføres når kommunen finner det nødvendig ved behandling av saken. Gebyr kommer i tillegg til behandlingsgebyret.

Befaring		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. 840	Gebyr for befaring	Per befaring	3 890	4 050

Gebyrer etter matrikkeloven

§ 5-0. Generelt

For arbeid etter matrikkeloven skal det beregnes gebyr med mindre annet fremgår av regulativet. Tidsfristen som er fastsatt i matrikkelforskriftens § 18 første ledd løper ikke i perioden fra 15. november til 15. april.

§ 5-1. Oppretting av grunneiendom og festegrunn, matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn, samt oppmålingsforretning over eksisterende registernummer.

Grunngebyr		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Basisgebyr for arealer 0-300 m2	Per registernummer	14 825	15 550
Vnr. Y	Basisgebyr for arealer 301 – 1 000 m2	Per registernummer	31 300	32 850
Arealgebyr i tillegg til grunngebyr				
Vnr. Y	Pr m2 fra 1 000 m2 til 10 000 m2	Per kvadratmeter	2	2
Vnr. Y	Pr m2 fra 10 000 m2	Per kvadratmeter	2	2
Ved samtidig oppmålinger av flere tilgrensende tomter med samme rekvirent gis				
Vnr. Y	6- 10 saker	Per registernummer	10 %	10 %
Vnr. Y	11-25 saker	Per registernummer	15 %	15 %
Vnr. Y	26 eller flere saker	Per registernummer	20 %	20 %

Innløsning av festegrunn

Dersom festegrunnen har eksisterende målebrev med grensehjørner bestemt i Euref 89 eller NGO 48 kan oppmålingsforretning gjennomføres uten ny merking og måling. Festegrunn som ikke tilfredsstiller kvalitetskravet fra tidligere oppmåling, må gjennomføres med full oppmålingsforretning og etter gebyrregulativets første avsnitt.

Sletting/oppheving av seksjonert sameie		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Eksisterende målebrev iht. krav	Per grunneiendom	7 440	7 800

§ 5.2. Oppretting av uteareal på eierseksjon, per seksjon

Sletting/oppheving av seksjonert sameie		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Per m2 fra 0 m2 til 200 m2	Per søknad	8 880	9 300

Vnr. Y	Per påbegynt m2 fra 200 m2	Per kvadratmeter	2	
--------	----------------------------	------------------	---	--

Sammenhengende, oppmerkede p-plasser som tilleggsdelar regnes som et areal.

Dersom måling av utearealene gjør det nødvendig med oppmålingsforretning over eiendommens yttergrenser og disse ikke tidligere er koordinatbestemt i NGO48 eller Euf 89 må det holdes full oppmålingsforretning etter punkt 1. Ved opprettelse av eksklusiv bruksrett for eierseksjon til del av ubebygd fellesareal skal grensene være klarlagt i oppmålingsforretning og matrikkelført før tinglysing av selve seksjoneringen. Dersom det er flere uteareal med beliggenhet både mot eiendommens yttergrense og innenfor fastsettes gebyret etter gunstigste alternativ for rekvirent. Reduksjon av gebyret gis som under punkt 5.1.

§ 5-3. Oppretting av anleggseiendom (volum):

Her beregnes gebyret som under punkt 5.1, bare at m2 erstattes med m3.

5-4. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning:

Grunngebyr		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y		Per registernummer	4 900	5 100

Fullt gebyr for oppmålingsforretning kommer i tillegg

5-5. Grensejustering/makeskifte over mindre arealer

Her beregnes gebyret som under punkt 5.2

5-6. Grensejustering/makeskifte over mindre volumer på anleggseiendom

Volumet kan justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum. Den maksimale grensen er satt til 1000 m3 og verdi 1 G.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Justering av volum	Per grensejusteringsavtale	19 870	20 800

§ 5-7. Arealoverføring for grunneiendom

Her beregnes gebyret som under punkt 5.1. Gebyret utregnes fra samlet bruttoareal ved gjensidig arealoverføring. Dersom landmåler i samråd med rekvirent finner det hensiktsmessig å benytte fradeling i stedet for arealoverføring benyttes likevel gebyret i dette punktet. Forutsetningen er at arealet ikke er en selvstendig bruksenhet, men sammenslås med mottakereiendommen.

§ 5-8. Volumoverføring for anleggseiendom

Gebyret beregnes som under punkt 5.1 - m2 erstattes med m3. Påløpte kostnader til taksering, tinglysning, dokumentavgift og lignende kommer i tillegg til gebyret. Dersom

Oppmålingsmyndigheten finner det hensiktsmessig, kan fradeling/sammenføyning benyttes. Gebyret er likt.

§ 5-9. Klarlegging av eksisterende grense som tidligere er koordinatbestemt i Euref eller NGO 48.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter	Antall punkt	5 360	5 600
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter	Antall punkt	1 155	1 200
Vnr. Y	Deretter per punkt	Antall punkt	1 155	1 200

Gebyret skal ikke overstige gebyr etter punkt 1. Dersom klarlegging av rettigheter inngår i forretningen faktureres dette etter medgått tid i tillegg til oppmålingsgebyret.

§ 5-10. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere ikke er koordinatbestemt iht. punkt 9:

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter	Antall punkt	14 825	15 500
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter	Antall punkt	2 050	2 150
Vnr. Y	Deretter per punkt	Antall punkt	2 050	2 150

Dersom klarlegging av rettigheter inngår i forretningen faktureres dette etter medgått tid i tillegg til oppmålingsgebyret.

§ 5-11. Utstedelse av matrikkelbrev:

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Grunngebyr for inntil 2 punkter		185	185
Vnr. Y	For overskytende, 3 til 5 punkter		370	370

Ved gjennomføring av oppmålingsforretninger er utstedelse av nytt matrikkelbrev inkludert i gebyrsatsene. Gebyr for utstedelse av matrikkelbrev er fastsatt av Statens kartverk.

§ 5-12. Registrering av eksisterende jordsameie

Faktureres etter medgått tid

§ 5-13. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Dersom en sak blir trukket før den er fullført eller må avvises av andre grunner - for eksempel endrede hjemmelsforhold, betales gebyr forholdsmessig etter medgått tid, minimum en tredjedel av vedtatte gebyrsatser.

§ 5-14. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan fagutvalget, av eget tiltak eller søknad fastsette et passende gebyr.

§ 5-15. Oppmålingsforretning over spesielle arealer

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	Grunnbeløp for klargjøring av større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftsmål og utbyggingsområder som senere skal deles	Per registernummer	30 450	31 950

§ 5-16. Andre arbeider

Oppmålings- og matrikuleringsarbeid som ikke faller direkte inn under gebyrregulativets oppsett kan beregnes etter medgått tid. Det beregnes normalt ikke instrumentleie/reise/diett.

		Beregningsenhet	2022	2023
Vnr. Y	For tjenester som ikke faller inn under regulativbestemmelsene	Per time	1 200	1 200

Gebyr Sats 2022 Sats 2023 Merknad

.

Moss Kommunale Eiendomsselskap KF

Honorarer:	
Salg av festetomt	5 000 kroner (fester dekker samtlige kostnader/gebyrer)
Salg/kjøp av fast eiendom med fradelt tomt gjennomført av MKEiendom	5% av salgssum (begrenset oppad til kr 50 000) minimum 10 000 kroner
Salg/kjøp av fast eiendom gjennomført av MKEiendom der tomt må fradeles	5% av salgssum, minimum 30 000 kroner
Salg/kjøp av leiligheter/bygg (ved bruk av megler)	5 000 kroner

Økonomiplan for 2023-2026

Salg av tilleggsareal	5% av salgssum (begrenset oppad til 50 000 kroner) minimum 10 000 kroner
Ingeniørtjenester	950 kroner ekskl. mva.
Forvaltning av eksterne bygg, innleid til fremleie	5% av leiekontrakt pr. år
Vaktmestertjenester:	
Viderefakturerering til eksterne/interne	15% påslag
Interne/eksterne oppdragsgivere	650 kroner per time (pluss mva. for eksterne)
Salg/kjøp av eiendom[1]:	
Boliger	ekstern takst/bud
Festetomter	ekstern takst
Næringstomter	ekstern takst/bud
Tilleggsareal	Vurdering i hvert enkelt tilfelle iht. bl.a. beliggenhet, minimum 750 kroner per kvm.
	Honorarer tilkommer, se ovenfor
Leiepriser:	
Leiligheter/bygg	kommunalt leienivå, regulering iht. KPI per 15.10.
[1] Andre offentlige gebyrer kommer i tillegg.	